

ČASOPIS HRVATSKOGA DRUŠTVA
SKLADATELJA | BROJ 200/201

PROSINAC 2016. | CIJENA 22 kn

ISSN 1330-4747

O časopisu u povodu jubilarnog broja pišu bivši urednici...

Jagoda Martinčević (1993–1996):

Cilj je bio promicati hrvatsku glazbu i autore na svim mogućim razinama profesije

Erika Krpan (1996–2006):

Uvijek kaži što misliš, ali na uglađen način!

Davor Hrvoj (2006–2012):

Stvarna vrijednost i važnost časopisa *Cantus* bit će prepoznata tek za nekoliko desetljeća

...i sadašnji nakladnici

Antun Tomislav Šaban (HDS):

Cantus je bio i ostao vrt u kojem cvjeta tisuću glazbenih cvjetova

Mirjana Matic (Cantus d.o.o.):

Srdačne čestitke svim autorima, čitateljima, urednici i svim bivšim urednicima

Nenad Marčec (ZAMP):

Cantus mi je često jedini doticaj sa stvaralačkim radom kolega autora i njihovih životnih putova

A large, stylized logo for the magazine 'CANTUS'. The word 'CANTUS' is written in a white, handwritten-style font. A red, curved shape, resembling a stylized 'C' or a musical note, is positioned to the left of the word. The logo is set against a dark blue background with a large white circle behind it. Below the logo, a stack of magazine covers is visible, showing various articles and photos.

UVODNIK

Umjesto uvodnika, povijest časopisa Cantus u čast 200. broja

Što je Cantus?

Iz čega je proizašao časopis Hrvatskog društva skladatelja i što on znači danas

Budimo realni, časopis *Cantus* jest službeno glasilo Hrvatskog društva skladatelja, ali i jedini časopis na svijetu posvećen isključivo hrvatskoj glazbi. Stoga njegov jubilarni, 200. broj vrijedi obilježiti povijesnim pregledom i komentarima njegovih bivših urednika i sadašnjih korisnika—čitatelja, kako bi se shvatila sva važnost edicije. Preteča današnjeg *Cantusa* bili su bilteni HDS-a koji su služili informiranju članstva i izlazili su prema potrebi. Ipak, već potkraj četrdesetih godina pojavljuju se *Muzičke novine*, a 1950. *Muzička revija* (Društvo im je bilo suizdavač). Kako je izdavanje tiskovine od uvijek bio složen i financijski zahtjevan posao, oba lista su nakon nekoliko brojeva zamrla.

No situacija se mijenja od 1979. do 1993. kad bilten HDS-a izlazi redovito, da bi se od te godine počeo pojavljivati u tehnološki naprednijem izdanju i pod novim nazivom — *Cantus*. Pod uredništvom Jagode Martinčević časopis napreduje prema ozbiljnom i relevantnom periodičkom izdanju koje redovito informira o događajima koji se odnose na hrvatsku glazbu. Godine 1998. uredništvo preuzima Erika Krpan, čija stručnost, znanje i stvaralačka energija, u kombinaciji sa sve većim financijskim mogućnostima Društva, uvodi *Cantus* u njegovo zlatno doba. Časopis raste, i brojem stranica i tekstova, ali i kvalitetom i tehnologijom opreme, pa uz informiranje i komentiranje glazbenih događaja donosi niz vrijednih članaka, feljtona, kolumni i ostalih tekstova koji pridonose obogaćenju glazbene i muzikološke scene. Kako takav koncept postaje sve teži za financiranje, Predsjedništvo Društva početkom 2006. godine donosi odluku o racionalizaciji sredstava pa se tiskovina pojavljuje u novinskom formatu na manjem broju stranica i u skromnijoj opremi. Pod novim uredništvom (nakon Erike Krpan predvodi ga Davor Hrvoj), *Cantus* obrađuje šire glazbene teme, posebno autorско-pravna pitanja, čime počinje osvježavanje i edukacija članstva te širenje društvene svijesti o pravima glazbenika.

Godine 2012. urednica *Cantusa* postaje moja malenkost koja grafičkim oblikovanjem i sadržajem inzistira na povratku novina kao časopisa. Koncept časopisno formatiranog izdanja čine bogato slikovno opremljeni tekstovi o aktualnim glazbenim događanjima i pojavama povezanim sa djelatnošću svih članova Društva, u skladnoj ravnoteži tema između triju sekcija: ozbiljne i zabavne glazbe te skupine glazbenih pisaca—muzikologa. Zbog ukinuća *Vjesnika* i sve manjeg zanimanja dnevnih novina za glazbena događanja izvan *šoubiza*, *Cantus* postaje jedini časopis u Hrvatskoj u kojemu se mogu pročitati kritike i osvrti s praisvedbi naših istaknutih autora ili intervju s njima. Uz to, čitateljstvu se redovito objavljuju najnovije informacije na polju autorskih prava u zanimljivim stručnim tekstovima koje pišu članovi službe za medije ZAMP-a. Od 2015. članovi HDS-a su i književnici—tekstopisci, čija se djela uglažbljuju, kao i diskografi—*publisheri*, odnosno vlasnici i nositelji autorskih prava. Time su teme časopisa proširene i na te dijelove svekolikoga glazbenog biznisa. Kao što možete vidjeti listajući ove stranice, za *Cantus* danas pišu vodeći hrvatski glazbeni pisci i muzikolozi, odabrane teme raspoređene su ravnomjerno po temama pojedinih sekcija, tako da u cjelini časopis pruža široku sliku glazbenog života i industrije u našoj zemlji. Iako stručni, tekstovi su pisani pitko i razumljivo, uz atraktivnu vizualnu opremu grafičkog urednika Luke Gusića.

U nadi da ćemo i od ovog, jubilarnog broja nastaviti u istim gabaritima, želim vam ne samo slavljeničko čitanje 200. broja nego i sretnu novu 2017. godinu!

Jana Haluza

glavna urednica časopisa Cantus

Odabrani dobitnici HDS-ova natječaja ElectroCro

Tomo in der Mühlen (sredina), Marijan Kiš (lijevo) i Dario Šarović (desno)

Dana 12. studenoga 2016. proglašeni su rezultati natječaja za potporu glazbenih manifestacija, projekata i glazbenog stvaralaštva s područja klupske elektroničke glazbe u 2017. godini — *Natječaj ElectroCro*. Za 2017. za navedeni natječaj koji je bio otvoren od 7. do 30. studenoga 2016. godine izdvojeno je 35.000 kn iz Fonda sredstava prikupljenih na

ime prava na naknadu za privremeno reproduciranje (umnožavanje) autorskih glazbenih djela DJ-eva, prema članku 19. Zakona o autorskim i srodnim pravima (NN 127/14). U propisanom roku zaprimljeno je 11 prijedloga koje je obradivalo Stručno povjerenstvo: Tomo in der Mühlen (predsjednik Povjerenstva), Marijan Kiš i Dario Šarović, uz potporu stručnih službi Hrvatskog društva skladatelja. Stručno povjerenstvo odabralo je i izdvojilo četiri projekta koji će se nov-

čano stimulirati. Prijedloge Stručnog povjerenstva potvrdilo je i odobrilo Predsjedništvo HDS-a na svojoj sjednici održanoj 7. prosinca 2016.

Stimulirani su sljedeći projekti u ukupnom iznosu od 35.000 kn:

Društvo za promicanje glazbe Black soul Music (DBSM) — 12.000 kn

za sudjelovanje i promociju domaćih autora/DJ-a klupske elektroničke glazbe na predloženom albumu i popratnim događanjima

Kultura Futura Udruga za promociju klupske kulture — 3.884 kn
za projekt: ASTRALIS — promocija domaćih autora/DJ-a klupske elektroničke glazbe

Darko Juranović — 4.116 kn
za autorsku kompilaciju grupe PlayOne — «Summer Beats 2017»

Ritmika d.o.o. — 15.000 kn
za sudjelovanje domaćih autora i izvođača klupske elektroničke glazbe na festivalu Moondance 2017.

IN MEMORIAM

U srijedu, 23. studenoga 2016. u 92. godini preminuo skladatelj Stjepan Šajfar

Rođen u Zagrebu 6. travnja 1925., od 14. godine nastupao je kao član Tamburaške grupe Radio stanice. Prvu sustavnu potuku dobio je 1941. u Glazbenom studiju Rudolfa i Margite Matz, a potom uči klavir i obou na Konzervatoriju. Časnik je NOB-a. Kao dirigent Zbora kulturne ekipe Četvrtog korpusa bio je sudionik Kongresa kulturnih radnika Hrvatske u Topuskom. U proljeće 1945. diplomirao je solo pjevanje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a studirao je i kompoziciju i dirigiranje. U Operi Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu bio je solist od 1951. do 1954., a potom u Operi u Sarajevu od 1954. do 1959. Poslije radi kao nastavnik u osnovnoj školi i kao gimnazijski profesor. Djelovao je kao dirigent i solist u više amaterskih ansambala u Zagrebu, u Muzičkoj školi u Osijeku te u Mješovitom zboru RKUD-a Moša Pi-jade (Lira). Njegova su djela: *Gudački kvartet*, dvije koračnice za puhački orkestar, niz skladbi za tamburaški orkestar (*Larghetto*, *Kordunaške pjesme*, *Međimurska rukovet*, *Dječje pjesme*, *Partizanske pjesme*, *Romantična koračnica i fuga*) te velik broj djela za mješoviti, muški i dječji zbor (*Mi borci smo za mir*, *Krvava bajka*, *Ave Maria*, *Majci*, *Republiko*, *Vukovaru* i dr.). Posljednji ispraćaj Stjepana Šajfara bio je 30. studenoga na krematoriju zagrebačkoga Mirogoja.

Stjepan Šajfar

Dodjela godišnjih nagrada HDS-a

CANTUS

i božićni
domjenak
21. prosinca
2016. u
Dvorani
HDS-a u
Zagrebu

Na domjenku kao božićni dar uz novi broj *Cantusa* dijelili su se i DVD-ovi s dokumentarcem o HDS-u

Gužva u dvorani

Svi nagrađeni i oni koji su primili nagrade

»Pusa« je »pala« za Tamaru Obrovac u povodu primitka Nagrade Miroslav Sedak Benčić za autorsko stvaralaštvo na području jazza

Jozo Čikeš u ime Pasionske baštine koju vodi prima HDS-ovu Nagradu Vatroslav Lisinski za doprinos hrvatskom glazbenom stvaralaštvu

Živko Kijuče za svoju zbirku Starih pisama s ušća Neretve prima Nagradu Franjo Ksaver Kuhač za autorsko stvaralaštvo na temeljima tradicijske glazbe

Kako nije mogao nazočiti dodjeli Nagrada, Tomo Johannes in der Mühlen delegirao je skladatelja Miru Buljana da umjesto njega preuzme nagradu *Adalbert Marković* za afirmaciju položaja skladatelja i autorskih prava

Frontman grupe Bambi Molesters, Dalibor Pavičić, primio je od Pecotića HDS-ovu Nagradu *Milivoj Korbler* za autorsko stvaralaštvo na području popularne glazbe

CANTUS

Ladislav Tulač, Petko Kantardžijev Mlinac i Alfi Kabiljo

Mladen Tarbuk svoju je Nagradu *Papandopulo* za autorsko stvaralaštvo na području ozbiljne glazbe već primio u studenome na Glazbenoj tribini Opatija; ovdje u razgovoru s Perom Gotovcem

Nikad dosta komentiranja, premda više ne vode Opatijsku tribinu: Foretić i Lisjak

Amir Kazić zvan Leo, Ante Pecotić i Branimir Mihaljević

Šaroliko skladateljsko društvo: Marko Poklepović, Vanja Lisjak, Silvio Foretić i Hrvoje Hegedušić

Veseli Pecotić i Buljan u nastavku druženja uz štrukle i vino

U božićnom tonu: voditelj komunikacija HDS ZAMP-a Milan Majerović-Stilino, tajnica HDS-a Dubravka Gjuras i članica iz redova muzikologa Zdenka Kapko Foretić

One su tu kad bilo što zatreba: Finka i Darinka

Robi među damama iz Cantusa d.o.o.: dizajnerica Ana Nikolić Baće, direktorica Mirjana Matić i producentica Marija Saraga
Cantus ne bi bio to što jest bez Roberta Milevoja među zaposlenicima HDS-a: s urednicom časopisa, Janom Haluzom

Zanimljiv program i veliko zanimanje

Na konferenciji su gostovali mnogi djelatnici glazbene industrije koji su raspravljali o pitanjima zarade autora i izvođača od digitalne konzumacije glazbe, o budućnosti digitalnih servisa te kreativnim procesima

Ante Pecotić, predsjednik HDS-a u društvu Nenada Marčeca iz HDS ZAMP-a

Piše: Josip Radić

Uspješno četvrto izdanje Međunarodne autorske kreativne konferencije MAKK zaključeno je u zagrebačkom Muzeju suvremene umjetnosti, pred velikim brojem zainteresiranih kreativaca iz svih sfera kulturne industrije, kao i predstavnika medija te kulturnih, političkih i znanstvenih institucija Hrvatske.

Budućnost digitalije

Kao uvod u brojne zanimljive panel-diskusije i predavanja prvog dana MAKK-a, uz glazbeni nastup mlade slavonske kantautorice Mie Dimšić, posjetiteljima konferencije obratili su se Iva Hraste Sočo, pomoćnica ministrice kulture Republike Hrvatske, Ana Rački Marinković, zamjenica ravnateljice DZIV-a, Gordana Deranja, predsjednica Hrvatske udruge poslodavaca, i Ante Pecotić, predsjednik Hrvatskog društva skladatelja, organizatora konferencije. Svi su istaknuli važnost kulturnih i kreativnih industrija te potrebu većega uključivanja toga sektora u gospodarsku strategiju Hrvatske.

Prezentacijski dio konferencije otvorio je francuski stručnjak Vincent Robert (EY Société d'Avocats), predstavivši aktualnu reformu autorskog prava i izazove koje najavljuje jedinstveno digitalno tržište krije za kreatore, ali i konzumente kreativnog sadržaja *online*.

Posebno zanimljiva bila je panel-dis-

kusija »Kreativni sadržaj i digitalni servisi — a gdje sam tu ja?!« u kojoj su sudjelovali Aleksandra Kovač, Suzanne Combo (International Artists Organisation), Nenad Marčec (HDS ZAMP), Bran-ko Skendžić (Deezer Hrvatska) i producent Srđan Sekulović Skansi, uz moderatora Milana Majerovića Stili-novića. Pitanja poput zarade autora i izvođača od digitalne konzumacije glazbe, nedavno završenog spora između YouTubea i njemačke GEMA-e te budućnosti digi-

talnih servisa, pogotovo za mlade glazbenike, aktivirala su i publiku MAKK-a. — Autori su temelj, oni pružaju sadržaj i bez njih nema sustava — zaključak je panela.

Učimo od Francuza

Tonči Huljić i Igor Barberić, uz Miru Gavranu jezgra mjuzikla *Pacijenti*, u razgovoru s Natašom Božić predstavili su kreativnu i poslovnu priču nastanka mjuzikla te najavili i skorašnji nastavak suradnje na novom glazbeno-scenskom projektu. Kao glazbeno iznenađenje, Damir Kedžo, jedan od protagonista mjuzikla, izveo je pjesmu *Mastermind*, izazvavši ovacije okupljenih.

Što hrvatske kulturne i političke institucije mogu naučiti od francuske prakse kad su u pitanju zaštita i promicanje domaćeg kulturnog proizvoda, bilo je glavno pitanje panel-diskusije »Francuzi to rade bolje: što možemo naučiti od njih?« Pod vodstvom Danijele Trbović, o francuskim i hrvatskim iskustvima u glazbi, filmu i kulturi općenito govorili su Luc

Lévy, direktor Francuskog instituta, Antun Tomislav Šaban, glavi tajnik Hrvatskog društva skladatelja, Danilo Šerbedžija, predsjednik Društva hrvatskih filmskih redatelja te glazbenici i autori Darko Rundek i Tinkara Kovač.

Zadovoljstvo organizatora

Izrazito sadržajno predavanje o utjecaju filmske glazbe na gledatelje i doživljaj filma, uz nekoliko improviziranih glazbenih primjera uživo, održala je Aleksandra Kovač, beogradska autorica i producentica. Program prvog dana MAKK-a zaključen je projekcijom filma *Generacija '68*. Nenada Puhovskog koju je, u razgovoru s Andrijom Škarom, najavio Darko Rundek, autor glazbe za film.

»Izuzetno smo zadovoljni ovogodišnjim izdanjem konferencije koja raste iz godine u godinu, i prema zanimanju posjetitelja i po sadržaju i raznolikosti programa. U primarnom fokusu i dalje su nam autori i kreativni sadržaj koji je uvelike zaslužan za razvoj interneta i digitalnih tehnologija. Nažalost, zarada kreativaca ne prati taj rast i to je jedno od najvažnijih pitanja MAKK-a, kao i cijele zajednice kulturnih i kreativnih industrija. Uvjerili smo se da ta zajednica krije izuzetan gospodarski potencijal i nadamo se da će vladajuće strukture taj potencijal uključiti u buduće gospodarske strategije, i s t a -

Zadovoljni smo
Zovogodišnjim izdanjem konferencije koja raste iz godine u godinu, i prema zanimanju posjetitelja i prema sadržaju i raznolikosti programa, kažu organizatori

knuo je Nenad Marčec, direktor HDS ZAMP-a, organizatora konferencije.

Drugi dan MAKK-a bio je posvećen stručnim temama Hrvatskog društva za autorsko pravo, a predavanja uglednih pravnih stručnjaka poput Romane Matanovac Vučković, Tajane Tomić, Ane Marije Muse i Kristine Delfin Kanceljak, zaključena su dinamičnom panel-diskusijom »Vrijednost kulturnih proizvoda: kultura i tržište«.

Publika je pozorno slušala zanimljive rasprave

10 stvari koje smo saznali na ovogodišnjoj MAKK konferenciji

Piše: Josip Radić

Četvrto izdanje Međunarodne autorske kreativne konferencije uspješno je zaključeno u zagrebačkom Muzeju suvremene umjetnosti. Pod motom *Autor je kreativno srce digitalne ekonomije*, konferenciju su zajednički organizirali stručna služba ZAMP Hrvatskog društva skladatelja i Hrvatsko društvo za autorsko pravo, uz potporu brojnih institucija, poput Ministarstva kulture,

Sveučilišta u Zagrebu, DZIV-a i Francuskog instituta.

Položaj kreativaca u digitalnom svijetu, zarada od digitalnog korištenja glazbe, filma i fotografija, reforma autorskog prava te gospodarska snaga kulturnih i kreativnih industrija, pitanja su koja su se provlačila u zanimljivim predavanjima i panel-diskusijama MAKK-a. U nastavku pročitajte 10 stvari koje ste mogli saznati u dva dana ovogodišnjeg MAKK-a...

1. Glazba, film, književnost, dizajn i start-upovi pokreću hrvatsko gospodarstvo

Glazbenici, filmaši, novinari, dizajneri i ostali dionici kulturne i kreativne industrije u Hrvatskoj pridonose s više od 15 milijardi kuna godišnje, odnosno 6,3 milijarde bruto

dane vrijednosti te čine 2,3% hrvatskog BDP-a. Više od 42.000 radnih mjesta u KKI-ju čini 3% od ukupno zaposlenih u Republici Hrvatskoj, a 8,9% ukupne zaposlenosti u Hrvatskoj čine kreativna zanimanja. Pritom svakako vrijedi ponoviti da je KKI izuzetno otporan na gospodarsku krizu u kojoj jasno pokazuje svoj porast, a snažno se oslanja na lokalnu radnu snagu, poglavito mlade ljude. Zapamtite to kad sljedeći put budete plaćali ulaznicu za koncert ili kino.

2. Dok bend svira, bend i zapošljava!

Jeste li se ikad zapitali koliko ljudi zapošljava jedan veći koncert, primjerice u zagrebačkoj ili pulskoj Areni? Počnemo li od samih članova benda, njihovih autora i producenata, *roadieja*, tehničara na pozornici, tonaca, tehničara za video i rasvjetu, preko zaštitara, ugostitelja, zaposlenika dvorane, čistača, PR agenata, diskografa, novinara pa sve do vlasnika apartmana, turističkih agencija i taksi prijevoznika, došli smo do nemale brojke od nekoliko desetaka obitelji koje žive od nečijih stihova, gitarskih rifova i raskošnih vokala.

3. Jedinstveno digitalno tržište nova je gospodarska paradigma Europe

Jedinstveno digitalno tržište EU-a počiva na tri »stupa«: bolji pristup online proizvodima i uslugama, poboljšani uvjeti za rast i

zvojni digitalnih mreža i servisa te ostvarivanje potencijala europske digitalne ekonomije. U trokutu »kreator — distributer — konzument« sadržaja, ostaje izazov osiguranja pravedne naknade autorima za korištenje njihova sadržaja online. To je pitanje o kojem su posljednjih mjeseci govorili brojni kreativci, od Roberta Planta do Pedra Almodovara...

4. Online glazba legalno se sluša više u Srbiji nego u Hrvatskoj

Menadžer Deezer-a za Hrvatsku, Branko Skendžić, na panel-diskusiji »Kreativni sadržaj i digitalni servisi — a gdje sam tu ja?!« dao je zanimljivu opasku kako se glazbeni servis Deezer brže »zalijepio« u Srbiji nego u Hrvatskoj. No posljednjih je godina, ističe, svejedno primjetan rast korištenja toga servisa ne samo kod tinejdžerske publike nego i kod generacije »zapele« na Pink Floydima, Led Zeppelinima i Indexima. I da, ako vas zanima, nema novosti o dolasku Spotifyja i Apple Music-a u Hrvatsku. Na inicijativu i prijedlog HDS ZAMP-a, iz Applea je stigao jednostavan odgovor: »Don't call us, we'll call you!«

5. Loša vijest: glazbenicima od digitalnih servisa ostaju samo mrvice

Unatoč ekspanziji digitalnih servisa poput Deezer-a te pogotovo YouTubea, autori i izvođači glazbe i dalje dobivaju mrvice. Za ilustraciju, iznos autorske naknade koju YouTube plaća za cjelokupan glazbeni repertoar HDS ZAMP-a iznosi u prosjeku 6000 kn mjesečno bruto! Šest tisuća! Mjesečno! Bruto! Taj iznos podijelite na desetke tisuća nositelja autorskih prava pa će vam tekst pjesme *Buđav lebac* beogradskog benda

S.A.R.S. odjednom osvanuti u potpuno novom svijetu...

6. Dobra vijest: od 1. siječnja 2017. veće autorske naknade od YouTubea

Ako ste autor čija su djela bila na *repeatu* korisnika YouTubea u, primjerice, Danskoj, Irskoj, Kanadi ili bilo gdje drugdje u svijetu, velika je vjerojatnost da je vaša autorska naknada završavala u tzv. *long tailu* društava za kolektivno ostvarivanje prava diljem svijeta. No od 1. siječnja 2017. HDS ZAMP će od YouTubea izravno ubirati vašu autorsku naknadu, bez posredničkih društava, stoga možete očekivati veće iznose, bar što se tiče autorske naknade od vaših pjesama dostupnih na YouTubeu. Možda će vam se napokon isplatiti one lekcije španjolskog jezika...?!

7. Indie glazbenici osvajaju glazbene servise

Rokeri s Bandcampa, kantautori sa Soundclouda i MySpace hipsteri svoju glazbu mogu ponuditi još širem auditoriju, a pritom ostati *indie* i »čru«. Dakle, za plasiranje svoje glazbe na servis poput Deezer-a ne treba vam diskografska kuća — svoju glazbu možete *uploadati* putem jednog od brojnih agregatora s kojima Deezer surađuje, a popis agregatora nalazi se na njihovoj mrežnoj stranici. Dolaskom Spotifyja i Apple Music-a taj će izbor biti još veći i lakši. Je

li to početak diskografije 2.0?

8. Hrvatska ima štošta naučiti od Francuske...

... a pritom ne mislimo samo na vina i sireve! Francuska brižno mazi i pazi svoj kulturni proizvod, osiguravajući mu adekvatnu institucionalnu potporu i mjesto u medijima, prije svega u radijskom i televizijskom eteru. Kod nas, pak, zakonski minimum zastupljenosti domaće glazbe u radijskom eteru nadoknađuje se u kasnim noćnim satima, za publiku koju čine vozači i noćni čuvari. Pa počnimo, malo—pomalo...

9. MAKK konferencija relevantno je mjesto susreta kreativne industrije

Među ovogodišnjim sudionicima MAKK konferencije našli su se brojni kreativci poput Tončija Huljića, Darka Rundeka, Aleksandre Kovač, Mie Dimšić, Suzanne Combo, Tinkare Kovač, Miroslava Škore, Damira Kedže, Tome in der Mühlena, Danila Šerbedžije i drugih. Uz njih, MAKK akreditaciju dobili su i brojni predstavnici medija, kulturnih, političkih i znanstvenih institucija Hrvatske. Nadamo se da stanke između predavanja i rasprava nisu koristili samo za degustacije kolačića i kave.

10. Šest stupnjeva razdvajanja

Iz perspektive organizatora, konferenciji poput MAKK-a prethodili su mjese-

Na konferenciji je nastupila i mlada glazbenica Mia Dimšić

ci planiranja i pripreme. Svake godine počinje se »pecanjem« jakih autorskih imena, a dosadašnje iskustvo naučilo nas je da je danas uistinu lako doći do bilo koga na svijetu. PR agent Paula McCartneyja ispričao je nedolazak svojega šefa neodgovidivim obavezama, gitarist Queena, Brian May, imao je otprije dogovorene termine, dok su najbliže dolasku ove godine bili Nile Rod-

gers, frontman Chica (ali i gitarist na hitu *Get lucky* Daft Punka!) te glazbeni producent Tony Visconti, zaslužan za najbolja ostvarenja Davida Bowieja, od albuma *Heroes* do posljednjeg, *Blackstar*. Nek' vam ovo bude mamac za peto izdanje i mali jubilej MAKK-a 2017. godine!

O položaju kreativaca u digitalnom svijetu prvog su dana konferencije uz moderatora Milana Majerovića—Stilinovića raspravljali Suzanne Combo (International Artists Organisation), Nenad Marčec (HDS ZAMP), srpska skladateljica Aleksandra Kovač, Branko Skendžić (Deezer) i glazbeni producent Srđan Sekulović Skansi

Mladi kreativci rješavali probleme glazbene industrije

Održan 1. Music Hackathon — pobjednici odlaze u Pariz

Prvu nagradu osvojila je ekipa Iskona. Predstavili su rješenje Iskon Scena, mrežnu stranicu koja korisnicima omogućava pogled u noćne klubove i uvid u trenutačnu glazbenu *playlistu* omiljenih mjesta za izlaske

Piše: Josip Radić

U coworking prostoru HUB385 u Zagrebu uspješno je održan prvi Music Hackathon. Dvadeset mladih *developer*a, dizajnera i glazbenika, podijeljenih u četiri ekipe, sudjelovalo je u rješavanju problema glazbene industrije koje su pred njih postavili organizatori i partneri Hackathona: Muzika.hr, HDS ZAMP, Deezer i Iskon.

Posjet centrali

Prvu nagradu Hackathona, putovanje u Pariz i posjet centrali Deezer, osvojila je ekipa Iskona (Gordan Kreković, Nina Jurčić i Vanja Smailović) koja je predstavila rješenje *Iskon Scena*, mrežnu stranicu koja korisnicima omogućava pogled u noćne klubove i uvid u trenutačnu glazbenu *playlistu* omiljenih mjesta za izlaske.

Hackathon: Kandidati su se natjecali u četiri ekipe

korisničkog iskustva čitatelja glazbenih portala, dok je Deezerova ekipa razvila aplikaciju kojom korisnici toga glazbenog servisa imaju mogućnost kreiranja set-liste svojih omiljenih izvođača na festivalima, kao i međusobnu interakciju na temelju glazbenog ukusa.

Radna pauza

Pauza u cjelodnevnom »hakaranju« poslužila je za radionicu HDS ZAMP-a o glazbenim pravima u digitalnom okruženju koja se razvila u živahnu raspravu o prijenosu vrijednosti, zaradi od YouTube klikova te perspektivi kreativaca na internetu. Organizatori i partneri Hackathona iznimno su zadovoljni odazivom sudionika i kvalitetom ponuđenih rješenja, uz najavu da će takva događanja postati tradicija i mjesto okupljanja glazbenika i *startup*ovaca.

Zanimljiva su bila i rješenja ostalih ekipa: aplikacija *Hit godine* koja obrađuje podatke o radijskim emitiranjima, *YouTube* klikovima, broju *streaminga* i aktivnostima na društvenim mrežama te nudi prijedloge za hit-pjesmu godine. Aplikacija *Muziko* namijenjena je poboljšavanju

Pecotić: predsjednik HDS-a napisao je više od 300 pjesama od kojih mnoge pjeva Vanna koje je došla iz prve ruke čuti kako on komentira svoje stihove

Tribina TUP! — Tekstopisci u poeziji u organizaciji frontgirl Elementala, Mirele Priselac Remi, i HDS ZAMP-a

TUP! ugostio Antu Pecotića

U zagrebačkom Shock Show Industry D' Katran, 29. studenoga 2016., Pecotić je voditeljici tribine, Mireli Priselac Remi, u jednosatnom razgovoru otkrio tajne svojega zanata iz bogate autorske karijere

Piše: Josip Radić

Tekstopisci u poeziji u goste su doveli jednog od najuspješnijih domaćih skladatelja i tekstopisaca popularne glazbe, predsjednika Hrvatskog društva skladatelja Antu Pecotića. U zagrebačkom Shock Show Industry D' Katran, Pecotić je urednici i voditeljici tribine, Mireli Priselac Remi, u ugodnom jednosatnom razgovoru otkrio tajne svojega zanata iz bogate autorske karijere.

Zagrijavanje mozga

»Moji prvi literarni pokušaji sežu još u rano djetinstvo. Dok su ostali bili na plaži, ja sam kod kuće pisao«, otkrio je Pecotić, koji je glazbenu karijeru izbrusio nastupajući s bendovima Zvijezde, Film i Songkiller-i, a čije su pjesme izvodila neka od najvećih glazbenih imena Hrvatske, poput Vane, Tonyja Cetinskog, Olivera Dragojevića, Tereze Kesovije, Jacquesa i drugih.

»Mozak je mišić, kao i svaki drugi, stoga mu

je prije rada potrebno zagrijavanje. Za mene je to čitanje, što teže, što lakše literature i tek nakon toga bacam se na posao. Nemam radno vrijeme ni blagdan, ja sam autor svih sedam dana u tjednu«, objašnjava Pecotić i dodaje kako je njegov zanat neizbježan dio kreativne industrije čiji gospodarski potencijal još moramo osvijestiti.

Posebna kolekcija

»Netko se od ljubavnog kraha raspada na proste faktore, netko to osjeti tek kao ubod komarca. Ja sam svoja iskustva pretočio u inspiraciju. Iako radim s mnogim izvođačima, ljubomorno čuvam jednu kolekciju pjesama za posebne glasove. Te pjesme smatram posebnima i strpljivo čekam trenutak kad će izaći na svjetlo dana, a kakav će biti njihov komercijalni rezultat, nije mi bitno«, zaključuje Pecotić.

U glazbenom dijelu TUP!-a, Remi je s pratećim glazbenicima, Sašom Miočićem i Marijem Klarićem, obradila Pecotićevu *Daj mi jedan dobar razlog* koju je okupljena publika u Katranu ispratila gromkim pljeskom, među njima i Vanna, originalna izvođačica toga hita iz 1999. godine.

Porin je otvoren i za glazbenike bez diskografa

Nadolazeći Porin imat će 34 kategorije, a u slučaju potrebe, moguće je da otvorimo i neke nove ili zatvorimo postojeće zbog nedostatka relevantnih izdanja, istaknula je glavna tajnica Porina, Ivana Martinac

Piše: Josip Radić

»Porin je otvoren svima — od autora i velikih bendova i izvođača koji pune arene i dvorane, preko orkestara, jazz sastava, klasičnih glazbenika, klapa, tamburaša i KUD-ova pa sve do klupskih indie i DIY glazbenika«, tim riječima glavna tajnica Porina, Ivana Martinac, objašnjava sintagmu »glazbena nagrada« koja se već dvije godine nalazi u zaglavlju Porina. Prijave za nadolazeće, 24. izdanje Porina zaključene su 16. prosinca, i to za izdanja objavljena u prvih jedanaest mjeseci 2016. godine. Izdanja objavljena tijekom prosinca moći će se prijaviti do 6. siječnja 2017.

Potvrda glazbenosti

Uz diskografske kuće, izdanja i snimke mogu prijaviti samostalni glazbenici, autori i izvođači koji nisu vezani uz diskografa:

»To je jedna od potvrda Porina kao glazbene nagrade, ali i kao živog organizma koji prati aktualne trendove na glazbenoj sceni. Sve više glazbenika odlučuje se za samostalan put, bilo da se radi o mladim bendovima i kantau-

Uoči 24. Porina, u Zagrebu su organizirane i dvije javne tribine Porin »samoreforme koje su izazvale veliko zanimanje javnosti, glazbenika i medija.

Sve o nedoumicama

»Na tribinama se raspravljalo o svim nedoumicama vezanim uz proces prijave, nominacija, glasanja i završne priredbe. Mnogo je promjena uvedeno u pravilnik nagrade, oformljene su brojne stručne komisije, glasači se 'čiste' i provjeravaju na godišnjoj razini«, objašnjava tajnica i nastavlja:

»Posebno mi je drago što smo, između ostalog, rasvijetlili i dvojbu u pogledu iz-

»Porin će dobiti oni koji su to zaslužili svojim albumima, pjesmama i izvedbama u izbornoj godini«, objašnjava tajnica nagrade Ivana Martinac

Svečanost dodjele kristalnih kipića posljednjih se godina udomaćila u gradu pod Marjanom

Porin je otvoren svima — od autora i velikih bendova i izvođača koji pune arene i dvorane, preko orkestara, jazz sastava, klasičnih glazbenika, klapa, tamburaša i KUD-ova pa sve do klupskih indie i DIY glazbenika

Prizor iz svečanosti Porin 2016.

torima ili o već etabliranim imenima poput Elementala ili Hladnog piva. Struka će, dakle, odlučivati o glazbenoj izvrsnosti, bez obzira na tržišni položaj umjetnika, te Porinom nagraditi one koji su to zaslužili svojim albumima, pjesmama i izvedbama u izbornoj godini«, objašnjava Ivana Martinac, pozivajući sve nezavisne izvođače i autore da se jave elektroničkom poštom u ured Porina, nakon čega će im se dodijeliti podaci za pristup aplikaciji za prijave.

bora izvođača za završnu priredbu. Tu, naravno, nije riječ ni o kakvim privatnim odlukama ili željama, nego u završnici nastupaju nominirani, primarno oni s najviše nominacija, te oni koji su

nominirani u općim kategorijama, vodeći pritom računa o zastupljenosti različitih žanrova«, ističe Ivana Martinac. Među promjenama koje je ove godine uveo Upravni odbor Porina izdvaja se ona kojom se pop i zabavna kategorija glazbe objedinjuju u jednu kako bi se dobila jaka kategorija »Pop-zabavne glazbe«, dok dio pop-glazbe sa zamjetnim rock-elementima sada dobiva zasebnu »Pop-rock« kategoriju.

Prilagodbe sceni

Također, odgovarajući na zahtjeve dijela umjetnika i njihovih izdavača, UO Porina je donio odluku kojom se u svim kategorijama osim »Albuma godine« mogu prijaviti albumi koji imaju 51% materijala iz posljednjih dviju godina, izborne i prethodne, s tim da sve snimke moraju biti prvi put objavljene na albumu, a prethodno mogu biti objavljene samo kao singlovi ili kao dio kompilacije raznih izvođača.

»Riječ je o promjenama kojima se svake godine prilagođavamo stanju na sceni, budući da kvaliteta Porina ovisi o kvaliteti glazbe u izbornoj godini. Nadolazeći Porin imat će 34 kategorije, a u slučaju potrebe, moguće je da otvorimo i neke nove ili zatvorimo postojeće

zbog nedostatka relevantnih izdanja«, zaključuje Ivana Martinac.

Dodala je kako se iz svega može zaključiti da Porin nije posao od tjeđan dana uoči same dodjele nagrada. Dapače, riječ je o procesu koji traje cijelu godinu i koji uključuje različite skupine ljudi iz različitih struka, od glazbene preko medijske do informatičke. Sama dodjela je završnica dugotrajnih i napornih procedura prijave i verifikacije izdanja, glasanja, planiranja i osmišljavanja Porina. Ivana Martinac na kraju je još jedanput pozvala sve dionike hrvatske glazbene industrije na zajedničku aktivnost kako bi i nadolazeći, 24. Porin bio reprezentativna slika domaće glazbe.

Zagrebački festival

Intervju s Nenom Belanom, umjetničkim direktorom 64. Zagrebačkog festivala

Zagrebački festival je nositelj domaće pop-glazbe

Festival je aktivirao golem broj ljudi, od izvođača, autora i tekstopisaca do producenata, diskografa i snimatelja. Pokrenut je jedan segment glazbenog biznisa, ističe Belan.

Razgovarao: Josip Radić

Dogovorite li termin za intervju s Belanom u predbožićno vrijeme, velika je vjerojatnost da će vam se taj poznati hrvatski kantautor javiti s autoceste ili u pauzi između tonske probe i nastupa u nekom klubu. Svojem ionako prenatrpanom rasporedu posljednjih je mjeseci dodao još jednu stavku: umjetničko vođenje Zagrebačkog festivala, čije će se 64. izdanje održati 27. siječnja u Zagrebu, uz izravan televizijski prijenos.

Nakon dva uspješna nastupa na Zagrebačkom festivalu i nagrade za najemitiraniju pjesmu iz 2015. (Jer je pjesma dio nas), evo te u »direktorskoj fotelji«, u ulozi umjetničkog voditelja Festivala...

Zapravo, u uredu Zagrebačkog sam od kraja 2013., otkad je nova ekipa preuzela Festival i ponovno ga osovila na noge. Moji kolege sa scene i ja pomagali smo bivšem umjetničkom direktoru, Anti Pecotiću, u osmišljavanju nove vizije i koncepcije Zagrebačkog festivala i smatram da smo napravili prilično dobar posao. Festival je opet postao zanimljiv, i publici i medijima, ali i autorima i izvođačima kojima je nastup na Zagrebačkom festivalu ponovno postala stvar prestiža. Naravno, Pecotić i cijeli tim ljudi iz Hrvatskog društva skladatelja zaslužni su za sadašnji ugled Festivala. Sada nam preostaje daljnje dizanje letvice iz godine u godinu.

Govoreći o interesu, uredništvo Festivala ove je godine imalo pune ruke posla?

Da, za nadolazeći Festival primili smo rekordnih 270 prijava. Padali su serveri, radilo se i noću. Ovdje ih moram spomenuti, od prve dame uredništva, kolegice Ivane Vrdoljak Vane, do ostalih kolega: Massima, Nenada Borgudana, Marijana Brkića Brka i Tomislava Štenigla s HRT-a, te im još jedanput zahvaliti na suradnji i strpljenju. Bilo je naporno, preslušavanje je trajalo nekoliko dana. Prvi dan bismo bodovali sve pjesme, zbrajali bodove i suzili krug pjesama na manji izbor, a onda bi sljedeći dan počela nova runda preslušavanja i bodovanja. I tako je to trajalo sve dok nismo izlučili odabrane. Mislim da na kraju imamo reprezentativni presjek domaće

moderne pop-produkcije i 22 kvalitetne

skladbe, iako, moram istaknuti, da je bilo mogućnosti za više mjesta, ušlo bi još barem toliko, ako ne i više, jednako kvalitetnih pjesama. Nažalost, u bocu od litre ne stanu dvije litre...

Urbani format

Kako zapravo izgleda odabir pjesama za jedan Festival poput Zagrebačkog, kojim ste se kriterijima vodili pri izboru pjesama?

Najvažniji kriterij svakako je dobra pjesma jer kvaliteta cijelog Festivala doslovno ovisi o kvaliteti pjesama. Glavni teret je, dakle, logično, na autorima. S druge strane, uredništvo Festivala činili su prekaljeni glazbenici koji dolaze iz različitih niša popularne glazbe, također i jedan iskusni glazbeni urednik, stoga nije bilo lako »udovoljiti« njhovim ukusima i kriterijima. Budući da Festival sudjeluje u kreiranju modernog, ili ako hoćete, kvalitetnog urbanog radijskog formata, vodili smo se time i da pjesme imaju radijski

potencijal tog tipa. Ovo je festival moderne *mainstream* glazbe, a ne, uz dužno poštovanje, klapa ili tamburaša, ili recimo mladih demo-bendova. Samim tim, pjesme trebaju odražavati kvalitetnu domaću radijsku »moderanu srednju struju«. Tim kriterijima smo se snažno vodili.

Vi, znači, na neki način, odgajate radijsku i televizijsku publiku?

Pa, moglo bi se i tako reći. Domaća moderna pop-glazba srednje struje važna je i za ostale glazbene žanrove i smjerove. Naročito, recimo, *indie* ili alternativnoj glazbi koja, kako joj i sam naziv govori, mora biti alternativa nečemu (smijeh). Također, ovaj moderni pop *mainstream* koji mi pokušavamo uzgajati Zagrebačkim festivalom je taj koji drži liniju obrane od lošeg ukusa i šunda. Prema tome, potreban nam je što više, i u medijima i u radijskom i televizijskom eteru. Festivalom svake godine šaljemo poruku i glazbenim urednicima kako itekako postoji kvalitetna domaća pop-glazba kojom se može ispuniti eter. Nek' se Rihanna i Lady Gaga malo odmoro (smijeh).

Nova imena

Zagrebački festival traje gotovo dva mjeseca, a televizijski prijenos tek je šlag na torti?

To je bila jedna od zamisli novoga vodstva Festivala: kreirati platformu koja bi radijskim postajama ponudila kvalitetne nove singlove i pritom generirala zanimanje *off line* i *on line* medija. Festival-ska kampanja počela je s prvim danima prosinca, u eteru i na društvenim mrežama, a završna priredba 27. siječnja ponudit će raskošni *live* audiovizualni događaj, uz glazbeni orkestar Nikše Bratoša i poneka iznenađenja za gledatelje i publiku u dvorani.

Nadolazeće festivalsko izdanje, uz neka dobro poznata imena, ugostit će i nekoliko debitana...

Tako je, a posebno veseli činjenica da osim izvođača imamo i nekoliko novih autorskih

Uz generacijsku, festival Use odlikuje i stilskom raznolikošću, na što sam posebno ponosan. Bit će ponešto za sve moderne ukuse

imena koja će činiti okosnicu domaće glazbe u vremenima koja slijede. Uz generacijsku, festival se odlikuje i stilskom raznolikošću, na što sam posebno ponosan. Bit će ponešto za sve moderne ukuse.

Pogon ekonomije

U posljednje vrijeme, na glazbena događanja sve se više gleda i kroz gospodarsku prizmu, kao pokretače ekonomije. Može li se i Zagrebački festival opisati kao »poluga hrvatskoga gospodarstva«?

Dakako, i mi svojim radom punimo državni proračun, pogotovo kad uzmemo u obzir brojku od 270 pristiglih prijava. Te pjesme je trebalo osmisliti, napraviti, snimiti negdje. Mnogobrojni glazbeni studiji diljem Hrvatske radili su punom parom. Tekstopisci, skladatelji, aranžeri, izvođači i menadžeri su se rastrčali. Snimat će se spotovi, glazbeni urednici će imati posla, medijska ekspanzija donijet će zanimanje vlasnika klubova i organizatora koncerata. Diskografi će izdavati CD-ove naših izvođača koji će se prodavati diljem Lijepe Naše. Kao što vidite, zavrtio se solidan glazbeni biznis oko festivala jer se angažirao vrlo velik broj ljudi.

I ti svojim pjesmama i koncertima »hraniš« nekoliko obitelji?

Pa da, uz moj prateći bend, tu su još i tehničari na pozornici, tonci, rasvjeta i osiguranje, tako da se može reći da zapravo vodim jedan mali obrt. Štoviše, 25. veljače ću velikim koncertom u Domu sportova u Zagrebu proslaviti 20 godina suradnje s Fiumensima, pa po toj logici mogu među iskusnije gospodarstvenike (smijeh). Naravno, u tih 20 godina prošli smo mnogo kilometara, podijelili dosta loših obroka i hotelskih soba i taj dio zapravo zovem poslom. Izlazak na pozornicu i odnos s publikom na koncertu potpuno je druga priča i zahvalan sam što imam priliku baviti se tim životnim pozivom.

U prvom ciklusu tribina gostovali su Hrvoje Hegedušić, Vladimir Kranjčević i Jakša Fiamengo

Nota mog života

Novi projekt Voje Šiljka i Hrvatskog društva skladatelja. Istaknuti gosti prisjetili su se svojih početaka i anegdota iz privatnog života, što je zabavilo okupljene goste, a zabavne razgovore vodio je Vojo Šiljak

Pišu: Ivana Martinac i Eta Kočić

Potkraj listopada počeo je novi projekt Hrvatskog društva skladatelja i poznatog radijskog i televizijskog veterana Voje Šiljka. Riječ je o ciklusu tribina *Nota mog života* u kojima se vode razgovori s istaknutim hrvatskim glazbenicima.

Prva tribina održana je 27. listopada, a gost je bio kantautor i doajen zagrebačke šansone, bivši predsjednik HDS-a, Hrvoje Hegedušić.

Tribina je otvorena njegovom izvedbom pjesme Dobriše Cesa-rića *Balada iz predgrađa*

Od silne elektrotehnike i elektroakustike ostala je samo akustika, ali mi je elektrika pomogla da se tom akustikom danas bavim, ispričao je kroz smijeh Hegedušić.

čije je stihove uglazbio, a za nju je na Zagreb-festu 1967. osvojio i nagradu stručnog žirija. To je bio samo uvod u zanimljiv razgovor s jednim od najistaknutijih hrvatskih skladatelja koji se već na početku prisjetio upisa na fakultet brodogradnje »Došao sam pred fakultet i sreo prijatelja Veljka Lipovčaka s kojim sam išao u školu. I pitam ja njega kamo ide, a on kaže da s još nekolicinom prijatelja ide upisati elektrotehniku. Tako sam i ja umjesto brodogradnje otišao na drugi smjer. Od silne elektrotehnike i elektroakustike ostala je samo akustika, ali mi je elektrika pomogla da se tom akustikom danas bavim«, ispričao je kroz smijeh Hegedušić. Sedamdesete su, ističe, bile njegovo najplodonosnije autorsko razdoblje jer je tada napisao najviše pjesama, odnosno hitova, poput *Tvoja mati je legla da spava*, *Plovi, plovi mala barka*, *Moje ludo srce...* »Poslije su svi mislili da su to narodne pjesme jer su ih pjevali Mirko Cetinski, Novi fosili, Indexi s *Da sam ja netko* i *Sanjam*, ali to su danas kultne pjesme«, kaže Hrvoje.

Autor efekata

Radio je i kao ton-majstor u vrijeme kad nije bilo toliko zvučnih efekata, a *efektoteka* je bila prilično siromašna. »Kad smo snimali lavež pasa, to je cijelo vrijeme bio jedan te isti pas za sve emisije. Da bismo to promijenili, išli smo na terene snimati kako laje neki drugi pas ili se glasa cvrčak itd. jer smo tako nadograđivali efektotetku«, objašnjava Hegedušić. Iako je u mirovinu otišao 1995. godine, još je aktivan kao ton-majstor, aranžer i producent, a ostat će zapamćen i kao osnivač festivala šansone *Chansonfest* te kao direktor Zagreb-festa.

Heg je kao kantautor razgovorni dio tribine upotunio pjesmom iz gitaru

Mnogi su poklonici života i djela Vladimira Kranjčevića došli poslušati ovaj razgovor s povodom

Fiamengovu je govorenu riječ »začinila« i viška klapa Stina otpjevavši tri pjesme s njegovim stihovima

Vlado ili Braco?

Osim Hegedušića, Vojo Šiljak je 11. studenoga ugostio maestra Vladimira Kranjčevića. Kao glazbeni gost nastupio je Vladimir Krpan, izvevši *Sonatu u C-duru* Domenica Scarlattija. Maestro Kranjčević je glazbenik, dirigent, pijanist i pedagog, a govorio je o tome što je presudilo da u konačnici diplomira klavir na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.

»Bio sam još klinac koji je po podu vukao autiče i željeznicu, ali naćuo sam kako moja sestra, koja je četiri godine starija, želi naućiti svirati klavir. Tada sam rekao da i ja to hoću. Sjećam se da je moj djed rekao: 'Ma pustite ga neka ide, ionako će za mjesec dana odustati.' No pokazalo se da je moja sestra prestala nakon četiri godine, a ja sam duboko zagazio u sve to«, govori Kranjčević, kojega prijatelji i obitelj još od djetinjstva zovu Braco. »Nitko me ne zna kao Vladimira. Moja mama nije znala da sam Vlado. Kad su došli dećki iz gimnazije i pitali ju je li Vlado kod kuće, ona je pitala — a tko vam je to?« rekao je maestro i izazvao smijeh u punoj dvorani.

Višestruki šef

Taj bivši šef-dirigent Komornog orkestra Vatroslav Lisinski (1972.–1976.), Akademskog zbora Ivan Goran Kovaćić (1974.–1987.), Mješovitog

zbora HRT-a (1976.–1982.), Zagrebaćkih madrigalista (1980.–1985.), Simfonijskog orkestra HRT-a (1983.–1988.) te Komorne opere Zagreb (od 2006.) smatra da je katastrofa kad se netko bavi glazbom a ne voli je. Posljednji službeni nastup kao dirigent Zbora *Ivan Goran Kovaćić* imao je 1987. kod pape Ivana Pavla II., na što je jako ponosan. Duhoviti Kranjčević dirigiranje je magistrirao 1980. godine, a na upit voditelja je li zbog dobre vokalne izvedbe nekog pjevaća zaboravio na dirigiranje, odgovorio je da nije, ali s obzirom na godine — svašta je moguće, što je izazvalo pljesak kod publike.

Pjesnička Dalmacija

Na posljednjem ovogodišnjem izdanju *Note mog života* sugovornik Voji Šiljku bio je akademik Jakša Fiamengo, koji je tom prilikom predstavio svoju novu zbirku pjesama *Pćela u jantaru*. Neizostavna je bila i lijepa klapska pjesma za koju je bila zadužena Klapa Stina koja je otpjevala tri njegove pjesme: *Piva klapa ispo' volta*, *Sutra će te ponit* i *Anđele moj*. Voditelj Šiljak predstavio ga je kao pjesnika, voditelja i urednika, sinonima pjesničke Dalmacije i stihova koji budi slike u svijesti čitatelja. Fiamengo je prvu zbirku pjesama objavio 1966., a pisao je i knjige za koje je dobio mnogo uglednih nagrada. Njegove su pjesme (*Piva klapa ispo' volta*, *Nadalina*, *U pro-*

lazu, *Infliša san u te*, *Pro-menade*, *Ja sam pjesma*, *Karoca gre*) uglazbili najistaknutiji hrvatski skladatelji estrade, klapske pjesme, pisci za zborove itd... Iako se cijeli život bavio novinarstvom, bio je i ostao pisac.

Traženi autor

»Drago mi je kad ljudi danas čuju pjesme i prepoznaju ih kao moje jer sam zadovoljan što sam neka svoja iskustva uspio pretočiti u stihove koji su se skladali, koji se pjevaju i pamte. Ako netko i ne zna da je to moja pjesma, nije važno, važno je da se one pjevaju«, rekao je Fiamengo. Dodao je kako većinu tih pjesama nije uopće nudio, nego su ih tražili, a neki su mu ih, ističe on, oduzeli bez njegova znanja. Osvrnuo se i na današnje klapske obrade njegovih pjesama. »Jedna klapa iz Šibenika čije ime neće spomi-

Kranjčevićovo se gostovanje u HDS-u poklopilo s proslavom 80. obljetnice života koju je obilježio koncertima sa zborovima i orkestrima u Dvorani Lisinski (Bruckner-program i Beethovenova 9. simfonija)

njati pjeva otprilike ovako: *I nek' poživi naša klapa i nek' piva i nek' piva*. Ma koja piva?!« upitao se Fiamengo, nasmijavši pritom okupljene goste. Na tribini su među ostalima u publici sjedili i njegovi prijatelji Radojka Šverko te Dražen Žanko, koji je na albumu *Na šentadi pokraj mora* opjevao neke Jakšine pjesme (*Nek' poživi naša klapa*, *Dalmatinska*, *Pred oltarom tvojim...*).

Novi ciklus tribina nastavit će se sljedeće godine.

Akademski zbor Filozofskog fakulteta u Zagrebu *Concordia discors* naginje nekanonskom repertoaru

Festival adventskih i božićnih pjesama, nedjelja, 11. prosinca 2016. u crkvi sv. Katarine u Zagrebu

U čast maestru Vladimiru Kranjčeviću

u povodu njegova 80. rođendana

Na koncertu su se predstavila tri zbora: Mješoviti zbor Kulturno–umjetničke udruge *Jeka Primorja*, Akademski zbor Filozofskog fakulteta *Concordia discors* te Zbor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu *Capella juri*

Upravo u radu s različitim akademskim zborovima Kranjčević je postigao suglasje pedagoškog i umjetničkog

Piše: Vedran Lesar

Adventsko i (pred)božićno vrijeme u Zagrebu donijelo je niz prigodnih događaja. Dijelom te predlaganske živosti na

kulturnoj sceni od 8. do 11. prosinca bio je i Festival adventskih i božićnih pjesama. U sklopu četverodnevno festivala održano je nekoliko koncerata na raznim zagrebačkim lokacijama na kojima je nastupio niz zborova, klapa i drugih vokalnih ansambala.

Akademski zborovi

Ako smo se u nedjelju, 11. prosinca, posljednjeg dana Festivala, u večernjim satima zatekli kod crkve svete Katarine, mogli smo biti na koncertu posvećenom maestru Vladimiru Kranjčeviću u povodu njegova 80. rođendana. Na koncertu su se predstavila tri zbora: Mješoviti zbor Kulturno–umjetničke udruge *Jeka Primorja* iz Rijeke,

Uoči proslave 80. rođendana, maestro Kranjčević najavio je niz oproštajnih koncerata u ovoj sezoni kojima prestaje njegovo aktivno muziciranje: prvi je koncert bio u Majstorskom ciklusu HRT-a s djelima Antona Brucknera gdje se maestro oprostio od Simfonijskog orkestra HRT-a (17. studenoga), a drugi s Beethovenovom *Devetom simfonijom* u OFF ciklusu Zagrebačke filharmonije (9. prosinca), što je bio njegov posljednji koncert u Velikoj dvorani Lisinski. Slijede koncerti sa Zborom HRT-a u ciklusu *Sfumat* (14. veljače), izvedba Bachove *Muke po Ivanu* u zagrebačkoj katedrali (7. travnja) i izvedba Verdijeva *Rekvijema* u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu čiju objavu točnog datuma još čekamo

Akademski zbor Filozofskog fakulteta u Zagrebu *Concordia discors* te Zbor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu *Capella juris*. Već se tu barem u dva aspekta može nazreti određena simbolika, uzmemo li u obzir kome je koncert posvećen. Već i time što je riječ o koncertu zbornice glazbe, a po vrh toga i što su dva od tri zbora akademski zborovi, ističu se dva posebno važna Kranjčevićeva profesionalna profila: profili zborovođe i pedagoga. Naime, Vladimir Kranjčević je u svojoj dugoj karijeri puno pažnje posvećivao upravo radu sa zborovima te zbornici a *capella* i oratorijskoj glazbi. Ravnao je, među ostalima, Akademskim zborom *Ivan Goran Kovačić* i Zborom Radio-televizije Zagreb, odnosno Zborom HRT-a, a niz godina vodio je i Zbor Muzičke akademije u Zagrebu. I upravo u radu s različitim zborovima postigao je suglasje pedagoškog i umjetničkog, jer rad sa zborom je, a posebno rad s akademskim zborom, uz rad na ostvarivanju umjetničkih potencijala i ciljeva, ujedno i pedagoški rad. Na taj je način — a svemu navedenom možemo pridodati i njegov pedagoški rad u užem smislu — maestro Kranjčević odgojio mnoge naraštaje hrvatskih glazbenika.

Specifičnosti zborova

Upravo je zbog toga prigodno koncertom zbornice glazbe odati počast maestru kojega je cijelim njegovim profesionalnim putem pratila zbornica glazba i rad s mnogim zborovima. Svaki od triju zborova koje smo imali prilike čuti na koncertu ima specifičnu »karakternu« crtu koja se očituje u, primjerice, izboru programa, ali koja ovisi i o tradiciji zbora (i/ili njegovim programima). Prvi se predstavio Mješoviti zbor Kulturno-umjetničke udruge *Jeka Primorja*. Taj riječki amaterski zbor s dugom tradicijom izveo je pod dirigentskim vodstvom Igora Vlajnića veći broj

skladbi, a najzastupljenija su bila djela hrvatskih skladatelja: Matka Brajše Rašana, Ivana Zajca i Franje Dugana mlađeg, ali i Stevana Mokranjca te nekoliko za zbor aranžiranih tradicijskih i adventskih pjesama.

Preostala dva zbora mnogo su »mlađa«, i to ne samo prema prosječnoj starosti njihovih članova (što je i očekivano s obzirom na to da je riječ o zborovima studenata) nego i prema godini osnutka (*Capella juris* djeluje od 2006., a *Concordia discors* od 2010. godine). Ipak, oba su zbora pokazala stanovitu zrelost i spremnost da se (više ili manje uspješno) uhvate u koštac s tehničkim i interpretacijskim izazovima, a u slučaju *Concordie discors* posebno skladbe novijeg datuma. Taj nam je zbor predstavio skladbe Pawła Łukaszewskog, Lászla Halmosa, Vlade Sunka, Dmitra Stepanoviča Bortnjanskog i Felicea Anerija, a izveo je i jedan narodni napjev s Novalje na otoku Pagu, što ga je na temelju zapisa Edija Ricova obradio Izak Špralja. Koncert nam je otkrio i neke specifičnosti toga zbora. To su, osim naginjanja nekanonskom repertoaru i, kao što je maestro Kranjčević u

govoru nakon koncerta rekao, »posebno 'snažnih' basova«, prilagodba izvođačkih snaga svakoj skladbi (brojem i raspodjelom glasova) te »trostruko« dirigentsko vodstvo. Naime, u izvedbi se od skladbe do skladbe na čelu zbora izmjenjivalo troje dirigenta: Vinko Karmelić i Lobel Filipić te Marina Jurković.

Amaterski prigodno

Capella juris, posljednji zbor koji nam se predstavio na koncertu, to je učinio prigodnim kanonskim djelima adventskog i božićnog repertoara. Zbor je izveo po jedno djelo Tomása Luisa de Victorije, Antona Brucknera, Benedetta Marcella te obradu jedne skladbe anonimnog autora. Pod dirigentskim vodstvom mladog dirigenta Mara Rice zbor je uspio (doduše, ne bez tehničkih poteškoća) ponuditi svjež čitanja izvedenih djela. Razlog manjim poteškoćama u izvedbi možda bismo mogli tražiti u čestim promjenama dirigentskog vodstva posljednjih nekoliko godina, a i u jednoj uobičajenoj bolji zborova studenata — čestoj fluktuaciji članova.

Na kraju, ne treba smetnuti s uma ni

Hrvatskoj zbornici perspektivi bitno pridonosi poticajno okruženje u stvaranju kojega je bitnu ulogu odigrao maestro Vladimir Kranjčević

to da su svi zborovi — amaterski. Zato oni takav može bitni nedostatak tehničko-izvedbenih vještina nadoknaduju entuzijazmom i iskrenošću izvedbe. Taj entuzijazam kojega na koncertu nije nedostajalo ni kod jednog od triju zborova nagoviješta da hrvatsko zbornice glazbovanje ima perspektivu. Toj perspektivi bitno pridonosi poticajno okruženje, u stvaranju kojega je bitnu ulogu odigrao maestro Vladimir Kranjčević. Upravo zbog toga možemo ustvrditi da su navedeni zborovi, a uz njih i organizatori Festivala, dostojno odali počast čovjeku koji je uvelike utjecao na izvođenje zbornice glazbe u našoj sredini.

Kranjčeviću su sretan 80. rođendan na početku koncerta zaželjeli njegov nasljednik na mjestu umjetničkog ravnatelja Varaždinski baroknih večeri Davor Bobić i organizatorica koncerta Ivana Lušić

Regrutiranje mlađeg naraštaja

»Ne shvaćam zašto se ljudi boje novih ideja — ja se bojim starih.« (John Cage)

Piše: Karolina Rugle

Predsjedništvo Hrvatskog društva skladatelja odnedavno ima novog najmlađeg člana, skladatelja Tibora Szivoviczu, koji je na drugoj sjednici u novom sazivu dobio povjerenje članova Društva na natječa-

ju za umjetničkog voditelja Glazbene tribine u Opatiji. Ubrzo se i angažirao te je prije ovogodišnjeg festivala odlučio pozvati kolegice i kolege na prvi plenum mlade generacije skladatelja i skladatelja sekcije klasične glazbe. Namjera plenuma bila je okupiti ih i čuti što im je u fokusu, kako Društvo može potaknuti, poduprijeti i podići na višu razinu neke projekte koje su već pokrenuli ili koji su potrebni. Uz skladatelje,

na plenumu su bili i glavni tajnik Društva, Antun Tomislav Šaban, direktorica Cantusa d.o.o. Mirjana Matić te producentice i stručne suradnice Društva.

Aktivni inicijatori

Premda se na programima koncerata i u tradicionalnim izvedbenim prostorima i dalje uglavnom zadržavaju klasični programi i programi starije generaci-

je hrvatskih skladatelja, postoji mlada skladateljska generacija među kojima se neka imena nalaze iza vrlo uspješnih i nagrađivanih programa, skladbi i koncepata koji guraju našu glazbu naprijed. Primjerice, Mirela Ivičević ima već uspješnu i razvijenu međunarodnu suradnju, a s Gordanom Tudorom već sedam godina organizira Dane Nove glazbe u Splitu. Tibor Szivovicza sam je pokrenuo festival suvreme-

Prvi plenum mladih hrvatskih skladatelja klasične glazbe vodili su član predsjedništva HDS-a Tibor Szivovicza, direktorica Cantusa d.o.o. Mirjana Matić i glavni tajnik HDS-a Antun Tomislav Šaban

ne zbarske glazbe, dok je iza Davora Branimira Vinczea nekoliko izdanja festivala Novalis. Istovremeno ih nekoliko već ima nagrade za svoje skladateljsko djelovanje (nedavno je i Bruno Vlahek ušao u finale natjecanja za petominutni koncert za klavir Muzičkog biennala Zagreb), no većinom su razasuti po različitim scenama, fakultetima u Hrvatskoj i inozemstvu; njihovi kolege iz HDS-a željeli su poduprijeti njihov stanak, razvijanje ideja i aktiviranje unutar Društva.

»Sastanak je održan u ležernoj, ali profesionalnoj atmosferi. Došlo je do izražaja da smo dio jedne generacije koja je zainteresirana za međusobnu komunikaciju i za pokretanje nekih novih ideja«, suglasni su mladi skladatelji.

Kriza obrazovanja

Skladateljice i skladatelji koji pripadaju najmlađoj generaciji sekcije skladatelja HDS-a uglavnom su aktivni i na području pedagogije. Znatno ih je bilo ili je trenutačno u inozemstvu, bilo kao studenti, bilo kao profesionalci. Među glavnim problemima koje mladi skladatelji ističu, barem oni koji su i aktivno sudjelovali u razgovoru i raspravi, našlo se pitanje obrazovanja, nedostatka predznanja prije ulaska u profesionalne vode — i skladateljske, ali i izazove interpretacije i izvođenja, koji su nerijetko nesavladivi za glazbenike proizašle iz trenutačnog obrazovnog sustava. Posebno je to istaknuo Bruno Vlahek, profesor na Sveučilištu u Madridu, kao i neki njegovi kolege koji su se donedavno bavili ili se trenutačno bave pedagoškim radom u inozemstvu

i uočavaju moguća rješenja problema. I skladatelji koji su bili prisutni, kao i oni koji su se plenumu obratili pismom, izrazili su zabrinutost za odgoj nove publike, ali i šire obrazovanih glazbenika, »kako se ne bi stvarale nove generacije osrednjih, pasivnih svirača stare glazbe, nezainteresiranih za suvremena kretanja«.

Saksofonist i skladatelj Gordan Tudor, kao profesor na Umjetničkoj akademiji u Splitu, poduzeo je vrlo konkretan korak u tom smjeru, osnovavši ansambl za suvremenu glazbu pri tamošnjoj Akademiji. »Kao profesor na splitskoj Umjetničkoj akademiji pokušavam u svojoj klasi, a od listopada 2015. godine i ansamblom S/UMAS koji sam osnovao, 'zavesti' studente suvremenom glazbom, što u velikoj mjeri i uspijevam. Nadajmo se da će HDS poduprijeti projekte mladog, ali iznimno aktivnog ansambla za suvremenu glazbu i pomoći u njihovim nastojanjima da organiziraju natječaj za nove skladbe 'Call for scores' — mladi skladatelji skladaju za S/UMAS' koje će ansambl svirati na svim svojim koncertima.«

Izlasci iz okvira

Kao moguće rješenje pitanja odgajanja, stjecanja i zadržavanja publike istaknula se potreba povezivanja s umjetnicima i izvan granica skladateljskog djelovanja te potreba internacionaliziranja potencijalnih projekata. »Vjerujem da se možemo suglasiti kako nam je za jedini cilj kreirati glazbu, odgojiti glazbenike i skladatelje koji će imati dvojake odlike — i žig domaće osebnosti i univerzalnu poruku. Nažalost, hrvatska

kultura, pa tako i glazba, često žive u nekom otoku malo izdvojenom od trenutačnog geopolitičkog konteksta, baveći se temama koje nisu baš aktualne, pa samim tim nisu ni inspirativne za ovdašnju zajednicu, a još manje za nekoga izvan nacionalnih okvira«, zaključuje Davor Branimir Vincze, koji je nedavno Pariz zamijenio San Franciscom (ondje je na doktorskom studiju na Sveučilištu Stanford).

Udruživanje snaga

»Ugodno sam se osjećala s kolegama koji žele raditi na tim pitanjima i nadam se da ćemo uz pomoć HDS-a, koji se pokazao vrlo pristupačan i otvoren, u budućnosti otvoriti neka nova vrata za predstavljanje suvremene glazbe široj publici«, rekla je Margareta Ferek-Petrić, skladateljica s bečkom adresom, koja je istaknula da bi kvalitetnoj afirmaciji glazbe mladih skladatelja pridonijelo i njezino uključivanje u koncertne programe koji nisu isključivo programski orijentirani na »mladost« skladatelja, nego otvaraju mjesto i njihovim radovima. »Ipak, razmišljali smo zajedno i o 'portretnim koncertima', koji bi zapravo bili koncertne večeri u sklopu kojih bi se predstavile dvije skladateljice i/ili dva skladatelja mlađe generacije s nekoliko djela i razgovorom.«

Digitalizacija i šira dostupnost glazbenih materijala, natjecaji za skladbe, nosač zvuka s izborom skladbi skladatelja mlađe generacije, manji festival koji bi povremeno predstavljao nova djela, portal, radionice o skladateljskim, tehničkim, ali i dru-

Namjera plenuma bila je **N**okupiti mlade skladatelje i čuti što im je u fokusu, kako Društvo može potaknuti, poduprijeti i podići na višu razinu neke projekte koje su već pokrenuli ili koji su potrebni

gim pitanjima (financiranje projekata u RH i EU...) i paneli... brojne su potrebe, ideje i pitanja koja ostaju otvorena. Iako vrlo kritički, mlada generacija skladateljica i skladatelja otvorila je i ponovila neka od dobro poznatih pitanja, nadajući se da će otvorenim dijalogom i čvršćom povezanošću zajednice neke od ideja uskoro i zaživjeti.

»Smatram da bi jedan od fokusa Hrvatskog društva skladatelja trebao biti stvaranje platforme pogodno za nove ideje i projekte mladih skladatelja. Plenum je bio početna točka kojom se željelo mlađu generaciju skladatelja informirati o želji i potrebi koju Društvo ima za 'regutiranjem' mladih generacija«, rekao je Szirovicza, ističući da »ishod tog sastanka ipak ovisi o svima koji u tome sudjeluju, sposobnostima i afinitetima da učine nešto novo za sebe i za Društvo koje će ih u tome poduprijeti.«

Ljudi s njemačkoga govornog područja odrade svoj posao na visokoj razini, ali ne ostanu puno prostora za daljnje osobne kontakte

Margareta Ferek-Petrić

Intervju s hrvatskom skladateljicom Margaretom Ferek-Petrić koja živi i djeluje u Beču

Ljubav na daljinu

Nova članica Hrvatskog društva skladatelja prve je dojmove o djelatnosti Društva doživjela iz prve ruke na 53. Glazbenoj tribini Opatija

Razgovarala: Tea Kulaš

Margareta Ferek-Petrić (Zagreb, 1982.) mlada je i izuzetno uspješna skladateljica s dugogodišnjom adresom u Beču. Premda većinu svojih angažmana duguje austrijskoj kulturnoj sceni, njezine kvalitete priznate u brojnim stipendijama i suradnjama prepo-

znate su i izvan granica Austrije. Nije izostala ni Margaretina prva domovina koja ju je, svjesna njezine visoke razine profesionalnosti i kreativnosti, proglasila članicom Hrvatskog društva skladatelja.

Suradnja s brojnim umjetnicima obogatila ju je širokim spektrom iskustava pa nam prenosi neke doživljaje i svoje viđenje hrvatske i austrijske kulturne scene.

— Kao pripadnica mlađe generacije skladatelja ozbiljne glazbe sudjelova-

la si na plenumu mladih skladatelja, održanom 17. listopada 2016. godine. Koji su tvoji dojmovi o Društvu i tom susretu?

U protekla dva mjeseca, koliko sam članica HDS-a, dobila sam vrlo pozitivan dojam o udruzi. Smatram da je poziv mlade generacije skladateljica i skladatelja znak da postoji volja za komunikacijom i pokretanjem novih ideja. Čini mi se da u »našoj« generaciji vlada vrlo pozitivna atmosfera, za koju je potpora HDS-a izrazito važna.

— Osim članstva u HDS-u, koliko surađuješ s hrvatskom kulturnom scenom?

U posljednje vrijeme surađujem sve više pa se nadam da će se suradnja i produbiti. Imala sam sreće što su mi dosadašnja iskustva vrlo pozitivna, za što je razlog suradnja s isključivo vrhunskim interpretima (Iva Lubičić, Papandopulo kvartet, Trio GIG, Ansambl Antiphonus, Dubravko Palanović...).

Muzikalnost i komunikacija

Budući da su tvoja dosadašnja iskustva što se tiče Hrvatske u odnosu skladatelj — interpret izrazito pozitivna, kakva su tvoja iskustva u Austriji?

U Austriji surađujem s mnogo interpretata sa svih strana svijeta, pa su te suradnje i vrlo različitog karaktera, zato mi je teško definirati suradnje unutar granica Austrije. Često doživljam da su ljudi s njemačkoga govornog područja vrlo profesionalni, s pomalo hladnim i distanciranim pristupom; dakle, odrade svoj posao na visokoj razini, ali ne ostane puno prostora za daljnje osobne kontakte. To je naravno normalno, no nije pravilo, neki od interpretata su mi postali bliski prijatelji!

Jedno od boljih iskustava što se tiče odnosa skladatelj — interpret dogodilo mi se u Baselu, s vibrafonistom (J. C. Forestier) od kojega sam tijekom probi nevjerojatno mnogo naučila, a i dovoljno se nasmijala.

U Hrvatskoj me oduševljava visoka tehnička razina interpreta, povezana s dubokom muzikalnošću te voljom za komunikacijom, što bez iznimke rezultira odličnom atmosferom na probama i uspješnim izvedbama. Postoji ugodan balans između profesionalnosti i ležernosti, koji meni odlično odgovara.

Koliko si zadovoljna izvedbama svojih djela i općenito izvedbenom scenom tih dviju sredina?

Izvedbama svojih djela sam u posljednje vrijeme vrlo zadovoljna, neovisno o zemlji. Nakon godina i godina rada, imam prilike surađivati samo s vrhunskim interpretima od kojih i sama puno učim, a oni ne samo da zanatski savršeno odrade posao nego su voljni ući u onaj neverbalni dio materije koji je na kraju odlučujući za interpretaciju i odnos skladateljica — interpret.

Vjera u Sziroviczu

Aktivno sudjeluješ na Tribini u Opatiji. Kakva su ti dosadašnja iskustva i što smatraš ključnim za koncepciju programa te produkciju takvog festivala/simpozija?

Najprije moram reći — jer mi se čini da mnogo ljudi toga nije svjesno — da je opatijski festival/simpozij vrlo pozitivna točka na hrvatskoj glazbenoj sceni koja se ne bi trebala uzimati zdravo za gotovo. Bilo bi optimalno dovesti još publike te aktivno uključiti što više članova HDS-a u sam proces i točke događanja, ali i nastaviti dovoditi zanimljive osobe s međunarodne scene. Imam veliko povjerenje u Tibora Sziroviczu da će festival u budućnosti biti zanimljiv!

Kakva je austrijska kulturna scena i što mi u Hrvatskoj možemo učiniti kako

bismo se približili tim standardima?

Pretpostavljam da je u Austriji kulturna scena u prvoj liniji veća, te samim tim i šarenija, življa... Tradicija ima veliku ulogu pa ljudi svih društvenih slojeva imaju naviku posjećivati kulturne događaje. Pozitivna je činjenica to što nije sve koncentrirano u gradovima, nego se dosta toga održava i u ruralnim sredinama. Nedavno sam bila na koncertu suvremene glazbe koji je održan u jednoj vinariji. Ne mogu tvrditi da bih inače posjetila baš to selo, no to je bila odlična prilika. Istovremeno, austrijska kultura je tako snažna na svim razinama da se suvremena umjetnost, prije svega glazba, mora izboriti za svoje mjesto i publiku. U svakoj zemlji je kultura povezana s politikom, dakle i s proračunom koji stoji na raspolaganju. Sigurna sam da to u Austriji, premda ne optimalno, bolje funkcionira.

Dobar položaj

Koje mjesto suvremena glazba zauzima u profesionalnim glazbeničkim krugovima i Društvu skladatelja. Možeš li usporediti situaciju u Austriji i u Hrvatskoj?

Koliko mogu iz svojega kuta gledišta zaključiti — iz pozicije Društva skladatelja — čini mi se da je HDS u boljoj poziciji jer je sve centralizirano u jednoj organizaciji, a ne kao u Austriji u razne manje udruge koje bi, mislim, mogle imati veće i zanimljivije projekte da se te snage češće udruže. Suvremena glazba je na svakoj sceni premalo zastupljena i na tome treba raditi, od edukacije mladih glazbenika do toga da publika pod normalno prihvaća nova djela u programu koncerta klasičnog repertoara ili da jednostavno češće posjećuje koncerte isključivo suvremene glazbe.

Koliko dugo živiš u Austriji? Koliko se tvoj skladateljski put nastavlja na rad tvojih profesora ili tvoj studentski stil pisanja?

U Beču živim već 14 godina i za to je vrijeme bilo nekoliko važnih prekretnica koje su utjecale na moj daljnji razvoj. Veliki dio skladateljskog zanata stekla sam u klasi profesora Ivana Eröda koji je majstor skladateljskih tehnika te divan učitelj i osoba. Kod Chaye Czerwin naučila sam biti beskompromisna i razmišljati izvan klasičnih granica koje su do tada bile snažno prisutne u mojoj glavi. Ona je moćna ličnost koja me podučila da ne razmišljam o tome što publika želi. Pomogla mi je da izvučem neke duboko u meni skrivene ideje i zvukove. Kratko bavljenje medijskom glazbom dalo mi je uvid u svijet u kojem glazba mora preuzeti određenu ulogu te je dapače bitno što publika želi. Nakon svih tih impulsa, neko sam vrijeme bila potpuno izgubljena u pogledu toga što ja zapravo želim. U

međuvremenu to saznajem svakom stvorenom skladbom. Pretpostavljam da ću uvijek tražiti i možda nikad neću dobiti konkretan odgovor... Možda je upravo to smisao svega — inače ne bih imala više što napisati.

Ritamska raznolikost

Kako bi opisala svoj stil skladanja i svoje umjetničke afinitete? Gdje pronalaziš inspiraciju u konzumerističkom 21. stoljeću?

U svojim skladbama uvijek tražim načine da preispitam sve svjesne percepcije ljepote pa često odlepršam u neku vrstu iscerenosti. Ritamska raznolikost i bogato mijenjanje boja, elementi iznenađenja... Kad preslušam u glavi što sam napisala i ako nema dovoljno toga — brišem. Ne podnosim dosadivati samoj sebi. Baš kao i u svakodnevnom životu, tako i u skladanju obožavam humor, no taj element nije lako postići u kontekstu glazbe, kao što nije uvijek ni potrebno. Prije svega može biti jeftin, no i percepcija humora se razlikuje od čovjeka do čovjeka. Ne prezam od korištenja više stilova, elemenata jazza ili folkloru, no samo ako određeni komad obogati bojom koja ima smisla u cjelini. Općenito smatram da je moj razvoj kao skladateljice povezan s osobnim razvojem kao osobe, tako da cijeli život naginjem skupljanju novih iskustava i njihovu reflektiranju. Upravo se zato svaka nova skladba može shvatiti kao misao jednog trenutka na životnom putu.

Čitanje članaka

Velik utjecaj na moje skladanje ima i širok spektar zanimanja koje me vodi u čitanje članaka ili knjiga o znanosti, politici, posjećivanje kazališnih predstava, različitih izložbi, kušanja vina... Ondje često dobijem ideje za naslove pa formiram neku vrstu slobode za stvaranje auditivnih ideja. Posljednji snažan impuls ostavio mi je koncert King Crimsona nakon kojega mi iznad glave lebdi pitanje: Kako postići tu snažnu energiju vrlo inteligentnog, emocionalnog i tehnički savršenog progresivnog rocka u suvremenoj skladbi?

Kakve su mogućnosti daljnjeg učenja i napredovanja u poslu kojim se baviš? Radiš li isključivo sama na svojem izričaju, savjetuješ li se s drugim skladateljima i pronalaziš li inspiraciju u njihovu radu?

Plan skladanja mi je vrlo tijesan pa zapravo nemam vremena za duge konzultacije o novim idejama. U ovoj fazi je to dobro, no voljela bih u skoroj budućnosti imati priliku da se dulje posvetim jednoj skladbi. Najviše naučim u izravnoj suradnji s interpretima. S obzirom na to da većinu skladbi naručuju od mene interpreti osobno, prije pisanja ugovorim susret na kojem mi glazbeni-

ci pokazuju svoj instrument i sve što meni ili njima padne na pamet u vezi s *extended techniques*. Takav pristup prakticiram s većinom interpreta, čak i ako već poznajem instrument, jer s različitim ljudima dolaze nove informacije, a ni meni ne škodi utvrditi gradivo.

Slušanje uz mobitel

Kad sam na koncertu suvremene glazbe — što je vrlo često — dogodi se da izvadim mobitel i zapišem neki efekt koji mi se svidio, da ne zaboravim. Nerijetko se stvori ideja potpuno drugačija od onog odsviranog, no inspirirana trenutačnim zvukom na pozornici. Dakle, ako me vidite s mobitelom u ruci tijekom koncerta, nisam na *WhatsApp* i društvenim mrežama, nego u svojim bilješkama. Na inspiraciju utječe ne samo glazba i umjetnost ljudi koji me okružuju nego i velika imena cijele povijesti glazbe čije partiture i djela nikad ne prestajem čitati i slušati. Kad se konkretno radi o procesu skladanja, neposredno prije početka mogu slušati samo Bacha, dok mi je pri kraju uvijek potreban neki hit uz kojega u uzastopnom ponavljanju plešem po dnevnoj dobi. Tijekom cijelog procesa je ipak najvažnija — tišina.

Koliko kao skladateljica dobivaš povratnu informaciju kolega i glazbenih kritičara? Koja su tvoja očekivanja od produkcije, muzikološkog rada i kritike?

Konstruktivna povratna informacija najčešće dolazi od glazbenika i skladatelja s kojima sam u prijateljskim odnosima, ali katkad je dobijem i od ostalih kolega. Vrlo mi je drago kad netko iz publike smogne hrabrosti i volje izraziti svoje mišljenje koje je najčešće pozitivno. Rijetko sam razgovarala s ljudima kojima moja glazba nije bila nimalo jasna, ni draga, ali su to imali potrebu izraziti. Službena kritika se — čast izuzecima — često svede na izvještavanje o programu koncerta. Dakako, bilo bi važno je ući u materiju pojedinih skladbi te pristupiti analizi s više volje i znanja.

U kojoj mjeri se sama moraš izboriti za angažmane i biti sama svoja menadžerica?

U današnje doba umjetnik mora pokrivati znanja više profesija pa je neizbježno biti i sam svoj menadžer. Sve moje narudžbe su proizvod višegodišnjeg rada na području skladanja, *networkinga*, posjeta koncerata, komuniciranja s glazbenicima i udrugama za suvremenu glazbu.

Daljnji planovi?

U sljedećih pola godine trebam napisati pet skladbi, dakle — skladati, skladati i skladati.

Frankfurtski Ensemble Modern sklon je performansima u maniri instrumentalnog kazališta

Umjetnički voditelj Krešimir Seletković o 29. festivalu suvremene glazbe
Muzički biennale Zagreb, 22. – 29. travnja 2017.

Nove smjernice i biennalske tradicije

Raznovrsnim i interdisciplinarnim programima Muzički biennale Zagreb teži zadovoljiti publiku raznih generacija i umjetničkih afiniteta

Piše: Ivana Hauser

Muzički biennale Zagreb kulturno je događanje koje će obilježiti mjesec travanj i za svojega trajanja osvojiti brojne kulturne prostore

u Zagrebu. Kao i svaki put, Biennale će svoju publiku iznenaditi, šokirati, ponuditi joj neočekivano i očekivano. Nove programske smjernice isprepliću se s nekim biennalskim tradicijama, a raznovrsnim i interdisciplinarnim programima Muzički biennale Zagreb teži zadovoljiti publiku raznih generacija i umjetničkih afiniteta — od modernističkih tradicija do posve novih, izoliranih

individuacija mladih umjetnika čiji su izričaj izraz vremena u kojem se kao umjetnici probijaju. Krešimir Seletković, umjetnički ravnatelj Muzičkog biennala Zagreb te redoviti profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, otkrio je neke programske smjernice idućeg Muzičkog biennala Zagreb te nekoliko koncerata koji predstavljaju programske iskorake ili dugo očekivana renomirana

imena europske scene suvremene glazbe. Prvi takav programski iskorak još na prošlom izdanju svakako je natjecanje petominutnih formi. Ove će godine Biennale biti otvoren operom pobjednice *5-Minute Opera Competition*, a jedan od koncerata na Biennalu jest finalna večer *5-Minute Piano Concerto Competition*.

Ensemble Intercontemporain koji je 1976. osnovao Pierre Boulez danas broji 30-ak glazbenika

Suradnje s institucijama

»29. Muzički biennale Zagreb predstaviti će nekoliko iznimno zanimljivih projekata. Prvi je svakako veliko otvaranje i finale *5-Minute Opera Competition* pokrenutog 2015. godine. Pobjednica natjecanja Martyna Kosecka predstavlja nam svoje novo djelo, operu *Klothò*, koja će se ostvariti u suradnji s Hrvatskim narodnim kazalištem Ivana pl. Zajca u Rijeci i premijerno prikazati u Zagrebu u Kazalištu *Komedija* na otvaranju Biennala, u režiji poljskog redatelja Krzysztofa Cichenskog. Posebno smo ponosni na to što će se na Biennalu praižvesti djelo poljske skladateljice u suradnji s poljskim autorskim timom. Također treba istaknuti da je HNK Rijeka spremno odgovorio svim zahtjevima i da će ta opera ostati na njihovu repertoaru. Takve su suradnje među institucijama vrlo važne, pogotovo danas kad je sve teže održati kvalitetan program i privući publiku. Na Muzičkom biennalu Zagreb podupiremo i potičemo međuinstitucionalnu komunikaciju i zajedničko osmišljavanje i realiziranje projekata.

Udvostručene prijave

Godine 2015., kad je održano natjecanje *5-Minute Opera Competition*, stigla je 91 prijava. Sada, *5-Minute Piano Concerto Competition* ima gotovo udvostručan broj prijave koje su stigle iz mnogih zemalja — od Sjedinjenih Američkih Država, brojnih europskih zemalja, Japana, Južne Koreje, Meksika, Južnoafričke Republike... Također, dob skladatelja je varirala pa se moglo očekivati da će se i njihov skladateljski izričaj razlikovati. Vremenski ograničavajuća forma od pet minuta bila je izazov skladateljima primoranim »pokazati što umiju« u vrlo malo materijala; zapravo nisu imali prostora da razviju svoje glazbene ideje. Svi članovi prosudbene komisije suglasili su se da je taj izazov izvrstan način konciznog skladanja, što je za neke autore bio problem, a neki su vrlo uspješno savladali ograničenja koja natjecanje nameće. Među finalistima je i hrvatski glazbenik Bruno Vlahek koji živi i radi u Španjolskoj. U svakom slučaju, važno je napomenuti sljedeće: srijeda, 26. travnja 2017.,

Hrvatski glazbeni zavod, predstavljajući deset najboljih partitura i izbor pobjednika koji za MBZ 2019. piše *Koncert za klavir i orkestar*.

Jedna od takvih uspješnih suradnji koje su već na biennalskom programu postale tradicija, svakako je suradnja sa Zagrebačkom filharmonijom te Simfonijskim orkestrom Hrvatske radiotelevizije. To su koncerti u *Lisinskom* koji su ujedno dio biennalskog programa i dio programa Zagrebačke filharmonije te *Majstorskog ciklusa* Simfonijskog orkestra HRT-a. Na tim ćemo koncertima predstaviti domaće glazbenike te iskoristiti priliku i predstaviti drugoplasirane i trećeplasirane skladatelje s natjecanja *5-Minute Opera Competition*. Kad spominjemo domaće glazbenike, Cantus Ansambl, jedan od stupova hrvatske scene suvremene glazbe, nezaobilazan je dio našeg programa, ali neka zasad njihova kreativna iznenađenja ostanu tajna...

Inozemni ansambli

Muzički biennale zagrebačkoj će publici predstaviti i najbolje od europske suvremene scene. Iznimno smo zadovoljni što smo za iduće izdanje uspjeli realizirati suradnju s dva ansambla koja pripadaju najboljim interpretima suvremene glazbe. To su francuski ansambl *Intercontemporain* te njemački ansambl *Modern*. Ansambl *Intercontemporain* osnovao je 1976. Pierre Boulez. Danas su rezidenti u Pariškoj filharmoniji, gdje više od 30 glazbenika dijeli strast prema suvremenoj glazbi. Pod umjetničkim vodstvom sjajnog dirigenta Davida Fulmera nastupit će u Zagrebačkom kazalištu mladih, u istom prostoru u kojem će nastupiti frankfurtski *Ensemble Modern* pod vodstvom Rosse na Gergova. Ono što je važno istaknuti jest da će se na programu obaju ansambala pronaći i djela hrvatskih skladatelja, što je važno za promociju hrvatske glazbe, a i za skladatelje sigurno velika čast.

Za trajanja Biennala, većina važnih kulturnih gradskih prostora postat će dijelom biennalskog programa. Osim Dvorane *Lisinski*, *Komedije* i *ZKM-a*, festivalski programi održavat će se i u Muzeju Mimara, Muzeju za umjetnost i obrt, Zagrebačkom kazalištu

lutaka, Teatru &TD... No MBZ osvaja i druge, neobične prostore koji će možda postati dio nove tradicije.

Iznenađenje u tunelu

»Na idućem Biennalu predstaviti ćemo potpuno novi i zasad nepoznati koncertni prostor Tunela Grič. Skladateljica Ana Horvat i skladatelj Dalibor Bukvić pripremaju iznenađenje uz sudjelovanje ansambla *Antiphonus* koji se posljednjih nekoliko godina etablirao kao iznimno kreativan i umjetnički visokoprofiliran vokalni ansambl pod vodstvom maestra Tomislava Fačinija. Njihovu će nastupu teatralni element dodati režija hrvatske redateljice Natalije Manojlović. Tim će se programom zatvoriti 29. Muzički biennale, u subotu, 29. travnja. O ostalim događanjima koja će upotpuniti program može se pročitati na mrežnoj stranici www.mbz.hr te na facebook stranici Biennala.«

Pijanist i skladatelj Bruno Vlahek jedini je Hrvat među finalistima *5-Minute Piano Concerto Competition*

Umjetnički voditelj 29. MBZ-a, skladatelj Krešimir Seletković: Muzički biennale zagrebačkoj će publici predstaviti najbolje od europske suvremene scene

Ensemble Intercontemporain u dvorani Philharmonie u Parizu održava svoju redovnu koncertnu sezonu

Mi glazbenici smo građani svijeta

Na narudžbu Muzičkog biennala Zagreb, njezina će se opera *Klothò* praižvesti na otvorenju novog festivalskog izdanja 22. travnja 2017. u Gradskom kazalištu Komedija

Piše: Ivana Hauser

P rošloga je mjeseca u prostorijama Hrvatskog društva skladatelja međunarodna prosudbena komisija (Johannes Kalitzke, dirigent i skladatelj, Njemačka; Berislav Šipuš, dirigent i skladatelj, Hrvatska; Daan Vandewalle, pijanist, Belgija) izabrala deset finalista natjecanja *5-Minute Piano Concerto Competition* koji će se u travnju 2017., na idućem Muzičkom biennalu Zagreb predstaviti svojim kratkim djelima. Pobjednik će osvojiti vrijednu nagradu — narudžbu »pravog« klavirskog koncerta čija će pak praižvedba biti 2019. na jubilarom, 30. Biennalu. Takav kreativni programski iskorak na Biennalu počeo je još 2014. godine, kad je nastala ideja o glazbenom natjecanju s petominutnim formama. Zadatak koji se postavlja pred skladatelje vrlo je izazovan i nalikuje na tzv. *fingerprint music*: ideja koja dobro funkcionira mora se objasniti u samo tih nekoliko minuta; nema puno vremena za njezino razvijanje, što za skladatelja znači da mora biti jasan i precizan. Prema riječima članova prosudbene komisije, skladatelji su se unutar takvih okvira borili s formom, prirodom instrumenta za koji pišu (klavir), razradom glazbenog materijala. No ipak je bio velik broj i onih koji su uspješno svladali sva ograničenja. Deset izabranih finalista znači deset umjetnički kvalitetnih skladbi, deset različitih rukopisa i svakako zanimljivu koncertnu večer na idućem MBZ-u.

Operna debitantica

Ovoga mjeseca produkcijska ekipa Muzičkog biennala Zagreb nastavlja rad na ostvarivanju te programske inicijative. Naime, došlo je vrijeme da se počne s realiziranjem ideje finalistice *5-Minute Opera Competition*

Martyna Kosecka: »Volim učiti o drugim kulturama.«

iz 2015. Poljska skladateljica Martyna Kosecka istaknula se među ostalim finalistima svojom petominutnom operom *Kochawaya*, čija se radnja temelji na kratkoj kineskoj basni. Sopranistica Monika Cerovčec i bas-bariton Krešimir Stražanac utjelovili su kineske likove koji su se nastanili u Koseckinoj mašti te osvojili bodove stručnog suda i publike. Martyna je dobila priliku napisati cjelovečernju operu, a s tom se formom susrela prvi put kao sudionica Biennialova natjecanja. Nedavno je na adresu Hrvatskog društva skladatelja poslala libreto svoje opere *Klothò* iz kojega se moglo iščitati da se radi o vrlo intrigantnom, kompleksnom i nadasve zanimljivom djelu, što je bio povod za razgovor s tom kreativnom mladom umjetnicom, posvećenoj suvremenoj glazbi i smjelim utjecajima u glazbeni eksperiment. Premijera opere *Klothò* bit će i suradnja s Hrvatskim narodnim kazalištem Ivana pl. Zajca iz Rijeke, čiji će ansambl i solisti oživit svijet bajki iz Koseckine opere. To će ujedno biti i svečano otvaranje 29. Muzičkog biennala Zagreb, 22. travnja 2017. u Gradskom kazalištu Komedija.

Nakon magisterija iz kompozicije na Muzičkoj akademiji u Krakovu, Martyna Kosecka upisala je i studij dirigiranja u gradu Katowice. Radi i kao skladateljica i kao dirigentica. Njezina djela izvodila su se na 52., 56. i 57. Festivalu suvremene glazbe *Varšavska jesen*, na festivalima *AudioArt* i *aXes* u Krakovu, *SoundScreen* festivalu u Bydgoszczu, *Ostravskim danima* u Češkoj te na festivalu *Gent fagot* u Belgiji. S iranskim skladateljem Ildinom Samimijem Mofakhamom 2013. osnovala je centar za novu glazbu *Spectro* u sklopu kojega organiziraju glazbene radionice suvremene glazbe i koncerte.

Skok u vatru

Kako ste doznali za 5-Minute Opera Competition i je li to vaš prvi kontakt s Muzičkim biennalom Zagreb?

Dok sam jednom prilikom pretraživala po internetu, naišla sam na objavu 5-Minute Opera Competition, koje mi je zazvučalo drukčije od ostalih natjecanja. Sama tema natjecanja činila mi se izazovnim i obećavajućim pa sam istog trena odlučila »baciti se u vatru«. Naravno da sam znala za Muzički biennale Zagreb, da je to jedan od najvažnijih festivala suvremene glazbe u Europi, iako nisam nikad imala priliku sudjelovati na njemu.

Kako i kada ste počeli skladati?

Moji prvi skladateljski pokušaji sežu u prve dvije godine glazbene škole u Gdanjsku, mojem rodnom gradu. Učila sam klavir i s obzirom na to da sam još bila dijete, nisam voljela vježbati svakodnevno, ali voljela sam svirati. No s vremenom me klavir sve više vukao

prema svijetu glazbe. Tako su nastale moje prve klavirske skladbice, kad mi je bilo devet godina, inspirirane onim što sam učila s profesoricom na satovima klavira. Još uvijek ih imam negdje, kao podsjetnik na same početke mog skladateljskog putovanja...

Stav prema vrijednostima

Što danas znači biti suvremeni skladatelj, kad je gotovo sve određeno komercijalnim vrijednostima?

Vrlo je teško jednoznačno odgovoriti na to pitanje. Mislim da bih sa svakim novim danom mogla dati drugačiji odgovor, sagledati ga iz druge perspektive. Trenutačno mogu reći da biti suvremeni skladatelj znači prihvatiti izazov svijeta koji nas okružuje, u kojem živimo. To je pokušaj da stvari sagledamo iz drukčijeg, samo nama svojstvenog kuta i da pokušamo uhvatiti detalje koji su nama važni. Jer skladanje kao kreativni čin znači iznošenje stava prema vrijednostima koje mi kao skladatelj smatramo važnima pa ih izričemo naglas, ali glazbom. Da sažmem, to je životni zadatak koji nas ne prestaje iznenađivati i s vremenom postaje sve teži i teži.

Vi ste i dirigentica. Dirigirate li uglavnom suvremenu glazbu?

U dirigiranju se pokušavam odmaknuti od ograničenja na suvremeni repertoar. Vjerujem da ima mnogo skladbi iz svih povijesnih razdoblja koje i danas nastavljaju inspirirati glazbenike i činiti nas senzibilnijima u interakciji s našom okolinom. Stoga smatram da bi bila prava šteta ne istražiti takve skladatelje. Kao dirigentica, jednako uživam u interpretiranju Mozarta, Rahmanjinova, Stravinskog ili Weberna. Veliko mi je zadovoljstvo kad dobijem priliku zaviriti u svijet takvih i mnogih drugih umjetnika i suočiti se s izazovom da ih interpretiram i barem pokušam razumjeti.

Referentne točke

Koje biste utjecaje na svoj glazbeni jezik istaknuli? Tko su bili vaši glazbeni uzori i inspiracije?

Uvijek je bilo puno stvari koje su me inspirirale u vrijeme studija i sad vidim da me glad za znanjem i otkrićima vodila prema novim putovima i otkrivala mi nove ideje u glazbi. Kad bih morala izdvojiti neko ime među onima koji su me najviše inspirirali, morala bih svakako reći da je to bio Luciano Berio. Njegova umjetnost korištenja detalja, manipuliranje strogo određenim glazbenim materijalom i potom stvaranje priče iz toga, zaista me fasciniralo. To je jedna od inspiracija na kojoj sam temeljila svoja daljnja istraživanja. Zatim sam otkrila svijet poljske sonorističke škole, skladbe Pendereckog, Goreckog ili Seročkog, koje su me otvorile prema svim eksperimentima s bojom zvuka.

Taj me put odveo i do Lutoslawskog i Ligetija, čija su djela zasigurno među najvažnijim referentnim točkama u mom skladateljskom obrazovanju. Moja najrecentnija ljubav je glazba Salvatorea Sciarrina — umjetnost detalja, igre nijansi i luk prema samom zvuku. Tih nekoliko imena, koje sam se usudila navesti, omogućilo mi je da kreiram vlastito raskrižje izbora koje pokušavam slijediti, kako bi moja djela bila jedinstvena, drugačija, izazovna i svježa u glazbenom razmišljanju.

Koja su vaša predviđanja o budućnosti suvremene klasične glazbe? Kojim će se smjerovima kretati?

To je zaista teško pitanje. Sigurna sam da će se suvremena klasična glazba nastaviti razvijati, ali njezina evolucija u budućnosti ovisit će o društvenim prilikama, bolje rečeno, o potrebama modernog čovjeka. Naša su očekivanja nadišla glazbu kao melodijski ili ritmički obrazac. Sad preferiramo putovanje u samu dimenziju zvuka ili želimo iskusiti tzv. angažiranu glazbu ili se pak okrećemo multimedijskoj umjetnosti, što je danas vrlo popularno. U takvom slučaju, glazba ne mora biti glavni izvor informacija za publiku. Mislim da će nam vrijeme uskoro pokazati hoće li se glazba još dublje razvijati u navedenim smjerovima. A možda nas može iznenaditi pa se vratiti u neke već iskušane smjerove i krenuti prema repetitivnoj umjetnosti. Ne mogu to predvidjeti, ali mogu vjerovati da će sve situacije koje pokreću događanja u svijetu oblikovati i klasičnu glazbu, odnosno načine njezina izražavanja u budućnosti. Kako će zvučati? Mislim da ćemo se iznenaditi i, kao uvijek, moći imenovati stvari tek naknadno te spekulirati o nekom daljnjem razvoju...

Iranski utjecaji

Čitala sam o vašem zanimanju za druge kulture. Imate li određenu etnomuzikološku perspektivu koja također određuje vaš skladateljski rad? Je li vaša glazba pod utjecajem nekih nacionalnih tradicija?

To je točno. Volim učiti o drugim kulturama. Pokušavam razumjeti svakodnevni život i rituale drugih naroda i njihov način razmišljanja, mentalni sklop. Ponekad je pri takvim istraživanjima glazba tek pozadinska stvar. Dok skladam, pokušavam se pridržavati svojih pravila, no ako se dogodi da iskoristim neke elemente tradicionalne glazbe, svejedno to činim na sebi svojstven i manje očit način. Kad bih morala imenovati tradicijske glazbe na koje sam se diskretno referirala u svojim skladbama, to bi svakako bila glazba Irana. Moj suprug je iranski skladatelj suvremene glazbe. Na početku naše veze, prije četiri godine, počeo me upoznavati s iranskom tradicionalnom glazbom, njihovim ljestvicama, instrumen-

Nedavno je na adresu HDS-a Martyna Kosecka poslala libreto svoje opere Klothò iz kojega se moglo iščitati da se radi o vrlo intrigantnom, kompleksnom i nadasve zanimljivom djelu

tima, formama i značenjima. Zaljubila sam se ne samo u njega nego i u sve zvukove koje mi je približio. Ta je glazba prepuna mikrotonova i vrlo kompliciranih ritmičkih struktura. Razlikuje se od arapske *maqam* ljestvice te sustava indijskih *raga*, tradicija koje prema mišljenju zapadnjaka dominiraju Bliskim istokom te indijskim poluotokom. No Iran je velika zemlja, teritorijalno i kulturološki, i za etnomuzikologa je to priča bez kraja. Moram dodati da je zaista vrijedna istraživanja.

Opera »naglas«

Ispravite me ako griješim, no u nekim vašim djelima osjeća se svojevrsni teatralni element. Jeste li već nešto radili s glazbenom dramom ili je 5-Minute Opera Competition vaš prvi susret s takvim formama?

Da budem iskrena, taj je osjećaj uvijek bio u meni, no tek me ovo natjecanje otvorilo u tom smislu, pružilo mi priliku da se »naglas« otvorim takvom izričaju. *Kochawaya* je bila moja prva predana studija glasovnih tehnika. To mi je također pomoglo da sagledam operu kao kazališni događaj. Pjevač, osim tehničkih sposobnosti koje su potrebne da savlada napisani glazbeni materijal, mora imati i cijeli niz vrijednosti koje će mu pomoći u kreaciji prave glazbe, u privlačenju slušatelja u svijet novog iskustva. Pjevač je i glumac, *showman*, ekshibicionist (kao i dirigent, uostalom), koji u izvedbi ne oklijeva, u interpretaciju ulaže svu svoju snagu. Sad kad pišem glazbu u kojoj je prisutan glas, razmišljam o tom »teatru«. To nije razmišljanje o predstavi, nego o »glazbenoj situaciji« koja uz pripadajuće kazališne akcije pridodaje zvuku viši smisao. To nazivam glazbenim govorom cijeloga tijela i duše!

Vaša opera Klothò ima vrlo zanimljiv libreto koji ste sami napisali. Temelji se na nekoliko bajki. Možete li nam opisati proces pisanja opere?

Biti suvremeni skladatelj Znači prihvatiti izazov svijeta koji nas okružuje te pokušati stvari sagledati iz drukčijeg, samo nama svojestvenog kuta

Mislim da je, kad se piše nova opera, prvo što treba definirati — tema i onda opća glazbena atmosfera koju se želi dočarati. To je sposobnost zamišljanja nekog »oblaka« iznad samog djela iz kojega potom treba uobličiti sam glazbeni materijal. Takav prilično idealistički početak pretvara se onda u grubu realnost — a to su mjeseci istraživanja. Kad govorim o sebi, čula sam stotine priča iz cijeloga svijeta, mitova, legendi, basni i bajki. Mnoge su me vukle k orkestralnim formama, no tu sam drugačije iza-

brala. Najprije sam razmišljala o tome koliko tih priča mogu iskoristiti i na koji način te koje osobne poruke mogu odaslati operom. Pristupila sam pisanju s aspekta libretista i skladatelja. Odlučila sam sama napisati tekst. Nakon što sam utvrdila temelji, postala sam potpuno svjesna onoga što me čeka, a to su sati i sati sjedenja, ležanja, stajanja, hodanja, vožnje autom ili letenja. Pritom se cijelo to vrijeme misli samo na jedno — kako ideje prenijeti na papir da bi zaživjele tijekom izvedbe.

Književni talent

Nakon čitanja libreta opere *Klothò*, bila sam zaista iznenađena vašim spisateljskim talentom. Je li i to jedan od vaših talenata koje razvijate?

Puno vam hvala na ljubaznim riječima. Zapravo ne, ne radim svakodnevno s tekstom, s pisanjem. Imala sam nekoliko srednjoškolskih pokušaja, međutim to su bile samo avanture. Nikad nisam imala namjeru ozbiljno se time baviti, to je bio lijep hobi koji se sada ne-

očekivano pokazao kori-

snim. Sposobnost da se pronađe prava veza riječi i, što je još važnije, značenja koje stoji iza njih — dragocjen je dar. Baš sam uživala pišući libreto za svoju operu, iako ga nisam pisala na materijem jeziku, što je malo otežalo stvaranje. No to mi je olakšalo skladateljski posao jer stvarajući tekstualni temelj takvog opsežnog djela, već sam znala kako će sve moje fantazije funkcionirati s glazbom i kakvu će atmosferu to dati dimenziji zvuka.

U *Klothòu* slušatelj može iščitati mnogo skrivenih istina o životu. To upućuje na vašu osobnu zrelost. Smatrate li da je rad na sebi presudan ili barem vrlo važan za umjetnički rast i razvoj?

Apsolutno. Bez osobnog razvoja nikad nije moguće suočiti se s novim stvarima, ući dublje u teme koje nas zaista zanimaju. Mogu dati nekoliko dobrih primjera. Tijekom Olimpijskih igara jedan plivač se ne susreće samo s izazovom pobjede natjecanja, već pokušava i oboriti osobne rekorde. Zašto su dirigenti u 19. stoljeću pokušavali razvijati dirigentske tehnike? Da bi postigli bolje rezultate u izvedbi, što je dovelo do profesionalizacije te struke. Razmišljajući na taj način, smatram da svi mi, bili mi umjetnici ili neumjetnici, konstantnim radom na sebi možemo naučiti više o svim istinama koje nas okružuju i čine nas svjesnijima i zrelijima.

Osjećaj za ples

Znam da je ples jedna od vaših strasti. Je li bitan za vaše skladanje? Smatrate li pokret tijela važnom glazbenom kategorijom?

Ples je dugi niz godina bio moja strast. Nažalost, danas ne nalazim toliko vremena za vježbanje, previše me zaokuplja skladanje i podučavanje glazbe. Još sam u neke svoje rane skladbe uključivala ples, fokusirajući se prije svega na improvizacijske tehnike inspirirane umjetnošću velike Pine Bausch. U svojim recentnijim djelima, kao i u radu na *Klothòu*, pokušavala sam zadržati osjećaj za ples, odnosno mjesto gdje bi se on trebao istaknuti kao najvažniji element na sceni, iako je apsolutna kontrola plesa u toj operi izvan moje moći. To su trenuci u kojima je dobrodošla pomoć redatelja i koreografa. Svladala sam jezik glazbe i riječi, no vjerujem u uspješnu i inspirativnu suradnju s umjetnicima koji su majstori u svojim specijalnostima, u pokretu i ponašanju tijela u protoku zvuka.

Premijera *Klothò*a bit će i službeno otvaranje 29. Muzičkog biennala Zagreb kada ćete imati priliku surađivati s mnogim

Evolucija suvremene glazbe u budućnosti ovisit će o društvenim prilikama, bolje rečeno, o potrebama modernog čovjeka

hrvatskim umjetnicima iz Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca iz Rijeke. Hoće li to biti vaš prvi susret s hrvatskim umjetnicima? Jeste li zadovoljni izborom solista?

Jako sam uzbuđena što ću surađivati s hrvatskim umjetnicima! Imala sam zadovoljstvo suradnje već s vašim glazbenicima u finalu *5-Minute Opera Competition* koje se održalo u Zagrebu prošle godine. Nažalost, tada nisam mogla biti prisutna na izvedbi svoje petominutne opere *Kochawaya* s kojom sam pobijedila, ali sam bila u stalnom kontaktu s umjetnicima koji su je izveli. Impresionirala me njihova izvedba. Napravili su odličan posao! Sada se veselim što ću upoznati umjetnike iz riječkog Kazališta. Zadovoljna sam izborom solista i duboko se nadam da će njima moji likovi biti izazovni i zanimljivi!

Nakon Muzičkog biennala Zagreb, koji su vaši daljnji projekti i u koje će vas dijelove svijeta odvesti?

Tko to sad još može reći... Počela sam razvijati neke projekte s nekoliko manjih europskih ansambala i solista. Također, moj suprug i ja zajedno nastupamo kao *SpectroDuo*, fokusirani smo na elektroničke improvizacije uživo uz videoeksperimente. Radimo na europskoj turneji i nadamo se da ćemo imati uspjeha. Također, mogu već predviđati da će mi nakon premijere *Klothò*a nedostajati rad s glasom. Moj san je napisati djelo u žanru instrumentalnog teatra, gdje bih se mogla odvažiti na smjela istraživanja zvuka za manju skupinu izvođača. Vidjet ćemo što će se od toga ostvariti. Iskreno, nemam pojma kamo će me posao odvesti. Moja kolegica, izraelska skladateljica Chaya Czernowin kaže: »Mi glazbenici smo građani svijeta. Bez obzira na kompleksnost političkih prilika, mi u svijetu radimo i njegovim neprestanim promjenama se inspiriramo. Nije bitno je li riječ o Aziji, Africi, Amerikama ili Europi. Mi stvaramo i ne odustajemo. I nikad ne znamo kamo će nas to odvesti.«

Martyna Kosecka: »Jako sam uzbuđena što ću surađivati s hrvatskim umjetnicima.«

Drugi povijesni koncert Cantus Ansambla 12. prosinca 2016. u Dvorani Blagoje Bersa na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji

U čast stogodišnjice nove ere hrvatske glazbe

Nakon prošlosezonskog programa *Nove mlade hrvatske glazbe* u HRT-ovu ciklusu *Bajsić u 8!*, ovo je drugi koncert suvremenih hrvatskih skladatelja u spomen na tzv. prvi *Povijesni koncert* 1916.

Piše: Jagoda Martinčević

Već drugi koncert suvremenih hrvatskih skladatelja u spomen na stare kolege koji su daleke 1916. godine ostvarili pro-

jekt nazvan Povijesnim koncertom tadašnjeg novog vala naših autora! Da podsjetimo: 5. veljače 1916. u ondašnjem Kraljevskom zemaljskom hrvatskom kazalištu (današnji HNK) praizvedbe su doživjele skladbe *Koncertna predigra* Krešimira Baranovića, *Notturmo za sopran i orkestar* Božidara Širole, *Simfonijski andante* Franje

Dugana starijeg, *Simfonijski scherzo* Svetislava Stančića, *Koncert za glasovir i orkestar* op. 3 Dore Pejačević i *Karneval* Antuna Dobronića. U spomen na taj događaj kojim je počela nova era hrvatske glazbe u 20. stoljeću, u veljači ove godine, dakle točno stoljeće poslije, petero mladih autora (Ivana Kiš, Tomislav Oliver, Mirela Ivi-

čević, Ivan Josip Skender i Ivan Končić) predstavilo je svoja nova djela uz Simfonijski orkestar HRT-a i dirigenta Skendera. A sada, na kraju 2016., još jedan koncert u počast onom prvom od prije sto godina, ovaj put u realizaciji Cantus Ansambla na čelu s dirigentom Berislavom Šipušem.

Pljesak za petero

Prepuna Dvorana *Blagoje Bersa* na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji 12. prosinca dočekala je i pljeskom ispratila ponovno petero suvremenih autora, ovaj put raznih generacija, u programu koji je ponudio čak četiri praižvedbe. Pothvat nedvojbeno vrijedan svake hvale kao i uvijek kad je riječ o Cantus Ansamblu i njegovim visokim kriterijima, ali i važnoj kulturološkoj zadaći koju ansambl već 15 godina održava, promičući novu hrvatsku glazbu. Učinio je to i ovaj put odabравši autore i djela koja su pokazala bujnu raznolikost suvremenog hrvatskog skladateljstva uz snažan angažman članova ansambla i solista — pijanistice Mie Elezović i violončelista Vida Veljaka.

Kad je riječ o suvremenoj glazbi, posebno se zanimljivima čine pisani komentari (ili samo natuknice) autora u programskoj knjižici. Oni, naime, baš kao i nekad autorski tekstovi ili naslovi u »pravoj« programnoj glazbi 19. stoljeća (a i prije) upućuju ili »navode« auditorij na ono što će se slušati. Ponekad je to i dvosjekli mač jer bi bez komentara—sugestije slušateljski doživljaj mogao biti i drukčiji, i tkozna kako bismo shvaćali i doživljavali Berliozovu *Fantastičnu simfoniju* ili možda Couperinova *Komarca* da nam autori nisu sugerirali što zapravo slušamo?! Možda će se ovakvo razmišljanje nekome učiniti blasfemičnim, a sasvim sigurno do krajnosti pojednostavnjenim, no meni se prirod-

no nametnulo pri slušanju praižvedbe zagonetnog naslova *Miramar* AC Ane Horvat/Lighttune.6, djela koje zaokuplja svojom dramatičnom sceničnošću, negdje na rubu modernoga glazbenog teatra u kojem važnu ulogu imaju i mrak i svjetlo, i dirigent koji upravlja mobitelima. No priču sam zapravo shvatila tek nakon što sam pročitala komentar. A tema je zapravo vrlo zgodna i spominje epizodu o posjetu cara Franje Josipa Zadru 1875. godine. Tada su zasjale prve električne žarulje na našim prostorima. No u vrijeme tog carskog izleta rečene su žarulje, njih sedam, ne-tragom nestale, a za krađu je optužen lokalni Toni Lampica, prema svjedoci-ma nevin, ali i osuđen za dugogodišnju robiju. Inače, dotični Lampica bio je već dobro znani anarhistički aktivist, a to je »igrom slučaj« htio postati i prijesto-lonasljednik Rudolf za kojega se tvrdi da je upravo u našim krajevima, nakon posjeta Benkovcu i Obrovcu, smislio anarhistički pseudonim Julius Felix pod kojim je i napisao svoju prvu kritiku mo-narhije! Eto, na toj zgodi je autorica temeljila svoju skladbu za solarne panele i ansambl, u suradnji s inženjerom elek-troakustike, glazbenikom i producen-tom Miodragom Gladovićem i multi-medijiskim umjetnikom Bojanom Gagi-ćem. Zgodan povod, no što bismo mi-slili (znali, slušali) da ga nismo pročitali?

Generacijski odmak

Najstariji autor koncerta, Željko Brkanović, također je napisao komentar, no oslobodio nas je dvojbi s obzirom na odabir tzv. apsolutnog oblika svoje skladbe, tj. na dobri stari koncert za klavir i komorni orkestar. I kako to već biva s prokušanima, od Brkanovića se uvijek očekuje klasična ravnoteža između onoga što želi i onoga što na kraju dobiva svojom partituro. U ovom slučaju to je briozni *Concerto I.*, kraća skladba, ispunjena od početka do kraja energijom ostinatne figure s tek povremenim mirnijim otklonima i, rekla bih, idealna za temperament i senzibilitet prvorazredne solistice Mie Elezović.

Skladatelj Srđan Dedić nazvao je svoju peterostavačnu suitu *Self-Fulfilling Prophecies* prema pojmu »samoispunjavajuće proročanstvo« američkog sociologa Roberta K. Mertona (jedino djelo u programu koje je već doživjelo praižvedbu, na Cresu, na ovogodišnjim Osorskim glazbenim večerima, o čemu smo već pisali u 198. broju časopisa objavljenoga u listopadu ove godine), ispunivši prostor snažnim zvukom ansambla uz pomoć kompjutorskih aplikacija. A Tomislav Oliver, sudeći prema citatu Jorgea Luisa Borges: »Nećeš mi vjerovati, Arijadno«, reče Tezej, 'Minotaur nije pružio nikakav otpor', propitkivao je mit u skladbi *Asterion* za violončelo i ansambl, u čemu mu je odlično asistirao vehementni mladi čelist Vid Veljak. Sudeći prema pljesku prisutnih,

ta im se skladba najviše svidjela. No mene se, ali to je doista stvar individualnog primanja emocije, ponajviše dojmilo djelo Krešimira Seletkovića *Ponor/ Abyss*. Seletković je, naime, jedan od rijetkih naših suvremenih autora koji ne odustaje od samo sebi svojstvenog izričaja. Baš kao i u skladbi *Air*, on vrlo suzdržano, pa time i snažnije, propituje dimenzije ljudskoga duha, a taj je, kao što znamo, beskrajn. Ako ga kod ovoga autora prepoznam kao dominantno lirski, prije svega human, nadam se da se skladatelj neće uvrijediti!

I tako su naši stari autori u jednoj godini dobili dvije suvremene posvete. Šteta što je obljetnička 2016. pri kraju, jer da nije, bilo bi možda i vremena i volje za još barem dvije: pravu repliku onog prvog koncerta — da vidimo i čujemo što je to bilo tako moderno 1916., i drugu, možda još zanimljiviju, da se naši današnji autori svatko s vlastitom individualnošću, izražajnim sredstvima i zanatskim alatima današnjice, okušaju u oblicima koje su odabrali kolege iz 1916.! No danas su i Andante, i Scherzo i Notturmo zastarjeli pojmovi koji nikoga ne zanimaju. U ovom slučaju, tradiciju je slijedio jedino Željko Brkanović. Razumljivo, s obzirom na generacijski odmak od mlađih kolega. A opet, isto je tako razumljivo da mladi slijede tragove svojega vremena. U svakom slučaju, lijepo je što su se sjetili, možda i u nadi da će se i njih za sto godina netko sjetiti u sličnoj prigodi.

Susret i suradnja dvojica kolega iz skladateljske klase akademika Stanka Horvata na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji: Berislav Šipuš kao dirigent i Srđan Dedić kao autor

O Schönbergu

— duboki razlozi koncerta Cantus Ansambla u HGZ-u

Predavanje je popratilo izvedbu Schönbergove monodramske jednočinke *Erwartung* na koncertu u istom prostoru 22. listopada u povodu 15. obljetnice djelovanja Ansambla

Piše: Vedran Lesar

Obljetnice su obično prilika za prisjećanje, ali, pogotovo kad je riječ o obljetnici tako žive »institucije« kao što je Cantus Ansambl, obljetnica može poslužiti i kao prilika za novi polet izgrađen na »starim« temeljima. Taj polet mogli smo zamijetiti još na svečanom koncertu u Hrvatskom glazbenom zavodu održanom 22. listopada u povodu 15 godina rada Cantus Ansambla. Na tom je koncertu uspostavljena ravnoteža između praižvedbi novih djela i izvedbi starijih klasika Nove glazbe. Među tim su se klasicima na programu našli *Koncert za klavir i orkestar* Györgya Ligetija i *Erwartung* Arnolda Schönberga (u obradi za komorni orkestar). Upravo je potonje djelo potaknulo prisjećanje na neke od dosad savladanih izazova s kojima se Ansambl suočio, a u predavanju Berislava Šipuća, osobe čvrsto povezane s Cantus Ansamblom od samih početaka, to je prisjećanje poprimilo i osobnu notu.

Izgubljeni svijet

Predavanje Berislava Šipuća, koje je 26. studenoga pod naslovom *O Schönbergu — duboki razlozi koncerta Cantus Ansambla u HGZ-u*, održano u tom istom HGZ-u, u žarište postavlja upravo Schönbergovu skladbu *Erwartung* i važnost te skladbe za Ansambl i Šipuća osobno. Da će se predavanje koncentrirati upravo na tu skladbu, mogli smo nazreti već iz najave predavanja u kojoj Šipuć navodi: »[...] *Erwartung* je, kao skladba, kao struktura, kao jedinstven i neponovljiv zvučni svijet, možda upravo onaj izgubljeni svijet kojega nema čak ni u Schönbergovu opusu, a stoji u mojoj podsvijesti i u mojim snovima kao najljepši, tajni mračni predmet želja.«

Predavanje je počelo kratkom uvodnom riječi Seadete Midžić, nakon čega je Berislav Šipuć iznio osobno intoniran prikaz dosadašnjeg rada Cantus Ansambla. Pritom se osvrnuo na neke posebne trenutke koji su obilježili njegovu povezanost s Ansamblom, ali i sâm rad Ansambla. Jedan od ta-

kvih izdvojenih trenutaka jest i koncert u Maloj dvorani Konzerthausa u Berlinu 2002. godine, kad je Ansambl izveo *Prvu komornu simfoniju*, op. 9 Arnolda Schönberga. Kao sljedeća postaja u retrospektivnom hodu kroz dojmive trenutke iz povijesti Ansambla, Šipuć izdvaža Schönbergovu skladbu *Pierrot lunaire*. Naposljetku izdvaža *Erwartung* kao djelo koje, prema njegovim riječima, možemo ili voljeti ili mrziti, ali prema kojemu ne možemo ostati ravnodušni. Upravo je tom djelu posvećen najveći dio predavanja. Ponuđen je prikaz strukture djela, pokazane su pojedine tonske tvorbe, a predstavljeni su i neki karakteristični trenuci u glazbi. Posebno dojmive trenutke djela i zvukom su dočarali sopranistica Monika Cerovčec i Berislav Šipuć za klavirom.

Rezonanca s Novim

Već se iz ovog pregleda vidi, a razvidno je to i iz naslova predavanja, da glazba Arnolda Schönberga ima posebno mjesto i za Cantus Ansambl i za Berislava Šipuća. Međutim, mogli bismo se zapitati zbog čega je u repertoaru an-

sambla koji se, kako je u programskoj knjižici koncerta u HGZ-u navedeno, nastoji profilirati kao »[...] visokokvalitetni ansambl za suvremenu glazbu, izvodeći samo ono što je i u međunarodnom kontekstu najbolje od najboljeg i najnovije od najnovijeg«, upravo Schönberg zauzeo tako posebno mjesto, uzmemo li u obzir i to da je riječ o glazbi staroj stotinjak godina (pritom je numerički podatak o »starosti« te glazbe manje važan od činjenice da je riječ o glazbi koja više nije suvremena). Naznaku mogućeg odgovora na to pitanje možemo pronaći već u najavi predavanja gdje Šipuć o *Pierrotu lunaireu* (iako je pritom od djela važniji sâm skladatelj) piše da je to »[...] djelo koje potpuno probija okvire tradicije 19. stoljeća i uvodi i Glazbu i Povijest i Čovjeka u Novo vrijeme«. Takva duhovna rezonancija s Novim vremenom pronađena u Schönbergovu djelu, ali i u ostatku njegova opusa — pokazalo je predavanje — doista je važna za Cantus Ansambl i ukazuje na duboke razloge koncerta u HGZ-u.

Posebno dojmive trenutke djela i zvukom su dočarali sopranistica Monika Cerovčec i Berislav Šipuć za klavirom

Muke i radosti po glavnom tajniku:

Vremena su darvinistička: prilagodi se ili će te nestati

Posvećivanje 16 godina primarno radu za HDS odrazilo se na broju Šabanovih novih skladbi nastalih u tom razdoblju

Razgovarala: Jana Haluza

Skladatelj najšireg spektra koji ima iskustvo stvaranja ozbiljne glazbe, *jazza* i popularnih pjesama, u stanju je premostiti jaz između pojedinih frakcija Hrvatskog društva skladatelja. U tome je vjerojatno najveća tajna njegova uspjeha — Predsjedništvo HDS-a već ga peti put zaredom bira za glavnog tajnika na još četiri godine. Tim povodom u intervjuu za svoj matični list otkriva u čemu se sastoji taj vrlo specifičan posao, kako kaže, jedinstven u Hrvatskoj.

Već ste peti put izabrani za glavnog tajnika HDS-a. Čemu možete zahvaliti uspjeh i povjerenje Predsjedništva udruge?

Radi se o vrlo specifičnom poslu, jedinstvenom u Hrvatskoj, koji se sastoji od mnogih vrlo različitih detalja i segmenata. Da bi se kvalitetno obavljao, potrebno je imati mnoga znanja i informacije, i o procesima, ali i o ljudima koji u njima sudjeluju. Nužno je poznavati sve članove Društva i njihov rad te imati uvid u hrvatsku glazbenu i kulturnu scenu. Pretpostavljam da sve to dobro radim pa povjerenje Predsjedništva, kao i članstva, nije izostalo.

Alfi kao konstanta

U proteklih 16 godina vašeg djelovanja na tom mjestu mijenjale su se vlade, ali i sastavi Predsjedništva HDS-a. Koliko je to utjecalo na vaš rad te koje je sve faze Društvo prolazilo u tom razdoblju?

U svoja četiri mandata surađivao sam s velikim brojem članova Predsjedništva, Nadzornog odbora i ostalih tijela Društva. Važno je reći da je u HDS-u fluktuacija ljudi na funkcijama velika. Neke udruge imaju problem s time da njima godinama i desetljećima upravljaju uvijek isti ljudi. Kod nas je obratno; u protekla četiri mandata u Predsjedništvo i u Nadzorni odbor bilo je izabrano oko 40 članova vrlo različitih profila. Jedina konstanta je naš Alfi (smijeh), ali on je jedinstven u širini svoje glazbene kompetencije. Dodao bih, i neumoran u svojoj dobrohotnosti i angažmanu za Društvo. Raznolikost naših izabranih predstavnika je odraz raznolikosti našeg članstva, ali i odraz promjene vremena kroz koje prolazimo. Zajedničko svima je pak da smo dobro surađivali i nikad nisam svjedočio nekim radikalnim razlikama koje bi dovodile u pitanje temeljne vrijednosti i uloge Društva.

Generacijski jaz

Na početku, postali ste tajnik Društva neposredno nakon povratka u Zagreb sa studija kompozicije u Austriji i Americi, bez većeg iskustva rada u hrvatskim institucijama. Na koji način ste se formirali, stjecali nova znanja, ulagali u sebe?

Moj početak je bio razdoblje intenzivnog učenja. Nemojmo zaboraviti da je na početku mogega djelovanja glavni tajnik bio Ivo Josipović, a ja sam bio tajnik i njegov zamjenik. Ivo je tada već 13 godina obnašao tajničku dužnost, tako da sam imao što i od koga naučiti. Druga osoba od koje sam učio i koja mi je tada bila oslonac u poslu je pokojni direktor ZAMP-a Tomislav Radočaj. A treći, čovjek koji je od šezdesetih godina 20. st. pa do početka ovog stoljeća obnašao sve najvažnije funkcije u Društvu i bio njegova najutjecajnija osoba, pokojni Adalbert Marković, bio mi je, kao i mnogim drugima, supervizor i neka vrsta sive eminencije. Imati njegovu potporu bilo je ključno, a ja sam je imao. Tada je, a slično je još i danas, najveći jaz među članovima Društva bio generacijski. Kako tridesetogodišnji tajnik može steći povjerenje članova kojima je 70 ili 80 godina? Tu je Berti bio ključan. Njegova potpora značila je potporu velike većine starijih članova. Pretpostavljam da je on sam sličnu situaciju doživio kad je 1967. postao tajnik, ali i kad je 1987. Josipovića doveo za tajnika. Povijest se ponavlja...

Što znači biti tajnikom udruge i kako izgleda vaš prosječni radni dan?

U Statutu piše da je tajnik «inokosni poslovodni organ», no do dana današnjeg nisam razumio što to znači (smijeh). No šalu na stranu: HDS je danas velik pogon. Postoji Matica u Berislavićevoj 9, u sjedištu udruge, gdje se održavaju aktivnosti udruge i odakle se vode naši umjetnički projekti. U ZAMP-u se djelatnici službe bave kolektivnom zaštitom prava naših članova, ali i svih svjetskih nositelja prava. Imamo i službu Muzičkih materijala koja se bavi vrlo specifičnim poslom, a Cantus d.o.o., trgovačko društvo u stopostotnom vlasništvu HDS-a bavi se pak nišama posla kojima se HDS kao neprofitna udruga ne bi mogla baviti (izdavaštvo, diskografija itd.). Tajnik je osoba koja mora biti upoznata s poslovnim procesima u svim tim dijelovima i segmentima sustava. On je sučelje kroz koje članovi Društva, kao njegovi vlasnici i dioničari, upravljaju poslovanjem Društva. Naravno, to čine i predsjednik, Nadzorni odbor, članovi Predsjedništva ili voditelji pojedinih projekata, ali svi to čine djelomično ili u manjoj mjeri. Glavni tajnik i njegov zamjenik su jedini članovi Društva koji su profesionalno angažirani oko tog posla. Svi su ostali, pa i predsjednik, volonteri koji se primarno bave nečim drugim. Skladanjem, na primjer. Dakle, nije realno očekivati da će netko drugi posvetiti najveći dio svojega vremena i kapaciteta bavljenju Društvom. Ja to već 16 godina doživljam i obavljam kao svoj primarni posao. Naravno da to ima svoju cijenu, a nju plaća moj umjetnički rad, odnosno moj glazbeni opus, koji je kvantitetom u tom razdoblju znatno manji u odnosu na ono što sam napravio prije.

Što smatrate svojim najvećim dosadašnjim uspjehom?

Kontinuitet rasta i razvoja Društva prema svim parametrima. Broj članova, njihova raznolikost i relevantnost, financijsko poslovanje, broj projekata koje uspješno vodimo... Sve se to u ovih 16 godina višestruko povećalo. Dodao bih i jedan aspekt koji je nemoguće kvantificirati: vidljivost i utjecaj Društva, kako u hrvatskoj javnosti tako i u međunarodnoj.

Aktivni ste u samom vrhu svjetskih saveza skladatelja i autora (ECSA i CISAC). Koji su trenutačni problemi i izazovi skladatelja u svijetu?

Naveo bih dva problema. Jedan je promjena poslovnih modela korištenja glazbe, odnosno njezina digitalizacija. Iako se glazba koristi sve više i na sve više načina, ljudi koji stvaraju i izvođe glazbu u prosjeku dobivaju od toga sve manje novca. Zarada od posla sve se više prelijeva prema distributerima, trgovcima i pružateljima usluga koji sa samom glazbom nemaju ništa. Ta je situacija dugoročno neodrživa jer tko će se baviti glazbom ako od toga ne može živjeti? Svi mi koji smo međunarodno

aktivni radimo na tome da to promijenimo i u središte tog biznisa vratimo čovjeka, kreativnog pojedinca koji stvara glazbu. Jedino to omogućuje održivi razvoj glazbe na dulje vrijeme.

Idealni svijet

Drugi problem je taj da institucionalizirana kultura, pa i glazba kao dio nje, biva sve marginaliziranija i gubi važnost i utjecaj. U posljednjih 10–15 godina u Europi su nestali deseci orkestara, ansambala, glazbenih i drugih teatar, mnogi od njih nakon sto i više godina postojanja. Najviše je to uzelo maha u bogatim državama zapadne Europe koje su od Drugog svjetskog rata u našoj percepciji bile eldorado za glazbu i glazbenike ili općenito umjetnike svih vrsta. Ta priča je gotova, no nažalost proces se nastavlja i nismo još dotaknuli dno. Vjerojatno će mnogima zvučati čudno ako izjavim da je situacija u Hrvatskoj danas bolja nego u mnogim zemljama kojima smo se nekoć divili. I to bez obzira na to što je izdvajanje za kulturu na razini 0,5% državnog proračuna. Kvaliteti glazbenog života u Hrvatskoj, kao i kvaliteti života glazbenika u Hrvatskoj, svojim aktivnostima i projektima pridonosi i HDS. Ali nije tajna da svi ti projekti i aktivnosti počivaju na stabilnom financiranju koje ostvaruje naša služba ZAMP. No nije sve u novcu. HDS ima svoj ugled i kredibilitet u Hrvatskoj. Dovoljno je osvrnuti se na našu lanjsku proslavu 70. obljetnice sa svim popratnim sadržajima. Nekim kolegama, gostima iz inozemstva koji su joj nazočili, izgledala je nestvarno: kao jedan drugi, idealni svijet u odnosu na onaj u kojem oni žive u svojoj domovini.

Kakva je uloga HDS-a u regiji i kakve koristi od nje mogu imati naši članovi?

HDS je vodeće društvo u regiji, koja je i inače dobro umrežena jer u njoj sa sestrinskim društvima dobro surađujemo. To se posebno odnosi na sustave kolektivnog ostvarivanja prava. Naši članovi od toga imaju velike koristi jer je regija ipak najvažnije tržište za hrvatsku glazbu.

Kako biste u nekoliko rečenica sročili program kojim preuzimate svoj peti mandat?

Dovoljna je jedna jedina riječ: *prilagodba*. Procesi se sve brže razvijaju i provode, tako da se od Društva i njegovih članova očekuje brza i odgovarajuća prilagodba svemu tome. Zvuči grubo, ali vremena su darvinistička: prilagodi se ili će te nestati. No nemojmo to shvatiti dramatično, pa ni negativno. Svaka prilagodba, čak i kad je izazvana nečim negativnim, ujedno je i prilika da postanemo bolji i uspješniji. Do sada smo iz takvih situacija izlazili kao pobjednici.

Jedan ste od rijetkih skladatelja s

Tajnik je sučelje kroz koje članovi Društva, kao njegovi vlasnici i dioničari, upravljaju poslovanjem Društva

iskustvom skladanja ozbiljne glazbe, jazza i pop-pjesama. Kao tajnik imate uvid u okolnosti rada autora svih stilskih usmjerenja. Radite li na povezivanju različitih svjetova?

Najprije moram ponoviti da za skladanje, nažalost, imam vrlo malo vremena. Na to sam pristao još davno, kad sam prije 16 godina odlučio prihvatiti se tajničkog posla. S druge strane, moguće je da sam upravo ja osoba koja ima najbolji uvid u glazbene opuse hrvatskih skladatelja, članova HDS-a. Sigurno, postoje drugi kolege, iskusniji i stručniji od mene za pojedine glazbene stilove i žanrove, ali kad gledamo stvaralaštvo svih hrvatskih skladatelja u cjelini, moguće je da sam ja najvažnija referentna točka. To je povlastica ovog posla; tajnik je blagoslovljen glazbom članova koje zastupa (smijeh). Naravno, moje obrazovanje, ali i iskustvo u skladanju i produkciji različitih glazbenih vrsta daje mi mogućnost boljeg razumijevanja onoga što rade drugi kolege. Na taj način povezujem glazbene svjetove u svakodnevnom poslu.

Skladateljska vrlina

Šalu na stranu, u vlastitoj glazbi nisam baš sklon povezivati različite žanrove i stilove. Kao skladatelj, ipak ovisim o izvođačima, a većina njih dobro funkcionira u svojem glazbenom svijetu. Nije baš recept za kvalitetu ako od njih skladatelj traži nešto u čemu se ne osjećaju ugodno. Jedna od vrlina skladateljskog posla je i znati gdje su granice pojedinog izvođača (ili ansambla). Dobro je povremeno doći do tih granica, ali u većini slučajeva nije dobro očekivati od izvođača da funkcioniraju s njihove vanjske strane.

Što biste poručili našim članovima?

Prije svega bih im zahvalio na potpori svih ovih godina. Potom bih ih pozvao da se što više uključe u rad Društva. Lijepo bi bilo kad bismo se svi vidjeli barem jedanput godišnje, na Skupštini, a po mogućnosti i češće. A na kraju bih svakoga pozvao da mi se javi: s pitanjima, prijedlozima ili tek tako. HDS je vaše društvo: dodajte i osjećajte se kao kod kuće!

200 naših Cantusa

Osim što nas informira, zabavlja i hrani naša ega u sadašnjosti, zapravo je i neprocjenjivo ulaganje u budućnost

Piše: Antun Tomislav Šaban

U druge koje danas u Hrvatskoj objavljuju svoj časopis možemo nabrojiti na prste jedne ruke. Protekloga desetljeća nestajala je jedna po jedna takva tiskovina, obično se preselivši u virtualni svijet gdje su troškovi, barem oni tehnički, približni nuli. Slično se dogodilo i s nizom stručno profiliranih periodičkih izdanja, posebno onih s područja kulture i umjetnosti. Drugačiji razvoj nije se mogao ni očekivati, a digitalizaciju nisu preživjeli ni mnogi tiskani mediji opće prakse s desetljenom poviješću.

A Cantus?

Od početka je *Cantus* bio multifunkcionalni projekt koji je ispunjavao više zadataka. Informativni bilten udruge prema unutra, odnosno prema članovima; promidžbeni alat HDS-a, ali i cijelog glazbenog ceha prema van. Uz to, cijelo vrijeme imao je i važnu ulogu specifičnog biotopa u kojem su cvjetali stručni, kompetentni tekstovi o glazbi i glazbenicima. *Cantus* je bio i ostao vrt u kojem cvjeta tisuću glazbenih cvjetova. Upravo to posljednje postaje sve važnije kako nestaju drugi stručni glazbeni časopisi, a glazba (mislim doista na glazbu, a ne na njezine društvene nuspojave!) ubrzano nestaje iz takozvanih *mainstream* medija.

Tko god se uhvatio *Cantusa*, bilo kao glavni urednik, suradnik ili kao dužnosnik Društva zadužen za optimizaciju njegovih projekata, morao je odmah znati da je nemoguće postići makar i približno suglasje članstva o odnosima navedenih triju elemenata iz prethodnog odlomka, pogotovo u pogledu prostora posvećenog pojedinim glazbenim žanrovima i vrstama. U kojem su se god smjeru ti odnosi pomaknuli, uvijek je to izazvalo nezadovoljne glasove među članstvom, primjedbe da se piše »previše o ovom, a premalo o onom«. Ili još ilustrativnije, da se piše »pre-malo o meni i o glazbi kojom se ja bavim, a previše o onima koji se bave drugačijom glazbom«. Jedino rješenje takvih situacija uvijek je u pronalasku ravnoteže nezadovoljstva i tome se u pravilu i pribjegavalo.

Materijalni artefakt

Danas je *Cantus* nacionalna i civilizacijska vrijednost. Ako netko još (poput mene) vjeruje u institucionalnu memoriju, treba pomisliti na činjenicu da, sveprisutnosti i opsjednutosti tehnologijom unatoč, povijest i dan-danas počiva na materijalnim artefaktima. U tom je smislu naš časopis, osim što nas informira, zabavlja i hrani naša ega u sadašnjosti, zapravo i neprocjenjivo ulaganje u budućnost. Mislim da neću ispasti nerazboriti optimist ako ovaj tekst završim vizijom da upravo primjerci *Cantusa* mogu jednom, za puno desetljeća, nekome poslužiti kao najdragocjenija građa za povijesnu obradu hrvatskoga glazbenog života na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće.

Glavni tajnik HDS-a Antun Tomislav Šaban:
»Nemoguće je postići makar i približno suglasje članstva u pogledu prostora posvećenog pojedinim glazbenim žanrovima i vrstama.«

Direktorica tvrtke Cantus d.o.o. Mirjana Matić:
»Srdačne čestitke u povodu 200. broja časopisa Cantus svim autorima, čitateljima, urednici i svim bivšim urednicima.«

Predsjednik HDS-a Ante Pecotić: »Časopis kao reprezentativno ogledalo Društva.«

Voditelj komunikacija HDS ZAMP-a Milan Majerović-Stilinić: »Podjednak mi je užitek surađivati na svakom novom broju *Cantusa* kao i čitati ga kad izađe iz tiska. Sretno i uspješno i dalje!«

Direktor ZAMP-a Nenad Marčec: »Veselim se svakom *Cantusu* jer kroz njegovu riječ i sliku mogu proživjeti barem djelić svih recentnih glazbenih događanja, a često mi je i jedini doticaj sa stvaralačkim radom kolega autora i njihovih životnih putova.«

Skladatelj Alfi Kabiljo: »Čestitam Jani, redakciji i svima koji su surađivali još od prvih Biltena HDS-a. Moramo biti ponosni jer smo jedini časopis na ovim prostorima koji obuhvaća sve aspekte glazbe, sve stilove, sve glazbene interese itd. Predlažem da otvorite rubriku ČLANOVI HDS-a PIŠU, gdje bi skladatelji pisali o svojim skladbama, načinu skladanja i slično, skladatelji zabavne glazbe koji imaju tonske studije o svojim studijima, muzikolozi o hrvatskim skladateljima, pisci tekstova o suradnji sa skladateljima, zampovci o prijavama djela itd. Tema je bezbroj i možda možemo još više obogatiti ovaj dragulj naše agilne udruge.«

Kako je sve počelo

Cantus je nastavak Biltena, dotadašnjega glasila našega Društva; dobio je broj 77/78, iako je meni bilo krivo što ponosno ne nosi brojku kojom počinje

Nastavak Biltena

No, dakle, u prosincu 1993. godine objavljen je prvi broj *Cantusa* pod tadašnjim i današnjim naslovom. Prirodno se nastavio na Bilten, dotadašnje glasilo našega Društva, i dobio broj 77/78, iako je meni, a toga se dobro sjećam, bilo malo i krivo što ponosno ne nosi brojku kojom počinje. Dakako, na djelu je bila i sitna taština, jer kao »od nas sve počinje«, a ono što je bilo prije baš i nije tako važno, zar ne? Danas sam itekako svjesna toga da ništa ne počinje bez onoga što je bilo prije, bez tragova i iskustava nekih drugih kolega i čvrsto vjerujem da to znaju i oni koji će tek doći.

A kako je zapravo sve počelo, toga se prisjećam u fragmentima, ali s dva čvrsta uporišta: *Cantus* je i smislila, a tko bi drugi, nego dragocjena kolegica Erika Krpan, kojoj dobrih ideja nikad nije uzmanjkalo, a krstio ga je imenom uvaženi skladatelj, akademik Ruben Radica. Ne znam tko je mene izmislio za prvu glavnu i odgovornu, no sklon sam povjerovati kako je cijelom društvu okupljenom oko nove ideje dojadilo moje »jamranje« i glad za novinama, papirom, pisanjem i urednikovanjem, nakon što sam gotovo četvrt stoljeća provela u *Vjesniku*. Bilo kako bilo, *Cantus* se rodio u sjajnoj kolegijalnoj atmosferi s mnogo veselja, dobrih namjera i velikim trudom uređivačkog kolegija (Erika Krpan, Seadeta Midžić, Zrinko Tutić) uz znanje i umijeće teh-

ničke urednice Sande Vojković i svestranu pomoć požrtvovne Željke Potočnik. Znali smo što želimo i možemo, uvijek s jednim jedinim ciljem: promicati hrvatsku glazbu i autore na svim mogućim razinama profesije; od informacije do kritičkog stava, od baštine do suvremenog izričaja, od tzv. klasike do tzv. zabavne glazbe, ukratko objavljivati sve što se u doseg hrvatske Euteppe zbiva.

Inicijalno C

U proslavu prvome broju među ostalim sam napisala: »Nudimo CANTUS kao pjesmu ili možda kao inicijalno C s kojim je, uostalom, sve počelo, zar ne?« I doista sam tako mislila, a mislim i danas da je to veliko slovo C imalo i ima oba značenja. Jer autori stalno »pjevu« i uvijek počinju ispočetka. A na nama je da ih pratimo, bilježimo, »spremamo« u nekakav zamišljeni spomenar koji će se uvijek moći listati. I kad to danas činim, a listam sve brojeve do danas, znam da smo radili, baš kao i današnja ekipa, koristan posao. Ističem riječ posao jer ona točno označava naš rad i razlikuje ga od medija kojemu je u službi, dakle od umjetnosti koje su nositelji autori, a rezultat je umjetničko djelo i oni koji ga oblikuju, interpreti.

Ratne godine

Prvi broj *Cantusa* imao je, uz razne sadržaje informativnog i kritičkog karaktera, dvije, prema mojem mišlje-

nju, važne značajke: ponajprije razgovor sa skladateljem Ivom Josipovićem, tada mladim glavnim tajnikom Društva, u kojem smo se dotaknuli brojnih i umjetničkih, ali i društvenih tema vezanih za hrvatsku glazbu u tada još uvijek nemilim okolnostima Domovinskog rata. Druga tema donijela je popis svih izvedenih djela hrvatskih skladatelja u 1993. godini. Bilo je prilično mukotrpno prikupiti sve podatke i u tome je važnu ulogu odigrala dugogodišnja tajnica Društva Lidija Parać. Bila sam iznimno ponosna na taj korisni izvještaj koji, ni sama ne znam zbog čega, poslije nisam više uspjela ponoviti. Mogu se samo nadati da sam do srpnja 1996. godine barem dijelom uspjela održati *Cantus* kakvim smo ga zamislili u početku. Mnogo se autorskih imena u te tri godine »prošetalo« *Cantusom*. Muзикolozi, povjesničari glazbe, glazbeni pisci, i oni s titulama i oni bez njih; pisali su i skladatelji kad su htjeli i što su htjeli, stranice *Cantusa* bile su svima otvorene, čak i onda kada su ih neki ne baš dobronamjerni tekstovi nastojali zatvoriti. Bio bi podugačak popis tadašnjih suradnika od kojih su neki do danas ostali vjerni časopisu. Stoga ću u ovoj prigodi spomenuti samo one koji više nisu s nama: Mirjana Paladin, Nenad Turkalj, Miro Križić, Branko Polić, Igor Kuljerić, Lovro Županović, Nikša Njirić, Fred Došek... Hvala im na potpori, baš kao i svima onima koji su *Cantus* održali i do danas doveli do reprezentativnog glasila na čast hrvatskoj glazbenoj kulturi.

Jagoda Martinčević

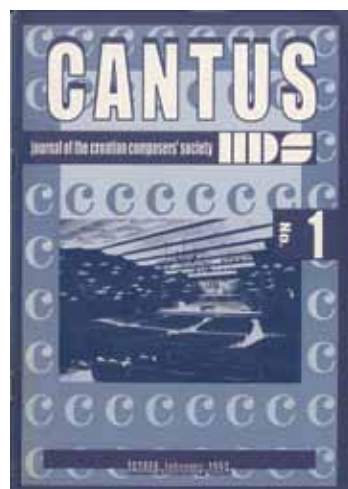
Piše: Jagoda Martinčević

Cijelom je društvu okupljenom oko nove ideje dojadilo moje »jamranje« i glad za novinama, papirom, pisanjem i urednikovanjem, nakon što sam gotovo četvrt stoljeća provela u *Vjesniku*

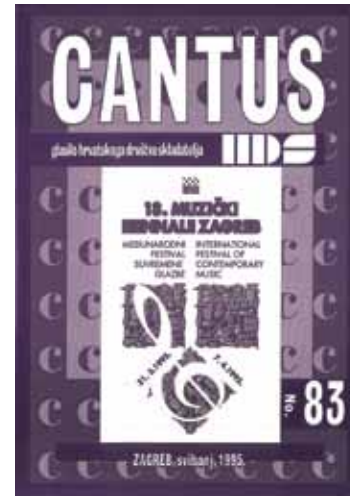
Zar 200. broj *Cantusa*? Kad prije? No vrijeme ide svakome i svemu, pa tako i našem časopisu. Zahvalna sam Jani, pardon, uvaženoj glavnoj i odgovornoj, što se sjetila prve urednice, tj. moje malenkosti i time me natjerala da se prisjetim početaka, a to nakon 23 godine baš i nije jednostavno.

Posljednji Bilten HDS-a prije objavljivanja prvog glasila pod novim imenom — *Cantus*

Cantus u veljači 1994.

Cantus u svibnju 1995.

Uvijek kaži što misliš, ali na ugladen način

Misli u povodu 200. broja časopisa, uz osvrt na pretpovijest, uredništvo preteče *Cantusa*, Biltena Hrvatskog društva skladatelja

Piše: Erika Krpan

Kad se kaže 200. broj *Cantusa*, podatak podsjeća ponajprije na skup impozantne količine građe, informacija, truda da se sve to servisira, oblikuje, a ponajviše da se održi kvalitativna razina dostojna nakladnika Hrvatskoga društva skladatelja, koji je tu aktivnost godinama i moralno i financijski podupirao.

Međutim, više od te činjenice impresionira podatak da je prvi broj Biltena — čiji je *Cantus* prirodni sljednik — objavljen u srpnju 1979., prije gotovo četiri desetljeća, u vrijeme kad mnogi od današnjih suradnika

Cantusa nisu bili ni rođeni. Osobito cijenim te dokaze koji govore u prilog kontinuitetu kakva kulturološkog pothvata. A *Cantus* to zacijelo jest.

Kako je počelo?

Vrijedi stoga prisjetiti se prve redakcije koju su činili Jasmina Juračić, Mario Kinel i Nikša Njirić i uvjeta u kojima su nastojali s minimalnim sredstvima osigurati informiranje članstva o najvažnijim događajima vezanim uz rad Društva. Sedamdesetih i osamdesetih godina brojne su prepreke stajale između uredništva Biltena i realizacije njihove

vih ideja. Osim financijskih, bilo je tu tijekom godina i razmjerno čestih promjena u sastavu uredništva te prekid u kontinuitetu izlaženja, ali i potrebe i obveze da se približe svi događaji od važnosti za rad Društva, osobito izvještaji sa sastanaka: sjednica Upravnog odbora, plenuma sekcija i sl. te praćenje ondašnjih neprestanih bitaka oko problematike zaštite autorskih prava i sličnih, ponekad neugodnih tema. Međutim, takva izdanja — osim katkad pojačanih tematskih brojeva — mogla su poslužiti samo uskoj cehovskoj zajednici kao izvor temeljnih informacija, ali nisu mogla temeljitije zahvatiti pojedine teme, a nekmoli predstaviti Društvo javnosti i potaknuti zanimanje za skladateljsku aktivnost. Čini se

kao da su ratne godine pokrenule i skladatelje na pojačanu društvenu aktivnost, pa je tako došlo i do promjena u želji da se informiranje o djelatnosti i bilježenje događaja vezanih uz hrvatsko glazbeno stvaralaštvo oživi u obliku stalnog glasila Društva. (Događaje koji su uslijedili opisuje Jagoda Martinčević u svojem prilogu).

Erika Krpan, najdugovječnija urednica *Cantusa*: »Od početka se postavljalo pitanje granice kritičnosti koju si može dopustiti 'cehovsko' glasilo a da ne prijeđe dopustivu crtu cehovskoga ophođenja.«

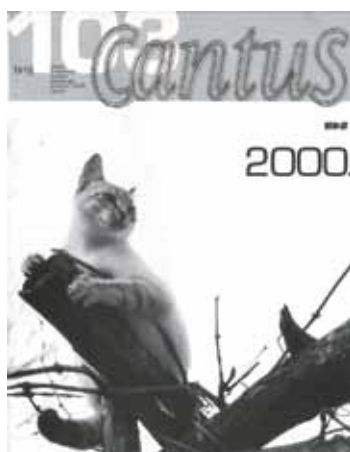
Danas preostaje nadati se da će jednom, netko, rastvoriti stranice ponekoga starog broja tragajući za činjenicama ili interpretacijama što tvore možda malu, ali važnu kariku u lancu hrvatske glazbene povijesti

Napokon *Cantus*

Nakon što je Jagoda Martinčević kao prva urednica 1996. prelaskom na drugu dužnost napustila uredništvo, odlučilo se da će *Cantus*, kako je novi biltен imenovao akademik Ruben Radica, funkcionirati bez glavnog urednika, pa su uredništvo činili Seadeta Midžić, Zrinko Tutić, Erika Krpan i Sanda Vojković kao tehnička urednica. Bila su to godišta traženja pravog identiteta. Valjalo je uskladiti ideje — kojih nije nedostajalo — s radnim i financijskim kapacitetima; stoga se u nekoliko sljedećih brojeva manje-više, uz nekoliko dopuna, zadržao koncept kakav je postavila Jagoda Martinčević. Promjena je uslijedila na kraju tisućljeća.

Stoti je broj objavljen u ožujku 1999. Potpisalo ga je uredništvo u donekle izmijenjenom sastavu: Zlatko Gall, Mladen Mazur, Erika Krpan te Sanda Vojković kao tehnička urednica. Izborom takva sastava uredništva željelo se sadržaj *Cantusa* obogatiti temama s područja *jazza* i popularne glazbe te proširiti dostupnost informacija o aktivnostima u cijeloj državi. U predgovoru stotom broju istaknula sam kako želimo da »*Cantus* ne bude samo odraz onoga što se doga-

Poslije jednoga temeljitog »pranja glave«, kad se nakladniku učinilo da smo pretjerali u oštini pristupa, raspravili smo unutar uredništva to pitanje

da u Zagrebu, nego da (...) bilježi svaku djelatnost u vezi s glazbenim stvaralaštvom, bez obzira na to gdje se u Hrvatskoj događala.

Grafička preglednost

Novo je tisućljeće stjecajem slučajnih okolnosti, koje sa smjenom tisućljeća nemaju osobite veze, mnogo toga izmijenilo u funkcioniranju *Cantusa*.

Najprije, *Cantus* je u početku neprestance vrludao tražeći svoj grafički identitet. Mijenjao se izgled, vanjski i unutarnji, ideja je bilo, ali nekako nije išlo. Bilo je prigovora na preglednost, čitkost, organiziranost priloga... Do bro-

Cilj je bio promicati Hrvatsku glazbu i autore na svim mogućim razinama profesije; od informacije do kritičkog stava, od baštine do suvremenog izričaja, od tzv. klasike do tzv. zabavne glazbe

ja 109/110 iz lipnja 2001., koji je prvi put likovno i grafički uredio Luka Gusić. Da je pronašao pravu mjeru stvari pokazuje i činjenica da taj posao radi i danas. *Cantus* je zablistao izvana, a u pogledu preglednosti sadržaja zajednički smo se potrudili. Uredništvo je rubriciralo sadržaje slijedom tematski zaokruženih cjelina, unutar kojih je predviđen i raspored i redoslijed građe od sitnih vijesti do priloga esejističkog formata i recenzija aktualnih notnih i fonoizdanja; grafička je preglednost likovno dopunjena višegodišnjom i dragocjenom suradnjom s fotografom Damilom Kalogjermom. Usto, kao uredništvo našli smo se u ne samo kompatibilnom, nego i u prijateljskom okruženju istoimene tvrtke i kolega i kolegica u Cantusu d.o.o. Od broja 111 zapala me dužnost glavne urednice, a uz mene su u uredništvu bili Sanda Vojković, Borko Špoljarić i Davor Hrvoje.

Suradnici

Uspjelo nam je razviti mrežu suradnika ne samo u Zagrebu, nego — a do toga nam je bilo osobito stalo — i izvan Zagreba. Time je dosegnut jedan od osnovnih ciljeva uredništva: izvještavati o svemu što je važno za nacionalnu glazbu cijele države. Javljali su se i suradnici ne osobito vješti peru i prikladnom izražavanju u pisanom obliku. Međutim, ako je tema bila vrijedna pozornosti, potrudili smo se da tekst osposobimo za objavljivanje. Dragocjeni su bili tekstovi, ponekad gotovo crtice, o osobama i događajima iz hrvatske glazbene prošlosti. Uspostavljene su neke crte kontinuiteta između osoba i događaja različitih razdoblja. Pritom ni jedan žanr glazbe nije imao apriornu prednost. Prednost su činile važnost teme i vrijednost teksta. Danas preostaje nadati se da će jednom, netko, rastvoriti stranice nekog starog broja tražajući za činjenicama ili interpretacijama što tvore možda malu, ali važnu kariku u lancu hrvatske glazbene povijesti.

Prema časopisu

Ne znam točno u kojem smo trenutku prihvatili činjenicu da zapravo radimo izdanje koje bi se po ozbiljnosti većine tekstova moglo smatrati časopisom da nije bilo nužnoga »magazinskog« pristupa obradbi kratkih vijesti i brojnih fotografija. Vjerojatno je to bio trenutak kad smo se suočili s brojem stranica koji se približio stotini, a i temeljitost rada većine suradnika često je pojedinom broju pridavala časopisni karakter. Taj povećani opseg imao je, dakako, i prednosti i nedostatke. Prednost je bila širina, mogućnost da se sve rubrike učine sadržajnim i obogate prilozima suradnika iz raznih hrvatskih gradova. Pratilo se gotovo sve što se u Hrvatskoj događalo na području nacionalne glazbe — jednako smo pratili autore kao i interprete — nastojeći, primjerice, u rubrici *Između jednog i drugog Cantusa*, popratiti aktualna zbivanja u cijeloj Hrvatskoj. Nedostatak se nažalost ponajprije očitovao u troškovima, koji su se i povećali s idejom da se tijekom kalendarske godine objavi i broj na engleskom jeziku, koji bi sadržavao tekstove koje je uredništvo ocijenilo najvažnijima u tekućoj godini. Prvi engleski broj objavljen je u povodu desete obljetnice *Cantusa*, u travnju 2003. Naslovnicu je resio prizor iz opere *Životinjska farma* Igora Kuljerića, praižvedene na netom završenom Muzičkom biennalu Zagreb.

Materijalna obveza

Cantus kao časopis za glazbu? Uistinu, iako svjesni da je za nakladnika to velika materijalna obveza, težili smo tome osobito u godinama između 2002. i 2005., vjerujući da hrvatska glazba u cjelini na taj način ne samo potvrđuje i ističe svoje vrijednosti nego *Cantusom* ostavlja trag koji će generacijama koje dolaze značiti dragocjenu dokumentaciju i pružiti odgovore na brojna pitanja. Potvrda o tome stigla je kad smo saznali da se na nekim kolegijima na studiju muzikologije na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu za pojedine teme *Cantus* spominje kao referentna literatura.

Uredništvo je funkcioniralo skladno; osobito je funkcionirala suradnja s kolegom muzikologom Borkom Špoljarićem koji je, radeći više godina na uredničkim poslovima, stasao u urednika s izrazitim osjećajem za taj posao, sa smislom za redigiranje ponekad i tekstova ne osobite pismenosti, ali sadržaja vrijednog objavljivanja, te s profinjnim i zreim izražajnim stilom kojim je oblikovao vlastite autorske priloge.

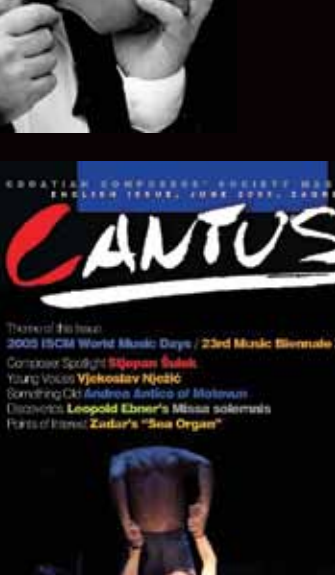
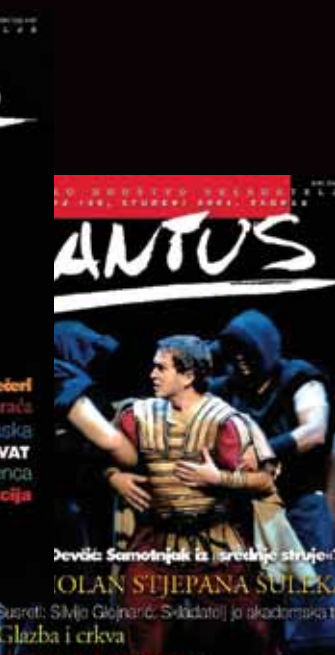
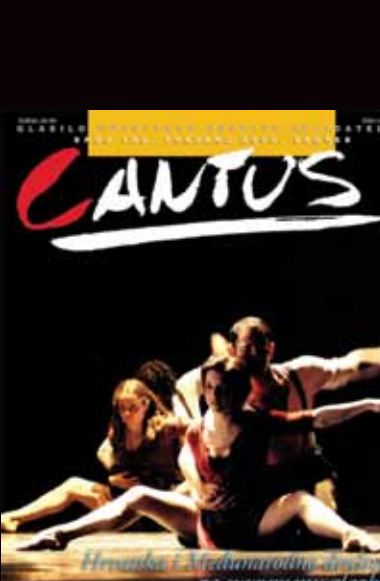
Poduzimalo se svašta ne bi li takav ekstenzivni pristup uređivačkoj politici pronašao kakvo-takvo financijsko pokriće — ili bar potporu — izvan nakladničkog kruga. Dan kad se *Cantus* našao na kioscima učinio nam se važnim datumom. Iščekivanja su, međutim, bila uzaludna. Publiku koja je čitala *Cantus* naviknula se na to da ne treba tu povlasticu plaćati, a šireg zanimanja nije bilo.

Pitanje kritičnosti

Javljali su se u *Cantusu* i kritički intonirani prikazi pojedinih priredbi ili izdanja. Od početka se postavljalo pitanje granice kritičnosti koju si može dopustiti »cehovsko« glasilo a da ne prijeđe dopustivu crtu cehovskoga ophođenja. Poslije jednoga temeljitog »pranja glave«, kad se nakladniku učinilo da smo pretjerali u oštini pristupa, raspravili smo unutar uredništva to pitanje. Samo je jedan odgovor bio moguć: uvijek kaži što misliš i učini to na uglađen način.

Posljednji broj koji sam potpisala u svojstvu glavne urednice je broj 138 u svibnju 2006. Na zahtjev nakladnika promijenjen je opseg i format — ponajviše zbog visokih troškova — a od broja 139 glavni je urednik bio Davor Hrvoje.

Obilježiti izlaženje 200. broja velika je radost. Vjerujem za sve koji su svih tih godina pridonosili njegovu trajanju podjednako radom i autorskim prilozima. Mislim da smo radili — i još uvijek to činimo — nešto vrlo važno u trajanju i razvoju Hrvatskoga društva skladatelja i hrvatske glazbene umjetnosti u cjelini.

Cantus, Cantus i opet Cantus!

Ime *Cantus* došlo je kao prirodna želja da se pomalo zatvoren naziv biltena pretpostavljen uskostručnoj publici proširi i približi širem krugu čitatelja

Kako se multipliciralo ime Cantus, od skladbe Adalberta Markovića, preko časopisa i HDS-ove nakladničko–produkcijske kuće, sve do ansambla za suvremenu glazbu

Rad na *Cantusu* i u *Cantusu d.o.o.* je toliko zbližio nekadašnju tehničku i glavnu urednicu časopisa da se i danas rado druže na HDS-ovim događanjima (na razgovoru s Vladimirom Kranjčevićem u ciklusu *Nota mog života*)

Sanda Vojković kao direktorica *Cantusa d.o.o.* otvorila je vrata mladim autorima i izvođačima koji su danas nositelji i promicatelji glazbenog života Hrvatske: na slici s Goranom Karanom i Matijom Dedićem

Piše: Sanda Vojković

Za svaku je kulturu nužan kontinuitet djelovanja da bi se mogla razvijati, kao i da bi nove generacije imale na čemu graditi svoju kulturu i svoj život. Upravo tako vidim i ovu, gotovo nevjerovatnu obljetnicu 200. broja biltena–glasila–časopisa HDS-a.

Rasprava o nazivu

Naziv *Cantus* (latinski — pjesma) došao je kao prirodna želja da se pomalo zatvoren naziv biltena pretpostavljen uskostručnoj publici proširi i približi širem krugu čitatelja kako bi na taj način upoznali bogatu djelatnost HDS-a i njegovih članova. Sjećam se rasprave kad smo tražili ime koje bi zamijenilo bilten u kojem su najglasniji bili Adalbert Berti Marković i Ruben Radica. Berti je imao djelo pod imenom *Cantus*, a Ruben je, prepun entuzijazma, predložio *Cantus* za naziv časopisa. Logo za novo ime izradio je Darko Sever i veseli me što je to zadržano do danas. Ubrzo nakon biranja naziva uslijedio je i redizajn, a ubrzo i novi *Cantus*, ovaj put d. o. o.

Sve življi i opsežniji rad članova HDS-a, sve veći broj manifestacija i akcija otvorio je niz novih pitanja, potreba i mogućnosti koje su zahtijevale nove organizacijske modele. Ideja je nastala na jednoj kasnoj večeri nakon koncerta *Tribine hrvatskih skladatelja* u Puli 1999., kad je tadašnji tajnik Ivo Josipović predložio da se osnuje nakladničko–produkcijaska kuća HDS-a koja bi preuzela brigu ne samo o organizaciji niza manifestacija nego i pokrenula ozbiljne nakladničke projekte uz distribuciju u zemlji i svijetu te na taj način promicala hrvatsku glazbu i glazbenike.

ad sam prihvatila izazov direktorice, najprirodnije mi je bilo preuzeti naziv *Cantus* i za novu produkcijsku kuću koja je počela djelovati 1. ožujka 2000. Vrlo brzo je *Cantus d.o.o.* preuzeo produkciju i organizaciju niza manifestacija HDS-a: Muzičkog biennala Zagreb, Zagrebifesta, *Tribine glazbenog stvaralaštva* u Puli, *Chansonfest*, Porin, autorske koncerte, zatim izdavačke projekte — časopis *Cantus*, notna izdanja u ediciji *Ars Croatica*... Pokrenuli smo i diskografsku ediciju *Hrvatski suvremeni skladatelji*, otvorili vrata mladim autorima i izvođačima koji su danas nositelji i promicatelji glazbenog života Hrvat-

ske, poput Tamare Obrovac, Matije Dedića, Maksima Mrvice, Berislava Šipuća, Mladena Tarbuka, kao i mnogih doajena hrvatske glazbe.

Sve navedeno ne bi bilo moguće bez ekipe ljudi koji su znali, mogli i željeli raditi na predstavljanju hrvatske glazbe. Tako su vrlo brzo nakon pokretanja *Cantusa d.o.o.* u tim došli muzikolozi Erika Krpan, Borko Špoljarić i Ivana Hasknecht, prevoditeljica Vlasta Jelašić, producenti i organizatori Ana Mohač, Mirjana Matić, Darinka Ilić, Vedran Galić, Mija Milović i Darko Rašić. Ta je ekipa bila sposobna i uspješna u ostvarivanju ideja i ciljeva zbog kojih je *Cantus* i utemeljen.

Treći Cantus

Nedostajao je samo još jedan djelić, a to je fleksibilan ansambl odličnih glazbenika koji bi mogli izvoditi i snimiti djela hrvatskih skladatelja koja je *Cantus d.o.o.* predstavljao. Tako je godinu poslije, 2001. osnovan *Cantus Ansambl* koji je svojim imenom trebao pokazati da mu je osnovna funkcija usklađena s ciljevima nakladničke kuće *Cantus*. Ansambl je nastupao, izvodio i prouzvodio djela hrvatskih autora na MBZ-u, Tribini, na autorskim koncertima i gostovanjima u inozemstvu, a ubrzo je pokrenuo i skladateljsku radionicu na Visu. Za voditelja i dirigenta ansambla pozvali smo Berislava Šipuća koji je u to vrijeme djelovao u Italiji. I tako je osnovan i treći *Cantus*!

Svi su projekti rasli i granali se te bili izu-

Sanda Vojković je ponosna što je imala čast i zadovoljstvo blisko surađivati s doajenima hrvatske glazbe kao što su Petar Bergamo i Dubravko Detoni

zetno uspješni sve do 2007. godine. Tada smo bili spremni za sljedeći korak koji je trebao *Cantus d.o.o.* postaviti kao nacionalnu izdavačku i produkcijsku kuću, što je naravno iziskivalo dodatno financiranje i strateško povezivanje s drugim glazbenim udrugama i institucijama. U tom je trenutku takva vizija vjerojatno bila preveliki iskorak te je Predsjedništvo HDS-a nije prihvatilo, nego je, potpuno suprotno, tražilo smanjenje opsega djelatnosti. Za mene je to bio trenutak u kojem sam trebala odlučiti hoću li ostati u *Cantusu* i vratiti se na početak ili preuzeti neke nove izazove. Nakon više od 20 godina suradnje i rada za HDS, zaključila sam da je vrijeme pokušati nešto novo.

Kad danas pogledam unatrag, moram reći da sam izuzetno ponosna što sam aktivno sudjelovala u nastanku, pokretanju i radu svih triju *Cantusa*, ponosna sam što sam imala čast i zadovoljstvo blisko surađivati s doajenima poput Bertija Markovića, Stanka Horvata, Igora Kuljerića, Petra Bergama i mnogih drugih, jednako kao što sam sudjelovala u samim počecima karijera niza mladih autora. A najponosnija sam što je cijeli *Cantusov* tim i nakon odlaska iz *Cantusa* ostao u samom vrhu profesionalnoga glazbenog života.

Davor Hrvoj, treći urednik časopisa *Cantus*, od 2006. do 2012.

Misija Cantus

Časopis koji je posvećen istinskim vrijednostima, glazbenim dosezima koji će ostati trajnim vrijednostima, pristojnom ophođenju i edukativnom pristupu

Piše: Davor Hrvoj

S tvarna vrijednost i važnost časopisa *Cantus* bit će prepoznata tek za nekoliko desetljeća, kad novi naraštaji muzikologa budu mogli objektivno procijeniti i vrednovati ovaj izniman projekt i kad u njemu pronađu izvorište za svoja istraživanja. No zašto danas, nakon 199 brojeva, možemo govoriti o nečem iznimnom? Ideja je plemenita i vrijedna, svakako se ima o čemu pisati jer hrvatska je glazba prepuna divnih skladateljskih ostvarenja, ali najvažniji su ljudi koji sudjeluju u provedbi. Za mene su najvažniji bili Erika Krpan, Luka Gusić i Jana Haluza.

Mentoričina mudrost

Najvažnije razdoblje bilo mi je ono prije

nego što sam postao urednik, kad sam djelovao kao član uredništva zadužen za jazz i zabavnu glazbu, a urednica je bila Erika Krpan koja mi je ukazala povjerenje. Naime, upravo sam u suradnji s njom najviše naučio, iako tada nisam mogao dokučiti njezinu mudrost. Tek danas, nakon niza godina i stečeno-og iskustva, mogu reći da je doista bila stvar u mudrosti. Iako se prema meni odnosila kao prema ravnopravnom suradniku od kojega je uvijek tražila mišljenje, svojim znanjem koje je nesebično dijelila sa mnom, savjetima i diskretnim primjedbama, zapravo je bila moja mentorica. Kao da me pripremala za nešto više. Tada sam bio zbunjen i začuđen, a sad sam zahvalan, potpuno svjestan da je doista bilo tako. Zahvalan sam joj i na potpori i ohrabrenju koje mi je pružila kad sam preuzimao dužnost od nje. Upravo zbog toga prihvatio sam tu dužnost, iako urednički posao nije među mojim prioritetima u pogle-

du onoga čime se želim baviti i svi su to znali. Puno mi je draži novinarski posao i drago mi je što i nadalje mogu uživati u slobodi da radim ono što volim, a to je sloboda koju u *Cantusu* imam u pisanju članaka o glazbi koju volim, kao i izboru tema kojima mogu pomoći vijećnim autorima hrvatske glazbe. Ne bi li to trebala biti misija svih nas koji pišemo za *Cantus*, kao i onih koji su članovi njegova uredništva?

Zabilježena svjedočanstva

Sjajna je bila i suradnja s Lukom Gusićem, kreativcem s osjećajem za estetiku i mjeru, koji uspješno spaja zakonitosti umjetnosti i grafičkog posla. Njega rese znanje i vrijednost, ali što je najvažnije, spremnost na suradnju, razmjenu mišljenja, uvažavanje ideja suradnika. Zadovoljstvo je bilo raditi s takvom osobom, zadovoljstvo je još uvijek suradi-

vati s Lukom.

Blisku suradnju ostvario sam s Janom Haluzom koja je, osim što se brinula za članke s područja klasične glazbe, sudjelovala u obavljanju djela uredničkog posla tako da, kad je postala urednica, nije morala početi od početka; već je imala veliko znanje i iskustvo u tom poslu. Možda je to jedan od razloga što ga radi tako dobro. Za mene, važnija je bila prijateljska suradnja, uzajamno pomaganje u cilju što bolje obavljanja posla.

Potrudili smo se i uspjeli doprijeti do šireg kruga glazbenih novinara koji su pratili događanja hrvatskih autora u raznim sredinama, a kao autori članaka javljali su se i sami skladatelji. Jedan od njih bio je gitarist i skladatelj Aleksandar Bubanović koji je nizom članaka iznio svoja sjećanja o povijesti *jazza* u Hrvatskoj. To je tek jedan primjer, ali važan, jer ti su članci danas, kao i neki drugi,

referentna literatura koja služi svima koji se žele informirati, ali i istraživati na tom području koje nije obuhvaćeno u knjigama, a i podataka ima vrlo malo. Zato su nam bila važna iskustva osoba koje su proživjele povijesna glazbena događanja, a imali smo ih u formi intervjua. Dokumentirali smo i međunarodne uspjehe hrvatskih skladatelja, što će svakako biti važno za proučavanje nekim novim...

Izvor i utočište

No bilo je i neuspjeha: *Cantus* na kioscima, kao proizvod koji bi donosio prihod — nije uspio, klasični format novina sa znatno smanjenim brojem stranica — nije uspio, pokušaj privlačenja sponzora koji bi se oglašavali na stranicama — nije uspio... To nije bio moguće postići bez kompromisa koji se odnose na komercijalizaciju časopisa — tada novina — a na taj kompromis nismo pristali. Između komercijalizacije *Cantusa* i tema koje su od iznimne važnosti za hrvatske skladatelje i hrvatsku glazbu odabrali smo potonje. Uostalom, nije li *Cantus* uvijek bio posvećen istinskim vrijednostima, glazbenim dosezima koji će ostati trajnim vrijednostima, pristojnom ophođenju i edukativnom pristupu, što držim iznimno važnim — bez obzira na to koliko to bilo zanimljivo širokom krugu građana! Naravno da se treba držati tih načela, dok god Društvo uspijeva financirati tiskanje *Cantusa* koji drži do kvalitetnih glazbenih ostvarenja, a ona su najčešće na margini interesa šire zajednice, bez obzira na to koliko vrijedni i važni bili. Onima koji drže do toga, *Cantus* će uvijek pružati utočište, bit će im izvor relevantnih podataka, ali i stručnih mišljenja, kao i članaka visoke literarne i umjetničke vrijednosti.

Iz broja u broj rad u *Cantusu* postaje nešto više od novinarskog posla, više od ljubavi prema glazbi, više od pomaganja glazbenicima. Postaje dijelom naših života. Govorim u množini jer mislim da i drugi osjećaju isto, da im je jednako stalo, da ih to jednako ispunjava i usređuje. Znam da je tako bilo od samih početaka, i za «vladavine» gospođe Jagode Martinčević koja je pokrenula lavinu.

Naravno, među drugima mislim i na Mirjanu Matić i Antuna Tomislava Šabana koji su mi/nam uvijek bili potpora i oslonac, koji su činili te uporišne točke zbog kojih sam/smo mogao/mogli neopterećeno razmišljati samo o onom što je bitno za časopis.

Zbog svega toga i danas uživam pisati za *Cantus*, surađivati s divnim ljudima, sudjelovati u misiji zbog koje smo se udružili, u misiji pomaganja «zapoostavljenima» i često «neshvaćenima» — hrvatskim glazbenicima, hrvatskim autorima.

Puno mi je draži novinarski posao i drago mi je što i dalje mogu uživati u slobodi da radim ono što volim

U spomen na velikog skladatelja u povodu 110. obljetnice rođenja i 25. godišnjice smrti

Papandopulo u Hrvatskom glazbenom zavodu

Predavanje Erike Krpan uz glazbene ilustracije donijelo je dragocjene pojedinosti o njegovu životu i radu

Piše: Jagoda Martinčević

Dan prije datuma smrti, 16. listopada 1991., u Hrvatskom glazbenom zavodu održan je skup posvećen Borisu Papandopulu u povodu 110. godišnjice rođenja i 25. godišnjice smrti. O našem velikom maestru govorila je muzikologinja Erika Krpan, najbolja poznavateljica njegova opusa, ali i obiteljska prijateljica, koja je s Papandopulom provela brojne trenutke doznajući dragocjene pojedinosti o njegovu životu i radu. U dugom i plodotvornom djelovanju uglednoga skladatelja i dirigenta akademika Borisa Papandopula bilo je mnogo događaja i epizoda koji nam danas, u evokacijama uz obljetnice, svjedoče ne samo o njemu nego i o vremenu i najrazličitijim kulturnim i političkim okolnostima hrvatskoga društva kroz nekoliko desetljeća, ali uvijek ostaje dojam da još nije sve ispričano. Upravo su zato navedeni skupovi dragocjeni jer upotpunjuju kaleidoskop ponekad i dramatičnih događaja koji su pratili umjetničko stvaralaštvo.

Glazbene ilustracije

No izlaganje ne bi bilo potpuno bez glazbenih ilustracija koje je Erika Krpan pomno oda-

brala i na neki način sažela nekoliko važnih segmenata Papandopulova opusa. Čuli smo prvu i zadnju majstorovu klavirsku skladbu, mladenačku *Contradanzu* iz 1925. godine koja je postala kanonskim djelom hrvatske pijanističke literature, a na kraju koncerta ulomak *Treće sonate za klavir* pronađene u autografu koji je skladatelj posvetio Vladimiru Krpanu. Klavir je bio važno ishodište za skladateljski rad, ali i instrument kojemu je posvetio niz djela, baš kao i violini kojoj je među ostalim podario *Koncert za violinu i orkestar* iz 1943. godine, jedno od najvrednijih djela naše cjelokupne glazbene literature. U toj je prigodi violina bila zastupljena četvrtim stavkom iz *Monologa za violinu solo* nastalog 1976. godine koji je sjajno interpretirala Katarina Kutnar, dobitnica prve nagrade na ovogodišnjem Natjecanju mladih umjetnika koje nosi Papandopulovo ime i koja je upravo za izvedbu *Monologa* dobila i posebnu nagradu. Dakako da ni jedan susret s Papandopulovom glazbom ne može proći bez makar i maloga dijela njegova vokalnog opusa. Ovaj put bio je to ulomak iz veličanstvene *Muke gospodina našeg Isukrista*, bez koje bi hrvatska glazba bila puno siromašnija, kao uostalom i bez velikoga dijela njegova stvaralaštva.

Uz predavanje Erike Krpan posjetitelji Hrvatskog glazbenog zavoda te nedjeljne matineeje mogli su čuti stavak iz Papandopulova *Monologa za violinu solo* koji je interpretirala Katarina Kutnar, ovogodišnja dobitnica Nagrade Ivo Vulić Hrvatske glazbene mladeži

Papandopulo kvartet 11. prosinca 2016. u terminu nedjeljne matineeje oduševio publiku Muzeja Mimara

Nova glazba u muzeju

Koncert je početak koncertnog mini ciklusa koji ansambl priređuje u organizaciji Koncertne direkcije Zagreb

Piše: Bernarda Lokner

U nedjelju, 11. prosinca 2016. godine u 11 sati u Muzeju Mimara, u organizaciji Koncertne direkcije Zagreb, koncert je održao Papandopulo kvartet: Nikola Fabijanić (sopran-saksofon), Gordan Tudor (alt-saksofon), Goran Jurković (tenor-saksofon) i Tomislav Žužak (bariton-saksofon). Dosađajni nastupi Kvarteta na brojnim glazbenim festivalima u Hrvatskoj i inozemstvu redovito su popraćeni odobravanjem publike i struke. Veliku važnost pridaju promicanju suvremene glazbe mladih hrvatskih i stranih

autora pa su na repertoaru tih mladih saksofonista česte praznove. Tako je bilo i na koncertu kojim su otvorili svoj mini ciklus u organizaciji Koncertne direkcije Zagreb. U pedagoškom segmentu njihova djelovanja posebno se ističe Škola saksofona u Jaski, međunarodni proljetni seminar u Jastrebarskom za učenike i studente saksofona koji su pokrenuli zajednički. Godine 2013. za svoj su rad pet puta nominirani za diskografsku nagradu *Porin* za prvi snimljeni album *Papandopulo*. Osvajaju *Porina* za najbolju skladbu.

Papandopulo kvartet već tradicionalno veliku važnost pridaje promicanju suvremene glazbe mladih i stranih autora, jer je i njihov član jedan od njih — Gordan Tudor (krajnje desno)

Otvorivši koncert *Kvartetom za saksofone u B-duru*, op. 109 ruskog skladatelja Aleksandra Glazunova, zagrebačkoj prijedpodnevoj publici pokazali su muzikalnost na najvišoj razini, odličnu međusobnu komunikaciju zbog koje su glazbene fraze bile savršeno jasno oblikovane te sposobnost da, ponekad gradacijom ravnomjerno, a ponekad iznenađujuće naglo, stvore glazbenu napetost. U skladu sa svojim radom na promicanju hrvatske glazbe i glazbe mladih autora, izveli su skladbu *Perpetuum mobile* Ivana Končića, prikaz apsurdnosti i užurbanosti današnjega društva koje, u nedostatku tema za razgovor, poseže za svojim pametnim džepnim spasiocima. Uslijedila je *Porinom* nagrađena skladba *Nekoliko minijatura za kvartet saksofona*, skladatelja i člana Kvarteta Gordana Tudora, u kojoj skladatelj slika motive rodnoga Splita s pomoću jedan čas lirske melodije, a drugi čas slojevitih tekstura u ritmu, prelazeći cijelu paletu ugođaja i osjećaja. Skladbu *Andante et Scherzo* francuskog skladatelja Eugèna Bozza Kvartet iznosi romantičarski elegantno i široko te potvrđuje svoju sposobnost međusobne komunikacije i sukreiranja. Potaknuti ovacijama publike, kao bis izvode atraktivni *Patchwork* Philippea Geissa. Spojivši svoje vrhunske individualne glazbene doseg u zajedničku kreaciju, ova su četvorica glazbenika zagrebačkoj publici priredila jedinstven glazbeni doživljaj.

Uspjeh Kabiljova mjuzikla u Gradišću

»Kralj je gol — cijelo selo je na nogama«, »Goli kralj privlači brojne goste«, »Kralj je gol na mjenovskoj pozornici«, »Mjenovci opet pokazali svoju hrabrost i vještinu mjuziklom 'Kralj je gol'« — samo je dio naslova objavljenih u austrijskom i hrvatsko-gradišćanskom tisku

Od zaraznih songova do žustroga stepa, Kabiljov je mjuzikl očarao sve naraštaje izvođača, stanovnika Mjenova u austrijskome Gradišću, središtu hrvatske manjine

Piše: Jagoda Martinčević

U prošlom broju *Cantusa* uz razgovor s ovogodišnjim laureatom Nagrade Vladimir Nazor, skladateljem Alfijem Kabiljom, objavili smo fotografije izvedbe njegova mjuzikla *Kralj je gol* u Mjenovu u Gradišću. U međuvremenu su stigli i odjeci izvanredno uspješne produkcije koju su 29. i 30. srpnja ostvarili članovi

Predstave su bile popraćene i titlovima na njemačkom jeziku pa su ih s lakoćom mogli pratiti i drugi Austrijanci

amaterske kazališne skupine »Mlada inicijativa Mjenovo« (MIM), na kojoj je uz autora bila i hrvatska veleposlanica u Austriji dr. Vesna Cvjetković.

Nimalo amaterski

»Kralj je gol — cijelo selo je na nogama«, »Goli kralj privlači brojne goste«, »Kralj je gol na mjenovskoj pozornici«, »Mjenovci opet pokazali svoju hrabrost i vještinu mjuziklom 'Kralj je gol'« — samo je dio naslova objavljenih u austrijskom i hrvatsko-gradišćanskom tisku koji je popratio pothvat, prema reakcijama, nimalo amaterskog postignuća.

Predstave su bile popraćene i titlovima na njemačkom jeziku pa su ih s lakoćom mogli pratiti i turisti koji su se za tekli u lijepom kutku Gradišća, tradicionalnom obitavalištu Hrvata koji već niz godina njeguju trajne odnose s Hrvatskom i kulturom svojih predaka. Dakako da je duhovita priča Milana Grčića, prema istinitom događaju koji se 1936. godine dogodio na našem oto-

ku Rabu za posjeta engleskoga kralja Edwarda VIII. i njegove tada još dragane, a poslije i supruge zbog koje je abdicirao, Amerikanke Wallis Simpson, digla publiku na noge, a tako je bilo i u Zagrebu na praiizvedbi 1994. godine. Veseli libreto i još veselija Kabiljova glazba »lovi-li« su trenutke toga znamenitog kraljevskog posjeta kad su visoki gosti odmah nakon dolaska kupili plavo-bijele mornarske majice, kralj se pred svima skinuo gol do pasa, a prema nekima je par obavio i nudiističko kupanje, po čemu je Rab poslije postao osobito poznat!

Inozemna premijera

Od zaraznih songova do žustroga stepa, Kabiljova glazba za ovaj mjuzikl pripada njegovim najboljim uradcima pa nije ni čudo što je u Zagrebu doživio 91 izvedbu, a sada, evo, i inozemnu premijeru u Gradišću. Djelo je režirala Irena Daraboš, dirigirao je Edi Jahns, koreografija je djelo Srdana i Petre Borote-Buranić, a u glavnim ulogama nastupili su Hannah Daraboš i Karl Fleischhacker. Očito je da Kabiljovim mjuziklima »ide« i u profesionalnim i u amaterskim izvedbama, o čemu svjedoči i primjer proslavljene *Jalte* koju su među ostalima izvodili i u Subotici na mađarskom jeziku, u operi u Oslu na norveškom, u Beču u Freizentrum Wiener Neudorf, ali i u Glazbenoj školi *Vanja Kos* u Sesvetama. A što se naših Gradišćanaca tiče, Kabiljov je mjuzikl čini se »otvorio apetite« za daljnje pothvate pa se razmišlja o mogućoj postavi *Male Floramye* u Mjenovu, što bi za kulturne veze Hrvata s maticom zemljom bilo od velike koristi.

Mala dvorana Lisinski, 31. listopada 2016.

Studentska praiizvedba na koncertu Gudačkoga kvarteta Sebastian

Gudački kvartet Sebastian 31. listopada 2016. otvorio je svoju novu sezonu u Maloj dvorani Lisinski. Od ove godine, drugu violinu više neće svirati Korana Rucner, koja je u kvartetu provela 15 godina; na njezino mjesto stupila je mlada violinistica Teodora Sucala Matei. Koncert se sastojao mahom od djela hrvatskih skladatelja. Na početku je izveden *Trio u G-duru za dvije violine i basso* Antuna Sorkočevića (kako je navedeno u rukopisu), koji je sasvim nevjesto za gudački kvartet obradio Felix Spiller. U drugom dijelu izveden je i *Peti gudački kvartet* Borisa Papanadopula. U prvom dijelu koncerta, osim djela Sorkočevića i Mozarta, Gudački kvartet Sebastian praiizveo je i *Introdukciju i burlesku za gudački kvartet* diplomiranoga pijanista i studenta kompozicije Ivana Violića. U svojem studentskom radu skladatelj istražuje melodiju, ritam i zvuk općenito, kao i međusobni odnos tih elemenata, što je sasvim uobičajeno za rad nastao za takvu svrhu. Sa zanimanjem iščekujemo njegova nova djela da vidimo u kojem će se smjeru mladi umjetnik razviti. (Dario Poljak)

Ivan Violić

Panorama hrvatske orguljske glazbe

Koncert *in memoriam* Anđelku Klobučaru, orguljašu i skladatelju koji je iznimno utjecao na orguljaške početke Pavla Mašića

Piše: Dario Poljak

Skladatelji koji pišu za orgulje, a nisu istovremeno i orguljaši, za taj instrument ne pišu osim ako skladba nije od njih naručena. Stoga koncerti poput *Panorame hrvatske glazbe za orgulje* u izvedbi Pavla Mašića doista mogu — namjerno ili nenamjerno — (raz)otkriti tko su takvi autori. Nema, naravno, ničega lošeg u činjenici da skladatelji nisu istovremeno i orguljaši (nije to bio, recimo, ni Franz Liszt pa je svejedno pisao za orgulje), no vrlo se često događa da skladatelji nedovoljno dobro (u)poznaju instrument za koji moraju pisati (u ovom slučaju — orgulje).

Trodijelni raspored

Poticaaj za koncert, kako orguljaš navodi u svojem podužem tekstu, bio je jasan: *in memoriam* Anđelku Klobučaru, orguljašu i skladatelju koji je iznimno utjecao na orguljaške početke Pavla Mašića. Koncert se ipak nije sastojao isključivo od Klobučarovih djela, već je bio podijeljen u tri dijela: prvi je bio posvećen skladateljima arhaičnoga glazbenog izričaja, što nije nekarakteristično za hrvatsku predbiennalsku glazbu, tj. onu nastalu prije šezdesetih godina prošloga stoljeća. Drugi dio orguljaš je posvetio skladateljima preminulima u ovoj godini te jednome mladom skladatelju koji je prerano preminuo 2001., dok je posljednji dio koncerta, prema riječima u tekstu, okrenut budućnosti (koliko god se takvo što može reći za opus posljednjega skladatelja na programu — Borisa Papandopula).

Prvi dio koncerta donosi *Preludije i fuge* Jurja Stahuljaka i Krste Odaka, orguljaša i skladatelja, čiji se izričaji uvelike oslanjaju na orguljaško naslijeđe 19. stoljeća u formama, harmonijskom jeziku i općenitom pogledu na boju — što je jedna od nezanemarljivih karakteristika orguljskoga zvuka. Između dvaju preludija i fuga koji odišu prošlošću, Pavao

Mašić izveo je vlastitu transkripciju *Idile* Blagoja Berse, što se pokazalo kao potpuna suprotnost orguljskim djelima Stahuljaka i Odaka. Ne samo zato što je Bersina, primarno orkestralna, skladba znatno drukčija i inventivno bogatija od orguljskih djela koja su je okruživala, već i zato što izvođaču omogućuje manipuliranje bojom orguljskoga zvuka.

Drugi dio koncerta počeo je psalomom *O Bože, Ti si Bog moj* skladatelja Mate Sušilovića, koji je prerano preminuo prije 15 godina. U njegovu se izričaju očitovao Klobučarov utjecaj, jer je od njega i učio. Doista je šteta što je skladatelj doživio samo 24 godine, s obzirom na to da se u navedenoj skladbi naziru iskrene inventivnosti za koje bi bilo zanimljivo vidjeti u što su se mogle razviti.

Deset verseta, u ovoj godini premijuli, Nikša Njirić napisao je 1981. godine. U minijaturama se otkriva kao skladatelj koji je tek okvirmo upoznao orgulje kao instrument za koji mora pisati, ali u njegove mogućnosti nije dovoljno prokrio. Za njegov opus nije neuobičajen zastarjeli izraz, ali u ovoj skladbi nema karakterističnih utjecaja folklor (ili barem nisu tako očiti).

Vrhunac uz Klobučara

Vrhunac koncerta, sasvim očekivano, bila su djela Anđelke Klobučare, skladateljica koji je upravo u zagrebačkoj prvostolnici dugo bio na mjestu glavnoga orguljaša. U skladbi *Collage* iz 1995. autor se doista poigrava velikim brojem mogućnosti koje mu orguljski zvuk može ponuditi, naročito najveći instrument u Hrvatskoj. Skladba *Collage* vrlo je karakteristična za Klobučarov orguljski jezik, što se ne bi moglo reći za njegovu skladbu *Drugi triptih*, nastalu prošle godine i posvećenu upravo Pavlu Mašiću, koja je ovom prilikom doživjela i praižvedbu. Unatoč i dalje vrlo zanimljivom pristupu skladanju za orgulje, Klobučar iznadačuje u drugome dijelu triptiha u kojem se poigrava duljim melodijskim linijama u kojima opet ne izostaje njegov tipičan skladateljski izričaj koji se ogleda u specifičnoj primjeni disonantnih intervala.

Hrvatskoj publici prvi je put predstavljena prva skladba u trećem dijelu programa, *Obrćenje sv. Pavla na putu u Damask* dirigenta Tomislava Fačinija. Dok se skladbe iz prvoga dijela programa osvrću na ono što je bilo jučer, ova skladba referira se na ono što je bilo prekjučer, umjesto da pokuša vidjeti što se događa danas. Svojevrsni »madrigalizmi«, koji se spominju u tekstu programske knjižice, kao i cijeli izričaj skladbe, nalikuju ponajviše na blijedu imitaciju (orguljskih) djela Franza Liszta.

Skladatelj orguljaš

Znatno inventivnija i uistinu skladateljski bolje riješena skladba bio je *Kyrie eleison*, koju je 2005. napisao skladatelj i orguljaš Ante Knešaurek. Baš kao i kod Anđelke Klobučare, do izražaja dolazi improvizacijsko promišljanje forme i uopće ideja u skladbi, koje pokazuju kako skladatelj ne vlada samo instrumentom za koji piše nego i svim raspoloživim sredstvima kojima uspijeva izraziti svoje namjere.

Posljednja skladba, *Toccata cromatica* Borisa Papandopula, u dijelu koncerta posvećenom skladateljima današnjice koji su okrenuti u budućnost, valjda je trebala predstavljati ironiju, s obzirom na Papandopulov vrlo osebujan skladateljski stil.

Svakako zanimljiv aspekt koncerta, koji slušateljima koji nisu pročitali tekst nije uočljiv, jest činjenica da su predstavljena orguljska djela izvođena mahom iz rukopisa — bilo da se radi o fotokopijama autografa, bilo o računalnim prijepisima za privatnu upotrebu. Znači li to da notno izdavaštvo u Hrvatskoj ne obraća pozornost na glazbu za orgulje ili da nema dovoljnog zanimanja izvođača, odnosno publike — teško je pretpostaviti. Rezime koncerta: među hrvatskim skladateljima za orgulje u suvremenoj hrvatskoj povijesti tek su dvojica koja uopće razumiju instrument, a kamoli pisanje za njega. Igrom slučajja imaju iste inicijale.

Vrhunac koncerta, sasvim očekivano, bila su djela Anđelke Klobučare, skladateljica koji je upravo u zagrebačkoj prvostolnici dugo bio glavni orguljaš

Pavao Mašić na orguljama Zagrebačke katedrale

Tradicionalno predstavljanje hrvatskih božićnih pjesama u novom ruhu na koncertima Zbora HRT-a

Raduval se Jezuš mali,

ciklus božićnih pjesama Ivana Josipa Skendera

Božićni koncerti u Zagrebu (ciklus *Sfumato*, Muzej Mimara, 20. prosinca i gostovanje u Novom Marofu (Remetinec), u župnoj crkvi Blažene Djevice Marije Kraljice svete krunice 22. prosinca)

Piše: Ana Vidić

Već je nekoliko godina tradicija božićnog koncerta Zbora HRT-a predstavljanje hrvatskih božićnih pjesama

u novom vokalno-instrumentalnom ruhu, za što su zaslužni naši istaknuti skladatelji. Božićne pjesme u obradi Igora Kuljerića uvijek ječene su i na CD-u *Hrvatska božićna priča* (Cantus, 2011.), a ciklus *Glasi veseli su doleteli*, u kojemu je Anđelko Igrec obradio božićne pjesme s područja Preloga, Zbor HRT-a praisveo je 2015. godine pod ravnanjem samog autora. Ove

godine je skladatelj i dirigent Ivan Josip Skender za zbor i instrumentalni ansambl priredio stare hrvatske crkvene pjesme koje potječu iz Međimurja i Pomurja te one objavljene u zbirci *Cithara octochorda*, objedinivši ih u ciklus *Raduval se Jezuš mali*. Praisvedene su 20. prosinca 2016. u Muzeju Mimara na koncertu iz ciklusa *Sfumato* te potom ponovno izvedene

22. prosinca u župnoj crkvi Blažene Djevice Marije Kraljice svete krunice u Remetincu kod Novog Marofa, na koncertu koji Hrvatska televizija, već prema osmogodišnjoj tradiciji priređivanja koncerata u vrijednim sakralnim objektima sjeverozapadne Hrvatske, snima i emitira na Božić.

Skenderove obrade poput ukrasa na božićnom drvcu

(Pre)zaposleni je skladatelj i dirigent Ivan Josip Skender sam ravnao praišvedbama svojih djela

Piše: Maja Stanetti

Praišvedba ciklusa *Raduval se Jezuš mali* Ivana Josipa Skendera našla je mjesto u poplavi božićnih koncerata koje profesionalnim i amaterskim ansablma svake godine u ovo vrijeme redovito osiguravaju dobru posjećenost. Zbor HRT-a je u svojem ciklusu *Sfumat* u Muzeju Mimara nastupio pod vodstvom vrlo i (pre)zaposlenog Ivana Josipa Skendera. S osjećajem za mjeru, božićni koncert priređen je uz sudjelovanje malog instrumentalnog ansambla u vrlo skladnom izboru djela, na programu sastavljenom poput kakva ukrasa na božićnom drvcu. Prije Skenderove praišvedbe čule su se i skladbe Erica Whitacrea, Benjamina Brittena i Mortena Lauridsena, a sve se one na osobit način

Gostovanje Zbora HRT-a u Remetincu kod Novog Marofa 22. prosinca na Božić se moglo pogledati i na 1. programu HTV-a

Za zbor i instrumente

Od osam izabranih božićnih napjeva s kajkavskog govornog područja, pet ih se još uvijek, u Međimurju, Zagorju i Podravini, može čuti kao narodne popijevke (*O kakva to svetlost, Se kršćanstvo, O Isuse moj ljubljani, Raduval se Jezuš mali i Novo leto, dete malo*), a tri su sačuvane u zbirci *Cithara octochorda* (*Ljubljani Jezušek, Jager na lovu šraja, O Maria, presvetla zvezdica*). Napjevi, na kojima je autor počeo raditi još 2012. posvetivši pjesmu *Jager na lovu šraja* Komornom zboru Ivan Filipović, uglazbljeni su za mješoviti zbor i komorni instrumentalni sastav (orgulje, gudački kvartet, obou, klarinet, trubu i udaraljke). Napjevi mahom zadržavaju jednostavnost i prepoznatljiv, izvorni oblik, pri čemu je u prvom planu homofoni zbarski slog po uzoru na narodno pjevanje, dotjeran vještim modulacijama, te kombiniranjem, izmjenama i gradacijom ženskih i muških glasova. Instrumentalna pratnja, koja u pravilu prati osnovnu melodiju, ujedno je u službi isticanja karaktera svakog napjeva te oslikavanja blagog i vedrog božićnog ugođaja, pri čemu skladatelj spretno ovladava efektima zvončiča, zvona, vibrafona, trijanga, ali i nastupima orgulja i isticanjem zvuka trube, oboe, klarineta i gudača. Iznimka su ipak pjesme poput *a cappella* pisane *Jager na lovu šraja* u kojoj se zbor dijeli na melodiju i stiliziranu pratnju, *O Maria, presvetla zvezdice* s naizgled samostalnom, usporednom orguljskom dionicom, te posljednje pjesme — *Raduval se Jezušek mali / Novo leto, dete malo* — u kojoj je skladatelj suprotstavio dva napjeva istovremeno.

Članovima Zbora HRT-a u izvedbi su se pridružili instrumentalisti Iva Ledenko, oboa, Lovre Lučić, klarinet, Vedran Kocelj, truba, Pavao Mašić, orgulje, Marko Mihajlović, udaraljke, te Gudački kvartet Porin (Ivan Novinc i Tamara Petir, violine, Lucija Brnadić, viola, Neva Begović, violončelo). Izvedbom je ravnao sam autor, maestro Ivan Josip Skender, a čak nekoliko poziva na bis na obje izvedbe (u Mimari i u Remetincu) najbolji su pokazatelji uspjeha njegova viđenja tih dragocjenih bisera božićne sakralne baštine.

Novi ciklus božićnih pjesama Ivana Josipa Skendera donosi obrade tradicijskih napjeva sjeverne Hrvatske, kraja koji skladatelj, rođen u Varaždinu, dobro poznaje

bave i crkvenim i svjetovnim naslijeđem napjeva o božićnim blagdanima s obje strane oceana. Praišvedba ciklusa obrađenih božićnih pjesama za zbor i instrumentalni sastav *Raduval se Jezuš mali* Ivana Josipa Skendera na vrlo pažljiv, zvukovno nijansiran, a ujedno i atraktivan način približava niz božićnih pjesama sjeverne Hrvatske, iz kraja koji Skender, rođen u Varaždinu, dobro poznaje. Slični, a ipak tako različiti, bili su otprije poznati doprinosi Igora Kuljerića i poslije Anđelka Igrec. Izvori novih obrada za zbor i intrumentalni ansambl su pjesme koje potječu iz Međimurja i Pomurja te dijelom triju kajkavskih božićnih crkvenih napjeva pohranjenih u tiskanoj zbirci *Cithara octochorda* s početka 18. stoljeća. U novom ciklusu je riječ o izboru od osam pjesama koji nije već izlisan od svakovrsnih komercijalnih upotreba, a još živi u pamćenju starijih stanovnika kraja. Neki se napjevi još povremeno mogu čuti u raznim narodskim inačicama po crkvama u Međimurju, Zagorju i Podravini. Pomnim izborom, maštovitom i nenametljivom obradom osam pjesama te naslovnoga napjeva *Raduval se Jezuš mali/Novo leto, dete malo* — Skender se učinkovito pobrinuo da one opstanu u suvremenom ruhu na svjež način, sa zborom i suptilnom čipkom pratnje malog, ali i složenog instrumentalnog ansambla gudača, puhača, orgulja i udaraljki.

Kako mijenjati grad ljetnih ultrabakanalija

Neumorni i predani članovi Udruge mladih akademskih glazbenika i njihov partner — Muzej grada Splita — podarili su nam u tradicionalno umjetnički tiho splitsko pozno ljeto pet sjajnih programa

Piše: Marijo Krnić

Neumorni i predani članovi Udruge mladih akademskih glazbenika i njihov partner — Muzej grada Splita — podarili su nam u tradicionalno umjetnički tiho splitsko pozno ljeto sedmo izdanje sada već međunarodno prepoznatog MAGfestivala. Pet koncerata redom su nam priredili: ansambl Ars Longa, trio Laura Vadjon (violina), Antagoni Tsalla (flauta) i Mislav Režić (gitara), Festival-ski ansambl, Brass kvintet Podium te Trio Korngold. Poveznica im je bila visoka razina izvedbe i dobro koncipiran program.

Dojmljiv početak festivala donio je kon-

cert ansambla Ars Longa koji čine: Ana Benić (flauta), Stjepan Nodilo (flauta i oboa), Lea Sušanji Lujo (violončelo), Linda Mravunac Fabijanić (čembalo) i Monika Cerovčec (sopran). Ansambl posvećen izvođenju rane glazbe, na replikama autentičnih glazbala, rafinirano je, ujednačeno i stilski primjereno donio zanimljiv i splitskoj publici manje poznat program sastavljen od djela talijanskih majstora 17. i 18. stoljeća. Na taj se koncertni program lijepo nastavila i iduća koncertna večer na kojoj je trio Vadjon, Tsalla i Režić osvojio slušateljstvo nadahnutim, muzikalnim i tehnički uzornim izvedbama djela skladatelja 19. stoljeća.

Festivalski ansambl

Treća koncertna večer ovogodišnjeg

MAGfestivala donijela je novi, uzbudljiv nastup Festivalskog ansambla. Večer je to koja već tradicionalno, intrigantnim i u nas rijetko izvođenim programom te visokom izvedbenom kvalitetom pobuđuje veliko zanimanje ljubitelja klasične glazbe. Ni ove godine nije razočarala; dapače, odlični su (pretežito domaći) glazbenici osmislili zanimljivu glazbenu večer, studiozno se pripremivši za odabrana djela. Ove je godine koncert bio posvećen Paulu Hindemithu, znamenitom njemačkom skladatelju, glazbenom teoretičaru, pedagogu, ali i vrsnom violinistu i violistu. U stvaralaštvu toga iznimno plodnoga skladatelja, kojega ponajprije poznajemo kao majstora instrumentalnih formi, prepoznajemo obilježja mnogih umjetničkih težnji prošloga stoljeća. Neovisno o tome kojoj stvaralačkoj fazi pripadaju nje-

ve skladbe — ranoj, kad stvara u kasnoromantičarskoj maniri, ekspresionističkoj ili neoklasičnoj fazi — njegov je glazbeni jezik privlačan, dramatičan, snažan, pomno razrađen i dotjeran. *Ad hoc* formiran festivalski ansambl činili su: Svetlana Mandić (violina), Nastja Perić (viola), Vanda Janković (violončelo), Andrej Kašić (kontrabas), Marija Bašić-Markotić (flauta), Ana Mandić (oboa), Yaroslav Sadovyy (klarinet), Matko Smolčić (fagot), Marko Bobičanec (truba), Hrvoje Pintarić (rog) i Ivan Mučić (trombon), uspješno je odgovorio svim izazovima Hindemithovih partitura. Koncert na kojemu su predstavljena djela iz skladateljeva zrelog stvaralačkog razdoblja otvoren je izvedbom *Kammermusik* br. 2, op. 36/1 iz 1924. godine, neobičnoga klavirskog koncerta, u kojemu su imaginativnost i serio-

Trio Ars longa i flautistica Ana Benić otvorili su peterostruki koncertni niz u dvorani Muzeja grada Splita

znost Bachova izraza, humor, lirizam i slobodna razigranost sabrani u komprimiranu tradicionalnu simfonijску formu. Solističku dionicu tehnički je spretno, sigurno, uvjerljivo i muzikalno izvela pijanistica Marina Ivanova. Odlično je surađivala s angažiranim i uigranim ansamblom, čak i u složenom fugatu u četvrtom stavku. U središnjem dijelu koncerta čuli smo zaista dojmljivu, nadahnutu, koncentriranu, minuciozno razrađenu, elegantnu i kompaktnu interpretaciju puhačkog kvinteta *Kleine Kammermusik*, op. 24/2., koja je zasigurno bila umjetnički vrhunac večeri. Nastup festivalskog ansambla zaključen je izvedbom koncerta za violončelo i deset solo instrumenata *Kammermusik* br. 3, op. 36/2 iz 1925. godine. Srčano i izražajno solističku je dionicu odsvirala violončelistica Mia Grubić. Ansambl se i tom prilikom pokazao kao pouzdan, odgovoran, energičan i poletan suradnik, premda je suradnja s Ivanovom u cjelini ostavila intenzivniji dojam. U tom smislu, koncert bi nas se još jače dojmio da je redosljed djela na programu bio drugačiji.

Skenderov Saxbrass

Nakon večeri posvećene Paulu Hindemithu, izazovnoj za izvođače, ali i za slušatelje, MAGfestival je predstavio brass kvintet Podium. Ansambl čine redom iskusni glazbenici, bogate umjetničke i pedagoške karijere: Marko Bobičanec i Marin Zokić (trube), Hrvoje Pintarić (rog), Ivan Mučić (trombon) te Danijel Požgaj (tuba). Združila ih je 2014. godine želja da široj publici predstavite zanimljiv, a malo poznat repertoar za kvintet limenih puhača glazbala. Splitski nastup otvorili su pomalo rastreseno *Kvintetom* br. 1, op. 5 Victora Ewalda. Premda je od početka koncerta bilo razvidno da su pred nama vrtni umjetnici, doimalo se kao da ih glazbeni predložak u dovoljnoj mjeri ne potiče na angažiran i usredotočen nastup. No neovisno o tome što je izostao potpun doživljaj, uglađeno i pregledno predstavili su jedno od najranijih djela izvorno pisanih za takav sastav. U izvedbi Heatonove *Toccate O The Blessed Lord* (u obradi Danijela Požgaja), koja je uslijedila, Podium je zazvučao energično, sigurno i uigrano; svirali su s lakoćom i temperamentno. Ipak, nesumnjivo najdojmljivije ostvarenje te večeri bila je praiizvedba *Saxbrass Suite* Ivana Josipa Skendera, u kojoj se ansamblu priključio solist Gordan Tudor na alt-saksofonu. Neobično lijep, muzikalan, agogički i dinamički bogat i uzbudljiv Tudorov nastup motivirao je sastav koji mu je uzvratilo punokrvnom i homogenom svirkom. To je prva integralna izvedba Skenderove skladbe nastale 2013. godine. Taj izuzetan mladi hrvatski glazbenik, izniman na svim poljima svojega umjetničkog djelovanja, od dirigiranja, vođenja ansambala do sklada-

nja, i u svojoj je suiti iskazao kreativan i ingeniozan skladateljski duh, bogat i topao glazbeni izraz. Četverostavačno djelo, lirski obojenog *Preludija*, razigranog drugog stavka (*Rush Hour*), fantastične *Grotesque* i energičnog *Finale*, majstorski oblikovano, pružilo je priliku ansamblu i solistu da iskažu brojne zvukovne kvalitete svojega instrumenta te zavidno sviračko umijeće i muzikalnost. Koncert je nastavljen vedrom i šarmantnom Horowitzovom *Music Hall Suietom*, a službeni dio zaključen potentnom izvedbom skladbe *Escape* mladog američkog skladatelja Kevina McKeeja. Dopadljiv, ležeran i zanimljiv koncert, koji nažalost nije privukao veći broj slušatelja, okončan je izvedbom obrađom legendarnog Mancinijeva hita *Moon River*. Dodajmo i da je koncert Podiuma, na kojemu je, u fortima, dosegnut zvukovni maksimum gotičke dvorane Muzeja grada Splita, podsjetio na još uvijek neriješen problem splitske koncertne dvorane. Glazbenici svoj posao evidentno rade marljivo, odgovorno i kvalitetno; hoće li i politika napokon njihovim stopama, ostaje tek vidjeti.

Uz hrvatsku čelisticu

Koncertom Trija Korngold iz Njemačke zaključen je 7. MAGfestival. Ljepšu završnicu ovogodišnjeg izdanja festivala teško smo mogli i poželjeti. Trio Korngold ostvario je vjerojatno i najbolji ovosezonski koncert u Splitu. Troje izvanrednih mladih glazbenika: Diana Tishchenko (violina), Kajana Pačko (violončelo) i Joachim Carr (klavir), višestruko nagrađivani, uspješne samostalne karijere, stopili su se u homogeno ne samo glazbeno nego i duhovno tijelo. Ne iznenađuje zato niz nagrada koje su osvojili na natjecanjima komorne glazbe, još od 2012. godine kad su osnovani. Violinisticu iz Ukrajine, violončelisticu iz Hrvatske i pijanista iz Norveške povezao je studij na Hochschule für Musik Hanns Eisler u Berlinu. Premda njihov repertoar čine djela od klasičnog do suvremenog razdoblja, za splitski su koncert odabrali skladbe dvojice znamenitih romantičara — Johannesa Brahmsa i Petra Iljiča Čajkovskog.

Brahmsov *Klavirski trio u C-duru*, op. 87 zazvučao je besprijekorno — odlično izbalansiranih dionica, majstorski uigrano i skladno, tehnički uzorno, a ponad svega istinski proživljeno. Uistinu, bilo je nemoguće ostati ravnodušan pokraj tako nadahnutog i muzikalnog nastupa, u kojemu je svaka briljantna skladateljeva zamisao zvučala iskreno i prirodno. *Klavirski trio u a-molu*, op. 50 Iljiča Čajkovskog, remek-djelo te vrste, posvećeno velikom ruskom pijanistu, dirigentu i skladatelju Nikolaju Rubinsteinu, unatoč manjim nesavršenostima (primjerice, u Fugi, gdje je nedostajalo više preciznosti), ansambl je izveo složno, moćno i tonski dojmljivo. Osvajala je njihova nepatvorena

Brass kvintet Podium čine Marko Bobičanec i Marin Zokić (trube), Hrvoje Pintarić (rog), Ivan Mučić (trombon) i Danijel Požgaj (tuba)

Podium je praiizveo integralnu verziju *Saxbrass Suite* Ivana Josipa Skendera

Festivalski ansambl MAG izveo je večer posvećenu jednom skladatelju — Paulu Hindemithu

ekspresivnost, odvažnost u nastupu i iznimno sviračko umijeće. Puna dvorana nagradila ih je srčanim pljeskom, a umjetnici su zahvalili ležernim Piazzolli-nim tantom.

MAG—ovcima na kraju još jednog uspješnog festivala ostaje samo poželjeti da s jednakim entuzijazmom, razbornošću i strpljenjem nastave (nabo-lje) mijenjati grad ljetnih ultrabakanalija.

Nesumnjivo najdojmljivije ostvarenje te večeri bila je praiizvedba *Saxbrass Suite* Ivana Josipa Skendera, u kojoj se brass kvintetu Podium priključio solist Gordan Tudor na alt-saksofonu

Uz 450. obljetnicu Sigetske bitke, najveće pojedinačno skladateljsko nadahnuće na ovim prostorima

Što znamo o Zrinskom prije Zrinjskog?

Misli uz koncert djela posvećenog Zrinskom; koncert je bio dio Međunarodnog skupa *Odjeci Bitke kod Sigeta i mita o Nikoli Šubiću Zrinskom u umjetnosti*

Piše: Jagoda Martinčević

Napokon je i glazbeni Zagreb čuo, barem u ulomcima, glazbu iz opere *Zrinyi* Augusta Abramovića Adelburga, djelo praižvedeno čak osam godine prije svima dobro poznatog *Nikole Šubića Zrinjskog* Ivana pl. Zajca. Zahvaljujući Međunarodnom skupu o 450. obljetnici Bitke kod Sigeta pod naslovom *Odjeci Bitke kod Sigeta i mita o Nikoli Šubiću Zrinskom u umjetnosti* u organizaciji Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog muzikološkog društva, održan je koncert s djelima posvećenima našem znamenitom povijesnom junaku. U Dvorani *Blagoje Bersa* na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, 2. studenoga 2016. glazbu Ivana pl. Zajca, Antuna Schwarza, Ferde Livadića, Carla Michaela Ziehrera i Ernöa von Dohnányija, dirigent Zoran Juranić uz vokalne soliste i orkestar Akademije napokon je odškrinuo vrata djelu o kojem šira javnost gotovo da i nije ništa znala, a upućeni su bili samo pojedinci iz struke i još ponetko izravno uključen u priču koja nam se danas čini poput povijesno-glazbenog krimića, s okusom nebrige sredine za nešto što bi moglo biti i naša kulturna baština. Naime, naslovni je junak nepoznate opere naš, baš kao i skladatelj, pa ipak je *Zrinyi* praižveden u Budimpešti i tamošnja ga je javnost smatrala svojom operom.

Ima tome već 18 godina otkako je naš književnik i pasionirani ljubitelj glazbe

U maniri glazbenih priredbi 19. stoljeća simfonijsko-operni koncert dao je prostora i klavirskim minijaturama na temu Zrinskog koje je izvela pijanistica Tamara Jurkić Sviben

akademik Nedjeljko Fabio uputio »Pismo gospodinu Augustu Abramoviću Adelburgu«. Adresa je glasila RAJ, a poštu i pismo nošao odigrao je časopis Matice hrvatske *Kolo/4* godine 1998. Zbog čega se naš uvaženi pisac (a nije humorist) odlučio obratiti jednom već davno počivajućem stanovniku Raja, uopće ne dvojeci o tome da bi adresa dotičnoga mogla biti i u obrnutom smjeru? Zacijelo zbog sreće i ushita, htijuci Abramoviću Adelburgu što prije javiti kako su noćnim budimpeštanskim vlakom u Zagreb netom prispijele dvije kutijice mikrofilmova na kojima je zabilježena partitura opere *Zrinyi* koja bi se imala praižvesti u Zagrebu na Dan državnosti 2000. godine! U tom, danas znamo, naivnom entuzijazmu, književniku se pridružio i glazbenik, skladatelj i vrstan istraživač hrvatske glazbe, dirigent Zoran Juranić našavši se u čudu pred, kako sam ističe u *Kolu*,

šest debelih svezaka partiture djela koje je Fabio pronašao u Sečenijevoj nacionalnoj knjižnici u Budimpešti. Tisuću i osam stotina fotokopiranih stranica ukazivalo je da se radilo o *monster* operi koja je prema opsežnosti podsjetila Juranića na *Mefistofelea* Arriga Botta koji je u prvoj verziji trajao čak šest sati. Bilo kako bilo, obojica entuzijasta smatrala su da bi se oko Abramovićeva djela valjalo potruditi to više jer je njegov *Zrinyi* nastao prema istome predlošku drame Theodora Körnera.

Ni pisma ni slike

Javnost se zbog pronalaska nešto malo uzbukala, čak je i tadašnje Ministarstvo kulture Republike Hrvatske poduprlo projekt, načinjen je i prepjev njemačke verzije (prevoditelj je Sead Muhamedagić), ali od tada do danas ni pisma ni slike, a kamoli možda izved-

be djela koje je 22. lipnja 1868. godine u Kraljevskom ugarskom nacionalnom kazalištu u Pešti postiglo golem uspjeh. Tko zna kako bi danas prošlo kod nas s obzirom na kulturni status Zajčeva djela iz 1876. godine, no ipak ostaje pitanje zašto se ama baš nitko za Abramovića nije zainteresirao, makar i kuriozitet radi.

Uostalom, o tom glazbeniku rođenom 1830. u Carigradu (gdje mu je otac djelovao u austrijskoj diplomatskoj službi), a umrlom u Beču 1873., pa i o njegovoj operi, znalo se u nas ponešto i prije Fabrijeva i Juranićeva pronalaska partiture u Budimpešti. Među ostalim spominje ga Muzička enciklopedija JLZ-a (1971.), Hrvatski biografski leksikon (1983.), uvršten je i u The Grove New Dictionary of Music (London 1980.), o djelu je pisala Antonija K. Cvijić u *Jutarnjem listu* (1924.), dr. Hubert Pettan u Zborniku Društva hrvatskih skladatelja (1976.), Nedjeljko Fabio u knjizi *Maestro i njegov šegrt* (1991.) te novinar Đorđe Zelmanović u budimpeštanskom listu *Népszabadság* (1998.). No dva važna imena hrvatske povijesti bila su i neposredni svjedoci praižvedbe, odnosno susreta sa skladateljem, što su i zapisali. Političar i publicist Fran Folnegović našao se u Pešti 1868. i bio na jednoj od izvedaba Abramovićeva opere. O njoj je ushićeno izvijestio

Prigodu za promociju djela koja je godinama proučavao zgrabio je maestro Zoran Juranić i pripremio koncert sa studentima Muzičke akademije u Zagrebu, orkestrom i pjevačima

u *Dragoljubu* iste godine: »Da je Zrinski Hrvat, to hvala bogu znamo, ma se tko kitio, ma tko veličao s njim; ali da je Adelburg, skladatelj pjevanke Zrinski, hrvatsko koljeno: to — to tekao iz magjarskih listova doznajemo... Ma i kako ćeš u Adelburgu nazrijeti Hrvata? Mora ti se tekao kazati, da mu se je otac još pisao Abramović. ... A bi li na svršetku po običaju želju ili molbu izrazio — da i u Zagrebu do skora čujemo Zrinskoga?... Reći ću samo: sijo prije konoplje, jer se drugčije gaća nadočekasmo!«

Kajda Zrinskog

Folnegović još jedanput spominje operu *Zryni* u *Doživljaji i dojmovi* 1902. te ističe: »Sam Ed. Hanslick priznao je ovaj umotvor klasičnim, istaknuv naročito da je instrumentacija opere dostigla a mjestimice natkrilila istoga Wagnera.« Pročitavši Folnegovićev članak, u Peštu se 1868. zaputio i Franjo Ksaver Kuhač, susrevši se s Abramovićem koji mu je ispričao povijest nastanka opere, a Kuhač je o tom susretu pisao u *Prosvjetu* (1910).

U početku rezerviran i ponešto uvrijeđen, Abramović se Kuhaču predstavio

kao Ritter von Adelburg (predikat koji je obitelj dobila zbog zasluga) i upitao zbog čega se Zagreb nije prije za njezga zainteresirao. To više jer je on svojega *Zrinskog* najprije ponudio zagrebačkom kazalištu koje mu je partituru vratilo s obrazloženjem da nemaju stalne opere. Skladatelj je još Kuhaču rekao da je nudio operu Zagrebu i zato što su u originalnoj partituri mnoge hrvatske melodije i jedno kolo, dok je u uvertiri jedan koralni motiv hrvatske pjesme koju je sam Nikola Šubić Zrinski »ukajdio«, a otac Abramovićev pronašao rukopis Zrinskoga u carigradskoj biblioteci! Nakon zagrebačke odbijenice, skladatelj je operu ponudio Pešti koja je bila voljna prihvatiti je uz uvjet da se mađarizira, naslov iz *Zrinskog* promijeniti u *Zrinyi*, umjesto kola uvesti čardaš i, navodi Kuhač skladateljeve riječi, »još koješta drugo«. I tako je Mađarska dobila operu o »svojem« nacionalnom junaku, dok smo mi još morali pričekati da se dugo nakon Lisinskog pojavi plemeniti Zajc i vrati »hrvatskoga Leonidu« kamo i pripada.

Nakon što je u *Vjesniku u srijedu* 8. listopada 1952. godine osvanuo članak »Prije Zajčeve opere *Nikola Šubić Zrinski* davana je u Pešti opera istog nazi-

va od Augusta Abramovića, virtuozna na guslama«, ubrzo se u istoj tiskovini javio dr. Radoslav Kiš-Šaulovečki, tvrdeći da je »ovih dana« u Štrigovi pronašao partituru u ostavštini koju je po majci naslijedila Jelena Vedemajer, a čija je baka po majci u prvom braku bila supruga Augusta Abramovića. O daljnjoj sudbini te nepotpune rukopisne partiture s njemačkim tekstom svjedoči u svojem »rajskom« pismu N. Fabio koji je istražujući utvrdio da ju je od izvjesne Helene Wedemniez Hrvatski glazbeni zavod otkupio 25. studenoga 1964. i otada je ona u arhivu HGZ-a. Našlo bi se u ovom *Dossieru* Abramović/Adelburg, kako ga je Matičino *Kolo* naslovi- lo, još zanimljivih pojedinosti o skladatelju i djelu koje je peštanski tisak neštedimice hvalio, no valja nam ovaj dio podsjetnika privesti (barem za sada) kraju, citirajući N. Fabija i njegov tadašnji entuzijazam. U očekivanju hrvatske premijere 2000., Fabio kliče: »I bit će bogme pregršt magisterija, doktora i inih odličja na tu temu!« Agrameri bi rekli — brus!

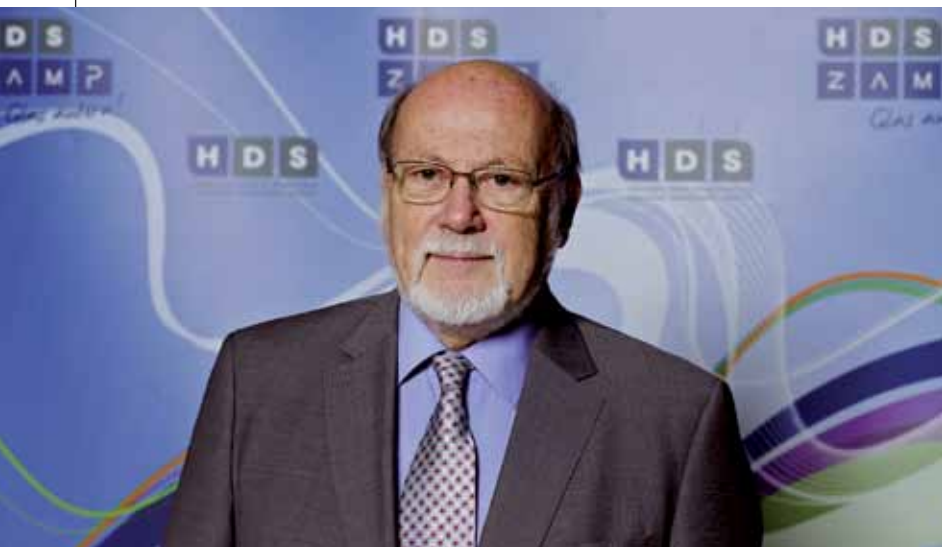
Velika obljetnica

I tako bi zacijelo i ostalo da se nije do-

godila velika obljetnica Bitke kod Sigeta, ujedno i godišnjica smrti Nikole Š. Zrinskog. Tu je prigodu maestro Zoran Juranić objeručke zgrabio i na spomenutom koncertu izveo uverturu, napjev mujezina i ariju Helene (Jelene) iz Abramovićeve opere. Bolje išta nego ništa, kaže poslovice, a budućnost će tek pokazati hoće li *Zrinyi* još uopće nekoga zainteresirati! Uostalom, koncert je pokazao da ni o Zajčevu *Zrinskog* ne znamo baš sve jer je maestro »izvukao« i jednu ariju Juranića koja je, po svemu sudeći, dopisana, a u dosadašnjim se izvedbama nije čula. O izvedbi mladih pjevača ovaj put nećemo jer i nije bila osobito uspješna, dok se orkestar pokazao boljim, osobito u nimalo jednostavnoj dramatično simfoniziranoj Dohnányijevoj uvertiri *Zrinyi*, dok bi sa Ziehrerovom koračnicom *Zrinyi* mirne duše mogli nastupiti na kakvom lakotaktnom novogodišnjem koncertu! Program su upotpunile još i dvije *Putnice Zrinskog* za klavir, iz pera Antuna Schwarza i Ferde Livadića u izvedbi Tamare Jurkić Sviben. Tu glazbu možemo i zanemariti jer pripada konfekciji postilirskoga razdoblja. Ali zato valja čestitati maestru Juraniću na ustrajnosti koja, kad je posrijedi hrvatska opera, ima visoku kulturološku misiju.

Valja slijediti maestra Juranića

Dopuna simpoziju i koncertu upriličenima ove jeseni u povodu 450. godišnjice Bitke kod Sigeta

Bivši je predsjednik HDS-a Zoran Juranić u posljednje vrijeme sve aktivniji ne samo kao skladatelj nego i kao muzikolog i dirigent

Piše: Jagoda Martinčević

Ako želimo doznati još nešto o uglažbljenom Nikoli Šubiću Zrinskome, treba samo slijediti Zorana Juranića! Naš uvaženi akademik i svestrani glazbenik i dalje pronalazi novosti, a doznaju ih oni koji ga žele slušati. Tako se 17. prosinca u Hrvatskom glazbenom zavodu okupila »kritična masa« onih koji rado posjećuju subotnje matineje kako bi pratili predavanje o sigetskom junaku u notama, kao dopuni simpoziju i koncertu koji su ove jeseni upriličeni u povodu 450. godišnjice Bitke kod Sigeta, koja je ujedno i godina smrti Zrinskog.

U korist glazbe

Osvrnuvši se na koncert upriličen na Muzičkoj akademiji kojom su prigodom, među ostalim skladbama, izvedeni i ulomci iz nama nepoznate opere *Zrinyi* Augusta Abramovića Adelburga, maestro Juranić ilustrirao je predavanje snimkama s tog koncerta i upravo je to drugo slušanje nepoznate glazbe otkrilo mnoge odlike partiture koja je nastala osam godina prije popularnog *Nikole Šubića Zrinskog* Ivana pl. Zajca. Primjerice, slušanje uvertire Adelburgova

odjeknula iznimnim senzibilitetom autora prema izvoru temeljenom na etnološkim karakteristikama turskih prizora u operi za koje je Juranić ustvrdio da su čak i snažniji od onih u Zajčevu djelu.

Finale za cara

Svoje izlaganje maestro je dopunio još nekim korisnim podacima o autorima koji su skladali o Zrinskome pa smo tako doznali da mu je osim Adelburga, Zajca, Schwarza, Livadića, Ziehrera i Dohnanyija (čija smo djela čuli), jednu skladbu posvetio i Karl Goldmark, nekad ugledni austrijski operni skladatelj. Doznali smo i neke podatke o Zajčevoj operi, iako si umišljamo da o njoj sve znamo. Naime, osim jedne arije junaka Juranića koje nema u izvornoj partituri jer ju je Zajc naknadno dopisao za znamenitog i u svijetu uglednog Ivana de Negrija, postoji još i jedan finale opere koji je skladatelj napisao za svečano otvaranje današnje zgrade Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu na kojemu je bio i car Franjo Josip I. pa je i finale bio »udešen« prigodno, i nikad više, barem koliko se zna, nije ponovljen.

Možda i bolje, jer finalu opere kakav poznamo baš ništa ne »fali«, a znamo kako može zvučati prigodničarska glazba, pa makar je sklada i naš omiljeni »Zajček«. No zato bi tenorsku dopisanu ariju valjalo smjestiti ondje gdje joj je mjesto, smatra Zoran Juranić i s time se valja složiti.

Rock-mjuzikl

Čuli smo i zanimljivost iz našeg vremena o rock-mjuziklu *Zrinyi 1566.* koji je Juranić nedavno vidio u Osijeku, i to na gostovanju jednog mađarskog ansambla. Ta predstava osim izvrsne izvedbe donosi priču iz drugog kuta jer u njoj je riječ o onome što je prethodilo Bitki kod Sigeta, a glavnu riječ vodi Franjo Črnko, pisar i komornik Nikole Zrinskog kojega su Turci zarobili, a otkupio ga je Juraj Zrinski pa je Črnko poslije opisao opsadu Sigeta i taj je spis postao i ostao jedan od najvažnijih dokumenata u sagledavanju objektivne slike velike epizode hrvatske povijesti koja je, eto, ostala i glazbom zapisana sve do našega vremena.

Juranićevo predavanje o Zrinskome u glazbi sa zanimanjem je kroz bistu u dvorani HGZ-a možda pratio i duh Ivana pl. Zajca

Praizvedba opere Jelka Blagoja Berse

Ostaje pitanje što će nam dvije partiture, od kojih se za jednu ne zna tko ju je priredio?

Piše: Jagoda Martinčević

Čini se da hrvatska opera prema kraju tekuće godine ima i nešto sreće. Naime, osim ulomaka iz opere *Zrinyi* Augusta Abramovića Adelburga koji su izvedeni na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (o čemu izvješćujemo također u ovom broju Cantusa), 8. studenoga je u Hrvatskom glazbenom zavodu praizvedbu doživjela i opera *Jelka* Blagoja Berse, 115 godina nakon što je autor dovršio djelo. Slušali smo koncertnu izvedbu koju je pripremio dirigent Miran Vaupotić na čelu Hrvatskog komornog orkestra i zbora crkve sv. Marka Cantores sancti Marci, uz vokalne soliste Klasijski Modrušan, Nikšu Radovanovića, Davora Radića i Ivicu Trubića.

Hrvatski verizam

Iz nepoznatih razloga Bersina je *Jelka* ostala nepoznata javnosti, za razliku od *Ognja* i *Postolara iz Delfta*, a sudeći po onome što se čulo, mogla bi mirne duše stati uz bok Hatzeovu *Povratku* (1911.) koje djelo zajedno s *Ognjem* (1906.) običavamo karakterizirati kao dvije hrvatske verističke opere. Prema libretu brata Josipa, Blagoje Bersa smjestio je svoju *Jelku* u rodni Dubrovnik, posvetivši djelo supruzi Luciji Sambuk. Prema modelu talijanskih verista Mascagnija i Leoncavalla, pučki mediteranski ugođaj s neizbježnim ljubavnim trokutom i tragičnim završetkom vodio je tada mladog skladatelja do prvog vrhunca u glazbeno-scenskom opusu koji je već na početku sugerirao autorovu majstorsku ruku, odlično poznavanje glasova, sjajne zborove i sklonost emocijama prepunjenosti dramaturgiji. U kasnijim djelima Bersa će otići dalje od kasne romantike, osobito u *Ognju*, no u *Jelki* je propupao mladenački žar posvećen samo i isključivo ljubavi i nesrećama koje ona, prema definiciji, u romantičnim operama izaziva.

O djelu nema odveć podataka osim da je Bersa počeo operu pisati još kao polaznik glazbene škole HGZ-a 1896., klavirski izvadak dovršio je u Splitu 1901., a orkestraciju na Hvaru 1902. godine.

Prema dostupnim informacijama, nekoliko ulomaka *Jelke* izvedeno je u Zagrebu 1902. na zajedničkom na-

stupu u povodu proslave 40. obljetnice zagrebačkog društva *Kolo*, na kojem je sudjelovalo i splitsko Pjevačko društvo *Zvonimir* koje je Bersa tada vodio; prije nekoliko godina u Zagrebu je izveden *intermezzo* iz opere, dok je arija *Sveti Vlaho od Gorice* 1907. objavljena u Beču kao samostalna skladba za glas i klavir. Godine 1953. tadašnji Radio Zagreb snimio je nekoliko ulomaka *Jelke* s orkestrom Opere HNK-a u Zagrebu pod ravnanjem Mladena Bašića, s pjevačima Nadom Tončić, Nonijem Žunecom, Tomislavom Neralićem i Ivicom Kišem.

Kompletna praizvedba

I to bi bilo zapravo sve do ove koncertne izvedbe koju je brojna publika pomno odslušala i ovacijama ispratila. Pod ravnanjem Mirana Vaupotića, temperamentnog dirigenta, sudeći prema biografiji u programskoj cedulji vrlo zamjetne međunarodne karijere, Hrvatski komorni orkestar zvučao je odlično, a posebno su sjajili pučki intonirani zborovi koje je uvijekbao Ivica Petar Petrač. Od vokalnih solista izražajnošću je dominirala Klasja Modrušan, tragična naslovna junakinja, i izvrstan Davor Radić kao odbjegli ljubavnik, a cjelini je uvelike pomogla i vrsna korepetitorica Lana Bradić.

No ima još nešto što je prirodno zanimljivo kad je riječ o hrvatskoj praizvedbi. Postavilo se pitanje — tko je djelo priredio za izvedbu? Programska cedulja o tome ništa ne kaže osim: »... zaslužni su veliki entuzijazam i angažman začetnika ideje provedbe projekta: ravnatelja HKO-a Anđelka Ramušćaka, organizacijskog i umjetničkog suradnika Marijana Modrušana i novoga šefa-dirigenta HKO-a Mirana Vaupotića. U rekonstrukciji i pripremi materijala za praizvedbu nezaobilazan je doprinos spomenutog organizacijskog tima i notografa Felixa Spillera.«

Pitanje partiture

Lijepo zvuči, ali ništa ne znači, barem ne onima koje to zanima. U potrazi za odgovorom stigla je informacija da je partituru iz dionica priredio spomenuti g. Spiller. I tek se tada otvorilo novo pitanje: zašto se iz dionica radila partitura kad ona već postoji kao autograf s orkestralnim i vokalnim dionicama u Hrvatskom glazbenom zavodu, dok su dva klavirska izvatka pohranjena u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici te u Austrijskoj nacionalnoj knjižnici u Beču! To više što je *Jelka* kao završna partitura znanstveno-istraživačkog projekta Hrvatskoga glazbenog zavoda Sabrana

Prema libretu brata Josipa, Blagoje Bersa smjestio je svoju *Jelku* u rodni Dubrovnik, posvetivši djelo supruzi Luciji Sambuk

djela Blagoja Berse, upravo u studenome izašla iz tiska u stručnoj redakciji dirigenta i skladatelja Ivana Josipa Skenđera. Nije jednostavno razmisliti konce te zavrslame prema krilatici »ne zna ljevica što joj radi desnica! Ili...? U svakom slučaju, ostaje hvalevrijedan entuzijazam gospodina Ramušćaka i trud Hrvatskog komornog orkestra te ostalih sudionika koji su omogućili *Jelkinu* praizvedbu. Ali ostaje i pitanje — što će nam dvije partiture od kojih se za jednu ne zna tko ju je priredio? Samo da se ne ponovi slučaj Zajčeva *Zrinjskog*, po čijim su notama pisale i brisale generacije dirigenta i kojekakvih drugih priređivača, da bi upravo danas, zahvaljujući maestru Juraniću, izronila još jedna arija koju nikad prije nismo čuli (vidi tekst o koncertu posvećenom Nikoli Šubiću Zrinskom).

Sopranistica Klasja Modrušan i bariton Davor Radić uz Hrvatski komorni orkestar pripremili su praizvedbu opere *Jelka* Blagoja Berse (fotografija generalne probe u Hrvatskom glazbenom zavodu)

Tomislav Neralić — in memoriam (Karlovac, 9. prosinca 1917. — Zagreb, 16. studenoga 2016.)

Sve te godine ostao je trajno povezan s hrvatskim glazbenim životom

Dvadeset tri dana prije 99. rođendana zauvijek je utihnuo jedan od najmoćnijih hrvatskih glasova

Piše: Marija Barbieri

Dvadeset tri dana prije svojega 99. rođendana zauvijek je utihnuo jedan od najmoćnijih glasova hrvatske glazbene reprodukcije, pjevač vrhunske muzikalnosti i zadivljujuće memorije, umjetnik fascinantne karijere koja je nepomućenim sjajem, bez padova, trajala šezdeset i jednu i pol godinu. Ostvario je oko 4000 nastupa u 156 opernih uloga na sceni, sedam u koncertnim opernim izvedbama, 46 dionica u vokalno-orkestralnim djelima i šest ciklusa pjesama. Među njima su praižvedbe šest opera hrvatskih

dine 1943. otišao je u Bečku državnu operu. U nizu njegovih bečkih uloga ističe se četverostruki lik Lindorff/Coppellius/Dapertutto/Dr. Miracle u Offenbachovim *Hoffmannovim pričama*.

Razvio se u snažnu glazbeno-scensku osobnost i redao ostvarenja za pamćenje. Bili su to Mozartov Don Giovanni (koji se tada davao pod nazivom *Don Juan*), za kojega je glasom

svim velikim gostovanjima zagrebačke Opere, s riječkom Operom i s ljubljanskom na Praškom proljeću.

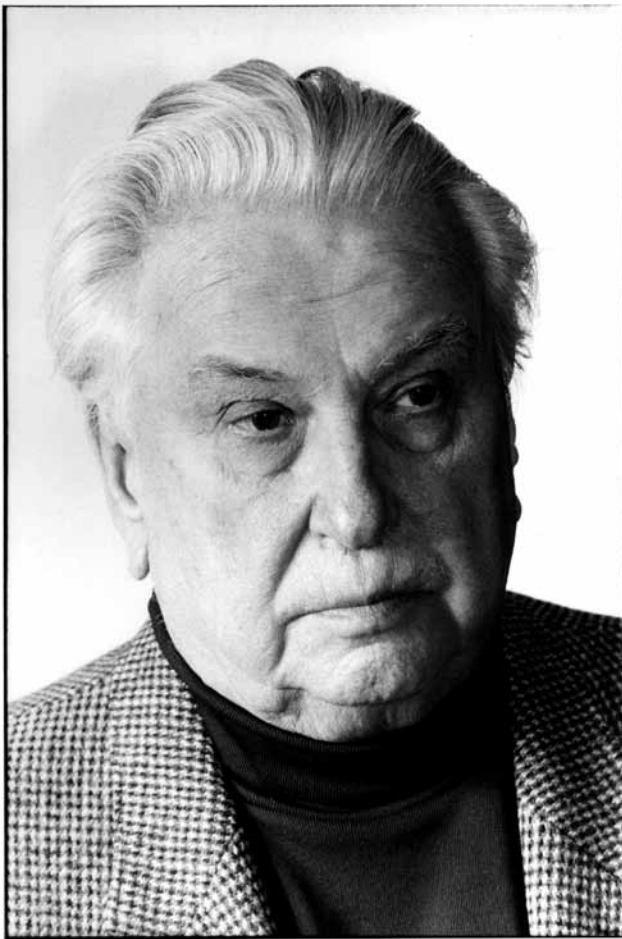
Najčešći Holandez

Ukleti Holandez, kojega će pjevati najčešće u karijeri — 123 puta, otvorio mu je 1955. put u Berlin. U Berlinu je svladao gotovo cijeli vagnerijanski repertoar i razvio se u vrhunskog vagnerijanskog pjevača. Svojim Holandezom, i Wotanom u *Prstenu Nibelunga*, obišao je svijet. Repertoaru je dodao i Verdijeve Falstaffa.

I sve te godine ostao je trajno povezan s hrvatskim glazbenim životom. Bio je 1964. jedan od sudionika premijere Šostakovičeve *Katarine Izmajlove* u skladateljevoj nazočnosti. Nastupio je na praižvedbi *Oluje* Stjepana Šuleka, prvoj opernoj izvedbi u obnovljenoj zgradi HNK-a u Zagrebu. Bio je jedan od stupova Splitskih ljetnih priredbi — od 1970. Splitskog ljeta — na kojima je nastupao 25 godina, od početka 1954. u *Eri s onoga svijeta* do *Simona Boccanegre* 1979. Riječani neće zaboraviti njegova baruna Ochsa u *Kavaleru s ružom* Richarda Straussa, Dubrovčani niz koncerata i Peneasa u pastirskoj igri *Dafne* Antonija Caldare, Varaždinci Severusa iz oratorija *Prijenos svetoga Dujma* Julija Bajamontija.

Maistor vokalne interpretacije, Neralić je njegovao i koncertnu djelatnost. U njegovu bogatom koncertnom opusu uz klasična djela Bacha, Beethovena, Brucknera, Dvořaka, Händela, Mozarta, Rossinija i Verdija bila su zastupljena i djela hrvatskih skladatelja. Sudjelovao je u praižvedbi *Jame* Stanka Horvata na tekst Ivana Gorana Kovačića i bio je prvi tumač ciklusa *Pjesma mrtvog pjesnika* Stjepana Šuleka na tekst Dobriše Cesarića.

Tomislav Neralić surađivao je s najvećim dirigentima, redateljima i pjevačima svojega vremena. Bio je cijenjen ne samo kao velik umjetnik nego i kao vrhunski profesionalac koji je u ansamblu unosio pozitivnu energiju i bio autoritet čija se riječ poštovala. Za iznimno plodno djelovanje dobio je četiri nagrade za životno djelo: *Vladimir Nazor*, *Porin*, *Lovro pl. Matačić* i Nagradu Hrvatskog glumišta. U svibnju 2008. proglašen je dopisnim članom HAZU-a.

Tomislav Neralić bio je prvi i postojani tumač mnogih vokalnih djela u hrvatskoj glazbi

ma, kojega je tumačio 42 puta. Nakon jednogodišnjeg angažmana u Pragu, vratio se 1948. u HNK Zagreb u sjajno doba zagrebačke Opere koje je svojim djelovanjem kao ravnatelj i dirigent obilježio Milan Sachs. Počeo se bliziti vrhuncu. Bio je u naponu snage, tek je navršio 30 godina, glas mu je blistao ljepotom i snagom, bio je velika opsega i savršeno ujednačen, pjevačka tehnika izvrsna, muzikalnost vrhunska, smisao za glazbenu i scensku interpretaciju prvorazredan. Počeo je prelaziti u fah dramskog bari-

stasom bio idealan pa mu je ta kreacija donijela nagradu Savezne vlade, Ivan Susanjin Mihaila Glinke, Scarpia u *Tosci*, Jago u *Otellu*, Niko Marinović na praižvedbi *Ekvinocija* Ivana Brkanovića, Junije u Brittenovoj *Lukreciji*, Sulejman u *Nikoli Šubiću Zrinski*, Gianni Schicchi, Ukleti Holandez, Mefisto u *Faustu*, Boris Godunov, Don Basilio u *Seviljskom brijaču*, Nick Shadow u prvoj hrvatskoj izvedbi *Života razvratnika* Igora Stravinskog, Kocelin u *Porinu* Lisinskog, gazda Marko u *Eri s onoga svijeta*, Knez Igor, kojega je pjevao na

Ostvario je oko 4000 nastupa u 156 opernih uloga na sceni, među kojima su praižvedbe šest opera hrvatskih skladatelja i jedanaest inozemnih

skladatelja i jedanaest inozemnih. Posljednju, 156. ulogu otpjevao je na svoj 83. rođendan. Taj golem izvođački opus ostvario je kao stalni član zagrebačke Opere, Bečke državne opere i Njemačke (prije Gradske) opere u Berlinu i na brojnim gostovanjima u više od 70 europskih i izvanoeuropskih gradova na čelu s milanskom Scalom. U angažmanu u Njemačkoj operi u Berlinu proveo je 40 godina i 1963. dobio naslov *komornog pjevača* — *Kammersängera* (prvaka), koji je tada prvi put dodijeljen nakon Drugoga svjetskog rata.

Sjajno doba

Tomislav Neralić rođen je 1917. u Karlovcu. Debitirao je 1939. još kao student Muzičke akademije u Zagrebu u ulozi Redovnika u Verdijevu *Don Carlosu*. U angažmanu u zagrebačkoj Operi sudjelovao je na praižvedbama *Adelove pjesme* Ive Paraća i *Sunčаницe* Borisa Papandopula. Go-

Veselo božićno prikazanje s pjevanjem i kolom

Vesela igra s pjevanjem i kolom s božićnom tematikom nakon nekoliko godina ponovno na repertoaru zagrebačkog varijetea

Piše: Đurđa Otržan

Nakon stanke od nekoliko godina, Kazalište Komedija donijelo je dobru odluku da ponovno uprizori i stavi na repertoar veselu igru s pjevanjem i kolom, ovaj put uz sudjelovanje Folklornog ansambla Ivan Goran Kovačić. U ozračju adventa, blagdana svetog Nikole i nadolazećega Božića, to je

najljepši poklon Zagrepčancima, školarcima i svim gostima u našem gradu koji se odluče pogledati tu predstavu koja se igrala tijekom prosinca.

Commedia dell'arte

Na nekoliko koraka od Trga bana Jelčića i zagrebačke katedrale, na pozornici Kazališta Komedija, pred gledateljima se odigravala prava mala *commedia dell'arte* s prokušanim receptom iz druge regije, koji poznajemo kao priređivanje »predstave Ha-

mleta u selu Mrduša Donja«. U ovom slučaju je ta regija Hrvatsko zagorje i selo imena Mučni Potok, u kojemu odlučni i agilni župnik (Damir Lončar), pronašavši zapis o božićnom prikazanju, natjera župljane sela da prionu učenju uloga za prikazanje o rođenju Isusa –djeteta, Betlehemu, Herodu, Herodijadi (teškog, ali zabavnog, kajkavskog naglaska Dubravke Ostojić), zvijezdi repatici i sveta tri kralja. Peripetije slijede već s otkrićem da nema ju trećega kralja jer si je jedan malo popio pa ne može igrati, tako da dva kralja (Ljubo Zečević i Ivica Zadro)

dobiju zamjenu u mladom Iveku (Ivan Magud) koji se, s obzirom na to da ga drže za »norca«, ipak dobro snađe u ulozi kralja Melkiora. Kroz priču nas vodi pripovjedač (Goran Malus) s kojim i glumci s vremena na vrijeme ulaze u interakciju, što potiče situaciju komiku. Vid Balog, autor teksta i redatelj, sa svojim iskustvom scene, glazbe (Kvartet Gubec) i naročito kajkavskog jezika, stvorio je tečan, izuzetno zabavan i na svaki način prijemljiv tekst koji glumci lako igraju, obogaćujući ga jednostavnom, ali efektom komikom.

Damir Lončar i Dražen Čuček

Predstava je uravnotežena i vedra, s namjerom da u zimskim danima oraspoloži i podigne duh te nas pripremi za božićni misterij, na ljudski, topao način

Jezični obrati

Jezik predstave je dovoljno autentičan, a opet ne pretežak da ga netko tko ne poznaje kajkavski ne bi mogao pratiti, prepun je dosjetki i zgodnih jezičnih obrata. Između prizora su glazbeni *intermezzi* koja je skladao Tomislav Uhlík, također odličan poznavatelj kajkavskoga melosa, što se ujednačeno osjećalo tijekom svakog glazbenog nastupa u instrumentaciji, vjernoj onoj folklornih ansambala sjeverne Hrvatske. Zbor *Ivan Goran Kovačić* na originalan je, nov način otpjevao poznate božićne napjeve i one skladane za ovu priliku.

Pozornost publike, mahom mlađe, tijekom glazbenih dijelova, te salve smijeha prostodušnim seljanima koji na svoj jednostavan način shvaćaju kazališnu igru, bjelodan su dokaz da je predstava uravnotežena i vedra, s namjerom da oraspoloži i podigne duh u zimskim danima te nas pripremi za božićni miste-

rij, na ljudski, topao način. Marija i Josip dani su u pjesmi, što je dramaturški dobro pogodoeno, a na kraju se seljani is-povijedaju mladome »kralu« — prostodušno, ponizno i s naglaskom na svoju ljudsku prirodu. Nakon dirigentskog vodstva predstave Krešimira Batinića, za pult orkestra stupa župnik, i dirigira-

jući publici i izvođačima, pjeva se poznata hrvatska božićna narodna pjesma u čast *Mladog leta*. Mala predstava od nešto više od jednog sata, oda je radosnom duhu naroda i ljudima dobre volje. Najljepši podsjetnik na tradiciju božićnih veselih prikazanja na kajkavskom jeziku.

Tri kralja: Ljubo Zečević, Ivan Magud i Ivica Zadro

Glumica Dubravka Ostojić zabavila je svojim kajkavskim, na slici s autorom teksta i redateljem, također glumcem u predstavi Vidom Balogom

Pokraj vode Drave

Program u povodu 10. obljetnice smrti hrvatskoga etnologa dr. sc. Ivana Ivančana

Piše: Hannah Pavlič

U povodu desete obljetnice smrti hrvatskog etnologa i etnokoreologa dr. sc. Ivana Ivančana (Molve, 15. lipnja 1927. — 3. kolovoza 2006.), ključne figure scene primjene folklora u Hrvatskoj i zasigurno jednoga od najvažnijih i najplodnijih etnokoreografa, ansambl Lado 23. studenoga u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog odao je počast svojem dugogodišnjem direktoru i umjetničkom voditelju. Odabirom programa na plesnom koncertu s isključivo njegovim koreografijama pokazao je veliki Ivančanov doprinos području etnokoreologije, nedovoljno istraženom sve do početka pedesetih godina prošloga stoljeća.

Glazbene ikone

U Hrvatskoj je tek s dolaskom Ivančana na Institut za etnologiju i folkloristiku 1954. godine potaknuto istraživanje plesa kojim su se do tada bavili isključivo etnomuzikolozi. Ivančan je također odredio, s obzirom na stil i strukturu plesova, i plesne zone na području Hrvatske. Osim velikog doprinosa u razvoju etnokoreologije, objavio je 20 knjiga, ali i velik broj stručnih i znanstvenih radova o tradicijskoj kulturi. U glazbenom se dijelu programa posebna pozornost posvetila glazbenim ikonama Ansambla: Emilu Cossettu, Boži Potočniku i Marijanu Makaru, skladateljima važnim za očuvanje tradicijske glazbe u Hrvatskoj i njezino približavanje široj publici. Koncert je počeo pjesmom iz Slavonije *Moja diridika* u glazbenoj obradi skladatelja, dirigenta i nekadašnjeg predsjednika Hrvatskog društva skladatelja (1968.–1970.) Emila Cossetta, koji je niz godina dirigirao Ansamblom. Njegova se glazba temelji na folklornim i pučkim predlošcima. U bogatom

skladateljskom životu glavninu opusa posvetio je glasu, poglavito zborovima. Cossetto je neizostavno ime kad se govori o povijesti amaterskih zborova u Hrvatskoj. Svojim radom

materijalne kulturne baštine!« Potočnik je pridonio primjeni te kulturne baštine i u ostalim glazbenim žanrovima; naime, na mandolini je svirao čak i jazz. Poslije se prihvatio i tamburice, danas najza-

Vrhunac večeri svakako su bili *Podravski svati* inspirirani motivima podravske svadbe

poticao je zajedništvo i ljubav prema glazbi. Zanimljivo je istaknuti da je navedenim koncertom obilježena i deseta obljetnica njegove smrti.

Jazz na mandolini

Šokački sastanak, u glazbenoj obradi dirigenta, skladatelja i glazbenog pedagoga Bože Potočnika, pjesma je s područja gdje žive Šokci, tj. hrvatska etnička skupina Slavonije, Srijema, Baranje i Bačke, ali i područja uz Dravu (Donji Miholjac i Valpovo). Božo Potočnik 1955. godine postao je dio ansambla Lado u kojem svira više narodnih glazbala te vodi orkestar i zbor. Svojim je radom uvelike utjecao na vrednovanje tradicijske glazbe u hrvatskoj kulturi, o čemu i sam piše: »Nek nam Lado cvate i u budućnosti, neka svojim programima ispunjava očekivanja hrvatskoga puka u očuvanju nacionalnog identiteta, neka nas i dalje čini ponosnim nositeljima prelijepe hrvatske duhovne i

stupljenije i najpopularnije među tradicijskim glazbalima. U svojoj skladateljskoj karijeri obradio je brojne napjeve iz starijeg i novijeg folklornog naslijeđa te popularne i zabavne glazbe, ali je i sam skladao, uglavnom za tamburicu. Pisao je i filmsku i kazališnu glazbu. Uslijedili su plesovi i pjesme Primoštena i okolice, *Smotra u Širokama*, u glazbenoj obradi Ivana Ivančana, te *Međimurska pisana nedelja*, u glazbenoj obradi Ivana Ivančana i Bože Potočnika.

Diplomirani kontrabasist

U *Na Baniji bubanj bije* u glazbenoj smo obradi uz Ivana Ivančana naišli i na rukopis skladatelja Marijana Makara koji je od 1953. do 1955. bio voditelj orkestra ansambla Lado i sve do 2014. aktivan kao dugogodišnji glazbeni voditelj, aranžer i skladatelj u Ansamblu. Djeluje kao vanjski suradnik Instituta za etnologiju i folkloristiku, a od 1974. nastupa kao koncertni gitarist u Hrvatskoj

i inozemstvu. Uz tambure proučava i svira i druga tradicijska glazbala, a zanimljivo je da je studirao i završio kontrabas. Na terenu je zapisao brojne napjeve, od kojih velik dio obrađuje za folklorne ansamble i pjevače.

Otvorenje drugog dijela koncerta počelo je pjesmom *Zdravi bili ded i baka* u glazbenoj obradi Emila Cossetta. Slijedile su istarske pjesme i plesovi, *Katarina zlata hći* u Ivančanovoj glazbenoj obradi, potom energični plesovi i pjesme *Zagorski drmešari* u obradi Ivančana i Makara te *Lički plesovi* u glazbenoj obradi Ivana Ivančana. Uz već dobro poznate koreografije i pjesme, tijekom koncerta bilo je i pet premijera pjesama i plesova koje upotpunjuju postojeći repertoar Lada: *Mutna Drava*, pjesma za koju je tekst napisao Ivan Večenaj, a uglazbio Makar, zatim *Susedova Marica*, koju je također uglazbio Makar, a tekst napisao Drago Britvić, pjesme i plesovi iz Slavonije *Ej, grišće plandovišće*, baranjski svadbeni običaj *Kad te moji svatovi probude* i pjesme i plesovi Posavine *Ženina volja* u glazbenoj obradi Ivančana i Makara. Vrhunac večeri svakako su bili *Podravski svati* s kojima je u nostalgичnom i plemenitom tonu završio koncert. *Podravski svati* inspirirani su motivima podravske svadbe. U pjesmi do izražaja dolazi cimbal kao najpopularniji instrument Podravine te jedinstvenim zvukom vjerodostojno dočarava taj kraj. Tradicijskom glazbom, pjesmom i plesom slavi se ljudski život i priroda, oplemenjuje se sadašnjost. Bogata kultura i raznolikost folklora na području Hrvatske pružili su skladateljima ideje i poticaj za glazbene obrade i stvaranje djela koja su u funkciji socijalizacije i upoznavanja vlastitih vrednota. To su skladatelji iz naroda za narod koji su u svojim djelima progovorili o prošlim vremenima koja se ne smiju zaboraviti i o kulturi koja je oblikovala današnjicu. Scensko uprizorenje pruža spas od propasti i zaborava folklornih plesova i pjesama, a ansambl Lado ponovno je pokazao svoju izvrsnost i veliku važnost u očuvanju hrvatske kulturne baštine.

Božićna bajka ansambla LADO

Svake godine Ansambl održava humanitarnu turneju radi prikupljanja sredstava za one kojima je to najpotrebnije te širenja dobre volje i božićnog duha

Piše: Hannah Pavlić

Ansambl Lado završio je svoju koncertnu godinu tradicionalnom božićnom turnejom *Predragi, razveselite se*. Svake godine Ansambl održava humanitarnu turneju radi prikupljanja sredstava za one kojima je to najpotrebnije te širenja dobre volje i božićnog duha. Hrvatske božićne popijevke nastajale su dugi niz godina, a temeljene su na gregorijanskim koralima. Bez njih se ne može zamisliti proslava Božića i čine srž izvorne tradicije u narodu. Tako se kraj godine i doček Isusova rođenja više ne može zamisliti ni bez ansambla Lado koji je počeo turneju 11. prosinca humanitarnim božićnim koncertom u crkvi blaženog Alojzija Stepinca u Ogulinu, a završio koncertom u Varaždinu 22. prosinca. Zagreb su počastili jednosatnim koncertom 21. prosinca u crkvi sv. Antuna Padovanskog u 20 sati. Priredili su program od 18 božićnih tradicijskih pjesama iz vlastitog repertoara. Ulazak u crkvu bio je slobodan za javnost te je time ansambl Lado simbolično završio još jednu uspješnu godinu stvaranja, pjevanja, plesanja i očuvanja kulturne baštine.

Reprezentativni zbor

Odziv publike bio je velik i cijeli je prostor crkve bio ispunjen, a uz to je i HRT popratio događaj koji se emitirao na Božić. Trideset devet vrhunskih plesača, istovremeno i izvrsnih pjevača, iz plesnoga ansambla pretvorili su se u reprezentativan folklorni zbor, što je ovaj put usmjerilo svu pozornost samo na glasove i orkestar. Akustika crkve pridonijela je čistom, unikatnom i punom zvuku zbora te čarobnom ugođaju. Ne smije se izostaviti i istaknuti dojam orkestra, koji zamjenjuje zvuk orgulja u prostoru crkve, koji je pratio zbor, te osvježenje koje su unijeli instrumenti. Neobičajeno je bilo čuti već gotovo zaboravljene zvukove gajdi i cimbalu u prostoru crkve, pomiješane sa zvukovima gudačih i trzalačkih instrumenata te klarineta koji su se mogli čuti u potpuno drugačijem ozračju. Iako su izvodili već dobro poznate božićne napjeve, poput *Veseli se, Majko Božja, Oj djetesce moje dragi, Radujte se, narodi i Narodi nam se*, i njih je Ansambl uspio učiniti neponovljivom zbornom izvedbom. Za to su zaslužni i Dražan Kurilovčan, Tomislav Uhlík, Božo Potočnik, Joško Čaleta, Zoran Jakunić te Ivica i Branko Ivanković, koji su odgovorni za glazbene obrade tih božićnih napjeva. Osim poznatih tradicijskih napjeva, ansambl Lado izveo je i nešto manje poznate napjeve iz Slavonije, Baranje, Turopolja, Hr-

vatskog zagorja, Gradišća, Dalmacije i Hrvatskog primorja.

Trikraljska pjesma

Koncert je svečano otvorila trikraljska pjesma *Predragi, razveselite se*, prema kojoj je i nazvana cijela turneja. To je glazbena obrada skladatelja Bože Potočnika napisana za mješoviti zbor i orkestar. Napjev je prepoznatljiv po melankoličnoj melodiji širokog opsega i karakterističnim intervalima. U njemu se pokazuje sva ljepota i karakter kajkavskoga podneblja. Nakon iznesene glavne melodije u zboru, posebna uloga dodijeljena je klarinetu koji uz pratnju orkestra iznosi svoju melodijsku misao i ilustrira tugaljiv i nostalgican ugođaj pjesme. Potočnik je obradio još jednu trikraljsku pjesmu, *Sveti tri kralji so zvezdo zbrali*, koja također pripada kajkavskim krajevima. Ona je vesela i poletna, u potpunom kontrastu s prvom obradom. Obje pjesme pripadaju tradiciji tzv. dijatonskih napjeva s karakterističnim intervalima koji, ako su dvoglasni, uvijek završavaju u unisonu. Iako je prije bilo pravilo da se u široj zagrebačkoj okolini, Podravini i Hrvatskom zagorju pjeva jednoglasno, u 20. stoljeću se to promijenilo te je ipak prevladalo dvoglasje. S druge strane, u pjesmama Slavonije, Baranje i Turopolja zastupljenije je dvoglasje: Čujete li, čobani, *Hajde, braćo, da idemo, Danak svanu, koleda i Poslunete, dušice*. Dvoglasje se ostvaruje u paralelnim pomacima, najčešće u intervalima terce. Često je i zadržavanje pratećih glasova na istom tonu koji imaju ulogu bordunskoga glasa, dok vodeći glasovi iznose melodiju. Najeksplicitniji tradicijski glazbala su gajde i njima srodne dude, cimbal i tambure.

Poletni napjevi

Napjevi iz Baranje Čujete li, čobani i *Hajde, braćo, da idemo* u glazbenoj obradi dirigenta Dražena Kurilovčana, koji je zaslužan za najviše glazbenih obrada na programu, čak njih deset, vrlo su živopisni, jednostavni i poletni božićni napjevi koje je glazbeni voditelj i dirigent ispunio veseljem i radošću. U njima se za razliku od drugih božićnih napjeva, u drugim dijelovima Hrvatske, svakodnevica običnih i »malih« ljudi te njihov način življenja, opjevao i uvrstio u crkvene božićne napjeve. Tako napjev *Hajde, braćo, da idemo* vjerodostojno opisuje što ljudi jedu i piju te na jedinstven i zanimljiv način predočava nam to glazbom i tekstom:

Trideset devet vrhunskih plesača, istovremeno i izvrsnih pjevača, iz plesnoga ansambla pretvorilo se u reprezentativan folklorni zbor

Hajde, braćo, da idemo, da darove ponese, malenom Kraljiću, našem dragom Božiću. Što ćeš ponet, brate Mato, što li dati, sestro Kato, na put nama u torbu, jednu kokoš za čorbu. Ja ću uzet frižak sirac i kajmaka puni lonac, i još dva-tri plećeta i čuturu šerbeta. Što 'ko ima nek' ponese, u Betlehem nek' donese rođenomu Ditiću, malenom Kraljiću.

Prema značenju teksta izmjenjivali su se ženski i muški zborovi. U tim se pjesmama čulo što su u vrijeme blagdana radili te kako su od milja nazivali novorođenog Isusa Krista. Braća Ivica i Branko Ivanković glazbeno su obradili dva napjeva: *Danak svanu, koleda* i *Betlehem, Betlehem*. Napjeve iz Dalmacije i Hrvatskog primorja obradio je Joško Čaleta. Jedan tradicijski napjev potječe iz okolice Trogira, odakle je i sam Čaleta pa je zbog toga njegov autorski doprinos uvelike utjecao na obradu napjeva *Veseli se, Majko Božja*. Taj napjev izveo je samo ženski dio zbora. Ističu se solistice koje predvode zbor koji se izmjenjuje s njima. Bez pratnje orkestra, taj se napjev izveo *a cappella* i predivnim je, gotovo nebeskim zvukovima i harmonijama ispunio crkvu. Drugi je *Oj Bog se rodo Vitljarjo* i potječe iz Supetarske Drage (otok Rab). Glazbena tradicija južnih hrvatskih prostora okarakterizirana je specifičnim rasporedom pjevača u kojem su glavni pjevači, solisti, predvodili pjevanje. Pjesme često počinju jednim pjevačem ili pjevačicom, dok su ostali pjevači pratnja. Takav način izvođenja, uz polukružno stajanje zbora, i naravno karakterističnim intervalskim pomacima, tipičan je za crkveno pučko pjevanje u Dalmaciji. Vrhunac i kraj večeri označio je dobro poznati napjev *Narodi nam se* u glazbenoj obradi skladatelja, dirigenta i glazbenog pedagoga Tomislava Uhlíka koji je zaokružio božićnu priču. Uhlík je uz pažljivo odabran i usklađen niz harmonija dodao u pjesmu i zvona koja su uspješno dočarala i zaokružila tu božićnu bajku ispričanu na najljepši mogući način — tradicijskom glazbom.

Dvadeset godina diskografske karijere Tamara Obrovac obilježila 26. studenoga 2016.
koncertom u ZeKaeM-u

Čarobni Tamarin svijet

Izvanredna je i kompletna glazbenica koja je našla svoj, prepoznatljiv put, ali i glazbenica koja utire put vlastitim skladbama

Tamara Obrovac TransHistria Ensemble u ZeKaeM-u

DAVOR HRVOC

Piše: Saša Drach

Otkad je 1996. autor-ski potpisala svojih prvih pet skladbi, Tamara Obrovac je do danas nanizala ukupno deset albuma (*Triade*, *Ulika*, *TransHistria*, *Sve pasiva*, *Črni kos*, *Daleko je*, *Neću više jazz kantati*, *Madirosa*, *Ulika Revival* i *Canto amoroso*). Višestruka je dobitnica Porina i, što je najvažnije, redovito i sjajno koncertira kod nas i inozemstvu. Nije ona jedini takav primjer, ali je vjerojatno jedina kojoj je uspjelo doista nešto rijetko — postati naš autohtoni glazbeni simbol, najprije Istre, a onda i Hrvatske. Nudi u svojem opusu nešto doista prepoznatljivo naše, a da pritom ni u jednom trenutku ne sklizne ispod najviše umjetničke razine. Tamara se ne ustručava prihvatiti strane utjecaje, štoviše, njima neprestano teži, ali ona tu etno glazbeni podlogu koja je zanimljiva, posebice onu našega podneblja, pa i sve one prema kojima je interesi povedu, u svojoj glazbi preoblikuje,

razigrava, rastavlja i sastavlja. Uvijek sa sjajnim glazbenicima, ne ustručava se pritom ni najopakijih jazz metoda. Improvizacija i u tekstu i u glazbi, na samoj sceni, tijekom koncerta, njezin je zaštitni znak, baš kao i istarska pentatonika.

Prepoznatljiv put

Živa komunikacija s glazbenicima, ali i komunikacija s publikom od koje «prima narudžbe», koju pažljivo osluškuje, njezina vidljiva vedrina i veliko zadovoljstvo muziciranja, na njezine koncerte dovodi brojnu publiku. Između ostaloga i zato što su joj izvedbe čak i najpoznatijih i najizvođenijih skladbi dosta različite. Zato svake godine nekoliko puta nastupa u Zagrebu. Gotovo da nema mjesta na kojem nije svirala. Od otvorenih prostora Medvedgrada i Bundeka, da ne govorimo o koncertu na Trgu bana Jelačića prigodom primanja Hrvatske u Europsku uniju, preko *Lisinskog* i ZeKaeM-a do KSET-a. Nastupala je s različitim sastavima, s uvijek pomno biranim glazbenicima, pred različitim publikom i uvijek se sjajno prilagođavala — i ona publici i publi-

ka njoj. Izvanredna je i kompletna glazbenica koja je našla svoj, prepoznatljiv put, ali i glazbenica koja utire put vlastitim skladbama i, što je najvažnije, koja uvijek ima oko sebe punu dvoranu zahvalne publike.

Uvrnuti optimizam

I za koncert u povodu 20 godina diskografske karijere u ZeKaeM-u tražila se karta više. Dupkom puna dvorana s dodanim stolicama u nekoliko redova na samoj pozornici, već je i prije koncerta bila u dobrom raspoloženju. Tamara voli svoju publiku i bila je vidljivo ponesena sjajnim prijemom na samom početku. Za tu priliku odabrala je svoj TransHistria ansambl. Ona je, dajmo, pjevala i svirala flautu. Na harmonici je bio temperamentni Talijan Fausto Beccalossi, na gitari i mandolini bio je Slovenac Uroš Rakovac, a za bubnjeve Tamarina neuništiva i najpostojanija akvizicija Kruno Levačić. Večer je počela prekrasnim harmonikaškim, a onda i gitarističkim solom, što nas je nježno uvelo u čarobni Tamarin svijet, iz čega se razvila istančana balada *Touca*

la Luna, s njezina trećeg albuma *TransHistria* iz 2001. Nizale su se skladbe s raznih albuma, iako ponajviše s posljednjeg, *Canto amoroso* (*IstrArmenia*, *Se me ra morta privari*, *Kažeta*, *Sama*, *Tango Istrando...*), izmjenjivali su se umirući istarski jezici kojima je pjevala, od istriotskog, preko istrorunjskog i istromletačkog, čak i do gostujućeg armenjskog, mijenjali su se melosi i podneblja kroz koja nas je njezina glazba provodila. Da, more je uvijek negdje u blizini, ali bilo je tu i tanga i portugalskog žalopojnog fada i talijanske melankolije i zagonetki Bliskog istoka, a ne samo zbunjujućih primorsko-istarskih napjeva. Puno je tu nostalgije, ali i želje za dalekim krajevima, čemera, zazora od smrti, ali i vedrine i ljubavi i uzvišenoga sklada kojemu se teži. Nikad, zaista nikad ni blizu nikakve patetike, štoviše i u pjevanju o smrti vedra, baš kao što i onaj njezin veliki hit, koji je također izvela te večeri, tarantela *Daleko je*, iako govori o dragom koji je i dalje daleko, no «mora da je voli» ipak pronosi neki uvrnuti optimizam.

Posebne boje rodnoga kraja

Na ovogodišnjem, 15. World Music Festivalu Nebo, u polukružnoj su dvorani zagrebačkog Teatra &TD održana dva koncerta

Kvartet Damjans riječkog kontrabasista i skladatelja Damjana Grpca okuplja Marka Firsta na sopilama i violini, Tončija Grabušića na bubnjevima i Andreasa Marinella na saksofonu

Piše: Saša Drach

Koncert trija Dražena Franolića (arapska lutnja i oud), Kamenka Čulapa (udaraljke) i Marka Jovanovića (usna harmonika) poklopio se s izlaskom njihova albuma *Put*.

Osim nekoliko tradicijskih skladbi, većinu ih potpisuje Franolić, neke u suradnji s Čulapom. Zanimljiva je mješavina stilova koje trio njeguje. Nakon albuma *Česma* i *Bujrum* koji su Franolić i Ču-

lap snimili u duetu, gotovo prirodnog savezništvaouda i udaraljki, na albumu *Put* koji je objavila kuća Geenger Records pridružio im se Marko Jovanović. Tako se znatno proširio opseg njihova obuhvata glazbe. Od, naravno, bliskostičnih odjeka koje svojim bojama zvuka nosi arapska lutnja i asocijacijama koje se protežu od Male Azije do Indije, u kompozicije toga trija uvlače se i balkanski ritmovi i motivi, ali sada i američki *blues* (čiji je gotovo zaštitni znak usna harmonika), a preko njega i najrazličitiji otkloni prema drugim kulturama i vrstama *jazza*. Iznimno zanimljiva, ritmična, ali i topla, meditativna glazba u kojoj je improvizaciji ostavljeno dosta prostora.

Duboko proživljeno

Drugi koncert održao je kvartet Damjans riječkog kontrabasista i skladatelja Damjana Grpca uz kojega sviraju Marko First na sopilama i violini, Tonči Grabušić na bubnjevima i Andreas Marinello na saksofonu. Nakon svojega prvog albuma *Giipuja* (glazba Istre i Primorja u *jazz* aranžmanima), Damjansi su objavili CD *Gerbaz Giipuja*. Naime, Gerbaz je prezime predaka Damjana Grpca, kako se čitalo na početku

20. stoljeća. Album se sastoji od autorskih skladbi, uz koje je tek jedna obrada starog, narodnog napjeva, ostale su iz Grpčeva pera, a neke su nastale u suradnji članova. Grbac je progresivni *jazz* glazbenik, snažno ukorijenjen u svoj etnozavičaj, tako da se melodije njegova kraja (okolica Kastva) uvijek jasno čuju u njegovim skladbama. No ne ide putem kojim tako sigurno i raspojasano kroči Tamara Obrovac kad se bavi istarskim napjevima. Njegova istraživanja idu u drugom smjeru. Veliki ljubitelj prirode, Damjan traži posebne boje za svoju glazbu, pa grupa aranžmanima nastoji dočarati atmosferu,

Otkloni hrvatskih autora i interpretata prema drugim kulturama

ugodaj prirode kakav poznaje i pamti iz svojega kraja. Posebno je to zanimljivo u skladbi *Daš*, koja nam približava kišu u šumi. U izvedbi uživo, oponašanje zvukova iz prirode, svejedno radi li se o prvim kapima koje počinju rominjati, šumu grana i lišća, ptica koje utihnu i veselo procvrkuću kad kiša stane, sve je to fascinantno, posebno što se onomatopoejska poigravanja vješto spajaju s improviziranim instrumentalnim dionicama koje skladbu odvođe svojim smjerom. Atmosfera na koncertu bila je vesela i neopterećena, gotovo na rubu šaljivog, iako se radi o duboko promišljenoj glazbi. Velika lakoća sviranja i izvedbenog umijeća susrela se s mnogo prekrasnih ideja, sve u traganju za sasvim drugačijom i silno zanimljivom glazbom. Tada to više nije (samo) tradicijska glazba, ništa (samo) naučeno, nego ono iskustveno i duboko proživljeno, nanovo osmišljeno i pretvoreno u nov sadržaj.

Myrczek & Tomaszewski nastupili 11. prosinca 2016. u trećem ovosezonskom koncertu iz ciklusa Jazz.hr HDS-a

Koncert *easy listening* glazbe

U nedjelju, 11. prosinca, u Dvorani *Blagoje Bersa* Muzičke akademije u Zagrebu održan je nakon Cookersa i trija Roberta Gatta, treći ovosezonski koncert iz ciklusa Jazz.hr, u organizaciji Hrvatskog društva skladatelja. Nastupio je poljski duo Myrczek & Tomaszewski — gotovo solidan pjevač Wojciech Myrczek i svakako nešto kvalitetniji pijanist Pavel Tomaszewski. U sasvim nepretencioznom odabiru skladbi pretežito iz američke pjesmarice poznatih *jazz* standarda, kao što su *My Funny Valentine* ili *Fly Me to the Moon*, *Moon River*, sve do Lennona ili olinjalih napitnica poput *Santa Claus is Coming to Town*, dvojac je čini se prilično dobro zabavio veći dio publike, pogotovo onog dijela koji nije očekivao od njih ništa više od, eto, prigodnog i ni po čemu pretencioznog, adventskog, dakle sasvim *easy listening* koncerta. (Saša Drach)

Myrczek & Tomaszewski na Jazz.hr-u

Jazz skladba za ples na baroknom dvoru

Izvrstan, raznovrstan, zabavan, dojmljiv jazz koncert u suradnji s Hrvatskim društvom skladatelja

Piše: Saša Drach

Koncert na kojem Jazz orkestar HRT-a, glavni oslonac domaće jazz scene, odlučio izvoditi djela hrvatskih jazz skladatelja, ima višestruki naboj. To je prilika da se vidi kako stoji i kamo teži naša skladateljska jazz scena, a to znači i veliko priznanje autorima čije su skladbe uvrštene u program. Ove je godine učinjen i korak dalje. Orkestar je, pod vodstvom Andreasa Marinella, odlučio uspostaviti suradnju s Hrvatskim društvom skladatelja, i to tako da jedni drugima budu potpora, u cilju ohrabrenja novim autorima, da bi pisali nove skladbe. U tu svrhu organizirana je i posebna radionica s namjerom dorade i dopisivanja što samih skladbi, što aranžmana za big bend. I tako je stvoren cjelovečernji program raznovrsnih i kvalitetnih skladbi od kojih su neke praižvedene.

Prpošni funky

Koncert je *funky* uvodom otvorila As Cool As Stevie Aleksandra Vešića posvećena Stevieju Wonderu, koja se poigrava motivima njegova hita *Superstition*. Parker Motivation, djelo gitara, trubača i vokalista Marka Prepelića nadahnuta je motivom jazz standarda Jeromea Kerna, točnije uvodom u tu skladbu koju je u svojem aranžmanu odsvirao Charlie Parker. Ta tri prepoznatljiva tona Prepelić je konzekventno proveo i na njima sagrađio skladbu žive i prepoznatljive igre. Početak je koncerta bio prilično živahan. Skladba pijanista i orguljaša Ivana Božičevića, *Osti za manistru*, duhovita je, baš kao i sam naslov, a izvorno postavljena u latino ritmu, za tu je priliku bila prerađena u prpošni *funky*, s nizom izvršnih solaza — trubača Antonija Gečeka, kontrabasista Saše Borovca, gitarista Elvise Penave i tenor-saksofonista Marija Bočića.

Something Bad pjevačice Astrid Kuljanić, koja živi u New Yorku, bila je nešto sasvim drukčije. Naime, ona se potpuno oslonila na sirovi *blues* koji je u aranžmanu dosegao do klasičnih diksilend obrada i izmjenjivanja dominacije pojedinih puhača. Astrid vrlo lijepo i sigurno pjeva i u ovoj skladbi izvršno je postavila briljantan pjevački dijalog s orkestrom.

Sphinx Avenue gitarista Zorana Ščekića, za koju je autor ove godine u Kopenhagenu na natjecanju skladbi za big bend osvojio prvo mjesto, bila je jedina koja nije praižvedena. Puno izmjena raspoloženja, folklornih motiva, Primorja i Istre, promjenjivih ritmova kojima je gospodario ipak valcer — izuzetno zanimljiva, baš kao i *Mystical Tales of Danobius Flow* Miroslava Miroslavića, skladba koja je u prvi plan dovela izvrsnog gitarista Orkestra Elvise Penavu.

Mala predstava

Kraj prvog dijela bio je poseban, a osmislio ga je sjajni mladi skladatelj i agilni vođa nekoliko velikih jazz sastava Mak Murtić koji iza sebe ima nekoliko albuma i upravo sprema novi. S dvije pjevačice u prvom planu: Anabelom Burić i Majom Rivić, odjevenima u crne haljine i rustikalne crvene pregače koje kao da su skinute s neke narodne nošnje, podvmutih rukava, i crno, do lakata osmudjenih ruku, s vrlo lijepim, također gotovo folklornim cvjetnim aranžmanima u kosi, Mak je pripremio malu predstavu, baš onako kako to on voli. Bila je to vrlo složena skladba, za koju je pijanist Orkestra Joe Kaplowitz prešao na tubu, da bi se posebno ilustrirali tamni tonovi, a klavir je svirao Luka Žužić. Za bubnjevi-ma je Marko Lazarić posegnuo za palicama za timpane i sve je postalo nalik na tutnjavu usuda u kojoj su se izmjenjivali balkanski ritmovi i pričala neobična priča. Ta pjesma, *Song of Sorrow*, uspjela je povezati kajkavski jezik na kojem se pjevalo, međimurske napjeve, ali i glazbenu tradiciju Makedonije i Bugarske.

Drugi dio koncerta počeo je skladbom koju je iskusi bubnjar i vođa sastava Borna Šercar napisao za big bend. *Rise After Fall* prvotno je bio namijenjen njegovoj Jazziani Croatici, ali je vrlo uspješno prilagođen za tu priliku.

Trostavačni *Koncert za rog i jazz orkestar* sadašnjeg vođe i dirigenta Jazz orkestra HRT-a Andreasa Marinella činio

se najuspjelijom skladbom na tom raznovrsnom koncertu. Osim što je rogo dao sasvim posebnu boju skladbi, bilo je zanimljivo pratiti silna spajanja različitih glazbenih elemenata, promjene ugođaja i dojmljiv zvuk bas-trombona Marina Ferketina, a skladba je napisana u klasičnoj formi.

Čaj za lopove

Renato Rožić, naš gitarist koji živi u Njemačkoj, u dojmljivoj baladi *Dreams* oslanjao se na velike klasične glazbe Bacha i Mozarta. Skladba se doimala kao putovanje u vremenu, kao da je Rožić napisao jazz skladbu za ples

Koncert kao da je u potpunosti suprotnosti sa žalosnom svakodnevicom naše jazz scene — čini se da se ipak na hrvatskom jazz nebu imamo čemu nadati!

Anabela Burić i Maja Rivić odjevene u crne haljine i rustikalne crvene pregače izvele su uz Miru Kadoića i Jazz orkestar HRT-a pod vodstvom Andreasa Marinella *Song of Sorrow* Maku Murtića

na nekom renesansnom ili baroknom dvoru.

Pijanistica i pjevačica Lana Janjanin koja se predstavila na prošlogodišnjem sličnom koncertu Jazz orkestra HRT-a, uz Šimuna Matišića i Dinu Rizvić, ponudila je zrelu skladbu *Locked Hearts, Open Sea*, sanjarsku, opuštenu i melodioznu, koju je lijepo odsvirala i otpjevala uz Orkestar.

Kraj koncerta bio je rezerviran za jstancanu skladbu neobičnog naziva, Čaj za sedam lopova, gitarista Zorana Majstorovića. Majstorović je svirao ud, bliskostočnu inačicu lutnje, a njegov solistički uvod u skladbu isprva se učinio sasvim suprotan raskošnoj orkestraciji koja je uslijedila. Međutim, kako su se redali i međusobno suprotstavljali i ritmovi

i karakteristični glazbeni motivi Istoka i Zapada, uz povremene proplamsaje hrvatskoga folka, to neobično glazbalo karakterističnog, prodornog i posebnog zvuka, činilo se sve bliskije big bendu, da bi zajedno otplovi u sasvim slobodne, gotovo *free jazz* vode.

Izvrstan, raznovrstan, zabavan, dojmljiv jazz koncert koji kao da je u potpunosti suprotnosti sa žalosnom svakodnevicom naše jazz scene. Hrvatska scena koja više nema ni jazz klubove, ni velike festivale, na koju sve rjeđe zalutaju velika, međunarodna džezistička imena, ipak je i tvrdoglava i uporna, a uz ovako mnogo iznimno kvalitetnih autora, kao i niza odličnih jazz albuma koji su se pojavili 2016. — čini se da se ipak na hrvatskom jazz nebu imamo čemu nadati!

Otvoreni horizonti

Dvadeset pet godina festivala zaokruženo je revijom najrazličitijih stilova i mnogo pozitivne energije

Bow vs. Plectrum, duo Filipa Novosela na tamburi i Tihomira Hojsaka na kontrabasu, na JazzTimeu Rijeka

Piše: Melanija Pović Jagarinec

Zanimljivo je to s glazbom, posebno jazzom. Bez obzira na to koliko vremena provodili uz omiljene glazbenike u udobnosti vlastitoga doma ili pak užurbano na putu u automobilu, uređaji kojima se za to služite ne mogu zamijeniti nenadmašan osjećaj slušanja glazbe uživo. Uz važan obrazac ideje komunikacije, koncerti i još više festivalski programi uče nas važnosti različitih (ne samo) glazbenih pristupa, pogleda, stilova ujedinjenih u smislenu zvučnu cjelinu. Upravo je takav bio 25. JazzTime Rijeka, festival koji u svojoj obljetničkoj godini uistinu slavi jazz glazbu. Uz zagrebački Jazz.hr to je jedini domaći džezistički festival koji je uspio sačuvati dugogodišnji kontinuitet i postati važna točka za formiranje i razvoj prepoznatljivog riječkog i još šireg liburnijskog ili kvarnerskog džezističkog kruga. Pozitivan program, jasan stav i formula

postoje od početaka, kad je 1992. godine festival pokrenut na inicijativu Doriane Hatte. Iako je programski brzo rastao, od relativno lokalnog karaktera do međunarodnog, namjera je ostala ista — najvažniji su projekti oni sjećanja grada i ljudi, koji imaju prednost pred svim drugima, oni koji su važni za razvoj scene i pojavu novih glazbenika. «Festival je oduvijek dovodio važne hrvatske i svjetske jazz glazbenike», ističe Damjan Grbac, umjetnički direktor posljednjih pet godina. Prepoznala je to i riječka publika, a sam grad Rijeka u godini kad osvaja naslov buduće europske prijestolnice kulture taj je festival uvrstio među svoje najvažnije projekte u kulturi.

Kvarnerski glazbenici

U Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku upravo je 16. studenoga počeo ovogodišnji jubilar, 25. festival JazzTime Rijeka. U četiri festivalska dana predstavljen je sukus aktualne hrvatske jazz scene uz primjese i pogled prema onoj svjetskoj, na koju se uvijek

rado naslanjamo. Slavni talijanski bubnjar i skladatelj Roberto Gatto sa svojim je PerfectTrio otvorio službeni dio festivala. Uz klavijaturista Alfonsa Santimonea i kontrabasista Pierpaola Ranierija, Gatto je, oslanjajući se na elektroniku i slobodnu improvizaciju, u svojim izvedbama riječkoj publici približio drugu obalu Jadrana i duh napolitanske tradicije, ali na sasvim suvremen način. Trio je izvodio i jazz standarde Theloniousa Monka i Billa Evansa te nova Gattova djela, podsjetivši na svoju stilsku svestranost i slobodu prepuštanja trenutku.

Koncert je nastavljen nastupom Jazz orkestra HRT-a pod ravnanjem Andreasa Marinella. Prirodna veza koja postoji između zagrebačkih jazz glazbenika i onih iz riječkog kruga vidljiva je i u sastavu našeg jedinog profesionalnog big benda. Naime, neki od članova orkestra kao što su bubnjar Marko Lazić, gitarist Elvis Penava i pijanist Joe Kaplowitz potječu upravo s tog područja. Orkestar je u programu predstavio presjek njima najdražih skladbi iz nekoliko posljednjih sezona. Nakon prepoznatljivih skladbi Alana Broadbenta, Marije Schneider, Edwarda Palmera, Larsa Mollera i Mikea Abenea, orkestru su se u završnici pridružili i odlični mladi kvarnerski glazbenici, tenorsaksofonist Franjo Črnjarić i gitarist Zoran Majstorović.

Najpopularniji sastav

Drugi festivalski dan otvorio je koncert trija američkog basista Marca Abramsa. Uz Talijana Nevija Zaninotta na saksofonu i Slovenca Zlatka Kaučiča na bubnjevima, Abrams je programom *Freedom Suite Revisited* introspektivno donio svoje viđenje kulturnog, svojevremeno politički osporavanog djela Sonnyja Rollinsa, pokazavši zapravo koliko je taj glazbenik utjecao na njega i glazbenike poput njega.

Ako je *Freedom Suite* bila podsjetnik na tradiciju, *Morska suita* koju je izveo zagrebački sastav Chui u drugom dijelu večeri otvorio je neopterećen pogled prema glazbi koja tek dolazi. Chui je danas vjerojatno najpopularniji hrvatski

jazz sastav koji spaja klupsku plesnu glazbu s jazzom. «Mi smo element koji zaokružuje sliku festivala s klupskim zvukom. Ne volimo raditi kompromise, eventualno s tehničke strane, ovisno o uvjetima koje imamo. S obzirom na to da je mladi klupski jazz jedan od najrazvijenijih smjerova i svira se od malih klubova do velikih otvorenih festivalskih pozornica, naša je publika vrlo različita», objašnjava vođa trija Toni Starešinić te najavljuje ambiciozne planove. Dosad su objavili tri albuma, od kojih je posljednji *Third Sun From The Stone* 2015. proglašen albumom godine. Uz standardnu postavu (Starešinić na klavijaturama i elektroničkim pomagalima i Vojkana Jocića na saksofonu), prvi je put na riječkom koncertu s Chui svirao novi član, bubnjar Ivan Levačić koji je naslijedio Janka Novoselića. Svojim je sviranjem Levačić unio novu dozu čvrstine i dodao nadahnjujuću svježinu starim djelima. Izborom svojih najboljih skladbi pretežito s prvih dvaju albuma, u vještim prolazima neodređenih područja između klupske glazbe i sasvim suvremenog, gotovo eksperimentalnog jazz, demonstrirali su najnovija događanja na suvremenoj glazbenoj sceni.

Pošalice i domišljanja

Treća večer festivala donijela je obilje glazbenih dijaloga najrazličitijih glazbenih vrsta od etnoglazbe do suvremenog jazz. Prvi, Bow vs Plectrum, duo Filipa Novosela na tamburi i Tihomira Hojsaka na kontrabasu, a potom nadahnuta Tamara Obrovac sa svojim kvartetom. Nevjerojatno, ali sve prvi put pred riječkom publikom. Tamara je tu stara znanica, no do sada nije u Rijeci nastupala s ovim sastavom.

Nakon netom odradene američke turneje, originalnim konceptom i zvukom Filip Novosel i Tihomir Hojsak stvorili su sada već prepoznatljivu energiju. «Najvažnija je svakako naša opuštenost. Bez obzira na specifičnost samih instrumenata i duo formaciju koja je vrlo rijetka u jazzu, muzička komunikacija je ključna. Mi osjećamo jedan drugoga, a to postižemo zahvaljujući pripremi pri-

Pozitivan program, jasan stav i formula postoje od početaka, kad je 1992. godine festival pokrenut na inicijativu Doriana Hatte

je svakog koncerta, jer nam je izuzetno napor-
no svirati«, objašnjavaju Tihomir i Filip. U svojoj
glazbi kombiniraju elemente tradicionalne na-
rodne glazbe, što s hrvatskih, što s bosanskih
ili makedonskih prostora, izrazito naglašenih i ži-
vih ritmova, s odmacima u improvizaciju. Taj ne-
obični spoj reske slavonske tambure i mekog,
dubokog i punog kontrabasa, pogotovo kad ga
se svira gudačom, stvara poseban ugođaj i novu
i samo njihovu zvučnu sliku.

Kvartet Tamare Obrovac (s Matijom Dedićem na klaviru, Žigom Golobom na kontrabasu i Kruno-
slavom Levačićem na bubnjevima) imao je najvi-
še publike. «Ja volim provocirati publiku da uđe
u moj svijet, a glazbenici s kojima sviram uvijek
me motiviraju u zajedničkoj kreaciji«, objašnjava
Tamara reakciju oduševljenja cijelog auditorija.
Kvartet je svirao s više otklona u improvizaciju
i rasviravanje nego što to čini, recimo, Tamarin
Transhistria ansambl. Tijekom koncerta prosvi-
rali su koješta iz bogatog Tamarina opusa, od
njezina najvećeg hita *Daleko je* pa do skladbi s
posljednjeg albuma *Canto amoroso*. Tamara voli
na koncertima improvizirati na sasvim poseban
način. Voli počinjati ni iz čega i izmišljati, recimo
tekst, na samoj sceni. Uvijek je zabavna, opu-
štena i spremna na koječakve pošalice i domi-
šljanja, a to publiku uvijek oraspoloži.

Jam sessioni

Posljednji dan festivala, svirke su održane na za-
tvorenoj palubi Botela Marina. Bila je to opušte-
na atmosfera u kojoj su nastupili riječki gitarist
Bruno Mičetić, s bas-gitaristom Lukom Veseli-
novićem i bubnjarom Bornom Šercarom, a na-
kon njih i mladi *fusion* sastav Overnight Parking,
u kojem sviraju klavijaturist Dorian Cuculić, gita-
rist Filip Mezak, bas-gitarist Vedran Jurdana i
bubnjar Sandro Legan.

Kao i svake večeri, program je završio neformal-
nijom svirkom riječkih glazbenika mlađe genera-
cije. Dok su u Kulturnom domu na Sušaku posli-
je službenog programa nastupali pjevačica Ka-
tarina Jurić, gitarist Bruno Mičetić (najprije u du-
etu, a onda i s Henryjem Radanovićem na basu
i Dušanom Kranjcem na bubnju) te Trio Minus
One s Karlom Lovrićem na Hammond orgulja-
ma i Alanom Ožboltom na bubnjevima, i na bro-
du je te večeri upriličen *jam session*, u kojem su
se glazbenicima koji su nastupali pridružili Henry
Radanović i Elvis Stanić.

Dvadeset pet godina festivala lijepo je zaokruže-
no revijom najrazličitijih glazbenih stilova i s mno-
go pozitivne energije. To je pogled u budućnost
uz publiku koja preplavljena uobičajenim re-
produkcijama ipak prepoznaje ljepotu slušanja
glazbe uživo i plemenitost novih ideja, onim što
otvara sasvim nove horizonte. To su horizonti Ri-
jeke, grada istinske prijestolnice kulture.

Tamara Obrovac uz svoj Kvartet privukla je najviše publike na JazzTimeu Rijeka

Pjevači Dani Stipaničev, Damir Kedžo, Renata Sabljak, Gabi Novak, Tereza Kesovija, Danijela Pintarić, Vera Svoboda, Josipa Lončar, Vanna, Zlatko Vitez i Matija Boršćak uz vokalni ansambl Trešnjevčanke i Tamburaški orkestar HRT-a pod vodstvom Siniše Leopolda

Tamburaški orkestar HRT-a i Siniša Leopold 20. studenog 2016. u Studiju Zvonimir Bajsić na HRT-u

Dragi Britviću u spomen

Koncertna posveta našem najplodnijem i zasigurno najuglazbljivijem tekstopiscu i pjesniku

Ubazi podataka ZAMP-a prijavljeno je više od 800 skladbi na njegove stihove

Piše: Ana Vidić

»U gotovo pedesetogodišnjem, nadahnutom stvaralačkom radu ostvario je golem doprinos hrvatskom pjesništvu, povezujući na jedinstven način stihove s glazbom u najrazličitijim žanrovima popularne glazbe. Jednako uspješan u šansoni, popijevki, klaskoj, zbarskoj, dječjoj, starogradskoj pjesmi, kazališnom songu ili recitativu... Britvić je ostavio neizbrisiv trag u diskografiji i brojnim radijskim i televizijskim emisijama, a njegovi stihovi lako se prepoznaju u školskim čitankama i pjesničkim antologijama.«

Druženje s Britvom

Tim je riječima maestro Siniša Leopold počeo svoju posvetu našem najplodnijem i zasigurno najuglazbljivijem tekstopiscu i pjesniku Dragi Britviću, zapisanu u povodu koncerta Tamburaškog orkestra HRT-a posvećenog Britvićevu stvaralaštvu. Na programu koncerta održanog 20. studenoga 2016. u Studiju Zvonimir Bajsić na HRT-u bile su »pjesme koje je Drago Britvić najviše volio«,

kako je objasnio maestro Leopold, koji je i sam niz godina surađivao i družio se s Britvom, kako su ga prijatelji od milja zvali. Suradnju su počeli na jednom od Krapinskih festivala, u čijem je utemeljenju Britvić sudjelovao 1965. godine. Zajedno su stvorili tridesetak autorskih skladbi, među kojima je *Preda*, koja je prvi put izvedena upravo na Krapinskom festivalu te *Božić bili* čiji su stihovi posljednji koje je Drago Britvić napisao na molbu maestra Leopolda. Pjesma je nastala 2004. godine, a Drago Britvić preminuo je na Božić, 25. prosinca 2005. u Zagrebu.

Obje spomenute pjesme bile su i na programu koncerta u Studiju Bajsić; *Preda* je pjevala mlada sopranistica Josipa Lončar, a *Božić bili* Vanna, čija je interpretacija i proslavila pjesmu. Osim Siniše Leopolda, Britvićeve stihove uglazbili su i Arsen Dedić, Đelo Jusić, Zdenko Runjić, Stjepan Mihaljinec, Zvonko Špišić, Božo Potočnik i brojni drugi. Mnoge od tih pjesama zaživjele su na festivalima u Krapini, Pitomači, Opatiji, Požegi, Splitu... i mnoge su danas antologijske.

Himna Dubrovnika

Osim onih omiljenih Dragi Britviću, maestro Leopold izabrao je i one koje su usmjerene izvedbama uz tamburaše i tradicijska glazbala, a izveli su ih soli-

sti od kojih su mnogi i sami imali prigodu blisko surađivati s velikim pjesnikom. Gabi Novak otpjevala je *Oko je ne hiže navek tiči lete* i *Kuća za ptice*, uz Matiju Dedića; Tereza Kesovija izvela je »ratnu himnu Dubrovnika« *Kad zazvone dubrovačka zvona* i *Mladosti, moja lijepa radosti*; Vera Svoboda bila je solistica u pjesmama *Kod bijele lađe* i *Mansarda, mali stan*, a Zlatko Vitez nastupio je pjevajući *Zadnji fijaker* i *Listek od tam*. Nizale su se pjesme: *Pod starim krovovima*, *Mimo teku rijeke*, *Stavi svjetiljku u prozor*, *Maslina je neobrana*, *Podragaš lasi*, *Da sem ti z lasima zvezala roke*, *Golubovi*, *Bijeli Božić*, *Zvona moga grada* — i interpretacije Renate Sabljak, Danijele Pintarić, Danijela Stipaničeva, Damira Kedže, Matije Borščaka, Kape Kampanel, vokalnog ansambla Trešnjevčanke... Bio je to dragocjen, ali i tek manji dio bogatstva Britvićeva opusa: u bazi podataka ZAMP-a prijavljeno je više od 800 skladbi na njegove stihove, što ne iznenađuje, jer »bio je jednako briljantan u svim hrvatskim narječjima (...), uvijek biranim i osebnim stihovima otkrivao nam je skrovišta mjesta, ulice, trgove, četvrti, podsjećao nas na običaje i ljude koje do tada nismo zamjećivali. Njegove pjesme odavno su ušle u svijest naših ljudi i povijest hrvatske glazbe«, zaključio je maestro Leopold u svojoj posveti.

Dragi Britviću došla se pokloniti i Gabi Novak otpjevavši njegove omiljene pjesme uz sina Matiju Dedića za klavirom

DINKO BAŽULIĆ

Mjuzikl u čast rodnom kraju

Mirakul je mjuzikl skladatelja Dražena Žanka, pisan u povodu 300. obljetnice Sinjske alke, koja je obilježena u Sinju 2015.

Piše: Sara Blažev

Mjuzikl *Mirakul* praizveden je 4. prosinca u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog.

Taj događaj nazvan »glazbeno-scenskim spektaklom« potpuno je ispunio dvoranu, a priređen je u povodu 300. obljetnice Sinjske alke, koja je obilježena u Sinju 2015. godine, odnosno u povodu obljetnice pobjede Sinjana

nad Turcima 1715. godine.

Od alke do crkve

Projekt je inspiriran upravo tim istinitim povijesnim događajima koji su obilježeni slavom Gospe Sinjske te nastankom tristogodišnje tradicije, koja se ogleda u Sinjskoj alki. *Mirakul* je upravo zbog konteksta i razloga izvođenja privukao široku publiku, od obožavatelja Sinjske alke do služ-

benika Katoličke crkve. Glavni pokretač ideje o mjuziklu i autor glazbe, skladatelj zabavne glazbe i kantautor Dražen Žanko, podrijetlom je iz Sinja. Njegova je prvotna ideja bila da se djelo izvede upravo u Sinju, no nije uspio pronaći adekvatan prostor koji bi bio dovoljno tehnički opremljen. »Zamjenu« je pronašao u Dvorani *Lisinski* koja je, osim potrebne tehničke opreme, i veličinom pridonijela i većoj posjećenosti izvedbe. Tom je velikom

scenskom prostoru djelo prilagodio redatelj Ivica Krajač, također u ulozi pisca libreta i stihova te provoditelja dramaturške obrade. Prema sinopsisu i povijesnom aspektu priče fra Mirka Marića, Žanko i Krajač zajedno su stvorili *Mirakul* u 32 pjesme koje predstavljaju glavnu ideju djela. Provođenje cijele ideje organizacijski je omogućila tvrtka *Euroinspekt Croatiakontrola*, uz medijsko pokroviteljstvo *Večernjeg lista*.

Mjuzikl *Mirakul* na poseban je način okupio autore, izvođače i publiku koja poštuje tristogodišnju tradiciju Sinjske alke, koja je i dostojno proslavljena

Pjevačicu grupe Bang Bang, Šibenčanku Laru Antić i popularnog splitskog šansonijera i kantautora Damira Mihanovića-Čubija povezao je mjuzikl *Mirakul*

Glazba kao pokretač

Mirakul je izveden u 18 prizora i 32 pjesme, a okosnica radnje je mladi sinjski junak Stipan Dalbelo koji ima glavnu ulogu u otporu osmanlijskoj vojsci 1715. godine. Glazba je imala veliku ulogu kao glavni pokretač radnje, a u njoj je Žanko »pokušao spojiti etnološke motive Zagore, pop-glazbe, opere i klapskog pjevanja, tako da sve zvuči kao kompaktna cjelina u kojoj jedna vrsta glazbe dopunjuje drugu, a da to ni u jednom trenu nije izvan cjelokupnog doživljaja«. Autor glazbe je tako svojem glazbenom izričaju priredio veliki zadatak, uzevši u obzir količinu pjesama i trajanje predstave. Osim toga, tendirao je kombinaciji glazbenih stilova, primarno uočljivih u raznovrsnim glazbenim izvođačima na sceni.

Gusle i rera

Spomenuti »etno motiv Zagore« bio je najprimjetniji u prizorima s guslama i rerom te u završnom prizoru s plesnim sinjskim kolom, a izvodili su ih redom guslar Oliver Rogošić, skupina reraša iz Dicma te Folklorni ansambl *Ivan Goran Kovačić*. Doista, pjesme i plesovi vjerno su prikazali glazbenu tradiciju sinjskoga kraja i pripadaju kvalitetnijim trenucima predstave. Tri različite izvedbe sinjske glazbene tradicije odvojene su u tri temeljna trenutka u životu glavnog lika. Guslarska uloga predstavila je djetinstvo junaka Stipana kao prikazanje njegova pokojnog oca, reraši su prikazani na Stipanov 16. rođendan u trenutku njegova odrastanja, te je naposljetku izvedeno sinjsko kolo u čast njegove alkarske pobjede.

Nasuprot malom dijelu koji je odvojen za izvornu tradicijsku glazbu, pop-

glazba je prevladavala predstavom, u kojoj su većinu pjesama izvodili glumci. Međutim, nemoguće je procijeniti njihove izvedbe zbog reprodukcije snimke glazbe uz koju je izvedena gotovo cijela predstava. Ipak, neke su pjesme donesene s vrlo kvalitetnim scenским nastupom, kao što je nastup Radjke Šverko u ulozi majke Mare, koja je svojom pojavom uz pomoć Žankove glazbe bila vrlo uvjerljiva. U pjesmama o slavi Gospe Sinjske gotovo je jednako prenijela radost kao i »opera« sudionica djela, sopranistica Lidija Horvat-Dunjko, iako je i njezin milozvučni glas reproduciran s nosača zvuka. Od svojega je nastupa na scenu dubrovački tenor Stijepo Gled Markos u ulozi Stipana Dalbela preuzeo glavnu glazbenu riječ, koja se, iako je bila scenski važna, na trenutke doimala jednoličnom. Količina pjesama njegove uloge i u cjelokupnom mjuziklu utjecala je na glazbeni značaj svake pjesme. Tenor Max Hozić u ulozi zapovjednika obrane Sinja za *Večernji list* izjavio je da je svaka pjesma barem malo skraćena kako bi se postiglo željeno trajanje i dinamičnost predstave, što odaje svijest o problemu količine pjesama. Veći bi se učinak postigao kad bi se izdvojile kao važne određene pjesme i motivsko-tematske cjeline, a izuzele one nevažne za glazbenu cjelinu i dinamičnost. Unatoč pohvalnom trudu autora glazbe Dražena Žanka, takav bi postupak bio učinkovitiji od kraćenja 32 pjesme koje su morale stati u okvir poprilično duge predstave (dva sata i trideset minuta). Ono što Žanko u svojoj kombinaciji glazbenih stilova nije spomenuo su pjesme turskih likova, od kojih se istaknuo Ervin Baučić u ulozi bosanskoga paše. Ponovo je i ovom slučaju scensko kretanje bilo zadovoljeno, glazba je jasno odavala dojam

osmanlijskog okruženja, no izvedba je nažalost u reprodukciji snimke ostala suzdržana. Naposljetku, glazbena dojmljivost nedostajala je Lari Antić u ulozi mlade Anđe koja je tek potkraj prvoga dijela uvedena u radnju. Iako je iznijela naslovnu pjesmu predstave (*Mirakul*), nedostajalo je njezine dublje uključenosti u radnju, što bi se i ostvarilo da joj je pružen veći glazbeni udio.

Klasko pjevanje

Posljednji dio Žankove kombinacije stilova pripao je nešto novijoj tradiciji sinjskog kraja, a to je klasko pjevanje. Ono je bilo najprisutnije u uglavnom komičnom nastupu klape Larus čiji su članovi utjelovili skupinu frataru. Slušali smo ih na proslavi Stipanova 16. rođendana, kad se slavilo, jelo i pilo pa i oni pjevaju o takvoj tematici. Klaskom se pjevanju pridružuju zbornice pjesme u izvedbi Hrvatskog pjevačkog zbora *Ivan pl. Zajc* koji je često služio kao uvod u prizor ili komentar radnje. Njihov je nastup bio najuočljiviji u izvedbi »kora frataru s maskama« koji prema koreografkinji Branki Kolar »riječima, glazbom i pokretima anticipira i komentira događaje koji se zbivaju oko njih ili će se tek zbiti u budućnosti«.

Glumac Joško Ševo u ulozi fra Pavla Vučkovića predvodio je manje zastupljen govoreni dio predstave. Njegov je snažan nastup potvrdio pravednost njegova lika koji je poslužio svojevrsnoj narativnosti u djelu. Uz Ševu, govorenu ulogu fra Franje imao je mladi glumac Paško Vukasović koji je pratio staloženost i snagu nastupa starijega kolege. Posljednji lik Kampanelo kojega je utjelovio splitski pjevač Damir Mihanović Čubi u predstavi je predvodio ulogu komičnog predaha od ozbiljnosti si-

tuacije. Na njegov je lik publika možda i najbolje reagirala, za što je zaslužan vrlo dojmljiv i komičan Čubijev nastup.

Minimalna scenografija

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog bila je ugodno okruženje za izvedbu mjuzikla. Ipak, uzevši u obzir trajanje djela i brojnost amaterskih izvođača glazbe, reprodukcija glazbe poslužila je lakšem i sigurnijem tijeku scenskoga nastupa. Veličina scene u *Lisinskom*, koju je scenografijom opremio slikar Zlatko Kauzarić-Atač, u mnogim se situacijama nije pokazala praktičnom, no minimalni pristup scenografiji jednim je dijelom uspio prikriti neprilagođenost dvorane scenskoj umjetnosti. Za ulazak likova s lijeve strane poslužila je nakošena platforma koja je bila oblikovana kao kameno i stjenovito područje koje karakterizira Zagoru. Platforma je vodila prema desnoj strani pozornice na kojoj su se odigravali najdinamičniji prizori, kao što je Stipanova proslava. Na sceni su bila i dva prozorna zastora koja su se po potrebi povlačila s jedne strane na drugu, ovisno o svrsi.

Završni prizor predstave najviše je pridonio kontekstu proslave 300. godišnjice Sinjske alke. Okupio je svih stotiniak izvođača u predstavi, zajedno sa sinjskim mažoretkinjama *Alkarušama*, pravim alkarima i alkarskim momcima koji svake godine nastupaju u Sinju. Bio je to spektakularan prizor koji je tada prvi put prikazao koliko je truda uloženo u projekt i koliko je ljudi sudjevalo u njemu. Mjuzikl *Mirakul* na poseban je način okupio autore, izvođače i publiku koja poštuje tristogodišnju tradiciju Sinjske alke, koja je i dostojno proslavljena.

Kostimi i koreografija u završnom sinjskom kolu nalikovali su na najizvođeniju hrvatsku operu *Ero s onoga svijeta* Jakova Gotovca

Zalet prema jubileju

Zagrebačka škola šansone nastala je prije 40 godina kao dio programa Zagrebačkog festivala zabavne glazbe u organizaciji HDS-a

Generacijska autorska kriza zabavne glazbe posljednjih 20 godina, ne samo kod nas nego i u svijetu, pokazuje da su se u šansoni našle pjesme koje prema sadržaju više pripadaju popularnoj glazbi

Alka Vuica predstavila se novom pjesmom *Voli me još*

U Zagrebačkom gradskom kazalištu Komedija 17. studenoga održan je 19. Chansonfest. Izvedeno je 18 novih šansona iz selekcije skladbi pristiglih

na ovogodišnji natječaj. Uz instrumentalnu izvedbu šansone Zvonka Špišića *Chanson br.1* festival je otvorio ravnatelj te manifestacije Hrvatskog društva skladatelja Hrvoje Markulj. Spomenuo je četrdesetogodišnju tradiciju tzv. Zagrebačke škole šansone koja je nastala kao dio programa Zagrebačkog festivala zabavne glazbe u organizaciji Hrvatskog društva skladatelja. Zahvalio

je na financijskoj potpori Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, Gradskom poglavarstvu Grada Zagreba, Gradskom uredu za kulturu Grada Zagreba i Turističkoj zajednici grada Zagreba. Vrlo sugestivan i duhovit voditelj koncerta bio je prema dugogodišnjoj tradiciji Vojo Šiljak.

Cohenu u spomen

Skladbom *Pjeni se more* na antologijski tekst Dobriše Cesarića program je superiorno počeo jedan od utemeljitelja Zagrebačke škole šansone Hrvoje Hegedušić. Napomenuo je da tu izvedbu posvećuje nedavno preminulom svjetskom velikanu autorske pjesme Leonardu Coenu.

Ovogodišnji 19. Chansonfest karakterističan je po tome što je u programu bilo čak devet kantautorskih skladbi u izvornim izvedbama autora. (Mila Elegović — *Cesta*, Mladen Medak Gaga — *A rulji krulji*, Alka Vuica — *Voli me još*, Miroslav Škoro — *Putujem sam*, Maja Posavec — *Budi jak*, Zrinka Posavec — *Zaljubi se u mene*, Milko Kiš — *Ja kuševac*, Lucija Čustić — *Vraćam se i Anto Toni Janković — Spava*). Osim veterana Hrvoja Hegedušića, svi su interpreti bili predstavnici srednje i mlade generacije, što osigurava kontinuitet četrdesetogodišnjeg postojanja Zagrebačke škole šansone. Jedina kantautorska skladba s društveno angažiranim tekstom bila je pjesma Mladena Medaka *A rulji krulji* koju je autor vrlo uvjerljivo i dojmljivo izveo uz oduševljenje auditorija.

Miroslav Škoro ne treba putovati sam ako se bude držao slavonskih ravnica

Chansonfest je završio instrumentalnom izvedbom kancone Chanson br. 1 Zvonka Špišića uz dolazak na scenu svih izvođača

Maja Posavec s pjesmom *Budi jak!* dokazala se kao respektabilna kantautorica na koju možemo računati

Splitska šansonijerka Ana Opačak koju je iznjedrio prošlogodišnji TV show *The Voice* bila je logičan izbor za Chansonfestu na kojemu se predstavila u pjesmi Ines Prajo

Majina sestra, Zrinka Posavec, pri debitantskom nastupu na Chansonfestu debitirala je i kao skladateljica

Generacijska kriza

Generacijska autorska kriza zabavne glazbe posljednjih 20 godina, ne samo kod nas nego i u svijetu, pokazuje da su se u šansoni naše pjesme koje prema sadržaju i orkestraciji više pripadaju zabavnoj i popularnoj glazbi. (Bio je to slučaj u korelaciji Splitskog festivala zabavne glazbe i Festivala dalmatinske šansone u Šibeniku.) To je uočljivo i na ovogodišnjem 19. Chansonfestu, što nimalo ne umanjuje njegovu vrijednost. Skladbe koje nisu izvodili kantautori vrlo su uspješno izveli Lea Dekleva i Bruno Krajcar (*Igračka vjetрова*), Detour (*Biram*), Quen of Sabe (*Crni mjesec*), Voland Le Mat (*Nije fer*), Magdalena Mandura (*Litra kestjenja na eks*), Tamarra (*Rokambol*), Auguste (*Prosinac*) i Ana Opačak (*Oprosti, žurim*). Skladba Ines Prajo *Oprosti, žurim* u izvedbi mlade splitske pjevačice Ane Opačak isticala se po temperamentnoj vokalnoj interpretaciji te izvrsnom aranžmanu Ivana Popeskića s improvizatorskim flautističkim solom. Dirigent Josip Cvitanović vrlo je uspješno vodio festivalski orkestar koji se sastojao od gudačkog ansambla i velike ritam-sekcije s dvije elektroničke klavijature. Za razliku od prošle godine kad je autor većine aranžmana bio Josip Cvitanović, na ovogodišnjem Chansonfestu sudjelovalo je više od 15 mladih aranžera, od kojih će neki možda doseći sofisticirani način šansonijerskog orkestriranja Pere Gotovca, Radana Bosnera ili Stipice Kalogjere.

Ovogodišnji je Chansonfest bio bolji u izvedbenom nego u autorском pogledu, što u glazbi nije rijetkost. Završio je instrumentalnom izvedbom kancone Zvonka Špišića *Chanson br. 1*, uz dolazak na pozornicu svih izvođača i najavu 20., jubilarnog Chansonfesta.

Na staru školu zagrebačke šansone podsjetio je Hrvoje Hegedušić

Tvornica je bila ispunjena, a bend je s gostima dobro napunio pozornicu

Detour za 10. rođendan fanovima u Tvornici 19. studenoga 2016. priredio tulum za pamćenje

Projekt koji je napokon postao bend

MATEJ ČELAR

Detour je mnogo uvjerljiviji uživo negoli u studijskim uvjetima i nabrijani *funky* i *disco* aranžmani pokazuju na koji način bi Detour mogao steći toliko potrebnu živost

Piše: Bojan Mušćet

Bend čija je donedavno glavna odlika bila da se ne zna tko u njemu pjeva, a tko svira, zagrebački Detour, nastupom u Tvornici 19. studenoga odlučio je napokon kapitalizirati bolje strane svoje karijere i prirediti nastup na kojemu svi pjevaju i svi sviraju.

Nastup s perikama

To znači da je na koncertu predstavljena nova atraktivna pjevačica Gina Victoria Damjanović koja je glasom i *stylingom* u kojemu je dominirala afroperika dominirala dvosatnim *showom*. Osim nje, zapjevali su i bivši prvi glasovi — Maja Posavec, Dario Iričanin te Ines Tričković, a u dvije pjesme vokalnih se dionica prihvatio i vođa benda Nenad Bordugan, koji je također promijenio *image* stavivši periku.

Osim benda, zvučnu sliku dopunjavali su Aleksandar Ismailovski na klavi-

jaturama, Ante Prkin Surka na perkusijama, Ozren Žnidarić na saksu, Andrej Jakuš na trubi, Stanislav Kovačić na violončelu, Gudački kvartet Prelude te prateća pjevačica Lucija Jakelić. Prilikom izvedbi pjesama *Plešem sama* i *Zaljubila sam* se u frontalni red stao je saksofonist Jakša Kriletić i zapalio rasplešanu publiku.

Tvornica je bila sasvim ispunjena, a i bend je s gostima dobro napunio pozornicu, što je pridonijelo izvrsnoj atmosferi koju nije pomutio ni ne pretjerano dobro ugođen razglas.

Činjenica je da je Detour takav nastup mogao realizirati barem prije godinu dana, nakon objavljivanja sjajnog albuma *A što ak' ja*, no očita kadrovska previranja prolongirala su im koncert karijere. Gina Victoria Damjanović bendu je došla kao naručena. Prvim samostalnim singlom *Tko si zapravo ti* nije postigla osobit uspjeh pa je dolazak u Detour bila *win-win* situacija. Singl *Zaljubila sam* se postao je jedan od njihovih najvećih hitova i, zapravo, pozivnica širokom krugu slušatelja da dođu na koncert u Tvornicu.

Gina Victoria Damjanović dala je sve od sebe na koncertu i postavila si je kriterij koji će kompletan bend morati slijediti. Vokalistica koja uspješno spaja glas i stas svakako će privući i veću pažnju javnosti, ali i struke. Isto tako, očito je da će ona sada biti zaštitno lice benda, s obzirom na to da je Maja Posavec članstvom u bendu, ali i raznim samostalnim izletima, postala samostalni bend, a Nenad Bordugan ipak nije pravi frontmen.

Vjerujem da su se mnogi u Tvornici prvi put susreli s glazbom Detoura i da će nakon nastupa postati njihovi fanovi. Bend je mnogo uvjerljiviji uživo negoli u studijskim uvjetima i nabrijani *funky* i *disco* aranžmani pokazuju na koji način bi Detour mogao steći toliko potrebnu živost. Bilo je na koncertu odsviranih i umjerenijih pjesama u akustičnim aranžmanima, no ni u jednom trenutku atmosfera nije padala.

Tomu je svakako pridonijela vrlo uigrana ekipa, odnosno ujednačeni izraz članova benda i gostiju, pa se povremeno činilo da je na pozornici big bend s vrlo bogatim *soundom*. Činjenica je i da je Detour očito postao zrelo bend

koji može vješto komunicirati s velikim auditorijem; u tom je smislu pozornica u Tvornici bila čak i premala za njih.

Funky manirizam

Pop Detoura svakako ima potencijal definiran novom pjevačicom koja je svladala većinu naslijeđa, ili se barem tako čini. Detour u sljedećoj fazi karijere treba pokazati koliko je velik, nastupajući bez bivših pjevačica i bez pomoći sa strane, kao što je prije nešto više od godinu dana pokazala Vatra izvršnim koncertom u Maloj dvorani zagrebačkoga Doma sportova.

Osim navedenih pjesama, vrhunci nastupa odnose se na dvije izvedbe pjesme *Tvoje lice se promijenilo* u kojoj je briljirao Nenad Bordugan sa svojim *funky* manirizmom sviranja gitare, a publika je toplim pljeskom nagradila i Ines Tričković koja je otpjevala *Cvijet*.

Detour je pružio vrlo dobar šou u Tvornici i sigurno je da je deseta godina njihove karijere prilično sretna, unatoč nedorečenom albumu obrada vlastitih starijih pjesama.

Radimo glazbu koja nam se sviđa i to nam je jedini kriterij

Početkom 2017. pjevačica planira objaviti treći studijski album

Razgovarao: **Dubravko Jagatić**

Neposredno nakon velikoga samostalnog koncerta održanog u Tvornici kulture 9. prosinca 2016., na kojem je najavila izlazak novog, trećeg studijskog albuma te proslavila pred rasprodanom dvoranom 13 godina uspješne karijere, Natali Dizdar dala je intervju za *Cantus*

Kako to da si se odlučila za samostalni koncert baš u Tvornici kulture?

Tvornica kulture je kulturni prostor za koncerte, baš kao i ZKM, u kojemu smo nastupali prije nekoliko godina. Jako sam se veselila ovom nastupu i drago mi je što smo na kraju imali rasprodan koncert. Cijela ekipa je bila presretna, moji dečki Marino, Vanja, Ivan, Levčić, Smajli, Vlado Mirčeta, Ines Nožica, Marko Turkalj i Goga Bosak, izvršna producentica cijele priče. Publika je bila fantastična, nezaboravna. Beskrajno sam zahvalna svima koji su kupili kartu, došli i uživali.

Veliki trud se ipak na kraju isplati i pruža neopisivo zadovoljstvo. Ja sam spremna za takve dvorane, prostore i festivale.

Je li gotov novi album?

Novi album je zaokružen i planiramo ga završiti početkom 2017. godine u izdaju matične kuće Agapa. Svi ga jedva čekamo, sigurna sam da neću razočarati. Do tada svi mogu uživati u novom singlu *Mjesto za jedno* i spotu koji uskoro izlazi, a snimao se u Tvornici.

Kako će se zvati album i kad bi se trebao pojaviti na tržištu?

Još uvijek nemamo naziv albuma. Još je rano. Razmišljat ćemo o tome kad snimimo sve pjesme. Na albumu je deset pjesama, kao i na prethodnima. Devet novih i jedna obrada.

S kime si surađivala na novom albumu?

Mnogo je suradnika, tekstopisaca, od koji mogu navesti pjesnika Dejana Aleksića, Martu Muždalo, Petra Beluhana itd.

Autor tvojega novog singla *Mjesto za jedno* je Dino Šaran s kojim surađuješ od početka karijere. Što ti se najviše sviđa kod njega kao autora?

Ma Dino je cool tip, to nekako ide s njim. Ne forsiramo ništa, ne forsira on. Ako se dogodi, pošalje pjesmu, odlučimo timski i krenemo u to. Nakon odluke je sve lakše. Nakon *Grijeha*, koja je također njegova pjesma, dogodila se ova pjesma, a *Grijež* se dogodio prije pune tri godine.

Autorica pjesama

I sama si autorica nekih pjesama na novom albumu. Kako si se snašla?

Da, većina pjesama koje će se naći na albumu su autorske i koautorske, napravljene u suradnji s dugogodišnjim surad-

nikom i gitaristom Vladom Mirčetom. Inače sam napisala glazbu za dvije pjesme na prvom albumu, ali ovo su mi prvi angažmani u kojima sam radila na pjesmama od početka pa sve do faze kad je demo spreman za studio. To mi je cool proces i baš smo uživali.

Koliko je teško pronaći dobar tekst za pjesme i koliko ti je u odnosu na pjesmu važan tekst?

Hrvatski jezik je zahtjevan i specifičan, tako da su tekstovi za mene vrlo važni i nije lako dobiti dobar tekst. Srećom, za mene su tekstove pisali Dino Šaran s kojim smo već surađivali na hitovima *Stranac* i *Grijež*, Petar Beluhan iz grupe Mayales, koji je također pisao pjesme za moj prvi album, te Marta Muždalo koja je napisala tekst za moju prvu pjesmu *Ne daj*. Svi tekstovi su ljubavne tematike i prate dinamiku mojih dosadašnjih pjesama.

Prema kojem kriteriju si birala autora?

Nema tu odabira, ja sam s Vladom krenula u tu avanturu davno. Imala sam teme, ostalo se radilo i razradilo. Dino Šaran se dogodio, kao i s pjesmom *Grijež*. Nije bila u pitanju narudžba pjesme. Imam super dvojac vrijednih producenata — Juru Ferinu i Pavla Mihočevića. Super mi je s njima raditi. Opušteno je, slažemo se i uvažavamo.

Hoćeš li s glazbenicima koji su te pratili na koncertu u Tvornici nastaviti na koncertima po ostatku Hrvatske?

Meni je to najveća želja. Zaista su mi važni prostori u kojima se nastupa, kao i sama produkcija koncerta. To kolege jako dobro znaju. Za produkciju dobrih velikih koncerata potrebna su golemo sredstva, dobre lokacije, PR, marketing, velika organizacija i na kraju tržište. Ne ovisi to uvijek samo o željama. To je jako velik posao. Svi koji se bave poslom kakvim se i ja bavim, imaju želju raditi takve nastupe.

Podilaženje ukusima

Stvaraš i izводиš pop-glazbu koju prihvaćaju i ljubitelji urbane scene i zabavne glazbe, zbog čega te mnogi cijene i vole. Koliko je teško pronaći tu ravnotežu i sredinu kako bi se svojim pjesmama svidjela raznim ukusima?

Nemam potrebe svidjeti se raznim uku-

sima. Radimo glazbu koja se nama sviđa i to nam je jedini kriterij. Nikad nismo ni s jednom pjesmom kalkulirali na bilo koji način. Drago mi je da imam široku publiku i da mogu održavati koncerte kao što je ovaj u Tvornici kulture, s tako odličnom energijom i ljudima s kojima zaista nije bilo teško stvoriti atmosferu za pamćenje.

Posebnu pažnju poklanjaš spotovima. Koliko se voliš prepustiti rukama i idejama redatelja, a koliko želiš da se realiziraju neke tvoje ideje?

Surađivala sam s mnogim redateljima, a najviše s Andrejom Korovljevom koji potpisuje spotove za pjesme *Stranac*, *Grijež*, *Stop*, *Zamijenit ću te gorim*, *Ne reci zauvijek* i famozni *ZKM live DVD* za koji smo dobili Porina. Puno toga ovisi o budžetu i kreativnosti autora. Trudimo se i improviziramo. Dosta i riskiramo, ali nastojimo uvijek zadovoljiti jedan nivo. Ja imam producenticu Gordanu Bosak koja se brine o puno stvari. Sve je to veliki posao i radi se timski.

Kako ti se sviđa situacija na aktualnoj hrvatskoj pop-rock sceni? Postoje li neki izvođači i autori koji ti posebno imponiraju i čija te glazba posebno privlači?

Postoje bendovi koje volim slušati i radiostanice koje su mi omiljene. Ne pratim scenu baš pomno. Dobre pjesme uvijek dođu do mene, ali mislim da je stanje na sceni bez promjena. Volim Bareta, Jinxe, TBF...

Koliko radiš na svojem glasu? Vježbaš li i školuješ li ga kontinuirano ili ga samo održavaš svakodnevnim pjevanjem i pjevušenjem?

Nisam taj tip i nisam dosad osjetila potrebu za tim. Pjevujem kad sam sretna, a to je dovoljno često, tako da je sve super.

Iza tebe je 13 godina prilično uspješne karijere. Jesi li zadovoljna postignutim ili misliš da si mogla bolje i više?

Zadovoljna sam. U Hrvatskoj nisam mogla puno više postići. Bavit ću se ovim poslom još dugo. Moje pjesme su kontinuirano u eteru 13 godina. Voljela bih samo često snimati, skladati, nastupati i naravno proširiti tržište. Polako, doći će i to.

Gibonni i Oliver vratili vjeru u ljubav

Na četverosatnom spektaklu u prepunoj dvorani izveli su najveće hitove svojih karijera

Piše: **Monika Dražinić**

Kad dva velikana hrvatske glazbene scene udruže snage, unaprijed se može znati da će koncert biti za pamćenje, a Oliver Dragojević i Zlatan Stipišić Gibonni upravo su to i potvrdili. Nakon što su snimili zajednički album *Familija*, odlučili su se za zajedničku turneju kako bi ga predstavili, a na popisu lokacija 29. listopada našla se i Arena Varaždin. U pozadini su svi prisutni najprije mogli primijetiti zanimljivu nenametljivu scenografiju koju su činili golemi stolac i komoda s ogledalom te stalak za kape. Na takvoj pozornici Gibonni i Oliver zajedno su održali go-

tovo četverosatni koncert koncipiran kao dinamične izmjene samostalnih nastupa uz redovite zajedničke izvedbe na prijelazima. Osim Olivera i Gibonni, tada su se izmjenjivali i njihovi prateći bendovi te su im se na pojedinim pjesmama pridruživali i njihovi gosti, a nastupe su obogatili i dojmivi svjetlosni efekti koji su pratili atmosferu pjesama. Sedam tisuća ljudi u punoj varaždinskoj Areni dijelilo je atmosferu punu ljubavi i mira koje Oliver i Gibonni redovito slave u svojim pjesmama.

Zbog čekanja da se smanji red na ulazu kako bi svi mogli uživati u nastupu, koncert je malo kasnije od predviđenog počeo zajedničkom izvedbom pjesme *Dobar dan* u pratnji Gibonnijeva benda, uz gostujući zbor *Izvor* te Olivera za klavir. Pozdravivši sve, pozornicu je preuzeo Gibonni prvim singlom s novoga albuma *Onako, od oka*. Slijedile su poznate pjesme kao što su *Sve ću preživiti* i *Dvije duše*. Gibonni, kao iznimna po-

java na prostoru popularne glazbe, vrlo visokih kriterija, uspio se kvalitetom nametnuti prostoru zabavne glazbe osvojivši dojmivi broj poklonika, ujedno pridobivši i glazbenu struku.

Ples uz violinu

Snažni, sugestivni i slikoviti tekstovi sjajno odmjerenih izraza, vrlo raznovrsnih tema koje čine svačiju svakodnevicu, ilustrirani su jednako tako pomno razrađenim glazbenim ruhom, pri čemu, osobito na posljednjem albumu, Gibonni izuzetno vodi računa o uravnoteženosti jednog i drugog te na taj način postiže idealnu pomirbu: svojevrsno zrcaljenje tekstualne poruke u glazbi i obratno.

U izvedbi uživo to sve dobiva na težini i cjelovitosti, između ostalog, zahvaljujući i njegovu pratećem bendu koji čine Niki - ša Bratoš na gitari, Hr-

voje Rupčić na perkusijama, Branimir Gazdik na bubnjevima, Matej Kovačević za klavijaturama, Marko Reljanović na basu, prateći vokali Brankica Jovanovski, Teo Brajčić i Daria Hodnik Marinković, a posebno moram izdvojiti Marka Ramljaka na violini, koji vladajući svojim glazbalom u izvedbama uživo vodi glavnu riječ u ostvarivanju mistično ambientalnoga glazbenog ozračja. Svojim uvodima u pjesme i redovitim solima daje poseban senzibilitet pjesmama, a dobivene je zvuke teško opisati riječima. Nema sumnje, dakle, da je u Gibonnijevoj glazbi primjena violine slavodobitno preuzela konvencionalne uloge električne gitare i klavijatura u standardnim pratećim sastavima te se pokazala iznimno fleksibilnim glazbalom koje ostvaruje nevjerovatne i zadivljujuće učinke.

Dojmljiva je bila izvedba pjesme *Mirakul* u kojoj se Gibonni pridružila pjevačica Stephanie Sounds, a on je čak zaplesao uz ritmove violine. Gibonni je a cappella izvedba pjesme *Ako me nosiš na duši*, koju je publika pjevala uglas, također je bio poseban trenutak večeri, a osobit dojam ostavila je i izvedba pjesme *Libar*. Publika je pjesmu gotovo samostalno otpjevala nadglasavajući Gibonni, a nakon milozvučnoga violinskog sola, Gibonni je potpuno utišao publiku te su sasvim tiho otpjevali refren posljednji put.

Na koncertu je gostovala i Stephanie Sounds

Oliver i Gibboni održali su četverosatni koncert

Oprosti za kraj

Uslijedila je osobito emotivna izvedba novog singla *Udica* koji odražava savršenstvo stvaralačkog potencijala Zlatana Stipišića i u kojem je tekstualno dosegnuo same vrhove poetičnosti, a koncipiranjem glazbe u suzdržanom minimalizmu fraza, boja i ritmičke pojačao metaforički doživljaj sudbinske isprepletenosti čovjeka i mora. Zbor *Izvor* mu je te večeri u Varaždinu pomogao u postizanju željenoga ugođaja. Gibbonijev dio koncerta dosegao je kulminaciju u pjesmi *Posoljeni zrak i razlivena tinta* u kojoj je opet gostovala Stephanie. Uz prepoznatljiv aranžman, istodobno mističan i čvrst, snažan Stephaniin glas i dinamične svjetlosne efekte, publika je pjevala u sav glas s Gibbonijem koji je i ovaj put potvrdio standardno sjajnu komunikaciju s publikom na svojim koncertima. Za kraj svojega samostalnog kraljevanja pozornicom ostavio je svoje možda najpoznatije hitove *Zlatne godine* i *Oprosti*, a na posljednjoj se, uza zbor *Izvor*, pridružio i Oliver.

Pjevao i Beatlese

Oliver je pjevač kojega hrvatski glazbeni svijet smatra legendarnom institucijom jer ima specifičnu karizmu koju nije lako opisati. Iznimna muzikalnost, specifičan mediteranski šarm i duhovitost samo su neke od karakteristika njegove dugotrajne karijere. Tijekom svojeg dijela koncerta pokazao je suvereno vladanje klavirom, gitarom i harmonikom, a otvorio ga je plesnim hitom iz mladih dana *Što učinila si ti* pokojnog Zdenka Runjića koji je presudno utjecao na njegovu karijeru. Sve je iznenađio izvedbom pjesme *Yesterday* legendarnih *Beatlesa* uz pojačanje saksofonista Dražena Bogdanovića. Nije izostala ni *Što to bješe ljubav*, a cijeli je nastup odradio uz pratnju svojih *Dupina* (Goran Franić, Silvije Petričić, Kamenko Tulić, Aljoša Draganić-Vrančić), prateće grupe koja nas je, uz mnoge druge vrhunske trenutke, počastila moćnim uvodom u stilu simfonijskog *rocka* pjesme *Jubav moja* autora Zorana Mišolongina. Dojmljivom, živahnom i atraktivnom svirkom osvojili su izved-

bu pjesme *Pismo moja* koju potpisuje Jure May Stanić. Nije zaboravio izvesti ni singl s aktualnog albuma *Gdje to piše*. Oponašajući šum mora i valova, uveo nas je u *Trag u beskraju* Antonaccija Biagla, a publika je osobito reagirala i na *Tko sam ja da ti sudim*. Energijski skok dogodio se na njegovu zadnjem nizu. Živi plesni ritam i španjolski ugođaj mogli smo čuti i doživjeti u *Nedostaješ mi ti*. Zatim je zaplesao, izazvavši ovacije publike, u izvedbi uvijek dobro prihvaćene pjesme *Morski vuk*. Nastavio je u veselom tonu, dohvativši harmoniku i otpjevavši doista jedinstvenu *Nadalinu*.

Zajednički su otpjevali *Sreću*, *Dobro jutro*, *tugo*, *U ljubav vjere nemam* koja je

Dvojica umjetnika oduševila su prepunu dvoranu Arene u Varaždinu

rasplesala publiku. Uslijedile su i *Vjeruj u ljubav* i *Lipa moja*, a koncert su završili s vremenom *Cesaricom* koju je publika pjevala iz svega glasa. Bez sumnje su priredili iznimno emotivno nabijen i velikodušan koncert, pjevajući najveće hitove svojih karijera, čak njih četrdesetak u gotovo četiri sata. Sumnjam da će se u skorije vrijeme pojaviti prilika da dva tako vrhunska izvođača iste večeri isprepletu svoje karijere kako bi publici priuštili jedinstven i nezaboravan koncertni doživljaj.

Grupa Cojones predvodnik je stoner rock scene u Hrvatskoj

Nije ti svejedno kad pročitaš kritiku u kojoj je tvoj rad proglašen albumom desetljeća

Zagrebačka grupa Cojones nedavno se vratila sa sedme europske turneje na kojoj je predstavila novi album *Resonate* koji je zauzeo visoko mjesto na godišnjoj listi najboljih hrvatskih albuma u 2016.

Ovaj album želimo promovirati po gradovima u Hrvatskoj gdje još nismo bili

Razgovarao: Dubravko Jagatić

U razgovoru za *Cantus*, članovi grupe Cojones: Gordan Tomić (bas), Bojan Kocijan (gitara i vokal) i Nenad Mandić (gitara) + Stanislav Muškinja koji nije sudjelovao u razgovoru, iznijeli su svoje dojmove o prijemu njihova novog albuma *Resonate*, o tome koliko je teško dogovarati nastupe diljem Europe te zbog čega su Juru Ferinu i Pavla Mihočevića odabrali za producente svojega novog albuma.

Jeste li zadovoljni prijamom albuma *Resonate* u Hrvatskoj?

Gordan: Imamo osjećaj da zasad sve ide prema planu. Naravno, neke reakcije su nas ugodno iznenadile, iako smo svi znali da smo napravili dobar album.

Nenad: Nije ti svejedno kad pročitaš kritiku u kojoj je tvoj rad proglašen albumom desetljeća. No s druge strane, hvalospjevi nisu bit ovoga posla. Meni je važan »onaj jedan klinac«, svejedno je li rodom iz Makarske, Londona ili Zagreba, koji bi mogao zbog neke naše pjesme uzeti gitaru i osnovati bend.

Nedavno ste se vratili s još jedne europske turneje. Ako se ne varam, sedme unatrag nekoliko godina. Koliko je teško organizirati turneju jednom hrvatskom bendu po Europi?

Gordan: Da, u deset godina postojanja bili smo na sedam turneja. Mislim da je teško vjerojatno koliko i svakom drugom bendu iz Europe. Naravno, bendu iz Njemačke je lakše organizirati turneju po Njemačkoj jer je to velika zemlja i žive u njoj, ali općenito gledano, danas je to postalo teže jer ima puno bendova koji sviraju. Mi smo nekako s godinama uspjeli naći model koji nam odgovara i koji pokušavamo dizati na neki viši — drugačiji — nivo.

Koliko su za samu promociju grupe važni nastupi na poznatim europskim festivalima?

Gordan: Festivali su dosta važni jer bend dobije priliku svirati pred većom publikom, a samim tim upoznati publiku s bendom koji inače nemaju priliku čuti u svojim mjestima. Nama su festivali uvijek nekako otvarali vrata za bolje svirke po klubovima i širili dobre vijesti o našoj muzici.

Nenad: Trenutačno, naš status u Europi nije takav da dobivamo atraktivne termine na festivalima. Ipak, to ima dobre posljedice: vide te ljudi dok su trijezni, a nakon završetka svirke, u osam navečer, em možeš gledati odlične bendove, em je i sve ostalo spremno za tulum.

Bojan: Naravno, svirati u sedam navečer u Njemačkoj na festivalu nije isto što i kod nas u tom terminu. Tamo publika redovito u velikoj većini dolazi na početak festivala, prati sve bendove i nije im važan termin, posebno ako im se bend svidio.

Reakcije iz Europe

Kakve su reakcije publike iz europskih zemalja kad čuju Cojonese prvi put na sceni? Iznenadenje vrhunskim bendom iz Hrvatske ili oduševljenje odličnom rock-svirkom?

Gordan: Reakcije su raznolike — sežu sve do oduševljenja.

Bojan: Mislim da ljudima nije važno odakle dolazimo.

Nenad: OK, bilo je nekih naših ljudi koji su možda zbog nostalgije za starim krajem kupili i majicu i CD.

Bojan: Naravno, no to su povremeni slučajevi. Majice i albume u paketu ne kupuju samo Hrvati u dijaspori.

Gordan: Uglavnom, promotori nemaju praksu isticati odakle bend dolazi, pogotovo ne na festivalima. Naravno, kad dođeš u Jenu — grad koji je svima nama u kolektivnom sjećanju kao neko mjesto u Istočnoj Njemačkoj — zima je,

Hvalospjevi nisu bit
ovoga posla. Meni je
važan »onaj jedan klinac«,
svejedno odakle je, koji
bi mogao zbog neke naše
pjesme osnovati bend

poglavito iz Njemačke i Austrije. Sve su većinom suzdržano odobravajuće, no s druge strane publika i ljudi koji nas prate su iznenađeni pomicanjem kvalitete benda na neku novu razinu.

Nenad: Jedno je kad ljudi koji pišu recenziju prate bend godinama, a drugo kad između 50 albuma koji su izdani toga tjedna, netko iz Brazila ili Njemačke izabere tvoj album i kaže: ovo mi je okej. Tip nas vjerojatno nije vidio uživo, u moru bendova izabrao je naš album. Već mi je to dovoljno dobar znak, ocjena albuma je u drugom planu. To više što je izgledno da će nas isti taj recenzent doći vidjeti budemo li svirali u blizini. Tu smo na svojem, ne bojim se te reakcije kad nas neko suzdržani recenzent vidi uživo.

Kako je došlo do suradnje s uglednom britanskom diskografskom kućom Rough Trade?

Gordan: Do suradnje je došlo preko našeg austrijskog izdavača Panta R&E za koje Rough Trade radi distribuciju po Europskoj uniji.

Nenad: Za sada je to distribucija u Njemačkoj, Švicarskoj i Austriji. Dobar im

Na glasu ste kao jedni od predvodnika stoner scene u Hrvatskoj. Danas u Hrvatskoj egzistira barem deset odličnih stoner bendova. Zbog čega je stoner rock kao glazbeni žanr pronašao toliko sljedbenika baš u Zagrebu?

Nenad: Navodno postoji neko istraživanje, kao ozbiljni su frajeri to napravili — uzorak je nekoliko milijuna konzumenata glazbe — i *stoner rock* je proglašen glazbom koju sluša najviše ljudi na svijetu.

Gordan: OK, vjerojatno nisu računali *boy* bendove i ove naše kantautore koji njeguju »grčko-rimski« stil. No u osnovi, to je to: bas-bubanj-gitara-glas — to je formula za sva vremena, a *stoner* scena je u ovom trenutku najbolje prakticira.

Zanimljivo je da su album producirali Jura Ferina i Pavle Miholjević koji i nisu prije vas bili previše bliski sa stoner rock zvukom, no rezultat je iznad svih očekivanja. Kako to da ste se odlučili baš za njih da vam produciraju album?

Gordan: Do Pavla i Jure došli smo preko prijateljskih krugova koji nam se preklapaju, a njihova filozofija, pristup i na kraju krajeva ljubav prema muzici je nešto što nas je odmah privuklo. Nakon početnog kontakta, svi smo shvatili da dobro funkcioniramo zajedno i da imamo slične poglede na glazbu. To se povjerenje tijekom snimanja produbilo, tako da sad kad imamo priliku i tehničke uvjete, oni postaju dio naše postave uživo.

Nenad: Jura i Pavle su naša braća. »Kliknuli« smo još dok smo snimali *Rocker*, pjesmu koja je trebala biti pokazatelj možemo li surađivati.

Bojan: Suradnja s Jurom i Pavlom je bila za sve potpuno novo iskustvo. Oni nisu radili s bendom koji svira takvu vrstu glazbe, a mi smo do tada surađivali s ljudima koji su pripadali nekom našem krugu, frendovima koji su tu bili da pomognu. Ono, ionako bi čuli album pa su bili tu kao »treće uho«, da ne velim glas razuma. Ovo je bilo nešto sasvim drugačije: dolaziš tipovima koje ne poznaješ, osim što znaš da rade vrhunski. Tijekom snimanja shvatiš da su u pitanju dva genijalca i da je to najbolja stvar koja ti se mogla dogoditi.

Na našem tržištu

Hrvatska medijska scena kao da namjerno ignorira uspješne hrvatske rock-bendove koji ostvaruju uspjeh izvan granica Hrvatske. Kako se vi nosite s tom činjenicom i kako to komentirate? Koliko vam je važno uopće osvojiti hrvatsku publiku i hrvatsko tržište?

Gordan: Ne obaziremo se na to previše, to je problem medija. Mi se želimo baviti muzikom i izvoditi je uživo.

Nenad: Mediji imaju svoje »zakonitosti« koje su s vremenom evoluirale od toga da je važnije tko se s kim vjenčao i tko se gdje operira. Mi ne pripadamo toj kategoriji, no našli smo svoj prostor i u medijima, pogotovo novim albumom.

Bojan: Važni su mi mediji, no samo zato što će za moj bend čuti više ljudi. Ističem čuti jer nama kao bendu nije bitno da nas vide na naslovnica, nego da se ljudi zainteresiraju i dođu na naš koncert. Željni smo svirati u Hrvatskoj »gdje god ima struje«, no kao bend želimo ljudima pružiti vrhunski koncert i za to moraju postojati neki zahtjevniji tehnički uvjeti.

Gordan: Nismo mi jedini bend koji svira više u inozemstvu nego po Hrvatskoj. Drago nam je dobiti dobru recenziju u hrvatskim medijima, no ne zamaramo se titulom »prvaka u vlastitom dvorištu«.

Jeste li pokušali napisati i uglazbiti koju pjesmu na hrvatskom jeziku?

Gordan: Imam bend u kojem to radim.

Bojan: Prije četiri godine dobili smo poziv za sudjelovanje na *tribute* albumu Satanu Panonskom. Obradili smo njegovu pjesmu *Croatia*. Bilo je to posebno iskustvo.

Kakvi su planovi za 2017. godinu?

Gordan: Plan za 2017. godinu je nastavak promocije albuma *Resonate* po regiji i šire.

Nenad: Imamo pozive na neke festivale ovoga ljeta jer sad je vrijeme kad se to dogovara. Reakcije na album su odlične pa vjerujemo da ćemo napokon svirati u nekim zemljama gdje nas već dulje zovu. Poslat ćemo ti razglednicu, nadam se ne samo jednu... haha.

Gdje će vas i kada moći doživjeti hrvatska publika?

Gordan: Vintage Industrial bar nas je pozvao na slavlje njihova četvrtog rođendana, 16. prosinca, pa smo odlučili da bi bilo bezobrazno odbiti poziv na rođendan dobrih prijatelja.

Bojan: Dio festivala s kojima pregovarano je i u Hrvatskoj. Klupske svirke ovdje su teško pitanje. Obostrani interes — nas i organizatora — postoji, no da bismo »dobacili« do Makarske ili Dubrovnika, jednostavno ne možemo krenuti ako nismo dogovorili još dva koncerta »po putu«. S druge strane, Njemačka — Austrija — Italija su nam jednako daleko, a osim boljih honorara, i više je mjesta na kojima možemo svirati.

Nenad: Ne predajemo se. Osim na novim kontinentima, ovaj album želimo promovirati po gradovima u Hrvatskoj u kojima još nismo bili.

ZORAN STAUČIĆ

AFRINA GRUPE COLORES

Dečkima je drago dobiti dobru recenziju u hrvatskim medijima, no ne zamaraju se titulom »prvaka u vlastitom dvorištu«

putovao si nekoliko sati da stigneš na vrijeme, a dočeka te poluprazan klub. Počneš isporučivati to što imaš i na sredini druge pjesme vidiš da je klub ispunjen do vrha. Tada im kažem: ej bok, smrzli smo se da dođemo do vas, mi smo iz Zagreba, iz Hrvatske — ajmo od ovoga napraviti najbolji tulum koji možemo zamisliti.

Nenad: Da, onda nas oni upamte kao bend iz Hrvatske. I svima dobro. Još samo da Ministarstvo kulture shvati... hahahahaha.

Jeste li već dobili kakve recenzije iz inozemstva? Što pišu europski glazbeni kritičari?

Gordan: Recenzije stižu iz inozemstva,

je logo, a čujem da kod vas starijih pomaže da se obrati pozornost. Ipak, moram upozoriti neupućene: ne zvuči mo kao The Smiths... haha.

Ljubav prema sedamdesetima

Odakle ta neskrivena ljubav prema rock-zvuku sedamdesetih?

Gordan: *Stoner* scena izgrađena je na temeljima sedamdesetih. Uostalom, to je sjajna glazba. Poslušaj pažljivije prve Zeppeline pa mi onda odgovori je li samo *stoner* utemeljen na tom albumu.

Nenad: Kao da *grunge* nema veze s prvim albumom Zeppelina.

Smijeh, ples i hrpa pozitivne

Ovogodišnje izdanje vratilo se u jednodnevni format i bilo pun pogodak

Piše: **Monika Dražinić**

Pozitivan koncert, kojim se već dvanaestu godinu obilježava Svjetski dan borbe protiv AIDS-a, doveo je na pozornicu Doma sportova velika imena i osigurao dobru zabavu prisutnima. U ovogodišnjem izdanju humanitarni duh pokazali su Luce, Rundek Cargo Trio, Josipa Lisac te Bajaga i Instruktori.

Prva je nastupila mlada simpatična Luce, relativno novo lice na domaćoj glazbenoj sceni, koju se nerijetko uspoređuje s britanskom pjevačicom Adele. Za njezina nastupa dvorana se još punila, tako da su mnogi, nažalost, propustili njezin nastup. S pratećom grupom izvela je svoje dosadašnje pjesme *Na oblaku*, *Dogodila se dosada*, *Vraćam se*, *Nakon dana tog* i *Možda mi* kojom je i počela karijeru. Osim njih, izvela je i novu, još neobjavljenu pjesmu. Sve njezine dosadašnje pjesme karakterizira ugođaj sjete i melankolije kojem osobito pridonosi njezin gusti i tamni vokal, u kojem, usput rečeno, pozornost poprilično odvlači čujna nazalnost koja i ne zvuči uvijek ugodno. Međutim, pred tom mladom pjevačicom nedvojbenih potencijala svakako ima prostora za napredovanje u vokalnoj tehnici. Većinu pjesama potpisuje sama Lucija Custić Luce, no surađuje i s Ines Prajo (*Možda mi*, *Na oblaku*) i Vinkom Ergotićem (*Sama ostajem*, *Nakon dana tog*), dok je pjesmu *Dogodila se dosada* napisao Aljoša Šerić, frontmen grupe Pavel.

Mistika i magija

Nakon mlade Luce, scenu su zauzeli Darko Rundek i njegov Cargo Trio koji čine Isabel na violini i multiinstrumentalist Dušan Vranić koji je svirao sve što je trebalo. Opušteno su izveli de-

setak pjesama, što novih, što starih. Većinu je prožimao pomalo mračan i mističan, magičan ugođaj, no ipak je nastup zračio optimizmom. Prisutni su bili negdje pariški, negdje latino zvuci, a prevladavale su socijalne teme. Počeli su apelativnom pjesmom *Džaba*, a uslijedile su posebno popularne *Ruke i Uzalud pitaš* koje su već svi pjevali uglas. Stvorili su posebnu atmosferu ubacivši u set-listu intimnu i sanjivu pjesmu *Sanjala si da si sretna* koja je jednostavno hipnotizirala Dom sportova. Atmosferu su Rundek Cargo Trio razbuktali hitovima *Ima ih* i *Ay Carmelom*. Njihov nastup više bi odgovarao nekom manjem, intimnijem koncertu, imajući u vidu ležerno dogovaranje između pjesama, ali ipak se sve doimalo simpatičnim, a publiци je takav ležerniji pristup vidljivo odgovarao. Između pjesama Rundek je zapalio cigaretu, ispričao neke osobne doživljaje i to kako je nastala pjesma *Mostovi*, naslovna pjesma njegova posljednjeg albuma. Zatvorili su nastup neizostavnim hitom *Apokalipso* koji je više otpjevala sama publika nego Rundek.

Svevremenska diva

Nakon toga je stigla legendarna diva Josipa Lisac koja je sve očarala svojom vitalnošću i energijom. Ta ekstravagantna umjetnica sa svojim bendom izvela je svoje velike hitove kao što su *O jednoj mladosti*, *1000 razloga*, *Gdje Dunav ljubi nebo* i mnoge druge, zaodjenuvši ih u jazz i funk ruho. Stvorili su dobru atmosferu i raspjevali publiku. Karlo Metikoš autor je glazbe većine pjesama, a tekstove su pisali Ivica Krajač i Alka Vuica. Josipa je ponovno, tkozna koji put, pokazala da je jedinstvena i neponovljiva pojava, ne samo na našim glazbenim prostorima. Još jedanput je došla do izražaja njezina sposobnost sinteze vizualnog i muzikalnog, kao i spremnost prihvaćanja no-

Josipa Lisac publiku je zabavila energičnim nastupom

vih i drukčijih glazbenih pristupa u izvedbama i starih i nekih novih hitova. To se posebno odnosi na izvedbe pjesama *Ležaj od suza* i *Hir, hir, hir*, dok, primjerice, obrada pjesme *Danas sam luda* nije baš zazvučala najodmjereneje.

Bajaga za kraj

Zatim su došli na red *headlineri* te večeri, Bajaga i Instruktori. Dobili su najviše vremena za nastup i to su iskoristili na najbolji mogući način. Oni su dobrim ritmom i energijom rasplesali Dom sportova, osobito pjesmama *Verujem, ne verujem*, *Vesela pesma*, *220 u voltima* i *Moji drugovi*. Bajaga i Instruktori su prije godinu dana zagrijali Dom sportova na *Tulumu*, a ovogodišnja repriza samo je potvrdila kakvi su znalci u stvaranju prave atmosfere i da ih zagrebačka publika obožava. Publika je u zanosu uživala u hitovima kao što su *Godine prolaze*, *Plavi safir*, *Život je nekad siv*, *nekad žut* i *Tišina*. Za komunikaciju s publikom bio je zadužen gitarist Žika Milenković, uvijek spreman dobaciti neku šalu ili pjesmicu, ali je i staloženi Bajaga ponešto rekao. Počastili su nas i s nekoliko balada kao što su maestralna *Kad hodaš*, *Rimljani* i *Zažmuri*, za vrijeme koje je cijela dvorana bila obasjana svjetlima brojnih mobilnih telefona, što je stvorilo izrazito romantičan ugođaj, te *Od kada tebe volim* kojom su Bajaga i klavijaturist Aleksandar Lokner izašli na bis. Završili su pjesmom *Samo nam je ljubav potrebna* koja je ujedno bila i prigodna poruka za kraj.

Ovogodišnji Pozitivan koncert, koji se vratio u jednodnevni format, bio je pun pogodak. Vrhunski izvođači različitih žanrovskih opredjeljenja obogatili su taj humanitarni događaj svojom velikuđušnošću, a ono što je osobito pridonijelo veličanstvenom doživljaju prigode jest kvaliteta svih sudionika, unatoč njihovim razlikama.

Pozitivan koncert zatvorili su Bajaga i Instruktori

Velika dvorana Doma Sportova bila je rasprodana

Majke

su *rock and roll* bend svjetske kvalitete

Predstavili su novi singl *Osvijesti me*, a puna je Tvornica pokazala da je publika željna prave r'n'r svirke

Piše: Monika Dražinić

Vinkovački glazbenik, poznat kao veliki karizmatik koji nema dlake na jeziku, vratio se u metropolu podsjetiti Zagrepčane što je to *rock 'n' roll* i predstaviti novi singl *Osvijesti me*. Koncert je počeo tek nekoliko minuta prije 23 sata, a Veliki pogon Tvornice kulture napunili su ljudi svih generacija. Gorana Bareta i Majke dočekali su uz gromoglasan pljesak i uzvike, a muzičari su počeli dobro poznatim *Mršavim psom* u žešćem električnom zvuku, koji je publiku odmah naveo na pjevanje.

Simbolika crvenog

Koncert je pratio i prigodan *lightshow* izrazito jakih boja, koje su se izmjenjivale s pjesmama. Dominirala je crvena boja koja simbolizira vatru, borbu, krv, strast, grijeh i ljubav. Slijedile su pjesme

Kvarim od dosade i *Fantastična vatra*.

Iako razglas nije bio baš najbolji, zbog čega se glazbenikove riječi nisu mogle jasno razabrati, ili se to s moje pozicije samo tako činilo, publika je u žaru oduševljenja uživala u stihovima koje je ionako već znala napamet. Set-lista je bila sastavljena od naizmjenično mirnih i žestokih pjesmama pa nije dopustila publici ni da se uspava ni da potpuno podivlja. Bare je isprva sjedio na barškom stolcu i pjevao, a s vremenom se osovio na noge te pokazao da unatoč ispijenom izgledu itekako može vladati pozornicom. Ostavio je uvjerljiv dojam vođe. Jedan od *highlightova* večeri, pomalo neočekivano, bila je *Odvedi me* koju je publika gotovo sama otpjevala. Kulminiralo je na velikom hitu *Budi ponosan*. Svirka je bila na visokom nivou, čime su *Majke* u ovoj postavci (Alen Kraljić na gitari, Mario Rašić na bas-gitari, Mario Lipić za klavijaturama, Damir Šomen na bubnjevima i Teo Aničić na gitari) dokazale da su dorasle zadatku. Bare se u autorskom stvaralaštvu ističe svojom izrazito životnom poezijom.

Nagrađena kvaliteta

Njegovi su tekstovi prožeti životnim propitkivanjima i borbama, socijalnim pitanjima i temom ljubavi, a iz stihova zrači veliko iskustvo. S jedne strane se doima surovim, a s druge točno zna što treba reći. Nimalo ne začuđuje što ima tako šaroliku publiku i što stječe poštovanje masa. Tu se ponovno potvrđuje da ljudi ipak prepoznaju i nagrađuju kvalitetu. Bare svoje stihove redovito zaodjene u prigodni *bluesy rock and roll* s primjesama *punka*, nerijetko koketirajući s *countryjem* te još ponekim srodnim glazbenim izričajem koji odgovara njegovu prepoznatljivom vokalu. Tako smo toga petka mogli čuti *Daj mi*, koja posebno odiše *country* zvukom i školski primjer *bluesa* — *Baretov blues*. Dojmljiv *singalong* doživjela je i izvedba *Vrijeme je da se krene*, a nije mogla izostati ni pjesma *Teške boje* koja je već postala kulturni hit što se moglo vidjeti prema reakcijama publike u Tvornici. Za kraj službenoga dijela koncerta Bare i *Majke* zapalili su publiku hitovima *Mene ne zanima* i *Ja sam budućnost*.

Kad je došlo vrijeme za bis, nastupili su veći tehnički problemi. Naime, netko iz publike je pivom zalio mikso-pult pa više nisu funkcionirali kanali. Zbog toga je novi singl *Osvijesti me* izveden dva puta, s tim da je Bare tekst čitao s papira jer ga očito još nije naučio napamet. Unatoč svemu tome, pjesma ima potencijala da postane veliki hit, a nadam se da će sljedeći put doživjeti bolju priliku da zasja u izvedbi uživo. Tehnički problemi znatno su smanjili entuzijizam i volju Bareta i *Majki* te su preostale pjesme bisa, inače legendarna *Put ka sreći* te *Grešnik* i *Depresija*, osjetno spustile atmosferu. Sigurno su svi razočarani primijetili da Bare i *Majke* u Tvornici nisu izveli jedan od najvećih hitova — *A ti još plačeš*. Ako zanemarimo tehničke komplikacije, dupkom puna Tvornica kulture dokazala je da su ljudi gladni pravog *rock and rolla* i da žele priliku u kojoj mogu dobiti svoju dozu, a Bare i *Majke* odličan su odabir koji i dalje ostavlja dojam svjetske kvalitete.

Puna Tvornica kulture Majke je dočekala uz gromoglasan pljesak

Bare se u autorskom stvaralaštvu ističe
svojom izrazito životnom poezijom

Goran Bare odavno je stekao poštovanje širokih masa jer se u autorskom stvaralaštvu koristi životnom poezijom

Katkad je teško uskladiti pet različitih umova koji se žele na neki način izraziti. Ovo što mi imamo jest kompleksan odnos za koji treba puno truda i ljubavi

Jonathan je 2015. osvojio Porina u kategoriji Novi izvođač godine

Jonathan će uspješnu godinu zaokružiti svirkom u Boćarskom domu na najvećem hrvatskom zimskom festivalu **Brijačnica**

Želimo se probiti u inozemstvu

Rokeri rad u bendu shvaćaju ozbiljno jer, ističu, jedino tako možda to i postane primarni posao

Razgovarala: **Ivana Vašarević**

Na hrvatskoj glazbenoj sceni su pet godina. Nedavno su imali drugi samostalni koncert u kulturnom zagrebačkom klubu Sax, a obožavatelji su ga proglasili svirkom godine, bojlom čak i od one velikog britanskog benda Placebo, koji je u Zagrebu svirao gotovo u isto vrijeme, ali u mnogo većem prostoru i u povodu već 20. rođendana. Iako ih i kritičari i publika hvale »na sva zvana«, riječki Jonathan ostaje skroman, a upravo u tome vjerojatno i jest najveća tajna njihova nevjerojatnog uspjeha.

»Uvijek nam je drago dobiti komplimente. Ovo nam je bio drugi put da smo svirali u Saxu. Prošle godine ondje smo također imali jedan od boljih koncerata. Prostor je manji, ali baš se zbog toga može stvoriti intimnija atmosfera. Odsvirali smo najdulji set otkad bend postoji, čak sat i 45 minuta, što kod *Brijačnice* u Boćarskom domu, gdje nastupamo 28. siječnja 2017., neće biti slučaj jer je koncert festivalskog karaktera i imat ćemo kraću satnicu. Publici ćemo svedjelo pružiti sat vremena ispunjen našim najboljim pjesmama«, kaže Darko Petković Rade, gitarist Jonathana, *indie rock* benda koji mnogi uspoređuju s legendarnim Interpolom, Franz Ferdinandom, The Strokesima i Queens of the Stone Ageom.

Tajna imena

Odakle ideja za ime Jonathan?

»To nam je izmišljeni lik o kojemu smo često razgovarali na probama i smijali se njegovim karakternim osobinama, često smo ih i karikirali. U jednom trenutku shvatili smo da su to zapravo naše karakterne osobine i evo nas gdje sad jesmo«, objašnjavaju rokeri, koji su 2014. objavili debitantski album *Bliss*.

Prije nego što su se okupili 2011. u rodnoj Rijeci, svi članovi »ispekli su znanat« u bendovima koji su »žarili i palili«. Hrvatskom: pjevač Zoran Badurina bio je u Salonu, bubnjar Branko Kovačić također, a svirao je i s bendovima Let 3 i Mlat, Petković i basist Nikica Jurjević stigli su iz Pasa, koji su svojedobno obilježili riječku *punk-scenu*, a Tomislav Radinović i danas je aktivan u bendu Mandrili. Jonathan je, objašnjavaju, nastao sasvim slučajno, a s obzirom na dugogodišnju glazbenu podlogu, nisu osjećali nikakav pritisak niti se bojali rizika kad su pokretali nešto novo.

»To je kao da kažeš da je malo riskantno ponovno se zaljubiti s obzirom na prijašnje iskustvo u vezi«, metaforički kaže gitarist Darko.

Petorka je zasad, slažu se svi, itekako zadovoljna učinjenim jer, iskreni su, nisu imali nikakva velika očekivanja.

»Nemamo neke prelude planove, osim što puno radimo na novim pjesmama te se i dalje pokušavamo probiti u inozemstvu. Povratne informacije od obožavatelja su nam važne. Da nisu, ne bismo ni svirali ovako javno, ali to nije i ne smije biti izraženo u tolikoj mjeri da direktno utječe na naše stvaranje. Indirektno ipak utječe. Od toga se ne nekako i ne može pobjeći, pogotovo nakon što se jednom stvori javno mišljenje o bendu i svrsta ga se u neku ladicu. Fanova i struka su bitni, ali često znaju biti dvosjekli mač, koji, ako te obuzme osjećaj da moraš ispuniti nečija očekivanja, može zagušiti kreativnost. Dosta komuniciramo s publikom, a jedan stariji gospodin, koji nas prati na gotovo svim koncertima, postao nam je i bliski prijatelj«, izjavio je Petković.

Predgrupa Editorsima

I on i kolege iz benda uglavnom su odrastali na pjesmama bendova s anglosaksonskoga govornog područja. Na njih je najviše utjecala Nirva-

na, a stvaranje vlastitih hitova na engleskom potpuno im je prirodna stvar.

»Dodatni je izazov izraziti se što kvalitetnije i iskrenije na engleskom, a to u neku ruku i odgovara zamišljenom planu našega razvitka kao benda. Pa što bude, bude«, neopterećni su, ali i samouvjereni riječki rokeri. Prošle godine bili su predgrupa britanskim Editorsima na dijelu europske turneje, a to iskustvo opisuju kao fantastično. Iz prve ruke vidjeli su kako izgleda koncertna mašinerija jednog tako velikoga benda, svirali su pred masom ljudi i nadaju se da će imati prilike to ponoviti u budućnosti. Svi članovi Jonathana ravnopravno sudjeluju u stvaranju pjesama. Zajedno rade glazbu u *jammingu* i snimanju — netko dođe na probu s idejom, počne svirati, a ostali se samo uhvate za to, iz čega na kraju nastane zajednička emotivna slika, koja opisuje trenutačno stanje benda. Poslije se materijal preslušava i doraduje, a katkad ga ima toliko da je dečkima jednostavno teško odlučiti što dovršiti jer im se sve čini super.

»Katkad je teško uskladiti pet različitih umova koji se žele na neki način izraziti. Ovo što mi imamo jest kompleksan odnos za koji treba puno truda i ljubavi, ali iz njega se isto tako ta ljubav vraća i puno toga se nauči. I da, imamo stvaralačke krize, upravo smo prebrodili jednu«, rekao je gitarist Jonathana. Na pitanje može li se u Hrvatskoj živjeti od glazbe, dečki iz benda odgovaraju potvrdno, ali oni to još ipak ne prakticiraju. O tome i ne razmišljaju previše, ali bend doživljavaju kao svojevrsan posao jer, kažu, jedino tako možda i postane primarni posao. Zoran trenutačno ima tvrtku za uređenje interijera, uglavnom kafića, restorana i klubova, a Darko je zaposlen u njegovoj stolarskoj radionici i voditelj je programa u riječkom noćnom klubu Život, čiji je vlasnik također Zoran. Tomislav radi kao voditelj ugoštiteljskog dijela i konobar je, Branko je DJ i serviser računala za jednu tvrtku, a Nikica je *system* operater u državnoj tvrtki.

MIMO

Javnosti predstavljamo domaće izvođače koji stvaraju autorsku glazbu, a koje radijski eter ignorira. MIMO se svake prve nedjelje u mjesecu održava u Muzeju suvremene umjetnosti uz nastupe dvaju izvođača

Piše: Dinko Komadina

MIMO je pokrenut prije četiri godine. Život su mu udah-nuli Jelena Balent, glazbe-na urednica na Hrvatskome radiju, Valent Samardžija, glazbenik i aktivni član udruge ViBRa te Krešimir Znika, voditelj zagrebačkoga kluba Retro i njegova programa Free stage. Želja im je bila široj javnosti predstaviti domaće izvođače koji stvaraju autorsku glazbu, a čiji rad nezasluženo prolazi mimo etera. Projekt su nazvali MIMO pokratom riječi Medijski inventar muzičkih originala. HRT je podupro njihovu ideju u zajedničkoj težnji pozitivnim promjenama na domaćoj glazbenoj sceni.

Izravni prijenosi

MIMO je svoj dom našao u multimedijskoj Dvorani Gorgona zagrebačkoga Muzeja suvremene umjetnosti. Održava se jedanput mjesečno (preciznije, svake prve nedjelje u mjesecu) kad se na pozornici živom svirkom predstave dva izvođača ili sastava, odabrana na temelju autentičnosti, kvalitete i nedovoljne zastupljenosti u javnosti. Koncert se izravno prenosi na Prvom programu Hrvatskoga radija, a može se uživo pratiti i preko *videostreama* na *facebook* stranici projekta, na MIMO YouTube kanalu ta na *facebook* stranici portala *ziher.hr*. Nastupe snimaju učenici Grafičke škole u Zagrebu, u sklopu stručne prakse, uz mentorstvo svojih profesora. Amfiteatarski oblik Dvorane Gorgona pridonosi uistinu posebnom ugođaju na koncertima jer posjetiteljima omogućuje nesmetano praćenje procesa stvaranja glazbe uz kristalno čist zvuk. Voditeljica Jelena Balent, tijekom stanke između dva nastupa, razgovara sa stručnim gostima iz svijeta glazbe.

Projekt koji traje

MIMO je u prve tri sezone emitiranja već predstavio pedesetak izvođača. Četvrti ciklus zakotrljao se 2. listopada ove godine. Nastupili su Vibrica i Brain Holidays. Tu prohladnu večer rane jeseni ugrijali su toplim zvucima Afrike i obojili je crvenom, žutom i zelenom bojom. Riječ je, dakako, o bojama etiopske zastave koje su rastafarijanci prigrlili kao svoje i prije pola stoljeća na Jamajci skrojili popularni glazbeni žanr *reggae*. Vibrica je mnogočlana skupina perkusionista koja se lagodno može nazvati orkestrom ili, možda još bolje, plemenom. Njihova očaranost afričkim bubnjevima, spojena s vještinom udaranja, zarazila je i posjetitelje u Gorgoni. Dvorana je disala zajedno u ritmu zavodljive mantrе. Brain Holidays je sastav osnovan 2000. godine i prvotno je izvodio pjesme legendarnoga Boba Marleyja da bi se s vremenom prometnuo u jedini domaći b(r)end koji kontinuirano stvara au-

MIMO/ATELJEAR

On je kvartet koji su prije pet godina osnovali prijatelji iz Slovenije i Hrvatske s trenutnim prebivalištem u Austriji

M3/MATEJ CELAR

Vibrica je mnogočlana skupina perkusionista koja se lagodno može nazvati orkestrom

torsku reggae glazbu na hrvatskom jeziku. Uz nezaobilazne ljubavne teme, u svojim pjesmama govore i o aktualnim socijalno-ekonomskim problemima modernog doba. Međutim, čak i te »teške« stihove uspijevaju »olakšati« melodijama koje zrače pozitivnim vibracijama. I u dobrim i u lošim vremenima šire vedrinu i otvaraju ruke prema svim ljudima. Upravo je ta njihova otvorenost i zaigranost, na prvom koncertu četvrte sezone MIMO-a, nagnala publiku na ples. Na samom kraju nastupa, na pozornici im se pridružio poznati reper i producent Baby Dooks u izvedbi njihova aktualnog singla »Pleme«.

Elektro-pop je in

Drugi koncert četvrte sezone održan je 6. studenoga, pod naslovom *Elektrošokirani pop i kirurški skrojena elektronika*. Nastupili su The Hunting Dogs i BILK. Dvojac The Hunting Dogs nastao je 2013. godine u Trstu kad su se Alba Nacinovich i Marco Germini upoznali na tamošnjem Konzervatoriju *Giusep-*

pe Tartini na kojemu su oboje studirali jazz. Odmah su nanjušili zajednički nagon prema širim glazbenim vidicima. Marco je donio svoje iskustvo u elektroničkoj i filmskoj glazbi, Alba svoje rockerske korijene i kantautorski pristup, a iz *jazza* su preuzeli slobodu poigravanja zvukom. Svoj *electro-shocked pop* izvode uživo koristeći se tehnikama nasnimavanja i prerade zvuka. Tako ostvaruju jednu, za duo, neočekivano bogatu zvučnu sliku. Publiku u Gorgoni posebno je zadržala njihova vještina ovladavanja različitim instrumentima. BILK je, pak, osnovan u Zagrebu 1999. godine. Članovi tog sastava bili su, na našim prostorima, jedni od prvih koji su mijenjali paradigmu i doživljaj elektroničke glazbe kao glazbe rezervirane isključivo za DJ-e. Nakon nekoliko godina žanrovskog eksperimentiranja i promjena u postavi, ustoličili su se kao trojac. Svirali su u klubovima diljem Europe i nastupali na velikim festivalima (Sziget, Exit, Seasplash, INmusic). Uvijek okrenuti nepoznatim horizontima, probijaju ustaljene granice u glaz-

bi i izbjegavaju svrstavanje u žanrovske ladice. Iako su izveli i svoj rasplesani singl »like2dance«, ostatak repertoara koji su pripremili za MIMO koncert bio je iznenađujuće nježan. Rekao bih, jesenje sjetan. Vrhunskim muziciranjem, u kojem se posebno istaknuo bubnjar Edi Grubišić Cipal koji je živa ritam-mašina, podsjetili su kako je nevjerojatno, pa i apsurdno, da se takav kvalitetan bend ne čuje češće u radijskom eteru.

Nastup uz projekciju

Treći koncert četvrte sezone dogodio se 4. prosinca pod krilaticom *Glazbena sloboda kroz istraživanje instinktivnog*. Nastupili su On i NO!Mozzart. On je kvartet koji su prije pet godina osnovali prijatelji iz Slovenije i Hrvatske s trenutačnim prebivalištem u Austriji. Upoznali su se kao studenti klasične glazbe i *jazza* u Beču i nastavili se družiti u zajedničkom muziciranju. Njihova glazba kombinacija je istraživanja kompozicijskih ideja širokog polja glazbenih žanrova i spontane improvizacije

vođene intuicijom i međusobnom komunikacijom. Izvedbom svojih progresivnih instrumentala, u maniri Pink Floyd, odveli su posjetitelje Gorgone na meditativno putovanje. Nastup je bio popraćen videoprojeksijom na velikom platnu na kojemu su se izmjenjivali animirani prikazi životinja, pustinje i podmorja. NO!Mozzart je zagrebački *art rock* sastav koji stvara psihodeličnu melankoliju pojačanu neobičnim sekvencama *duba* i *bluesa*. Snažan zvuk netipično, i stoga zanimljivo, stapaju s emotivnim tekstovima. I njihov je koncert bio obogaćen videoprojeksijom pokretnih slika koje su sjajno pratile svirku. Zoran Vujanović, pjevač benda, interpretacijom je na trenutke neodoljivo podsjećao na Jacka Whitea.

Taj uspješan i iznimno posjećen projekt nastaviti će se i sljedeće godine. Iako ne ide na skijanje, MIMO će siječanj iskoristiti za odmor. Idući susret bit će 5. veljače 2017. uz nastupe Bubbleguma i Das Univerzitasa.

Tko to kuka za klubovima iz prošlosti?

Čak da Kulušić i LAP jednoga dana otvore vrata, tamo više neće ulaziti ona publika koja je ondje »visjela« osamdesetih

Piše: Dubravko Jagatić

Veličanje zagrebačkog klupskog života osamdesetih i negiranje aktualne zagrebačke klupske scene još uvijek je česta tema mnogobrojnih rasprava koje uglavnom vode ljudi neupućeni u aktualnu zagrebačku klupsku ponudu koja nikad nije bila bogatija i raznovrsnija.

Zlatno doba

Nema tko se neće složiti da su osamdesete bile zlatno doba domaće pop-glazbe... Haustor, Azra, Prljavo kazište, Zvijezde, Patrola... Kulušić, Lapidarij, Saloon... Klubovi u kojima su rasli svi ti i mnogi drugi bendovi. Vrijeme

koje mnogi i dan-danas zazivaju proglašavajući ga najboljim vremenom u povijesti domaće glazbene scene. Nema sumnje da je osmo desetljeće 20. stoljeća dalo neke od najboljih domaćih albuma i autora, ali takvo idolo-poklonstvo tom razdoblju i zvijezdama toga razdoblja umnogome je istovremeno zaustavilo razvoj mladih autora i izvođača koji su došli nakon njih i koji zbog nedodirljivosti spomenutih nisu imali nikakve šanse. No ostavimo po strani čak i autore, nevjerojatno je da se i dan-danas, dobrih tridesetak godina nakon toga zazivaju klubovi iz tog vremena kao nikad prežaljena ljubav zbog koje više može biti do bro. Ruku na srce, tada je Kulušić bio najvažnija društvena mreža u Zagrebu, zajedno s potezom Kavez — Zvečka — Blato, kao i Saloon, Lapidarij, Ja-

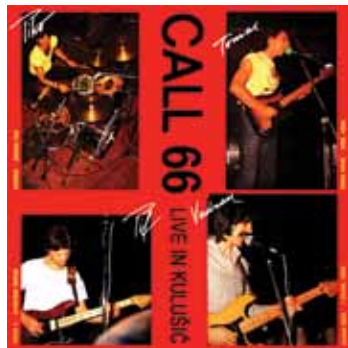
buka... Mnogi su važni koncerti održani u tim klubovima. Mnogi su *live* albumi snimljeni u tim klubovima. Mnogo je odlične glazbe proteklo kroz te klubove i vrijeme je da stavimo točku na to raz-

doblje i osvrnemo se danas oko sebe. Osvrnemo se i pogledamo na koja mjesta izlaze danas mladi koji žele otići u neki rock-klub, plesati na svoje omiljene hitove, čuti neki novi bend, upoznati neki novi glazbeni žanr, uživati uz svojega omiljenog DJ-a...

Nikad bolje

Danas tih klubova nema pet-šest, nego puno, puno više: Tvornica kulture, Vintage Industrial bar, Hard place, Spunk, Sirup, KSET, Jabuka, Močvara, Vinyl, Peper, AKC Medika, Pračka, Johan Franck, The Klub, Beertija, Sax, Bikers Beer Factory, Rockers Club, Gallery, Pločnik, Fuks, Močvara, Masters, Funk Club, Route 66, Mr. Q, Vip Club, Jiggy bar, Bacchus, Booze and Blues, Mansion, Melin, Green Gold Club, Katran, Super Super, Depo klub, Pulse, Broom bar, Taboo Club, Gjuro II, Aquarius... i to nisu svi, to je samo dio

njih. I u svima njima se svira. I u svima njima gostuju izvođači iz Hrvatske, regije i cijeloga svijeta. I to ne neka anonimna imena, nego itekako velike zvijezde koje u nekom kutku našega planeta nastupaju i pred više desetaka tisuća ljudi. I to izvođači svih glazbenih žanrova. Možete birati večer ispunjenu teškim metalom ili *hard coreom* ili pak fini *smooth jazz*, *free jazz*, *nu jazz*, čvrsti *rock*, *reggae*, *world music*, ambijentalnu elektroniku, *deep house*, *synth pop*, *punk*, *pop*, novi val, narodnjake, *hip-hop*, *trap* itd. Mogućnosti su zaista velike, a ponuda nikad bolja. Istovremeno, sa sve većim brojem mjesta za nastupe narastao je i broj izvođača koji su dobili želju pokazati se i dokazati. I to svim glazbenim žanrovima. Na žalost, iz malo kome poznatih razloga, mediji jednostavno ne prate taj rast i razvoj domaće scene i izvođača koji se obeshrabreni nikakvom potporom domaćih medija okreću inozemnom tržištu, na kojemu unatoč golemoj konkurenciji nalaze svoje mjesto na globalnoj sceni. Mediji i dalje uporno tvrde da nema do osamdesetih i kad god im se pruži prilika, navijaju da se ponovo otvore

Kulušić i Lapidarij. Oni su svoju ulogu u povijesti popularne kulture na ovim prostorima ispunili i svako mamuzanje mrtvog konja gubi smisao. Čak i da jednoga dana otvore svoja vrata Kulušić i Lapidarij, pa neće u njega ulaziti ona ista publika koja je u tim klubovima »visjela« osamdesetih, jer ih danas bole križa, brinu se o svojoj djeci i unucima i radije provode vrijeme kod kuće uz televizor ili knjigu. Neka nova publika zna priče o legendarnim zagrebačkim klubovima i na tome treba i ostati. Eventualno da se priča o njima ispriča

na povijesno dokumentiran i popularno zabavan način nekim dokumentarcem ili dokumentarnim serijalom.

O jednoj mladosti...

U sasvim drugom svijetu, koji se događa ovdje i sada, akteri i uživatelji aktualne zagrebačke klupske scene sve češće tvrde da Zagreb sve više podsjeća svojom klupskom ponudom na

poznate europske metropole. Istovremeno, ne percipirajući uopće svijet oko sebe, nezanemariv broj ljudi i dalje tvrdi da nema do novog vala i osamdesetih. Da se mladi ne znaju danas zabavljati, da ne znaju što je dobra glazba, da ne znaju što je to dobar klub itd. Svako vrijeme nosi svoje provode, zabave, pjesme i klubove. Ostati živjeti zarobljen u tom vremenu, ili bilo kojem prošlom vremenu, znači istovremeno okrenuti leđa sutrašnjem danu i novim idejama. Negirati progresivne glazbene ideje, trud mladih promotora, izvođača, autora, voditelja klubova... Čemu kukati za klubovima iz prošlosti kad sadašnjost nudi izuzetno široku lepezu klupske zabave za sve ukuse i uzraste. Kukanje za mladošću i nekim danima koji se više ne mogu vratiti — sasvim je druga priča.

Intervju s producentom, aranžerom i DJ-em Filipom Vrtarićem koji nastupa pod pseudonimom Filip Motovunski

U doba globalne povezanosti i u glazbi se raspadaju granice

Povod razgovoru je dvostruki debitantski CD *10 Years Making Beats*

Piše: Vid Jeraj

Uz Petra Dundova i Eddyja Ramicha, jedno je od imena mlađe generacije koja su najdublje prodrla u popularnu percepciju elektroničke glazbe u nas, između ostalog i zahvaljujući remiksu pjesme »Nije lako bubamarcu« Arsena Dedića. Motovunski redovito nastupa na filmskom festivalu u Motovunu i na prestižnom pulskom festivalu *Outlook*. Članom zagrebačkog Kingston Soudsystema postao je još kao srednjoškolar, a kako i ne bi kad se glazbom profesionalno bavi još od trinaeste godine.

Održao si šestotinjak nastupa u deset godina, koliko je nastupa u domaćim

Debitantski album motovunskog producenta *drum 'n' bass* i *jungle* dolazi u obliku dvostrukog CD-a s 52 pjesme, koji uključuje i *download card* cijelog materijala za sve ljubitelje digitalnog konzumiranja glazbe. U medijima predstavljen najavnim singlom *Shamboozie*, sjajno se uklapa u događanja na sceni u regiji i bit će prava poslastica na predstojećem *Outlook* festivalu. Prvi CD je retrospektiva Filipova autorskog rada, a među 15 pjesama tek je pokoja novijeg datuma, uz koji remiks, dok drugi CD sadrži čak 37 pjesama i remikseva. (Vid Jeraj)

Filip Motovunski Ten Years Making Beats

Pozitivni ritam

okvirima dosta da budeš potpuno samoodrživ?

Teško je na to objektivno odgovoriti, jer naplata DJ-giga varira od imena do imena, a ovisno o njegovu uspjehu u smislu produkcije i izdanja — cijena raste ili pada... Danas se tek rijetki nametnu kao isključivo DJ-i, bez svoje produkcije. Ja sam se dosta uspješno profilirao zbog svojih izdanja kojih je nakon deset godina poprilično, što me postavilo na dobar nivo u kojem sam malo čak i izašao iz okvira *undergrounda*. Često sviram na događajima koji nisu isključivo *drum and bass* tipa pa sam imao prilike svirati uz izvođače ranga TBF-a, Stillness, Leta 3, Majki, Vatre, Elementala... Na taj sam način na raznim trgovima naših gradova bio u mogućnosti približiti *drum and bass* i ljudima kojima taj zvuk nije blizak. Da skratim, taj »status« doveo me do toga da danas mogu biti samoodrživ s dva do tri nastupa mjesečno, a ako se dogodi i četvrti ili peti, imam priliku ulagati u svoj kućni studio ili nove tenisice...

Čime se koristiš od opreme, s obzirom na percepciju DJ-a vicem o Davidu Guetti koji je izgubio dva USB sticka...

Ja sam nakon pola karijere tegljenja velike torbe pune vinila po cijelom Balkanu, odlučio prijeći na CD-e. Pokušao sam i s USB-om, seratom i inim varijantama, no na neku foru me je uvijek nešto od navedenog znalo iznevjeriti, bilo to preskakanje igle, bilo rušenje laptopa ili loš kontakt na USB-u. CD-i su mi se pokazali kao sigurni igrači i već pet godina s njima vjerno igram. Kako postoje bolji i lošiji DJ CD-*players*, u prlici sam tražit i bolje, a ti bolji čitaju i ne znam kako izgledaju ben CD.

Početak u Istri

Kako si pokrenuo klupsku večer Drama

u Pazinu? Gdje si tada živio? Kako izgleda scena Istre i Kvarnera i čemu možemo zahvaliti tu generacijsku sklonost *drum 'n' bassu*?

Ključni događaj koji je to pokrenuo bila je kupnja gramofona u Njemačkoj s prvih pedesetak *drum and bass* ploča koje sam donio u Motovun. Nakon nekoliko godina repanja i stvaranja *beatova* za svoj hip-hop bend PCP, bacio sam se na miksanje tih ploča i produkciju *drum and bass*, što mi je bio logičan nastavak na iskustvo hip-hopa. Naime, ja sam u to doba išao u Pazin u srednju i na neki način sam taj *drum and bass* nametnuo iiti ga »otkrio« svojim vršnjacima i počeo malo širiti taj — virus. Drugi bitan događaj je poziv prijatelja da jednu večer u Magnusu, odličnom pazinskom klubu, odvrtime te ploče i odradim prvi *drum and bass party*. Tako sam dogovorio i drugi, pa treći i tek negdje nakon četvrtog partija odlučio sam tome dati naziv »Drama« i postaviti priču koja opstaje, evo, već devetu godinu. Kako sam se preselio u Zagreb, a u Rijeci sam s vremenom počeo često svirati, spontano sam Dramu preselio u riječki klub Crkva. Možda je zanimljivo reći da oduvijek dovodim DJ-e iz regije da bih predstavio sve koji djeluju na sceni, a njih je sve više. Što se tiče scene na području Istre i Kvarnera, uz »Dramu« su tu bili i »Masa Kru« iz Rijeke, dok danas u Rijeci djeluje Balkan Kolektiv. U Puli je također postojala scena zbog utjecaja Seasplash i festivala *Outlook*. Na ostalim područjima Hrvatske mnoge ekipe rade partije, a kako smo svi povezani, jedni drugima dolazimo u goste.

Što je to u *drum' n' bassu* što ti je leglo u odnosu na *dub* i hip-hop koji se također osjećaju u tvojem stilu?

Sve te žanrove, uz njihove tonske različitosti, ipak najviše razlikuje ritmički patern. A taj ritmički patern — *drum and bass* mi je sjeo... Nekako mi je ljekovit jer je poticajan i energičan sam po sebi, čak i bez okolnih zbivanja. Kad mu dodaš i *bass* dimenziju, vokale i razne efekte i kad to sve sjedne jedno u drugo, onda je ta snaga na razini koju nisam čuo u drugim žanrovima. Tako-

der *drum and bass* shvaćam i kao lje pilo za sve ostale žanrove jer se svi oni provlače unutar njega. *Drum and bass* je prepun podžanrova, ovisno s kojim koketira, pa tako imaš *jungle* kao fuziju *reggae*/*duba* i *drum and bass*, odličan za remiksiranje svega i svačega kao dvostruki udarac neke hip-hop, *dub*/*reggae* ili čak pop/rock pjesme.

Remiks Arsenova hita

Remiksirao si pjesmu *Nije lako bubamarcu*. Kako je nastao taj aranžman? Na koji se način struktura originalne skladbe može prilagođavati žanru koji radiš?

Prije svega, tempo pjesme, odnosno bpm (*beats per minute* — op. aut.) ne smije previše odskakati od prosječnog bpm-a *drum and bass* da bi ona lijepo sjela u taj kalup. Moram se dotaknuti jedne svoje spoznaje o brzini glazbe ne bih li možda bolje objasnio o čemu se radi. Dakle, glazba se uglavnom kreće u dva okvira što se tiče tempa. Jedan je tempo hodanja (oko 140/70 bpm-a), a drugi tempo trčanja (oko 180/90 bpm-a). U hodače se ubrajaju žanrovi kao što su *house*, *grime* ili *dubstep*, a u trčanje *drum and bass* i u većini slučajeva hip-hop, *funk*, *reggae*, *rock* ili čak *punk* i metal. Hip-hop, *reggae*, pop, *rock*, metal i *punk* su žanrovi koji nisu tako striktno obilježeni brzinom pa se svi znaju naći i u tempu hodanja i u tempu trčanja. Elektronički žanrovi su u tom smislu solidni i, primjerice, *drum and bass* ne izlazi iz okvira tempa između 170 i 180 bpm-a, kao što *house* i *dubstep* ne izlaze puno iz okvira od 140—ak bpm-a. Ponekad sam u tom smislu ograničen, jer jednostavno ne mogu napraviti *drum and bass* remiks pjesme u tempu hodanja. Naravno, originalna pjesma se može rastegnuta (*time stretch* — op. aut.) i dovesti do željene brzine, ali u većini slučajeva izgubi snagu. Da skratim, »Nije lako bubamarcu« je savršena pjesma u smislu brzine i time je ispunila drugi uvjet da je remiksiram. Kažem drugi, jer je uvijek prvi uvjet da mi se pjesma baš sviđa i da mi otvara ideje za nadogradnje poput bas-linija, novih instrumenata

ta, *synthova* itd. Bila je zaista zahvalna za aranžman jer je, osim pjevnog refrena i *versea*, prepuna odvojenih melodičnih dionica koje su poslužile kao dobra baza nadograđene *drum and bass* vožnje.

Kako je nastala pjesma *Koke linija* i radi li se pri tome o nekom angažmanu na sceni?

Kako sam više godina bio dio zagrebačkog Kingstoned crewa, odlično sam klinuo s MC Popayem, koji je osim svoje uloge MC-ja na našim partijama radio gomilu svojih autorskih *ragga*-hip-hop pjesama. »Koke linija« je definitivno njegov najveći hit koji sam ja jednostavno remiksirao u *drum and bass* stilu i time ga opet oživio. Pjesma je lirički angažirana u smislu da promiče marihuanu i demonizira ostale droge, ali mislim da je Popay nadmašio samu tematiku melodijom toga refrena koja je nevjerojatno *catchy* i vjerujem baš zato totalni hit.

Svjetonazor spram prohibicija

S obzirom na zakone kod nas koji su takvi kakvi jesu i stvaraju probleme čak i ljudima kojima je marihuana medicinski odobrena kao lijek, na koji se to način odražava na tvoj svjetonazor kao umjetnika iz fele jamaičkog *duba*, *reggaea* i slično?

Hvala ti na tom pitanju jer, unatoč mojoj bliskosti s marihuanom u svojoj glazbi i cijelom tom svijetu, do sada nisam imao priliku odgovarati na tu temu u intervjuima. Cijela situacija o legalizaciji marihuane ne oblikuje moj svjetonazor, ali je prohibicija marihuane zasigurno jedan od jačih razloga što se o njoj toliko pjeva i što je ona stup borbe protiv »Babilona«. Samim tim mene izravno uključuje kao umjetnika koji je već nekako uključen u pjesme takve tematike, što u remiksevima, što u autorskim pjesmama. Jedna od prvih *rap* pjesama koju sam napravio kao klinac sa svojom bivšom *rap*-grupom PCP zavalala se, naravno, *Marihuana*. Ta je bila drugačija od svih pjesama o marihuani koje sam čuo, zato što smo kolega i ja opjevali loše strane marihuane i u pjesmi zauzeli poziciju protivnika, dok je na refrenu i zadnjem *versu* bila frendica iz Njemačke, kao gošća, koja je pjevala — **za** marihuanu. Ta je pjesma bila dobar primjer gledanja na stvari iz više kutova, iako smo u to doba kolega i ja zaista stajali iza svojega stajališta, a frendica svojega. Danas, kako sam imao prilike direktno se družiti s marihuanom, mogu reći da je ona utjecala na moj svjetonazor upravo tako što mi je otkrila višekutni način razmišljanja, što isto smatram i dobrim i lošim. Toj višekutnosti nema kraja. Kad-tad dobiješ krug, pa se i on počne rastezati, pa onda treba vremena da pukne da se vratiš opet u neki kut.

Nastupao si na *Outlooku*, jednom od najvećih svjetskih festivala glazbe koju izводиš. U čemu je njegova posebnost u odnosu na slične manifestacije?

Iako je poseban po golemom *line-upu*, prepunom najboljih artista iz tih nekoliko srodnih žanrova, od *reggaea*, *hip-hopa*, *grimea*, *dubstepa*, a ponajviše *drum and bassa*, festival je sigurno još posebniji zbog lokacije na kojoj se događa. Taj spoj tvrđave, prirode, mora i te glazbe dodaje svemu svježu dimenziju. Sva ta glazba jednostavno drugačije zvuči nego da je npr. na ravnoj livadi ili u nekoj sterilnoj dvorani. Mogu reći i da je nas domaće artiste, ali i organizatore, Outlook educirao da postanemo još bolji u tome što radimo. Iz aspekta artista, ondje sam imao prilike čuti najbolje izvedene DJ-setove prepune neizdanih pjesama i nekih novih stilova koji se tek rađaju, što me uvijek napuni inspiracijom. Također, upoznavanje mnogih bitnih ljudi sa scene često otvori neka nova vrata ili kanale za guranje vlastite glazbe, ali i za dobivanje njihove ekskluzivne i još neizdane glazbe. Također, drugačije je puštati mjuzu toj publici koja strastveno prati žanr. U tom smislu je puno zahvalnije. Outlook je postao meka te cijele *bass* supkulture i u cijelom svijetu ima još samo nekoliko festivala koji su mu bliski.

Dub i dancehall scena itekako je jaka u cijeloj regiji, bez obzira na to govorimo li o Tuzli ili o Novom Sadu, s profiliranim imenima koja uskaču čak i u *mainstream*. Je li ta dekadencija, odnosno otklizavanje naših društava u status Trećeg svijeta, pogodovala artikulaciji takvog senzibiliteta?

Mislim da možemo i *dub* i *dancehall* zajedno s *reggaeom* staviti pod nazivnik zvuka s Jamajke i onda tek reći da je taj zvuk utjecao na cijeli svijet neovisno o otklizavanju društava u kakve god statuše. Jamaički *patois* naglasak, zajedno s karakterističnom jamaičkom gitarskom *skank* pratnjom infiltrirao se u sve aktualne žanrove. Osim *hip-hopa*, *drum and bass* i inih srodnih žanrova, nerijetko na radiju čujem neku *pop-house* pjesmu prožetu takvim vokalom, a Bob Sinclair, Guetta i ta ekipa odavno miješaju taj zvuk. Ne bih se čudio da čujem neku *heavy metal* pjesmu s *reggae* vokalima. S naših prostora bi Dubioza Kolektiv mogao biti dobar primjer te mješavine koja očito dobro funkcionira. Tvoja je aluzija na veze društvenog statusa s konzumiranjem glazbe zacijelo točna, no imam dojam da njezina točnost hlapi i da već dulje vrijeme dodirujemo doba globalne povezanosti u kojem se i u glazbi raspadaju granice. Možda dođemo u doba u kojem će se žanrovi razlikovati ovisno o tome s kojega su planeta. Možda moji praunuci budu nabirani na jupiterski žanr...

Producent i DJ Filip Vrtarić u karijeri je odradio više od 600 nastupa

Narodi nam se hit nebeski

Mnogi izvođači odlučili su svojem repertoaru dodati originalnu božićnu pjesmu ili barem prepjev

Pavel je snimio skladbu *Svi moji Božići* koja priziva sjetni zimski ugođaj

Piše: Bojan Mušćet

Popularna božićna glazba od koje tijekom prosinca nikako ne možemo pobjeći, korijene vuče iz božićnih korala kao zasebne kategorije sakralne glazbe koja se izvodila, dakako, gotovo isključivo u crkvama. Božićne se pjesme u većem broju počinju pojavljivati u 13. stoljeću kad i izlaze iz crkvi, a počinju ih izvoditi trubaduri, odnosno tadašnja inačica današnjih izvođača popularne glazbe.

Udoba hiperprodukcije božićnih pjesama izvođači se sve više odlučuju za obradu onih klasičnih, tradicijskih pjesama, koje se s radošću pjevaju u blagdanskom ozračju

Prvu pravu autorsku božićnu skladbu *Stille Nacht (Tiha noć)* tek je 1818. godine skladao Franz Xaver Gruber na ulicama, a 1942. stigla je na top-ljestvice, kad je skladbu *White Christmas* u istoimenom filmu izveo Bing Crosby. Pjesma je i dan-danas najprodavaniji singl svih vremena: prodan je u više od 50 milijuna primjeraka. Zanimljivo je da se na toj ljestvici na trećem mjestu nalazi i njegova obrada klasika *Tiha noć* u engleskoj verziji, kao *Silent Night*, a prodana je u više od 30 milijuna singlova. Na 11. mjestu je hit *All I Want For Christmas* (Mariah Carey) s nakladom većom od 14 milijuna primjeraka.

U 20. stoljeću božićna se glazba pjevala u crkvama, na kućnim pragovima i na ulicama, a 1942. stigla je na top-ljestvice, kad je skladbu *White Christmas* u istoimenom filmu izveo Bing Crosby. Pjesma je i dan-danas najprodavaniji singl svih vremena: prodan je u više od 50 milijuna primjeraka. Zanimljivo je da se na toj ljestvici na trećem mjestu nalazi i njegova obrada klasika *Tiha noć* u engleskoj verziji, kao *Silent Night*, a prodana je u više od 30 milijuna singlova. Na 11. mjestu je hit *All I Want For Christmas* (Mariah Carey) s nakladom većom od 14 milijuna primjeraka.

Općenarodna svojina

Psihomodo pop i Davor Gobac u maniri zločestog Djeda Mraza: žestoki pankerski singl *Sretan Božić* nastavlja uzlaznu putanju benda nakon objave albuma *Čiribu-čiriba*

Hrvatska tradicijska glazba čvrsto je vezana uz narodne božićne napjeve koji su rado bili izvođeni u crkvama i u domovima. Tijekom narodnog prepoda u prvoj polovici 19. st. pojedini hrvatski krajevi počeli su jedni od drugih prihvaćati božićne pjesme i tako je nastalo međusobno obogaćivanje koje je zaključeno time što su one postale općom narodnom svojinom. Dalmacija je darovala *U se vrime godišta*, *Veseli se, Majko Božja* i druge pjesme; Istra *Tri kralja jahahu*, sjeverna Hrvatska niz pjesama, s najpoznatijom *Narodi nam se*.

No u doba Jugoslavije, Božić se nije

mogao probiti na ulice, a kamoli u medije. Prvi album božićnih napjeva na ovim prostorima objavljen je 1966. — *Božićne pjesme* Hrvatskoga seljačkoga pjevačkog društva Podgorac. Mnogo su puta reizdavane, a taj album uglavnom je tretiran kao folklorno, a ne religijsko naslijeđe.

Tekstovi božićnih pjesama stalno su se selili i križali našim podnebljima poprimajući melodijske karakteristike određenoga kraja, pa ih većinu osjećamo kao narodne napjeve. Istovremeno su se razvijali i hrvatski božićni kanoni.

Etabliranjem izdavača religijskog sadržaja objavljena su izdanja koja nisu mogla, odnosno nisu smjela zaživjeti izvan vjerničkog konteksta. Tako je 1973. Kršćanska sadašnjost objavila kasetu zbora Collegium pro musica sacra i grupe Maestral *Na dobro vam mlado lito* — *Pjesme za Božić i Novu godinu*.

Sredinom sedamdesetih, odnosno 1975. pjevački zbor crkve Gospe od Zdravlja u Splitu objavio je vinilno izdanje *Božićne hrvatske popijevke*, jedno od prvih diskografskih izdanja na kojemu se u nazivu ističu hrvatski narodni motivi.

Proboj sakralnog

Hrvatske božićne pjesme u koprodukciji su objavili Jugoton i Kršćanska sadašnjost 1979. na albumu *Narodi nam se* u izvedbi Akademskog zbora *Ivan Goran Kovačić* uz pratnju Simfonijskog orkestra pod ravnanjem Vladimira Kranjčevića.

Iz sakralnog okružja u zonu lakših nota božićne je napjeve prenio Krunoslav Kićo Slabinac albumom *Christmas with Kićo* — *Svim na zemlji mir, veselje*. Očito je da je u nazivu upotrijebljen engleski naziv i skladba *We Wish You a Merry Christmas* kako bi se mogle probiti neke granice, no zanimljivo je da je Mišo Doležal prepjevao na hrvatski tradicionalne *Svjetla u noći (Candlelight)* i *Zvončići (Jingle Bells)* te *Tihu noć* Gruber i Mohra.

Kako je Jugoslavija klizila prema kraju,

tako su padali i neki ideološki bastioni. Omladinski magazin *Val* iz Rijeke je 1987. prvi svojim čitateljima čestitao Božić, a iste godine Ivica Šerfezi objavio je album *Božić u obitelji*, koji osim tradicionalnih skladbi i onih koje je već snimio Kićo Slabinac (zanimljivo, tu se pojavljuje drugi prepjev skladbe *Candlelight*, odnosno *Kad dođe dragi prijatelj* u inačici Zvonimira Gerbavca), sadrži i obradu *evergreena* Binga Crosbyja *White Christmas*, u sjajnom prepjevu Marija Kinela kao *Bijeli Božić*.

Dvije godine poslije, kad je nakon gotovo dvadesetljetne zabrane pjevanja zbog sudjelovanja u hrvatskom proljeću Vice Vukov snimio iznimno zapažen album *Bella Italia*, gotovo istodobno je s kćeri Ivanom objavio i kolekciju tradicijskih božićnih napjeva *Vječni Božić*.

Prva je bila Lisac

S dolaskom hrvatske države odnos prema Božiću i njegovu značenju stubokom se promijenio. Prvi album koji je snimila neka izvođačica pop-rock glazbe bio je Čestit Božić Josipe Lisac. Posrijedi je snimka njezina nastupa za Zborom *Ivan Goran Kovačić* u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog. Prva, pak, božićna kompilacija bila je *Svim na zemlji* realizirana 1994. za Esnaf, tadašnju diskografsku kuću Parnog valjka. Na njoj su zastupljeni Boa, Nina Badrić, Dino Dvornik i drugi, a važna je zato što su na njoj prvi put osvanule i sasvim nove božićne pop-pjesme.

Otada je realizirano mnogo izdanja, singlova i videospotova, a neki su ušli u svakogodišnju distribuciju, od prepjeva Shakin' Stevensa *Merry Christmas Everyone* koji su napravili Fantomi kao *Sretan Božić svakome*, do pankerskog fortea Diletanata u skladbi *Božić dolazi*.

Aquarius i Menart zajednički su ove godine objavili kompilaciju *Božić dolazi* na kojoj Swingersi izvedu vlastitu verziju hita *Sretan Božić svakome*, a svoj doprinos dali su i Srebrna krila, Colonia, Ricardo Luque, Damir Kedžo i ostali. Tradicionalne hitove izvede Marko Tolja (*Tiha noć*), Massimo (*Radujte se, narodi*), Gabi Novak (*Narodi nam se*) i drugi.

Gordana i Miroslav Evačić, izvrsni etno glazbenici koji vješto u svoj izričaj ubacuju blues elemente snimili su zajednički singl *Božićna*

Svi pjevaju o Božiću

Mnogi izvođači odlučili su svojem repertoaru dodati originalnu božićnu pjesmu ili barem prejev. Pavel je snimio skladbu *Svi moji Božići* koja priziva sjetni zimski ugođaj, što je, zapravo, i jedan od lajtmotiva suvremenih božićnih pop-pjesama. Drugi je ono što možemo vidjeti u filmovima i na adventu u Zagrebu: lampice, kobasice, okićeni borovi, pokloni, kuhano vino i dobro raspoloženje.

I Psihomodo pop ima božićni singl. Nakon što je Davor Gobac s Dinom Dvornikom imao zapažen duet u pjesmi *Sretan Božić, sretna nova godina*, s matičnim bendom odlučio je u posve drugom stilu napraviti blagansku popijevku. Žestoki pankerski singl *Sretan Božić* nastavlja uzlaznu putanju benda nakon objave albuma *Čiribu-čiriba*. Premda ta pjesma neće biti hit na formatiranim radijskim postajama, nije nemoguće da viralno zaživi, poput hita *Diletanata*.

Neizostavni zvončići

Gordana i Miroslav Evačić, izvrsni etnoglazbenici koji vješto u svoj izričaj ubacuju blues elemente, snimili su zajednički singl *Božićna*. Pjesma je zanimljiva zbog aranžmana: bez obzira na melodijske himnične linije koje prizivaju duh Božića (refren uz Gordanu Evačić pjevaju i članice zbora Ime ljubavi), tradicijski instrumenti ipak daju osebniju notu.

Tomislav Goluban također je objavio božićni singl. *Bo bo Božić* prpošna je bluesy pjesma s čujnom brass-sekcijom, ali i neizostavnom usnom harmonikom. Druga pjesma je instrumentalna obrada božićne tradicionalne *Svim na zemlji*, u zabavnoj i ubrzanoj verziji.

Autorski tandem koji je kreirao uspjehe Letećeg odreda — Denis Dumančić i Fayó — kreirali su i skladbu *Prvi Božić bez tebe* u izvedbi Lidije Bačić u klasičnom božićnom manirizmu, no instrumentalni pasaži u skladbi temelje se na violončelu, što skladbu ipak

izdava iz uobičajne pop-konfekcije.

Klasičnu božićnu pjesmu na svojem novom albumu *Nek' se čuje pisma s Jadrana* ima i Mladen Grdović, a kao i u slučaju Vice Vukova prati ga njegova kći.

I Opća opasnost pridružila se trendu snimanja božićnih pjesama uz neizostavne zvončiće, ali i brzu melodiju temeljenu na hard rock rifovima. Tematika pjesme *Raduj se, cijeli svijete*, za razliku od većine ovogodišnjih pjesama, religiozna je, odnosno govori o Isusovu rođenju.

Božićni singl u latino ritmu snimio je a tko drugi nego Davor Radolfi. *Od Božića do Božića* je singl koji baš ne priziva zimski ugođaj, ali širi dobre vibracije u razbibržnoj plesnoj skladbi.

Kratko trajanje

Dakako, još je mnogo novih božićnih skladbi koje su za ovaj advent snimili pojedini izvođači, a morat će se pomiriti sa sudbinom svih ostalih — njihova pjesma funkcionira gotovo isključivo u prosincu. Nakon Božića sve skladbe imaju još produženi vijek do Nove godine, a onda unisono, kao rukom odnesene nestaju.

Većina njih nestaje zauvijek, no one koje ostaju ulaze u *play off*, odnosno njihova uporabna vrijednost nije samo godinu dana. Neke pjesme učestalo se ovih dana vrte na radiju, iako prigodom stvaranja uopće nisu imale tu namjenu (npr. *Marina* Prljavog kazališta, samo zbog stiha 'Na božićno jutro, sneno i mutno') pa onda nije nemoguće da još kakva usputna pjesma postane, zapravo, božićni hit.

Nije čudno što se u doba hiperprodukcije božićnih pjesama mnogi odlučuju upravo za obrade onih klasičnih, tradicijskih skladbi koje se s radošću pjevaju u blagdanskom ozračju. S druge strane, premda bi se očekivalo da te pjesme budu prirodan soundtrack za adventske objekte u gradovima, božić-

Tomislav Goluban također je objavio božićni singl, ali i svoju instrumentalnu obradu božićnog tradicionala *Svim na zemlji* u zabavnoj i ubrzanoj verziji

na glazba ondje ne dominira. Šarolikost od jazza do narodnjaka način je da se privuče određena klijentela, nove božićne pjesme ostaju tako uglavnom ovisne o raspoloženju radijskih urednika ili, u kombinaciji sa spotom, mogu eventualno očekivati uspjeh na YouTubeu.

Prvakinja Opere HNK-a u Zagrebu objavila četverostruki CD

Najbolje od duhovne glazbe

Hrvatski su skladatelji zastupljeni motetima Vinka Jelića, Ivana Lukačića, Tomasa Cecchinija, od starijih i Ivana pl. Zajca, a od novijih Branka Starca, Vinka Glasnovića i Đanija Maršana

Piše: Đurđa Otržan

Prvakinja Opere HNK-a u Zagrebu, Mira Vlahović, objavila je četiri nosača zvuka s izborom svojih najboljih ostvarenja, uz pomoć orguljaša Edmunda Andlera Borića i Hrvoja Banaja. Njezin lijepi koloraturni sopran svakoj izvedbi daje specifičnu boju pa je zanimljivo pratiti je u njezinu izboru *best of* bogate karijere.

Najrazličitiji stilovi

Od baroka do belkanta te hrvatske duhovne glazbe, tu su i tradicionalni napjevi, najzastupljeniji na četvrtom nosaču zvuka. Kako joj glasovne mogućnosti pružaju priliku za najrazličitije stilove, površno se može činiti da je izbor pomalo subjektivan, no njezine ga izvedbe opravdavaju. Nositeljica više od 25 uloga tijekom karijere logično je odabrala one njoj najbliže, od Bellinija do Verdija, s naglaskom na duhovnu komponentu napjeva. Hrvatski su skladatelji zastupljeni motetima Vinka Jelića, Ivana Lukačića, Tomasa Cecchinija, od starijih i Ivana pl. Zajca, te molitvama Vinka Glasnovića i Đanija Maršana. Skladba Branka Starca *Miserere mei* je i posvećena Miri Vlahović. Među tradicionalnim napjevima tu je i pjesma *Lijljane bijeli, Zdravo, Djevo i Marija, svibnja kraljice*. No ne nedostaje omiljenih opernih arija poput *Casta diva* i *Ombra mai fu*. Posebna je pozornost posvećena marijanskoj boji napjeva. Tu su i *Ave Maria* Luigija Cherubinja, Bacha-Gounoda, Franza Schuberta i Giuseppea Verdija. Ukupno četrdesetak, ukras tri desetljeća duge karijere naše sopranistice.

Pratnju napjevima i arijama Mira Vlahović je izabrala prema njihovim karakteristikama pa je dojam to potpuniji kad se vokalna dionica dopunjuje s instrumentalima. Predstavljena su dva orguljska instrumenta, iz zagrebačke crkve sv. Franje Ksaverskog i novije orgulje iz crkve sv. Luke evandelistu u zagrebačkom naselju Travno. Njezin stabilni glas izvrsno odgovara pratnji orgulja, a proživljenim donošenjem oblikovanoga teksta i zao kruženim fraziranjem postiže dojmljivu interpretaciju. U četverostruki album uloženo je mnogo truda, i izvođačkog i aranžerskog, producerskog i uredničkog; to je jedinstveno izdanje na polju vokalne glazbe. Za one koji Miru Vlahović poznaju najviše po njezinim ulogama na pozornici, ovo je prilika da obnove divljenje prema njezinim glasovnim mogućnostima u domeni opere i da to divljenje prošire i na polje duhovne glazbe.

Mira Vlahović,
sopran

Četiri stoljeća duhovne glazbe

Hilarion, 4 CD

Predstavljanje knjige o primadoni zagrebačke operetne scene

Operetni dragulj

Tom je prilikom i autor monografije Davor Schopf obilježio 30. obljetnicu publicističkog rada

Piše: Đurđa Otržan

Društvo za promicanje glazbe, plesa i glazbeno-scenske umjetnosti *Hilarion* predstavilo je 5. veljače 2016. monografiju *Ruža Cvjetičanin i zagrebačka opereta* u povodu 100. obljetnice rođenja primadone zagrebačke operetne scene. Tom je prilikom i autor monografije Davor Schopf obilježio 30. obljetnicu publicističkog rada.

Vrijedna monografija

Nakon niza uspješnih izdanja i monografija toga vrijednog društva, predstavljanje monografije o Ruži Cvjetičanin privuklo je brojne posjetitelje u foyer Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu, kuće u kojoj je primadona provela svoje najbolje i najvažnije trenutke u karijeri. Mnogobrojni stručnjaci i znanci došli su čuti o toj vrijednoj monografiji

koja iscrpno na jednom mjestu donosi pregled života toga žanra u Zagrebu i Hrvatskoj kao konteksta djelovanja svojedobne dive operetne zagrebačke scene. Još je od rane mladosti njezin talent bio zapažen, a na audiciju su je primili veliki glazbenici kao što su, među ostalima, Jakov Gotovac i Lovro Matačić. U karijeri je ostvarila 59 operetnih uloga, osam opernih, četiri dramske i jednu ulogu u novodobnom mjuziklu. Obljetnicu rada proslavila je na sceni HNK-a, na kojoj je i počela karijeru. Više od tri desetljeća držala je repertoar zagrebačke operete i ostvarila uloge koje su bile prihvaćene i omiljene među tadašnjom publikom.

Kako su se na promociji mogle čuti neke

njezine sačuvane snimke iz vremena kad je već bila u mirovini, osvjedočili smo se u disciplinu njezina talenta i muzikalnost izvedbe, ali ono po čemu će je se najviše pamtili su uloge u hrvatskim operetama *Mala Floramy* Ive Tijardovića i *Barun Trenku* Srečka Albinija. Bila je poticaj za stvaranje novih djela pa je osim svojih zvjezdanih kreacija tumačila glavne uoge u hrvatskim operetama Rikarda Šimačke, Žige Hiršlera, Eduarda Gloza, Srečka Albinija i Đure Prejca, a pjevala je u Tijardovićevim operetama *Dimnjaci uz Jadran* i *Splj'ski akvarel*. U knjizi je otisnut i klavirski izvadak s posvetom skladatelja primadoni kao »izvršnoj zagrebačkoj Floramy«. Monografija je opširno zahvatila i doba u kojem je Ruža Cvjetičanin djelovala, između dva rata, poratno razdoblje i kasnije godine rada, sam žanr operete i njezinu povijest u našim krajevima, a bogato je ilustrirana dokumentacijom o njezinu radnom putu. Pitkim i sažetim stilom, Davor Schopf je uspio prenijeti čitatelju sliku jednog vremena i ulogu i važnost Ruže Cvjetičanin. Monografija je bila dobar suputnik izložbe *Ruža Cvjetičanin — operetni dragulj*, koju je u čast stote primadonine obljetnice rođenja, između 16. lipnja i 30. listopada, o njoj priredio Muzej grada Zagreba.

Ruža Cvjetičanin kao Marica u *Barunu Trenku* Srečka Albinija na predstavi 1957. u zagrebačkoj Komediji gdje joj je partner Josip Fišer

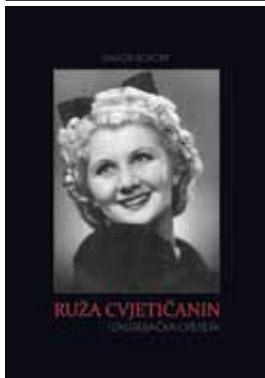

Kao Bara u glazbenoj šali *Vječni ženik* Đure Prejca

Davor Schopf

Ruža Cvjetičanin i zagrebačka opereta

Društvo Hilarion

Drastično redefiniranje nastave umjetničkog područja

Nova paradigma, Poli-art, podrazumijeva napuštanje tradicionalnog pristupa tom području odgoja i obrazovanja te kreiranje suvremenog integriranog kurikulumu, odnosno multidisciplinarnog kolegija

Piše: Marijo Krnić

Znanstvena monografija *Razvojni integrirani kurikulum u umjetničkim područjima: POLI-ART model s modulima* autora dr.

sc. Gorana Sučića, docenta na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu, predstavljena je 10. studenoga 2016. u Muzeju grada Splita.

Predstavljajući toga vrijednog izdanja bili su prof. dr. sc. Aleksandar Jakir, dekan Filozofskog fakulteta u Splitu, i prof. dr. sc. Anči Leburić, recenzentica izdanja. Moderator programa bio je prof. dr. sc. Tonči Šitin. U prigodnom glazbenom programu nastupili su Djevojački zbor II. gimnazije u Splitu, pod vodstvom prof. Ivana Bošnjaka, pijanist Marin Limić i Matej Ilčić, student 4. godine violončela na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu, u razredu doc. Mihovila Karuze, izvodeći skladbe svestranog autora monografije.

Devet poglavlja

Nova knjiga dr. sc. Sučića izašla je u nakladi Filozofskog fakulteta u Splitu, a sastoji se od devet poglavlja: *Umjetnost: Sloboda, stvaralaštvo, esetika; Kurikulum: Kurikulum i njegova povijesna i teorijska polazišta; Uvod u psihologiju glazbe; Glazba; Jezik, književnost i glazba; Likovnost i design; Plesna kultura — Pokret na glazbeni poticaj; Integrirani procesi — Suodnosi te Kurikulum kao produkt interesa učenika*. Na početku autor iznosi uvodna razmišljanja o procesu odgoja i obrazovanja u umjetničkim područjima u svjetlu aktualne cjelovite kurikularne reforme hrvatskog obrazovnog sustava, a knjiga je zaključena autorovom biografijom i recenzijama uglednih znanstvenika (prof. dr. sc. Anči Leburić, prof. dr. sc. Milica Andevski i prof. dr. sc. Josip Babin).

dr. sc. Goran Sučić

Razvojni integrirani kurikulum u umjetničkim područjima: POLI-ART model s modulima

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Splitu

Primjenjujući različite metodičke postupke i procedure, autor na 268 stranica uspješno — pregledno, razumljivo i jasno — iznosi sadržaje, znatnim dijelom utemeljene na vlastitom iskustvu, zagovarajući promjene u odgojno-obrazovnom sustavu, posebno se usredotočujući na drastično redefiniranje nastave umjetničkog područja. Nova paradigma, *Poli-art*, koju autor predstavlja i elaborira, podrazumijeva napuštanje tradicionalnog pristupa tom području odgoja i obrazovanja te

kreiranje suvremenog integriranog kurikulumu, odnosno multidisciplinarnog kolegija. Pristupajući multidisciplinarno i interdisciplinarno, na originalan način promišljajući o problematici umjetničkih područja u današnjoj školi, Sučić svojim radom daje vrijedan prilog postojećoj stručnoj i znanstvenoj literaturi, posebice ako znamo da su slična izdanja u suvremenoj umjetničko-pedagoškoj produkciji prava rijetkost. Temelje za svoje teorijske postavke autor ne nalazi samo u svojem pedagoškom iskustvu, već ih u maniri iskusnog znanstvenika potkrepljuje nalazima i spoznajama mnogih sustručnjaka, koristeći se s više od 200 jedinica literature.

Umjetnički predmeti

Temeljem rečenog lako je zaključiti da znanstvena monografija *Razvojni integrirani kurikulum u umjetničkim područjima*, koja razrađuje autorove ideje izložene u prijašnjim izdanjima, znanstvenim i stručnim radovima, iznimno je znanstveno-pedagoško djelo i dobra podloga za moguće (re)definiranje uloge, položaja i strukture nastave umjetničkih predmeta u modernom odgojno-obrazovnom sustavu.

Iz bogate autorove biografije izdvojiti ćemo tek nekoliko rečenica. Dr. sc. Goran Sučić docent je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Dugogodišnji je prosvjetni djelatnik, zbog izuzet-

nih rezultata promaknut u zvanje profesora savjetnika. Autor je većeg broja glazbenih projekata, obrada, stručnih i znanstvenih članaka, multimedijске knjige *Odraslo djetinjstvo*, koja je bila nominirana za nagradu Porin te monografije *Poli-art: Glazbena vizualizacija — Likovna slušaonica*. Dobitnik je mnogih priznanja i nagrada za pedagoški i skladateljski rad, među kojima izdajamo Nagradu *Ivan Filipović* za doprinos u visokom obrazovanju, priznanje Grada Splita za doprinos u kulturi te nagradu Splitsko-dalmatinske županije za doprinos kulturi i znanosti.

Vrijedan prilog postojećoj stručnoj i znanstvenoj literaturi, posebice ako znamo da su slična izdanja u suvremenoj umjetničko-pedagoškoj produkciji prava rijetkost

Monografija Poliart objavljena u suradnji s Cantusom d.o.o. bila je nominirana za glazbenu nagradu Porin

Član je brojnih stručnih savjeta, odbora i ocjenjivačkih sudova na glazbenim natjecanjima. U slobodno vrijeme bavi se slikarstvom, sudjelujući na mnogim domaćim i međunarodnim kolonijama te na mnogim samostalnim, skupnim i humanitarnim izložbama.

Glazbena baština vjerničke predaje

Pjevana baština crkvenog pučkog pjevanja u redovničkim samostanima i župama Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja u Splitu

Piše: dr. sc. Ivana Tomić Ferić

U splitskoj Palači Milesi, 10. studenoga 2016. predstavljen je zbornik *Tradicijsko crkveno pučko pjevanje u Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja II.* (2015.), koji je uredio fra Stipica Grgat, a objavila Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja u Splitu kao VIII. svezak glazbenoga niza *Nova et*

njevci, Čvrlevo, Drniš, Kljaci, Konjevrate, Lećevica, Miljevci, Mirlović Zagora, Pakovo Selo, Promina, Rupe, Radošić, Šibenik, Širitovci), kao i župe Splitsko-makarske nadbiskupije (Bast-Baška Voda, Brist, Drvenik, Igrane, Sumartin, Vrgorac). Riječ je, dakle, o glazbenoj građi koja dosad nigdje nije bila zapisana ni objavljena, a obuhvaća 151 napjev s 23 lokaliteta. Zahvaljujući višegodišnjem terenskom radu i nastojanjima glazbenih povjesničara i crkvenih glazbenika, tonki su zabilježeni, snimljeni i transkribirani svi napjevi koji su se

posljednja tri desetljeća snimili: fra Ivan Čupić, fra Stipica Grgat, fra Žarko Maretić, Ivan Talijančić i Siniša Vuković, a po jedan primjer fra Petar Klarić, Ljubomir Markotić i Martin Veža.

Kompletan notni materijal prikupljene građe snimljen je na tri kompaktna diska koji su priloženi na unutarnjoj korici edicije (ton-majstor Mario Božić). Građa je izložena u deset rubrika (pjevanje mise za nedjelju i blagdan, mise za mrtve, napjevi za Službu riječi i euharistiju, božićni napjevi, napjevi kroz godinu, korizmeni napjevi, napjevi za obrede Velikog tjedna, napjevi za slavlja sveta, pogrebni napjevi, hvalospjevi na kraju mise i otpust vjernika te ostali napjevi). U potpunosti je popratnim tekstovima, analizama, napomenama, popisima i sustavnim pregledom tonskih nizova čiji je autor fra Stipica Grgat.

Na predstavljanju zbornika, o kulturnom doprinosu franjevačke zajednice govorili su uvodno akademik Davorin Rudolf i provincijal fra Joško Kodžoman, a muzikološki prikaz zbornika i kontekst prikupljanja građe izložio je dr. sc. Vito Balić s Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu. Istaknuvši da zbornik donosi dragocjeno svjedočanstvo o promjenjivosti i dinamičnosti tradicije te da može biti putokaz u njezinu daljnjem očuvanju, Balić je govorio i važnosti načina obrade i objavljivanja građe prema smjernicama koje je postavio Jerko Bezić za izdanja *Spomenika glagoljskog pjevanja*, ali i potrebu njihova novog promišljanja te novih sintetskih prikaza prikupljene građe u srodnim

zbornicima Stjepana Stepanova, Gorane Doliner i Jerka Martinića.

Referirajući se na tijek obrade građe, urednik i nositelj cjelokupnog projekta, fra Stipica Grgat, upozorio je na to da promjene načina života i znatno smanjenje broja stanovnika na lokalitetima s kojih je prikupljena građa otežavaju i narušavaju očuvanje tradicije crkvenoga glazbenog blaga. Zbog toga tiskani

medij knjige i tonskih zapisa u izdanju Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja omogućuju »drugo postojanje« te tradicije, ne više samo u usmenoj predaji (premda ona još ponegdje živi u neprekinutom, ali otežanom modelu tradicijske prakse) nego zahvaljujući upravo takvim istraživanjima i edicijama koje ih revitaliziraju. U tom smislu, Grgat je najavio i treći svezak zbornika koji je već u pripremi i koji će sadržavati arhivsku građu iz Staroslavenskog instituta u Zagrebu, koju je digitalizirao Boris Doliner. Riječ je o transkripciji i stručnoj muzikološkoj obradi tradicijskih crkvenih pučkih pjevanja koje je Stjepan Stepanov snimio 1974. godine u župama makarskog primorja, Imotske krajine i Vrgorca s okolnim župama.

Uz zahvalu moderatora, fra Ante Akrapa, predstavljanje su upotpunile i izvedbe crkvenih pučkih pjevača župe sv. Jure

iz Radošića, kao neposredni primjer oživljavanja tradicije glazbene baštine liturgijske vjerničke predaje. Uz čestitke inicijatoru i svim sudionicima projekta, možemo im zaželjeti da idući nastavci glazbenog niza donesu nove spoznaje koje će svjedočiti o bogatstvu, rasprostranjenosti i viševrsnosti glazbene baštine, stoljećima stvarane na područjima pastoralnog djelovanja redovnika Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja.

fra Stipica Grgat Tradicijsko crkveno pučko pjevanje u Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja, svezak II.

Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja u Splitu

Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja u Splitu u svojim redovima njeguje crkveno pučko pjevanje

vetera Zbornika *Kačić*. Nastavno na prvi svezak (objavljen 2011.), u ovom je izdanju predstavljena baština crkvenog pučkog pjevanja koja je bila i/ili koja još uvijek čini dio liturgijskih slavlja u redovničkim samostanima i župama spomenute franjevačke provincije. Cilj prvoga i drugoga izdanja jest pokušaj da se kodifikacijom cjelokupne pisane i snimljene glazbene građe koja je stoljećima bila živo tkivo pučke liturgijske pobožnosti na ovim prostorima, možda u posljednjem trenutku sačuva i otme zaboravu te da se kao novi predložak ponudi generacijama koje dolaze.

Glazbeni relikv

Predmet istraživanja u II. svesku bili su lokaliteti sa šireg područja Dalmatinske zagore i priobalja o kojima se duhovno skrbe franjevci Provincije Presvetoga Otkupitelja, tj. župe sjevernog dijela Šibenske biskupije (Stankovci, Ba-

nekoć pjevali u liturgijskim i paraliturgijskim slavljinama, kao i pučkim pobožnostima u navedenim župama, a danas su ostali kao dragocjen glazbeni relikv

Trostruki CD

Ideju o knjižnom izdanju muzikološkoga blaga pjevane baštine Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja potaknula je Uprava provincije i franjevci-glazbenici koji djeluju u njoj, a od početka su je stručnim savjetima podupirali muzikolozi dr. sc. Hana Breko Kustura, dr. sc. Gorana Doliner, prerano preminuli dr. sc. Miljenko Grgić te etnomuzikolog dr. sc. Joško Čaleta. Cjelokupna građa tehnički je složena slično kao i u I. svesku: redosljed napjeva, prema sadržaju i namjeni njihovih tekstova, podijeljen je u posebna poglavlja koja donose dragocene informacije o analitičko-glazbenom sadržaju, kazačima i zapisivačima (napjeve su u

Notna izdanja Ars croatica

(HDS i Cantus d. o. o.)

Recenzira: Đurđa Otržan

CANTUS

Sanda Majurec (1971.): *Četiri pjesme ni-zašto, za sopran, mezzosopran i komorni ansambl*, objavljene su kao partitura 2015. godine pod brojem Can.128–3728. Skladba je doživjela praižvedbu u sklopu Muzičkog biennala Zagreb 19. travnja 2007., u Muzeju Mimara, u izvedbi Cantus Ansambla pod ravnanjem dirigenta Luce Pfaffa. Solistice su bile sopranistice Davorka Horvat i Nina Kobler. Skladba traje 12 minuta i zapravo je parafraza djela Samuela Becketta *Novele i tekstovi nizašto*. Partitura ima četiri pjesme, od kojih je prva i treća skladana za dva glasa, dok je druga za mezzosopran solo, a četvrta za sopran solo, naravno uz pratnju ansambla: gudači, rog, fagot, klarinet, oboa i flauta te alt-flauta i bas-klarinet u pjesmi za mezzosopran. Agogičke oznake, dinamike i tempa su pregledni, u skladu s notografijom Danijela Legina. Solističke su dionice dobro uočljive, što je važno s obzirom na vokalizaciju i glasovne i slogovne zadanoosti kojima se kombiniraju samoglasnici i suglasnici u raznovrsne zvukovne slogove pa ih je valjalo precizno podmetati pod svaku notu, što je odabirom fonta uspješno postignuto. Djelo nastalo 2006. i dosad više puta izvedeno, vrlo je pristupačno u svojem originalnom partiturnom izdanju, koje završava bilješkom o skladateljici (na hrvatskom i na engleskom jeziku).

Krsto Odak (1888.–1965.): *Prva passacaglia, op. 35, za gudački orkestar*, u istom je formatu, poznate zelenkaste boje s uočljivim prezimenom skla-

telja na naslovnici, a kao predgovor je Zoran Juranić pridodao redaktorske bilješke glede usklađivanja partiture s rukopisnim originalom. Djelo je izvorno skladano za orgulje kao *Passacaglia* op. 34c, u obliku baroknih varijacija, tj. tema se donosi u basu, a potom se granaju polifone varijacije u višim dionicama, svaki put u novom obliku. Ima 20 varijacija, koje je sam Odak preradio kao opus 35 za gudački orkestar. Skladba je u tradicionalnom neobaroknom ugođaju, čvrstoga g-mola, koji u baroknom stilu završava prosvjetljavajućim kvintakordom G–dura. Kao svećenik do 1919., a i teolog, Odak je u toj skladbi pokazao najbolje odlike svoje ga tradicionalističkog stila koji je usvojio tijekom studija kod patera Hartmanna u Münchenu. Uz to, *Passacaglia* je jedna od njegovih najpoznatijih i najizvođenijih skladbi. Broj izdanja je Can.125–3643, i kao i ostala izdanja Cantusa, donosi osnovne podatke i na engleskom jeziku. Skladba traje devet minuta. (Također objavljeno 2015. godine, s bilješkom o skladatelju na hrvatskom i engleskom jeziku, u notografiji Andreja Skendera.)

Silvio Foretić (1940.): *Solisti, za gudački orkestar*, nosi oznaku Can. 131–3759 i također je kao partitura objavljena 2015. godine, u notografiji Andreja Skendera. Skladba traje deset minuta, a pisana je za ansambl Zagrebačkih solista pa je i praižvedena u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog, 18. siječnja 2014., na koncertu u povodu

du 60. obljetnice ansambla. Od učeni-ka Milka Kelemen, Maurizia Kagela i Karlheinz Stockhausena očekuju se djela s više izvanglazbenih elemenata, ali ova je skladba dokaz da je Foretiću potpuno jasan zadatak kad piše za komorni ansambl, pa se treba podsjetiti na to da je još 1963. utemeljio Ansambl za suvremenu glazbu, a tijekom boravka u Kölnu, od 1982., vodio Ansambl »kraj stoljeća, kraj tisućljeća« te više puta pisao za takav gudački korpus. Skladba *Solisti* koncipirana je u dva, prema tempu, kontrastna dijela. Prvi je *Poco allegro*, a drugi *Adagio*, dok je finale koncipiran kao *tempo primo* sa solo violinom, u skladu s naslovom djela. U prvom su karakteristični *glissandi* kombinirani s *Bartok pizzicata*, što daje vrlo efektanu i bitku pokretljivost. No Foretić ne preže od malih pomaka u smjeru modernizma pa se pri kraju skladbe kontrabas tijekom sviranja ugađa za veliku uzlaznu sekundu, od E preko Es na D. No to nije jedina domišljatost skladbe, jer kako kaže sam skladatelj: »Dok se Solisti pojavljuju u naslovu, 'zagrebački' se krije u notama iz kojih je proizišao sav tematski i harmonijski materijal djela.« Naime, pridjev *zagrebački* vidljiv je u silaznom tonskom nizu koji se permutira tijekom skladbe više puta na razne načine, sastavljen od tonova: zAGrEBA, te c i cis koji predstavljaju »čki«. Unatoč toj upisanoj zvučnoj posveti, skladba je prema svojstvima i kvaliteti neutralna, namijenjena gudačkom orkestru. I ova partitura završava bilješkom o skladatelju na hrvatskom i engleskom jeziku.

Vojislav Vučković (1910.–1942.) — Petar Bergamo (1930.): *Povratak sunca, balet, partitura glazbe za veliki orkestar prema glazbi Vojislava Vučkovića na tekstove Jirija Wolкера (1900.–1924.)*. Nosi oznaku Can.131–3742 i objavljena je 2015. godine. Sadrži tekstove na hrvatskom (na početku) i engleskom jeziku (na kraju) u kojima skladatelj Petar Bergamo i muzikologinja Marija Bergamo pojašnjavaju okolnosti nastanka djela, daju informacije o skladatelju, njegovu radu i radu na dovršenju te partiture. Djelo nije izvedeno na pozornici, ali jest dvaput koncertno: prvi put 22. veljače 1964., u Ljubljani, kad je Beogradskom filharmonijom dirigirao Žilvojin Zdravković, a drugi put 4. svibnja 1964. na Televiziji Beograd pod dirigentskim vodstvom Oskara Danona. *Povratak sunca* prema priči *Čovjek koji je ukrao sunce*, koncipiran je u šest slika s naslovima koji sugeriraju događanja u priči–baletu: *U palači bogataševoj, Ljekareva posjeta i smrt, Zidanje kule–tamnice i krađa sunca, Svijet bez sunca, Odlazak bogataša zasužnjenom suncu, silnikova smrt i trijumf sunca te Povratak sunca*. Orkestar je velik, s pojačanim klarinetima i trombonima te nadasve udaraljka. Notni tekst je detaljan i čitak, kako to možemo i očekivati od Bergama–redaktora, dok notografiju potpisuje Andrej Skender. Priča–libreto priložena je u partituri dvojezično (češki u prijevodu dr. Ljudevita Jonke a te, uobičajeno, na engleskom jeziku).

Jelićev povratak u domovinu

Nadajmo se da će nakon objavljivanja ovog nosača zvuka biti sve manje onih koji će moći reći da nisu čuli za Vinka Jelića (Rijeka, 1596. – ?Zabern 1636.)

Nosač zvuka je dostupan i putem Odjela prodaje na HRT-u i u prodajnoj mreži Aquarius, pa mu želimo sretan povratak u hrvatski melos, sretan povratak glazbi autora koji je uvelike držao do svojega porijekla

Piše: Đurđa Otržan

Nadajmo se da će nakon objavljivanja ovog nosača zvuka biti sve manje onih koji će moći reći da nisu čuli za Vinka Jelića (Rijeka, 1596. – ?Zabern 1636.)

ili da nisu čuli njegova djela. Sudbinom odveden u sjeverne krajeve sedamnaestostoljetne Europe, bio je priznat za života, a doživio je i tiskanje svojih djela u Veneciji i Strasbourgu kao slavljani glazbenik svojeg vremena. Potom je zaboravljen i poslije ponovo otkriven zaslugom hrvatskih velikih muzikologa Dragana Plamenca i Albe Vidakovića, a njegova je djela svojedobno za tisak ponovo priredio Lovro Županović.

Pregledno i razumljivo

No kao da sva ta izdanja nisu postigla željenu repatrijaciju danas, sudimo dijelom i po tome što je za izvedbu Jelićevih djela potrebna i priprema. U navedenom izdanju opširno o tome govore muzikologinja Ana Vidić i dirigent Tomislav Fačini, koji se prihvatio rekonstrukcije Jelićevih odabranih skladbi iz njegovih najpoznatijih zbirki. Vidić piše detaljno, ali sažeto o tada uobičajenom putu glazbenika s ruba Europe, prenijevši nam Jelićev *curriculum* pregledno i razumljivo, što je nemala zadaća s obzirom na sve peripetije koje je jedan ubogi dječak iz Rijeke prošao da bi se

obrazovao, a potom i živio u nedaćama Tridesetogodišnjeg rata. Kao urednica izdanja, Ana Vidić građu je posložila otmjeno i uravnoteženo pa se nosač zvuka drži u ruci poput nekog inozemnog izdanja poznatijih majstora, primjerice Bacha ili Palestrine. Tekstovi moteta objavljeni su trojezično, na hrvatskom, originalnom latinskom i engleskom te se nadamo da će ova izvanredna snimka naći put do slušatelja izvan naših granica.

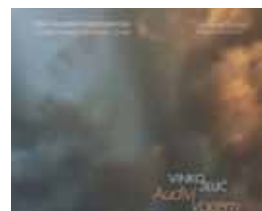
Višestruki Fačini

Uloga Tomislava Fačinija u pripremi izdanja je mnogostruka. On je bio i rekonstruktor djela, stilski redatelj i dirigent izvedbe, tj. više njih, a ovo je zaobilježena snimka iz crkve Bezgrešnog Srca Marijina na zagrebačkom Jordancu. Po svemu predočenom, Fači-

Zbor HRT-a,
Tomislav Fačini

**Vinko Jelić:
Audihi vocem**

HRT

ni je uložio velik trud i znatne sposobnosti, jer u krajnjem rezultatu nigdje nema slabosti, ni u priredbi notnog materijala, odabiru instrumentalnog ansambla po ukusu onoga doba, veličine današnjeg komornog orkestra, ni u odabiru glasova. Štoviše. Ako odaberemo razinu priređivanja materijala za izvedbu, sve se doima glatko i usklađeno prema modusu epohe. Čitatelja knjižice može zanimati kreativni postupak u

takvom slučaju i Fačini je u tom smislu iskren i informativno iznosi sve probleme redaktorskoga postupka s kojim se susretao. U izvedbi, pak, odabirom korneta, trombona, cembala, orgulja i gudača postigao je suptilnost instrumentalne pratnje, prepune patine starog zvuka, ali diskretne, što stvara ozračje potpore koja nimalo ne smeta stilu pjeva koji je po svojoj biti molitva. Nekako ga čak i motivira, dajući mu dubinu.

Jedinstveni stil

Za prezentaciju skladbi Vinka Jelića došle su u obzir tri zbirke njegovih djela: *Arion Primus* i *Arion Secundus* te već djelomice poznata *Parnassia militia*. Zbirke duhovnih skladbi osobite svježine i neke mediteranske mekoće, koja gotovo podsjeća na narodni melos, kad ne bi bilo latinskog teksta koji nas podsjeća na biblijske tekstove, a zajedno i tako posloženi stvaraju neku novu liturgijsku cjelinu. Ako baš želimo, možemo ga uspoređivati s njegovim suvremenikima, ali Jelićev stil nekako izmiče po svojoj jednostavnosti, uklopljenosti u maniru skladanja onog vremena, neopterećen harmonijom i akordom koju će razviti kasniji njemački skladatelji, ali ni toliko ekspresijom poput Monteverdija. Jelić moli u svojim duhovnim skladbama čisto i ponizno, a njegove visoke dionice su tu da nas što više približe duhovnom svijetu. Fačini je odabirom glasova za stihove u visokim lagama upravo istaknuo tu osobinu Jelićevih moteta. U cjelini, zbor je odlično pripremljen, istančanog melodijskog nijansiranja i dobre latin-

Tekstovi moteta objavljeni su trojezično: na hrvatskom, originalnom latinskom i engleskom pa se nadamo da će ova izvanredna snimka naći put do slušatelja izvan naših granica

ske dikcije, a boje glasova su osvježavajuće. Tempa su također donesena u nekom prirodnom zamahu izričaja i daha. Odnos prisutnosti slušatelja prema snimci također je vrlo prirodan, kao da smo s njima u crkvi, što je zasluga tonske snimateljice Marijane Begović.

Bez distance

Nadasve valja istaknuti prirodu Jelićeve glazbe za koju mi se čini da je ovdje donesena najbolje dosad. Bez strogoće, bez distance od teksta, bez onog tako često čujnog izvedbenog postava kod poznatih zborova za glazbu 17. stoljeća koji kao da želi sugerirati neku udaljenost od života. Tu je pjev iskren i izravan, čist i neopterećen nekom izmišljenom svijesti o epohi, u najboljem slučaju, svijesti o našoj epohi, jer djeluje vrlo suvremeno. Moguće je zamisliti te motete na nedjeljnim misama u hrvatskim crkvama. Ima jedna osobitost ove izvedbe, pa i snimke koja je tako lijepo izrežirana u smislu personalizacije Jelićeve kraja da ne mogu a da je ne spomenem. Nakon pada i predaje grada Zaberne (danas francuski Saverne u Alsaceu) u kojem je djelovao Vinko Jelić do 1636., više se o njemu ne nalazi pisanih tragova koji bi nam rekli nešto o njegovoj daljnjoj sudbini. Kao da nestaje u tišini prošlosti. Tako i izvedba i snimka završavaju *decrescendo* i zamiranjem, kao da i glazba postaje sve tiša i slijedi svojega tvorca, o kojemu više nemamo nikakva traga. Dosjetljivo i vrlo ukusno izvedeno. Primjereno izuzetno teškoj i burnoj sudbini glazbenika bez domovine, u vremenu u kojem su se za javno djelovanje prihvaćala latinska imena. Jedino što je skladatelj trajno sačuvao na vlastiti spomen bilo je ime i prezime, onako kako ga je dobio u Rijeci, tada Rijeci svetoga Vida, Vinko Jelić, ponekad Jeličić, ali nikad drukčije. Tako da je ovo Jelićev prvi pravi povratak u domovinu i povratak njegovih najljepših djela. Nosač zvuka je dostupan i putem Odjela prodaje na HRT-u i u prodajnoj mreži Aquariusa pa mu želimo sretan povratak u hrvatski melos, sretan povratak glazbi autora koji je uvelike držao do svojega porijekla.

Komorne skladbe našeg istaknutog člana, skladatelja, akademika, profesora koji nas je prerano napustio 2013.

Komorno desetljeće Marka Ruždjaka

Na albumu je okupljen opus nastao u rasponu od 1994. do 2005. za gitare, udaraljke, gudače i saksofon

Piše: Đurđa Otržan

Podatke iz naslova nosača zvuka valjalo bi dopuniti još dvama izvođačima, a to su Dragan Sremec, alt-saksofon, i Gudački kvartet Rucner, jer bi tako bio potpun sastav glazbenika koji su se okupili da snime komornu glazbu Marka Ruždjaka (1946.–2013.).

Kontrastni red

Riječ je o rasponu od jednog desetljeća; od 1994. i prve skladbe na CD-u, *Notturmo*, do *Septeta za Borisa* iz 2005. godine. Skladbe nastale u tom razdoblju snimljene su kontrastnim redom, pa nakon *Notturma* slijedi skladba *Canzona–epistola* iz 1997. za alt-saksofon i udaraljke, potom *Frottola* iz 1998., za trio gitara i udaraljke te *Septet za Borisa* iz 2005., a završno je djelo *Bordone* za trio gitara i timpane iz 2000. godine. Jedno desetljeće specifične komorne glazbe Marka Ruždjaka tako se našlo sabrano u izvedbama Darka Petrinjaka, Istvana Rómera i Gorana Lišteša, uz već spomenute svirače, Dragana Sremca i Gudački kvartet Rucner koji je djelo koje izvodi i praižveo, 19. travnja 2006., u svojem ciklusu *Proljeće* kao dvostruki spomen: na stogodišnjicu rođenja Borisa Papandopula i na temu koja se tako duboko usjekla u stvaralaštvo Marka Ruždjaka, travanj kao »najokrutniji mjesec«, iz Eliotove *Puste zemlje*. Međutim, ovdje slušamo novu snimku djela ostvarenu 2015. Snimatelji skladbi zaslužuju posebnu pozornost jer se radi o akustički izrazito zahtjevnim djelima u smislu ravnoteže

zvukovlja i odjeka pa pohvale idu radu Alana Šnajdera i Božidara Pandurića koji su zabilježili *Canzonu*, *Septet* i *Bordone*, dok je Zdravko Kunić snimio *Notturmo* i *Frottolu*. *Notturmo* je skladba koja osim gitarskog trija uključuje metalne udaraljke, i prema naslovu opisuje doživljaje vezane za noć ili bdjenje, kako se to nazivalo tijekom srednjega vijeka.

Najmlađi naslov

Taj je naslov ujedno i najmlađi Ruždjakov naslov, osim septeta, budući da su i *frottola* i *canzona*–epistola i *burdone* – renesansne forme. Običaj Ruždjakov da kolonizira anti-

kni oblik novim sadržajem ukazuje na povezanost s tradicijom, ali i želju da utisne vlastiti pečat postojećim načinima skladanja. *Notturmo* je temeljen na odjecima koje nagovještuje veliki tam-tam na početku; poslije se preko ostanantnog drhtanja, proparanima ostrim odjecima i naglim izmjenama sfera zvučanja, stiglo do autonomije pravih tonova koji nastupaju samostalno. Poput prepreka na putu utonuća u neku drugačiju sferu u kojoj nastaje raznovrsnost zvučnih fenomena, ritmički asocijativnih i evokativnih noćnih zvukova.

Canzona–epistola za alt-saksofon i udaraljke puna je zaobljenih tonskih linija zvučnih događanja. Skladba je posvećena bojama i timbru kojima se ispunjava prostor zvučanja među intervalima. Usitnjena ritmizacija nameće se kao melodiivni prostor, poput niza slogova, malih ili dugih misli, u lirskom ritmu poslanice Petrarčina tipa nekom zamišljenom primatelju.

»Struganje« po gitari

Frottola opravdava svoj naziv, prem-

Nosač zvuka je vrijedan doprinos dostupnosti ostavštine Marka Ruždjaka, velikog i iskrenog ličara hrvatske suvremene glazbe

da u obavijesnoj knjižici stoji uputa da se tu radi o izvedenici iz francuske riječi koja znači »struganje«. U smislu da donosi jasni i repetitivni ritam naizmjenične homofonije, to i jest *frottola*, pogotovo u anticipacijama akorda na drvenim udaraljama. Gitara se također koristi kao udaraljka. Skladba je iz 1998., zadnja u nizu, pa je tu vještina Marka Ruždjaka u prepariranju oblika u nešto strukturno novo i najizraženija.

Predzadnja skladba je *Septet za Borisa* za gitarski trio i gudački kvartet. Posveta velikom maestru osjeća se ne samo u evokaciji njegova Šestog gudačkog kvarteta nego i u mnogostranosti izražajnih sredstava skladateljskog talenta Borisa Papandopula. Uključuje i vokalne intervencije svirača, temperamentna je i kompaktna u svojoj raznolikosti.

CD završava opet pomalo pompozno, kako je i počeo – velikim gongom na početku, no sada su u *Burdone* timpani, koji pružaju stabilitet pokretljivosti za određivanje tonalitetskog dojma. Naročito se u toj snimci ističe vješto poravnanje gitarskog zvuka sa sonornim, a opet prigušenim timpanima.

Uz već poznati *Spiritual*, ovaj je nosač zvuka vrijedan doprinos dostupnosti ostavštine Marka Ruždjaka, velikog i iskrenog ličara hrvatske suvremene glazbe.

Diskografski projekt ansambala Dialogos i Kantaduri nagrađen prestižnom francuskom nagradom *Diapason d'or*

Hrvatsko srednjovjekovlje kao brend

Još jedan dokaz da hrvatska glazba srednjega vijeka hrvatska tradicijska glazba uživaju velik ugled u svijetu

Piše: Dario Poljak

Nije novost da hrvatska glazba i glazbenici bilježe uspjehe izvan domovine, ali svakako je novost vrijedna pažnje činjenica da hrvatska glazba srednjega vijeka te hrvatska tradicijska glazba koja je s njom blisko povezana uživaju velik ugled u svijetu.

Nagrade već za prvi album

Hrvatska muzikologinja s pariškom adresom Katarina Livljanić već dugi niz godina vodi ansambl Dialogos, posvećen izvođenju (ali i rekonstruiranju) glazbe iz različitih srednjovjekovnih (ili nešto novijih) rukopisa. Prvi nosač zvuka ansambl je objavio 1998., pod naslovom *Terra Adriatica*, na kojemu su objavljeni srednjovjekovni sakralni napjevi iz Hrvatske i Italije. Već su tada francuski kritičari uočili vrijednost rada hrvatske muzikologinje i pjevačice, ali i ostalih članova ansambla, nagrađivši album nagradama *Diapason d'or* i *Choc du Monde de la Musique*.

Bavljenje glazbom srednjega vijeka s hrvatskih prostora za Dialogos nije ostao jedan od projekata — ona je zapravo konstanta, a prema riječima umjetničke voditeljice — i jaka kompo-

nenta identiteta ansambla. To se očitovalo u nagrađivanim diskografskim izdanjima i u vrlo posjećenim (i traženim) koncertnim nastupima. Na posljednjem objavljenom nosaču zvuka, naslovljenom *Dalmatica*, francusko-hrvatskom ansamblu pridružuje se i jedan hrvatski ansambl, Kantaduri, čiji je umjetnički voditelj etnomuzikolog Joško Čaleta, što je, također ovjenčano francuskom diskografskom nagradom *Diapason d'or*, prepoznala i međunarodna publika.

Suradnja Dialogosa i Kantadura

Suradnja Dialogosa i Kantadura počinje 2007. na poticaj Katarine Livljanić, a već godinu poslije ansambl predstavlja zajednički program na prestižnom francuskom Festivalu Ambronay, posvećenom ranoj glazbi. To je festival na kojemu nastupaju velika imena scene povijesno obaviještenog izvođenja u svijetu, kao što su Jordi Savall i William Christie, a među mladim umjetnicima danas su tu Thomas Dunford, Jean Rondeau i Leonardo García Alarcón. Stoga je iznimno zanimljivo da hrvatska glazba srednjega vijeka na tome festivalu nije nepoznanica, zahvaljujući upravo Katarini Livljanić i Dialogosu. Program *Dalmatica* nastao je kao poluscenska izvedba u režiji Sande Hrčić u koprodukciji s Centrom kulturnih susreta iz Ambronaya te je brzo nadišao granice glasovitoga festivala i

Francuske, predstavljajući dalmatinsku glazbu na brojnim uglednim festivalima rane glazbe, kao što su oni u Utrechtu, Stockholmu, Bostonu ili Edinburghu, kao i na festivalima tradicijske glazbe, primjerice na Korzici.

Projekt-nosač zvuka

Istodobno postojanje različitih tradicija koje su zaokupljene gotovo istim temama vrlo je česta inspiracija Katarini Livljanić u radu s ansamblom Dialogos — napjeve različitih rukopisa donosili su gotovo svi albumi (bez obzira na to je li riječ o albumima koji istovremeno donose glazbu iz hrvatskih i talijanskih rukopisa ili primjerice iz francuskih i engleskih). Takav se način rada nastavio i u suradnji s ansamblom Kantaduri u sklopu projekta (a sada i nosača zvuka) *Dalmatica*.

Već sam naslov krije nekoliko slojeva značenja. Pojam »dalmatica« označava srednjovjekovnu odoru, misničku halju, »koju su nosile i žene i muškarci, [a] poznata je uglavnom i kao liturgijsko ruho, tipično za bizantski kler«, kako se navodi u programskoj knjižici nosača zvuka. Pritom je vrlo važno što je tekst, koji potpisuju umjetnički voditelji, u programskoj knjižici CD-a na engleskom,

Dialogos i Kantaduri

Dalmatica — Chants of the Adriatic

Arcana

i francuskom i hrvatskom jeziku.

Dvije tradicije

Usmena i pisana predaja liturgijske glazbe s područja južne Hrvatske najširi je opis sadržaja albuma. S obzirom na to da su dalmatiku nosile i žene i muškarci, to se očrtava u ansamblima: Dialogos čine isključivo pjevačice, a Kantadure pjevači. Supostavljanje dviju tradicija (koje se na stanovit način prožimaju, o čemu će biti govora poslije), nije se izbjeglo ni na ovome nosaču zvuka. Iako se radi o liturgijskoj glazbi južne Hrvatske, ona je predstavljena dvama aspektima: glazbom koja je zapisana i onom koja je do današnjih dana preživjela zahvaljujući usmenoj predaji, tj. tradiciji. Oba aspekta donose liturgijsku i paraliturgijsku glazbu namijenjenu izvođenju od Božića do Uskrsa.

»Pisana predaja« na nosaču zvuka *Dalmatica* dolazi iz različitih rukopisnih izvora: od Dubrovačkoga misala iz 13. stoljeća, koji se čuva u Bodleianskoj knjižnici u Oxfordu, preko Antifonara Oswalda Thuza iz 15. ili zadarskoga Kantuala Frane Divnića iz 17. stoljeća. Intenzivni rad na proučavanju izvora, kao i na izvođačkoj praksi srednjovje-

kovne glazbe Katarini Livljanić omogućili su da pronikne u srž načina oblikovanja melodijskih linija različitih napjeva i otkrije načine na koje se može ponuditi rekonstrukcija pojedinih melodija.

Povijesno obaviješteno izvođenje ne može donijeti povijesnu istinu u izvođenju bilo koje glazbe, a naročito one nastale prije 1800. godine (što je već odavno dokazano u mnogim raspravama). Međutim, ono nam može rasvijetliti put u razumijevanju izvođačke prakse određenoga vremena i upravo se time bave Katarina Livljanić i ansambl Dialogos, pokušavajući dokučiti načine na koje se pjevala glazba srednjega vijeka u vremenu i mjestu njezina nastanka. Rekonstrukcije melodijskih linija, ali i samoga čina izvedbe, u njihovoj realizaciji kao rezultat imaju specifično zvučanje u kojem čisti i pomno izabrani glasovi iznimno muzikalno ispušavaju (suvremenom uhu) neuobičajena melodijska kretanja.

Druga strana medalje

S druge strane medalje *Dalmatice* krije se drukčiji svijet, onaj u kojem je ulogu djelomično imala i »pisana predača«, a to je tradicijska glazba ili preciznije — pučko pjevanje. Njegova je pozicija u odnosu na uglazbljenja tekstova na latinskome jeziku zaista specifična: hrvatsko svećenstvo je još od srednjega vijeka imalo posebnu papirnu dozvolu za prakticiranje bogoslužja na narodnom jeziku, što je stvorilo put pojavi glazbe na staroslavenskom i hrvatskom, takozvanom ščavetu, hrvatskom čakavskom jeziku, karakterističnom upravo za bogoslužje. Kombinacija svjetovnoga pučkoga pjevanja i gregorijanske tradicije u crkvi stoga je rezultirala pojavom onoga što se općenitim pojmom naziva glagoljaškim pjevanjem. Upravo taj oblik pjevanja na nosaču zvuka predstavlja ansambl Kantaduri pod vodstvom Joška Čaleta. Šest vrhunskih klapskih pjevača (Joško Čaleta, Nikola Damjanović, Srećko Damjanović, Stjepan Franetović, Milivoj Rilov i Marko Rogošić) donose napjeve koji se i danas pjevaju u različitim prigodama diljem Dalmacije. Kao što se Katarina Livljanić brine o rekonstrukcijama koje izvodi Dialogos, tako se i Joško Čaleta pobrinuo za aranžmane tradicijskih (i tradicionalnih) napjeva koji se izmjenjuju u *Dalmatici*.

Nosač zvuka otvara višeglasni napjev *Ispovijajte se Gospodinu, jer je dobar* u aranžmanu Joška Čaleta, koji pjevaju oba ansambla. Već se u njemu otkriva da su pjevačice Dialogosa i pjevači Kantadura pomno izabrani kako bi na najbolji mogući način iznijeli dva različita sloja glazbe vezane uz liturgiju. Svečani, uzvišeni ugođaj samoga otvaranja karakterizira cijeli nosač zvuka: iako je pjevanje u Dalmaciji (barem od polovice 19. stoljeća kad nastaju klape) dio svakodnevice, ono poprima sasvim drukčiji ugođaj u posebnim i svečanim prigodama, a to su upravo razdoblja oko dvaju najvažnijih katoličkih blagdana, Uskrsa i Božića.

Jednoglasje naspram višeglasja

Ispovijajte se Gospodinu napjev je iz Trogira (koji se pojavljuje i u nekim drugim dalmatinskim sredinama) vezan uz Veliki petak, a odmah nakon njega izvodi se polifono čitanje za božićnu jutarnju, *Sanctus. Osanna dulcis est cantica*. Tropirani *Sanctus* počinje prvi dio *Dalmatice* u kojem se izvode adventski, božićni i bogojavljenjski napjevi, dok u drugome dijelu slijede napjevi vezani uz Cvjetnicu i Veliki tjedan. Takav raspored ukazuje i na cikličnost crkvene godine.

Jednoglasje naspram višeglasja — još je jedan od dvojnih aspekata nosača zvuka. Jedini tradicijski jednoglasni napjev koji se na CD-u pojavljuje jest *Pistula*, adventska poslanica iz Stariograda na Hvaru u izvedbi tenora Stjepana Franetovića, koji je poznat i kao član ansambla Opere HNK-a u Zagrebu. Njegova izvedba *Pistule* iz njegova rodnoga mjesta odlikuje se izvršnim balansom glasa, uobičajenim u formalnom obrazovanju (na Muzičkoj akademiji u Zagrebu) i glasa koji dolazi iz redova pučkih pjevača, ne naginjući se pretjerano ni u kojem smjeru. Rezultat je odmjerena izvedba, vrlo muzikalno ispušanih fraza.

Svaku od četiri pjevačice ansambla Dialogos može se čuti u samostalnoj izvedbi, u čemu naročito do izražaja dolazi činjenica kako je na izbor pjevačica, među ostalim, utjecala i specifična boja glasa — nijedan glas ne »isklače« po svojoj boji, pa tako u ansamblu postoji gotovo apsolutni timbralni balans. Aurore Tillac donosi božićno čitanje

In principio erat Verbum u kojem bistrim glasom znalački ispušava zapis iz trogirskega evanđelistara iz 13. stoljeća, baš kao što je slučaj s antifonama *Ante diem sanctum Paschae* i *Ego sum alpha et omega*, koje pjevaju Clara Coutouly, odnosno Els Janssens Vannmuster. Umjetnička voditeljica Katarina Livljanić solistički nastup ostvarila je u izvedbi pjesme *Govorenje Judino skalam na obišenje hodeći*. Njezina je izvedba vrhunac nosača zvuka.

Katarina Livljanić rekonstruirala je melodiju pjesme sačuvane u rukopisu iz Trogira iz 16. stoljeća u kojemu je Judin monolog prije samoubojstva. Proniknuvši u dramaturgiju teksta, Katarina Livljanić ilustrirala ju je melodijskom linijom, kao i izvedbom, ističući gradaciju koja postoji u samome tekstu (pjevanje po sedam *skālā*). Tijekom potresnoga monologa, u minucioznu izvedbu solistice upliću se štrofa, tradicijski napjev iz procesije Za križen s otoka Hvara te *kantanje*, Gospin plač iz Zagvozda. Ispreplitanje triju napjeva nema namjeru podvrgnuti ih stvaranju skladnih harmonija među njima, već upravo suprotno — njihovim sudaranjem izdvojiti najistaknutija mjesta monologa, što se postiže i izostavljanjem sudaranja na vrhuncu izvedbe, tj. na riječima »Vazmi, Juda za konopac«. U realizaciji spomenute dramaturgije važnu ulogu ima i prostor u kojem je nosač zvuka snimljen — radi se o blagovaonici cistercijskog samostana u Royaumontu iz 13. stoljeća, koji danas služi kao prostor Fondacije Royaumont u kojoj se održavaju razna događanja, seminari, edukacije i koncerti poticanjem očuvanja baštine samoga samostana, ali i pružanjem prostora za okupljanje umjetnika i njihovo djelovanje. (Dialogos je bio rezidencijalni ansambl Fondacije od 2011. do 2014. godine.) Specifični prostor dopustio je i različite načine snimanja, stoga svako ispreplitanje ansambala tijekom izvedbe ne podliježe naknadnom dodavanju slojeva u studiju, već se radi tijekom samoga snimanja. To je svojevrsni odraz (polu)scenskog uprizorenja projekta *Dalmatica*, čiju režiju potpisuje Sanda Hrčić, u kojem se glazba stavlja u kontekst prostora, evocirajući tako procesije po mahnim i većim mjestima u Dalmaciji, što je efekt koji su izvođači nastojali prenijeti i na nosaču zvuka.

Trenutak u kojem se procesija glazbeno najbolje realizirala isključivo u slušanju jest izvedba antifone za Veliki petak, *Crucem tuam adoramus* i tradicijskoga napjeva iz procesije po poljima iz Bola na Braču namijenjenoga pjevanju na Veliki petak, *Križu sveti, Križu blagi*. Dva različita pogleda na Veliki petak tako se isprepliću na nevjerojatan način, stvarajući dojam istovremenog održavanja dvaju načina obilježavanja Velikoga petka, koji se na kraju sastaju u istome prostoru, možda u nekoj crkvi u kojoj treba početi bogoslužje.

Predani rad

Dalmatica je kao glazbeno-scenski projekt dvadesetu izvedbu imao u sklopu festivala *Recontre de chants polyphoniques* u gradu Calviju na Korzici, a nakon toga ih očekuje nastup na Festivalu u Sydneyju. Hvaljeni nastupi, zapaženi u svjetskim medijima (poput *New York Timesa*) rezultat su predanoga rada Katarine Livljanić i Joška Čaleta, koji su spajanjem pisanih izvora i tradicijske glazbe stvorili svojevrsan brend kojim se na najbolji način promiče kulturno naslijeđe srednjovjekovne Dalmacije. Ono što je najzanimljivije jest da strane diskografske kuće (kao što je Arcana, koja je objavila niz nosača zvuka ansambla Dialogos, među kojima je i *Tondalova vizija*, koja također donosi glazbu iz hrvatskih rukopisa), pokazuju zanimanje i svojevrsno poštovanje prema radu i rezultatima ansambalâ, kao i repertoaru koji izvode. Pitanje je bi li takav projekt imao ikakva odjeka na međunarodnome tržištu da je snimljen i objavljen u Hrvatskoj.

Obje vrste muziciranja, bilo da se radi o povijesno obaviještenom izvođenju srednjovjekovne glazbe ili pak o tradicijskoj glazbi, ne dobivaju previše prostora na hrvatskim pozornicama. *Dalmatica* je u Hrvatskoj izvedena samo dvaput: u Splitu i u Zadru, dok je drugi program dvaju ansambala *Andeli heretici* doživio nešto više izvedbi. Scena izvođenja takve glazbe očito postoji i prepoznata je diljem svijeta, ali u Hrvatskoj je, nažalost, poprilično nevidljiva. Upravo *Dalmatica* pokazuje vrijednost i važnost arhivske, ali i one žive (tradicijske, usmene) baštine, koja doista zaslužuje veću pozornost i u zemlji iz koje potječe.

Združeni ansambl Dialogos i Kantaduri

Reizdan album *Drugi pogled* Matije Dedića u povodu 10. godišnjice objavljivanja prvog izdanja

Interpretacije kao skladateljski proces

Svojim obradama, osmišljenim na drukčiji način, Matija je još jedanput podsjetio na vrijednost i univerzalnost Arsenovih djela i njegove pjesme potvrdio bezvremenskim *evergreenima* hrvatske glazbe

Piše: Davor Hrvoj

U nastojanju da ostvari karijeru zahvaljujući vlastitim sposobnostima, pijanist Matija Dedić na početku je izbjegavao bilo kakvo profesionalno povezivanje s roditeljima: Gabi Novak i Arsenom Dedićem. Naime, sindrom

uspješnih roditelja na svjetskoj jazz sceni, posebice u njezinoj novijoj povijesti, veliko je opterećenje mnogobrojnim svjetskim džeziistima mlađeg naraštaja, a s istim se poteškoćama na početku karijere susreo i on, ponajprije zbog predrasuda slušatelja i kritičara. No već se u ranom razdoblju, potkraj devedesetih i u prvoj polovici dvijetisućitih, kao stalni član kvarteta Boilers, ali i nastupajući solo ili sa svojim sastavima, afirmirao se kao respektabilna osobnost hrvatskog jazz, postigao je skladateljsku i interpretativnu zrelost, neovisnost i *image* te je postao svjestan da se više ne mora kloniti glazbe uz koju je odrastao u roditeljskom domu i koja mu je stilski bliska, posebice zato što u njoj leži velik potencijal, a nadohvat mu je ruke.

Zato je, tada već cijenjen kao skladatelj, ali i interpret jazz standarda, počeo sve više nastupati sa svojim roditeljima i izvoditi glazbu Arseno Dedića. Za svoj šesti samostalni album napravio je hrabar iskorak — odabравši skladbe svojega oca. Radi se o albumu *Drugi pogled* koji je diskografska kuća Dallas Records nedugo reizdala u povodu 10. godišnjice objavljivanja prvog izdanja. Bio je to njegov prvi pokušaj obrada očevih djela kojima je pristupio posve drukčije nego na no-

vom, nagrađivanom albumu *Matija svira Arsena* (Croatia Records). Tada je već imao iskustvo tematskih projekata, s džeziističkim obradama djela Gibonnija i Dore Pejačević te je imao razloga okušati se u dotad najopasnijem u kojem je tumačio djela u kojima je morao pomiriti bliskost koja proizlazi iz obiteljskog okruženja i očev neosporni autoritet na hrvatskoj glazbenoj sceni. Uspio je u tom naumu i svojim obradama, osmišljenim na drukčiji način, podsjetio još jedanput na vrijednost i univerzalnost Arsenovih djela, potvrđujući njegove pjesme kao bezvremenske *evergreen* hrvatske glazbe. No načinom na koji je tumačio Arsenove skladbe, na koji je intervenirao u trenutku izvedbe, na koji ih je uzimao kao predložak za svoje improvizacije, Matija se i sam predstavio izvršnim «skladateljem».

Za ovaj je album odabrao 12 Arsenovih antologijskih djela nastalih u raznim razdobljima karijere: *Sve te vodilo k meni*, *Kuća pored mora*, *Ni ti ni ja*, *Ne plači*, *Razgovor s konobarom* i *Moderato cantabile*, kao i glazbu za filmove *Glembajevi* i *Pakleni otok*, te televizijske serije *U registraturi*. Kao u navedenim izvedbama, i u *Sve što znaš o meni* u kojoj pjeva Arsen Dedić, i u *Kući za ptice* u kojoj pjeva Gabi Novak, osjećaj se snažan džeziistički pristup, što znači da je Matija pridobio roditelje na svoju, «mračnu» (čitaj jazz) stranu, da su mu vjerovali. Skladbe je predstavio u tri konteksta. Naime, odsvirao ih je solo te s dvije ritam-sekcije s kojima je u to doba najčešće nastupao u jazz izričaju. U jednoj, onoj zagrebačkoj, svirali su kontrabasist Mladen Baraković i bubnjar Borna Šercar, a u drugoj, dalmatinskoj, bas-gitarist Renato Švorinić i bubnjar Jadran Dučić Čičo. Kao gosti u nekim izvedbama svirali su gitarist i programer Silvio Pasarić te sopran-saksofonist i harmonikaš Marko Križan koji žalost više nije s nama.

Miro Kadoić predstavio album *Endless Summer* u izdanju Aquarius Recordsa

Zvuk topline u hladnoći svemira

Kadoićev je autorski potencijal golem, a njegov um neprestano otvoren za usisavanje zvukova, zamisli, iskustava...

Piše: Davor Hrvoj

U gledni jazz glazbenik — multiinstrumentalist i skladatelj — Miro Kadoić 3. studenoga 2016. u zagrebačkom *caffe baru Tituš* predstavio je novi album *Endless Summer*, što ga je objavila diskografska kuća Aquarius Records. U nadahnjujućoj atmosferi prepunog — bolje reći prepunjenog — *Tituša*, gdje su akteri tijekom svirke prilagođavali položaj svojih glazbala kad bi se netko pokušao progurati, a konobar morali iskazati

svoje akrobatske sposobnosti, predstavio se kao sjajan alt-saksofonist (na snimanju CD-a svirao je i sopran-saksofon) koji zna kako »zapaliti« publiku. Kadoić u svojim projektima često spaja hrvatske i slovenske džeziiste. Tako je bilo i na ovom projektu, a većina ih je uspjela doputovati na promociju. Od glazbenika koji su sudjelovali u snimanju albuma: pijanista Marka Črnčeca, kontrabasista Nikole Matošića, bubnjara Mattiasa Danecka, trombonista Matjaža Mikuletića, gitarista Pavla Jovanovića i tenor-saksofonista Aljoše Mutića, na promociji su izostali samo Slovenac Črnčec koji je u tom trenutku bio u New Yorku te Nijemac Daneck koji nije mogao izbjeći obaveze u svojoj zemlji. Kao jedini pridruženi član, svirao je bubnjar Marko Lazarić, Kadoićev kolega iz Jazz orkestra HRT-a.

Pridružio im se i pjevačica Maja Rivić, tom prigodom u ulozi tumača Kadoićevih tekstova koji su, u hrvatskoj i engleskoj verziji, otisnuli u knjižici albuma. Naime, on je autor svih skladbi, a za svaku je napisao tekst koji, poput njegove glazbe, razotkriva njegovu osobnost, razgolićuje ga, odaje svestranog, tankočutnog umjetnika, pjesničku dušu sklonu istočnjačkoj, posebice japanskoj kulturi. Naime, neke su na tragu *haiku* poezije. Kako riječima bolje predstaviti, primjerice, skladbu *Time Lapse*: «Imao sam taj trenutak ili osjećaj kad ne znaš leti li vrijeme ubrzano kao u filmu ili možda sasvim stoji, ili ti fali djelić, sličica. Tada se sakriješ od hladnoće svemira pod poplun i ne možeš poimiti tko tu koga pokriva i skriva.»

Rijetki su umjetnici koji mogu tako dobro na visokoj kreativnoj razini stvarati u dva različita idioma, ali još je vrednije to što ih je Kadoić us-

pio spojiti, da sjajno korespondiraju tvoreći nerazdvojivo umjetničko djelo. Na području glazbe to je već puno puta dokazao, a ovaj album estetskom ljepotom, autentičnošću, prepoznatljivošću i osebnjuošću ne zaostaje za prethodnima. Glazba na njemu logičan je slijed onoga što je dosad radio s raznim formacijama ili sastavom Ten Directions, no važno je da i u ovom slučaju postoji razlog. Naime, važno je dokumentirati svako razdoblje stvaralaštva nekog umjetnika, ali prije svega za to treba postojati razlog, a on leži u potrebi za predstavljanjem novog, još neiskazanog. Kadoić ima razloga napretek, prije svega zato što je nadaren i maštovit skladatelj.

Njegova sviračka vještina nikad nije bila upitna. Naime, kao instrumentalist i improvizator dosegao je razinu na kojoj ne mora razmišljati o tome kako će odsvirati neku notu, nego se potpuno može prepustiti iskazu emotivnog nadahnuća u trenutku izvedbe i spontanosti komunikaciji sa suradnicima. Uvijek je znao odabrati one prave, koji će najbolje tumačiti njegove zamisli, ali i sami dati doprinos njihovu uobličavanju. Mogao bi on, kao potkovan i naslušan glazbenik, snimiti niz albuma samo sa standardima — svira ih s orkestrom, kao član drugih sastava, na *jamm sessionima*... — i to bi bilo sjajno, ali to još dugo neće doći na red. Naime, to nije u duhu njegova poimanja razloga; to bi u njegovu slučaju bio tek polovičan istup. Uostalom, njegov je autorski potencijal golem, njegov je um neprestano otvoren za usisavanje zvukova, zamisli, iskustava... Tako je razlog za snimanje albuma činjenica da je trebalo barem dio tih zamisli izbaciti i osloboditi djelić uma za prihvati novih. No važnije od svega je to da se radi o drukčijim skladbama koje donose novu svježinu, stilsku raznolikost. One su intrigantne, sugestivne, potpuno drukčije od svega što možemo čuti od drugih autora na području jazz. *Jazza?* On ne razmišlja o tome u kojem će se žanru izraziti, ali ipak ponajprije progovara jezikom jazz, pa i kad interpretira najdomiljiviju skladbu na albumu, *Simplon Express*, u kojoj se poigrava hrvatskim folklorom. Unutarnju ljepotu, filigranske detalje, divne boje, uzbudljive izvedbe osjećamo sve više prigodom svakog novog preslušavanja, i u ostalim skladbama: *Introduction for Ana*, *Endless Summer*, *Hypnosia*, *Prevailing Life*, *Intermezzo for Old Men*, *Time Lapse*, 15.08 i *Dvanaest godina čekanja*.

Matija Dedić 20th Drugi pogled

Dallas Records

Miro Kadoić Endless Summer

Aquarius Records

Glazbom nastojim povezati ljudsko iskustvo i razviti sjeme bilo koje pozitivne emocije

Izvoditi i snimati vlastite skladbe došlo je kao prirodna potreba, kao kad trebaš vodu, hranu ili nekog voljeti i imati pokraj sebe

Razgovarao: Davor Hrvoj

Kad je i kako »frcnula« iskra koja je zapalila tvoju strast prema jazzu?

Kad sam prvi put čuo Louisa Armstronga, poželio sam se baviti glazbom profesionalno, odnosno svirati jazz. Imao sam oko 12 godina i svirao klarinet, a prvi saksofon dobio sam tek s 15.

Što je tako posebno u toj glazbi što neprestano potpiruje tvoju strast za sviranjem i skladanjem?

Jazz je za mene najslobodniji glazbeni izraz. Sada, nakon više od 30 godina prisutnosti na našoj sceni, kao glazbeniku, skladatelju i instrumentalistu najvažniji mi je isti onaj osjećaj koji sam imao kad sam počinjao i slušao Charlieja Parkera, Dukea Ellingtona i druge velike glazbenike. Ako samo na trenutak u svirci imam taj osjećaj, to je za mene najveća nagrada.

Zašto si odlučio izvoditi i snimati isključivo vlastite skladbe?

To je došlo kao prirodna potreba, kao kad trebaš vodu, hranu ili nekog voljeti i imati pokraj sebe.

U čemu je posebnost skladanja na području jazz glazbe?

Možda po tome da u najvećem dijelu sam stvaraš svoj put i pravila.

Kako ih stvaraš?

Nemam neku suvislu metodu ili proceduru. Ponekad stvari počinju glatko i prirodno, a ponekad se ne mogu pomaknuti dalje od dva takta u sat vremena. Ponekad ne pišem ništa mjesecima, pa onda sjedim za klavijaturu mjesec-dva po pet-šest sati i napišem sve skladbe za album ili pak neki big bend aranžman.

Što te nadahnjuje u skladateljskom radu?

Posljednjih godina slušam puno različite glazbe, od klasike, popularne ili etnoglazbe do jazza, čak volim poslušati i sirovi rock-sastav. Na kraju, sve to negdje sjedne, ili ne sjedne, u podsvijest?

Kad si i kako napravio odmak od tih utjecaja i osjetio da si krenuo vlastitim putem?

Moji prvi radovi bili su fokusiraniji na klasične jazz forme i zapravo sam njima

htio ostvariti solidnu osnovu za improvizaciju kao bit jazz. Poslije sam pokušao unijeti više osobnih elemenata pa sam na prvo mjesto stavio određene emocije ili ambijent same skladbe, a improvizacija je nastavak ili vrhunac tog istog izraza.

Naboj tjeskobe

U životu i umjetnosti važna ti je duhovnost. Kako se tvoji filozofski stavovi referiraju na glazbu?

Moji stavovi o životu, intimna situacija i glazba koja izlazi iz mene usko su povezani. U tom smislu su i tekstovi povezani sa skladbama što sam ih uvrstio na album *Endless Summer*. Zapravo, oni idu najdalje koliko sam spreman javno se otvoriti. Sve iza toga mogu izraziti samo nekim meni najdražim i posebnim osobama. S druge strane, nadam se da bar neki slušatelji moje glazbe, bilo CD-a ili još bolje na nastupu u nekom malom klubu, mogu osjetiti ono bitno što nas u našem ljudskom iskustvu povezuje i razviti sjeme suosjećanja, ljubavi ili bilo koje pozitivne emocije. Nije puno i nismo pomaknuli planinu, ali male stvari me više pokreću nego neke grandiozne ideje.

Zašto je album *Endless Summer* važan za našu suvremenu glazbu?

Nisam siguran koliko je album važan, kao i bilo koji drugi snimljen na ovim prostorima. Općenito, mislim da smo previše skloni idolatriji u umjetničkom miljeu, pogotovo je to uzelo maha u mlađem naraštaju. Jazz nikad nije bio elitna glazba pa je i bilo kakvo idealiziranje jazz glazbenika besmisleno. Sebe vidim bliže marginalnim ili *mainstream* socijalnim grupama nego nekoj elitiističkoj skupini. Na kraju, u nedostatku prostora u medijima, koji bi krhkoj jazz kritici dali priliku da predstavi naše jazz glazbenike i njihove diskografske projekte, teško je staviti bilo koga u kontekst naše suvremene glazbe. Mediji danas više ne sudjeluju u kreiranju glazbenog ukusa. Zainteresiraniji su za one projekte koje mogu estradizirati i požutjeti.

Zašto si za taj album odlučio, više nego na dosadašnjim albumima, snimiti skladbe uglavnom u sporim i srednjim tempima na kojima se osjeća mirnoća, staloženost, opuštenost, zrelost...?

DAVOR HRVOJ

Iako na samom albumu nema ni jedne balade klasične jazz forme i nema mnogo brzih tempa uz naizgled opušteni materijal, postoji i određeni emocionalni naboj tjeskobe i elementarne egzistencijalne napetosti koju nisam uspio izbjeći ni na prethodnim albumima. Ako bih od svih albuma koje sam snimio kao vođa sastava izdvojio neki na kojem se osjeća svjetlija atmosfera, onda je to možda album *Vitro* sastava Ten Directons, a donekle i *Free Point*. Gotovo mogu reći da su mi svi albumi, osim *Vitra*, neizbježno iskustvo koje sam morao proći.

Miješanje identiteta

Zašto si skladbu *Old Man Intermezzo* odlučio izvesti bez pratnje?

Skladba je posvećena mojem pokojnom ocu i nekolicini »starih dečki« koji više nisu s nama, ali su stvarali svijet koji nepovratno odlazi. Minuta i pol sola saksofona činila mi se prikladnom za izraz tuge, samoće i zahvalnosti, baš kao što na nekom komemorativnom skupu minutom šutnje izrazite svu prazninu odlaskom neke osobe.

Koliko se glazba na ovom albumu naslanja na onu koju si izvodio sa svojim sastavom Ten Directions, s većim udjelom aranžmana?

Ten Directions je možda prije petnaestak godina bio sastav koji je u odnosu na sve što se tada snimalo bio drukčiji, a sad je to neki standard, čak mislim da je kod nekih današnjih sastava apostofiranost na aranžmane, neparne ri-

tmove i neobične forme preistaknuta i neopravdana pa se gubi na organskoj protočnosti u improvizaciji i balansu. Ja ne želim ići tim putem.

Kako pristupaš pisanju glazbe za mali sastav?

Kako je osnova mojih ansambala posljednjih godina kvintet, dodao sam gitaru Pavla Jovanovića koja je dala novu dimenziju i na neki način mi oslobodila prostor za novi i svježiji zvuk.

Zašto ti je važno referirati se na motive narodne glazbe ili ih imati kao nadahnuće, primjerice u *Simplon Expressu*?

Iako nisam veliki poklonik etno jazz izraza, pogotovo kad se radi isključivo o eksplicitnoj eksploataciji jednog geografskog područja, sklon sam miješanju glazbenih identiteta i stvaranju novih, kao što je slučaj s glazbom New Orleansa ili na primjer nešto što sam naučio čitajući zanimljivu glazbeno-sociološku studiju *Identities are Intechangeable* Miguela Zenona.

Koja su najvažnija obilježja tvojeg identiteta — u općenitom i glazbenom smislu?

Postoji dijalog u izvršnoj seriji *Treme* koja opisuje život glazbene scene poslije uragana Catrine. Nagovaraju Kermita Ruffinsa, lokanog trubača, na veliku turneju po Americi i Europi, pitajući ga misli li cijeli život provesti neambiciozno, peći roštilj i svirati u lokanom klubu. On odgovara: »Pa to ne bi bilo loše! Tako otprilike vidim sebe.«

Ugledni predstavnik liburnijskoga jazz kruga, gitarist i skladatelj Bruno Mičetić objavio je svoj drugi CD za Dallas Records

Ljepota džezističke duše

Ovo je prvo Mičetićevo diskografsko ostvarenje na kojem se predstavlja isključivo vlastitim skladbama, a one odaju zrelog glazbenika velike muzikalnosti i emocionalnog naboja

Piše: Davor Hrvoj

Jazz glazbenik Bruno Mičetić snimio je drugi album za istog izdavača, Dallas Records. Dok na prvom, *Phantom's Whisper*, izvodi isključivo jazz standarde, među kojima su skladbe njegovih uzora, poput utjecajnoga gitarista Wesa Montgomeryja, na novi je album odlučio uvrstiti isključivo vlastita djela. Radi se o skladbama nadahnutim svakodnevnim životom. Naime, glazba je prisutna u svakom trenutku njegova

života i motivi za skladbe neprestano naviru, tako da, kako Mičetić kaže, uvijek ima spreman materijal za sljedeća tri albuma. Skladbe odaju muzikalnost, osjećaj za estetiku te posebice razumijevanje jazz jezika. U njima se osjeća logičan, smiren protok zamisli, bez iznenađenja i «ekscesa», nježan, fluidan, prozračan, produhovljen — osjeća se «beauty of his soul». Slušajući ih, stječemo dojam da je napisati glazbeno djelo najlakša stvar na svijetu, zapitamo se kako to da se mi nismo dosjetili tako jednostavnih a lijepih tema, ali ipak, to mogu

samo oni koji su uspostavili kanale komunikacije s višim sferama duhovnosti. Kad su se kanali otvorili, Mičetić se izolirao i mjesec i pol pisao djela za ovaj album, a glazba je jednostavno izvirala.

U dahu je napisao i naslovnu skladbu koju je posvetio prijateljici, glumici i pjevačici Renati Sabljak, potaknut razgovorom s njom u kasne sate, njezinoj priči o ljepoti i životnim problemima, teškoćama na koje nailazi samohrana majka dvoje djece...

Skladanje je Mičetićevo strast, ali i misija. «Svi mi koji imamo dar za skladanje moramo sve što nam se događa prenijeti u note, izraziti svoje emocije i tako svijet učiniti ljepšim mjestom», rekao je.

Razlika je i u pristupu. Naime, nakon što je pokazao da je proučio i apsolvirao tradiciju te se izrazio u idiomu *mainstream* jazz-a, na ovom izdanju predstavlja se kao svestrani glazbenik koji se upušta u izvedbe suvremenijeg zvuka,

dopuštajući da njegovu maštu zagolicaju razni podžanrovi jazz-a, ne isključujući *mainstream* jazz koji je uvijek polazna točka njegovih glazbenih istraživanja. Umjesto da se bori kako bi ih zatomio, u cilju stilske čistoće, Mičetić im ne opterećeno otvara svoje srce i dopušta da se u izvedbe uvuče sve što ga u tom trenutku intrigira. Naravno, to ne bi bilo moguće suvislo objediniti da se ne radi o zrelog glazbeniku — iako je još u kategoriji mladih predstavnika liburnijskoga jazz kruga — koji je svoje sviračko umijeće doveo na visoku razinu, koji više ne mora razmišljati o formi, koji može pustiti mašti na volju, prepustiti se trenutnom nadahnuću, spontanosti i izravnoj komunikaciji sa suradnicima. On ih potiče na takav pristup znalački se koristeći pauzama, provocirajući ih i čekajući njihov odgovor.

To, pak, ne bi bilo moguće da za snimanje albuma nije uspio okupiti kompetentne, uigrane glazbenike koji su spremni na izazove, a u njegovoj ih glazbi ima napretek. Dok se na snimanju prvog albuma oslonio isključivo na trio formaciju, snimivši sve skladbe s orguljašem Joeom Kaplowitzem i bubnjarem Ratkom Divjakom, na snimanju CD-a *Beauty of Your Soul*, ovisno o karakteru pojedine skladbe, trio formaciju je proširivao gostima. Jezgru su činili Kaplowitz i bubnar Dado Marinković, a po potrebi pridruživali su se (tenor i sopran) saksofonist Vojkan Jocić, kontrabasist i bas-gitarist Goran Rukavina, pijanist Gojko Tomljanović i gitarist Primož Grašič.

Upravo je Grašič odigrao važnu ulogu u snimanju ovog albuma, ali i u cjelokupnoj Mičetićevoj karijeri. Naime, on je bio Mičetićev prvi mentor, a taj odnos učitelj—učenik traje i danas. Zato ne iznenađuje što je album snimljen u Grašićevu studiju i što je upravo on producent. Sjajan producent! Naime, osim što je ostavio svoj glazbeni pečat, nije dopustio da se potkrade greška, ostvario je sjajan zvuk, definiciju, razgovijetnost svakog glasa u jazz komunikaciji, a Mičetićevoj je glazbi dao upravo ono što treba, omogućio mu je da se predstavi u svoj punini svoje osobnosti, da sačuva čisti ton... Mičetić je uvijek isticao zahvalnost svojem mentoru, a ovom mu se prigodom odužio skladbom *Blues for P. G.* u kojoj je Grašič «sebi» odsvirao solo.

Posve drukčiju ulogu odigrao je Kaplowitz, jedan od najtraženijih glazbenika na našoj jazz sceni. Osim što je pokretačka snaga, dobri duh svakog sastava u kojem djeluje, pa i ovog, Kaplowitz je obogatio zvuk sastava sviranjem na Hammond orguljama i poticao na feelingaške izvedbe. Uz Mičetića, koautor je skladbi *Luna Ilena de Samba* i *After You Are Gone*.

Ugledni violinist Marko Ramljak objavio je prvi koncertni album

Bajkovito putovanje

Ramljak je autor svih skladbi na albumu koje odaju umjetnika neobična dara stvaranja jednostavnih, ali dojmljivih, jasnih, logičnih, pamtljivih glazbenih motiva

Piše: Davor Hrvoj

Bajkovito! Već s prvim taktovima ova će glazba slušatelja povesti na let prema nekim drugim kulturama, svjetonazorima, religijama, stranama svijeta... Zapravo, cijeli je album bajkovito putovanje. U umjetnosti violinista Marka Ramljaka koji je, iako je najpoznatiji po suradnji s Gibonijem, ostvario zavidnu samostalnu karijeru, ima mjesta za sve, za sve one otvorena duha, spremne na putovanje, upoznavanje novoga, drukčijega.

Takav stav prema glazbi iskazuje i naslovima nekih skladbi, primjerice *Universal Language*, *Sailing Dream* i *Two Worlds*. Ramljak je autor svih skladbi na albumu koje odaju umjetnika neobična dara stvaranja jednostavnih, ali dojmljivih, jasnih, logičnih, pamtljivih glazbenih motiva. U svim djelima osjeća se sklonost jazz-rocku, ali i *world musicu*, uključujući i tradicijsku glazbu Dalmacije u kojoj je odrastao, no svaka je skladba drukčijeg karaktera, što album čini zanimljivim i održava pozornost slušatelja. Osjeća se i bogato iskustvo što ga je stjecao svirajući s mnogobrojnim glazbenicima tih idioma, iako nadahnuća ne upija samo iz glazbe. Njih, prije svega, crpi iz života. Radi se o osam od deset skladbi što ih je snimio za prethodni CD *Mindset*. Uz spomenute, to su *Mindset*, *Old Times*, *Bungie Jump*, *Troll* i *Upon a Promise*. S prethodnog, studijskog izdanja izostale su *You Never Know* i *Blues Acrobat*. Naime, izvedbe što ih je ostvario na koncertu 8. travnja 2016. u dvorani Plesnog foruma u Celju, a uvrštene su na ovo izdanje, znatno su dulje od izvornih i bez spomenutih su popunile sav raspoloživi prostor diska.

Ujedno, uzbudljivije su i spontanije nego one studijske, razigranije, s više duha, energije i *drivea*. Ramljak to prije svega može zahvaliti suradnicima, također vrhunskim instrumentalistima, improvizatorima koji, osim toga, sjajno poznaju ovaj glazbeni materijal. Poticali reakcijama publike, dobili su novi zamah, polet, ideje za komunikaciju i dulja, nadahnuti sola. Slušajući ih, ne možete ne osjetiti radost zajedničkog muziciranja. Dakle, iako se radi o istim skladbama, možemo reći da su to ipak nova djela, što opravdava njihovo dokumentiranje na CD-u. Postava je na koncertu bila gotovo identična onima na studijskom snimanju. Uz Ramljaka, koji je svirao petožičanu violinu, to su bubnar Branimir Gazdik, bas-gitarist Luka Veselinović, klavijaturist Maasej Kovačević i saksofonist Lenart Krečić, te udaralikaš Hrvoje Rupčić kao novi član benda. S takvom momčadi ne očekuje se manje od izvrsnosti, a oni su očekivanja ispunili.

Marko Ramljak Band

Mindset Live

Aquarius Records

Bruno Mičetić

Beauty of Your Soul

Dallas Records

Što ako spojimo tradiciju i jazz?

Repertoar zanimljive interpretkinje sevdaha od prošle su godine obogatile i starogradske pjesme Panonije

Piše: Dora Dunatov

Što ako spojimo tradiciju i jazz? Unatrag gotovo dvije godine isto se pitanje zapitala grupica sve redom akademski školovanih glazbenika, a rezultat je potkraj listopada prošle godine snimljen u zagrebačkom Studiju Morris. Riječ je o nosaču zvuka naslovljenom *Pantomima: sevdah & panonika*. To je prvi album Zrinke

Posavec, sopranistice s diplomom Muzičke akademije u Zagrebu u razredu Lidije Horvat-Dunjko. Međutim, njezina je karijera već odlutala prilično daleko od svijeta klasične glazbe, zahvaljujući prije svega snažnom zanimanju za tradicijsku glazbu, i u izvedbi i u melografskom radu. Na sceni smo je prije nekoliko godina zapazili kao zanimljivu interpretatoricu sevdaha, a od prošle godine njezin su repertoar obogatile i starogradske pjesme s područja Panonske Hrvatske i Vojvodine. Kao hrvatski pandan

tradicijskoj urbanoj bosanskohercegovačkoj vrsti, starogradske su pjesme s ovog albuma zapravo logičan nastavak glazbene karijere te mlade Đakovčanke. Upravo je njezina sklonost eksperimentiranju s glazbenim izrazima okupila petero vrhunskih instrumentalista, a njihovo je druženje začinita činjenica da se radi o glazbenicima s bogatim iskustvom na jazz sceni. Zrinki su se najprije pridružili kontrabasist Tihomir Hojsak i Filip Novosel na braču koji ujedno potpisuju i aranžmane pjesama, a nedugo zatim sastav su obogatili pijanist Zvezdan Ružić, udaralikaš Borna Šercar te Vojkan Jocić na didžeriduu.

Autentični hibrid

Ideja spajanja jaza i plodnog tradicijskog izričaja sevdaha ili starogradske pjesme sve je češća pojava na doma-

ćoj i međunarodnoj glazbenoj sceni. Spomenimo samo projekt Damira Ima-movića *Sevdah Takht* i Amiru Medunjanin. Međutim, Zrinka Posavec sa svojim je glazbenicima uspješno zaobišla njihov utjecaj i stvorila autentični hibrid ispunjen svježim idejama, prvorazrednim džezističkim obradama i zanimljivom vokalnom interpretacijom. Novim je albumom šestero glazbenika izložilo postavljanje dvaju različitih glazbenih svjetova jedan uz drugi a da pritom nijedno nije zakinuto u pogledu tipičnih karakteristika obaju žanrova. Ukratko,

radi se o polifoniji s dva različita, a istovremeno iznenađujuće kompatibilna glasa.

Na ovom su se originalnom albumu s devet pjesama našla tri evergreena iz projekta *Panonika* koje je svojedobno proslavio Zvonko Bogdan — *Na te mislim*, *Fijaker stari* i *O jesenske duge noći*. Svaki je obrađen tako da je izvrsno prilagođen svojem karakteru. Tako će Hojsak, Novosel i Ružić obogatiti pjesmu *O jesenske duge noći* postupnim priključivanjem pratećih razvoj strofa, dok će pjesmu *Na te mislim* po-

dignuti svijetli glas pjevačice. Ipak, posebno je mjesto zauzela obrada pjesme *Fijaker stari* u kojoj Novoselov brač samodovoljno, a opet decentno prati šarmantnu interpretaciju Zrinke Posavec.

Bez ponavljanja »gradiva«

Većinu albuma ipak su zauzele sevdalinka čiji će karakter glazbenici uglavnom pokušati pratiti, no zalomit će se i pokoji namjerni izlet u karakterno drugačije glazbene priče. Tako će primjerice emocionalnu težinu pjesme *Kraj tanana šadrvana* ublažiti pratnja s karakteristikama latinskoameričke glazbe, što će možda više odgovarati ljubiteljima jaza nego sevdaha. Slično tome, no opet nešto sasvim novo, nalazi se na kraju albuma. Radi se o obradi pjesme *Sejdefu majka budaše* s kojom

ćemo otputovati u zadimljenu atmosferu takozvanih *afterhour* klubova u kojoj, uz glas, dominaciju preuzima izvrstan Ružićev pijanizam s prigušenom pratnjom brača, kontrabasa i perkusija. S druge se strane nalazi pjesma *Moj dilbere* u kojoj odlična fuzija udaraljki, klavira, brača i kontrabasa prevladava nad teškim sevdahom Zrinke Posavec. Ta će nas obrada uvjeriti kako se radi o kreativnim glazbenicima koji pomno osluškuju nutrinu sevdaha. Sličan će dojam stvoriti didžeridu na samom početku albuma u pjesmi *U Stambolu na Bosforu*. Posebno je zanimljiva minimalistička obrada pjesme *Lijepi li su mostarski dućani* u kojoj je sastav ogoljen na perkusije i kontrabas. Ipak, njihov dijalog u kombinaciji s glasom održava napetost do samog kraja pjesme. Svatko se od glazbenika čujno prepoznao u nekoj od pjesama s albuma, a da je pjevačici najdraža *Stade se rosom cvijeće kititi* čuje se iz izrazito osjećajne i pažljive šansonijerske interpretacije u dirljivoj pratnji Ružićeva klavira. Kreativnost albuma ne zaustavlja se zadnjom pjesmom, već se nastavlja na stranicama knjižice u koju su upisani odabrani stihovi pjevačice, a ujedno i pjesnikinje Zrinke Posavec. Uz sjajne aranžmane i dinamičnu izmjenu pjesama na albumu, pohvaliti valja i neobičan odabir programa kojim su uspjeli

Upravo je Zrinkina sklonost eksperimentiranju s glazbenim izrazima okupila petero vrhunskih instrumentalista s bogatim iskustvom na jazz sceni: Tihomira Hojsaka, Filipa Novosela, Zvezdana Ružića, Borna Šercara i Vojkana Jocića

zaobići ponavljanje »gradiva« na hrvatskoj glazbenoj sceni.

Upravo zbog toga što se radi o glazbenicima s profilom snažnih individualaca, koji snagom svoje osobnosti mogu s lakoćom zasjeniti ostatak sastava, pohvalna je koherentnost koju su uspjeli ostvariti na svojem prvom, ali nadamo se ne i posljednjem albumu.

Klapa Iskon u novoj postavi s novim albumom

Iskon novog klapskog pop-rock vala

Vatreno »krštenje« u novoj postavi iskonovci su prošloga travnja imali na pozornici Dvorane Lisinski

Piše: Dora Dunatov

Već punih 16 godina splitska klapa Iskon polako gradi svoj imidž i kleše svoje ime u nizu velikana hrvatske glazbene estrade. Podsjetimo, još je 2010. klapa odškrinula vrata Dore i uvela tada sve popularniji novi klapski val u šaroliki svijet hrvatske pop-scene pjesmom *Vrime za*

kraj. Godinu dana nakon toga u prodaji je bio dugo očekivani album *Na drugi način* koji već naslovom upućuje na nešto drukčiji pristup klapskom preporodu. Riječ je naravno o sada već prepoznatljivom pop-rock zvuku kojim se iskonovci profiliraju u moru jake konkurencije.

Uhatoč tome što smo Iskon posljednjih nekoliko godina pratili u izmijenjenim postavama, što je naravno i poremetilo ključnu homogenost klapskog sastava, ove je godine klapa napokon »stala na loptu« i svečano najavila povratak vrijednog tenora iz prvog sastava, Marka Pecotića Pece. Osim njime, klapa se može pohvaliti još trojicom solista: baritonima Zvonimirom Kovačićem i Toni-jem Kesićem te tenorom Edgarom Rupenom, čiju je vrijednost potvrdio i finale glazbenog šoua *The Voi-*

ce. Vatreno »krštenje« u novoj postavi iskonovci su prošloga travnja imali na pozornici Dvorane Lisinski, a potkraj srpnja izašao je i novi album — *Dobra večer, prijatelji*.

Jedanaest pjesama s trećega Iskonova albuma nastavlja se na moderni pop-zvuk koji graniči s rockom, što, osim glazbe i aranžmana, uvjetuje i univerzalni tekst uglavnom ljubavne tematike. Pun pogodak u takvom okruženju pobjednički je hit Mile Hrnića iz 1987. u odličnoj obradi Remija Kazinotija po kojemu je album i nazvan. Ta vječno aktualna pjesma razlstat će se u 40 minuta Iskonovih uspješnica pomno odabranih iz petogodišnje arhive.

Ovim albumom aranžer, producent i skladatelj iz Splita Eduard Botrić pokazao se kao ključni aranžer novog klapskog vala sa čak sedam vrhunskih aranžmana. Usto, taj se svestrani glazbenik okušao i u skladanju, pjesmom *Srce zna*, neobične,

ali i zanimljive melodijske linije. Upravo je ta pjesma pobijedila na prošlogodišnjoj *Dalmatinskoj šansoni*, a Botriću je tom prilikom zaslužno uručena i nagrada za najbolji aranžman. U tandemu sa skladateljem i tekstopiscem Matkom Šimcem, Botrić je obogatio treći album klape Iskon čak trima pjesmama prepoznatljivog skladateljskog potpisa. Riječ je o pjesmi *Duga*, 2014. nagrađenoj za najbolju interpretaciju na *Večerima dalmatinske šansone* u Šibeniku, zatim pjesmi *Okreni se* koja iste godine službeno ulazi u 40 najslušanijih pjesama i naposljetku, o pjesmi *Ovo mora jednom stat*.

Nešto drukčiji pristup klapskom izričaju predstavio je skladatelj Davor Petrović u suradnji s tekstopiscem Brankom Slivarom. Taj je tandem Iskonu, osim ljubavne balade *Da te sebi vratim*, poklonio i pjesmu *Maštil suza* kojom prošle godine osvaja čak dvije nagrade na *Večerima dalmatinske šansone*, za tekst i aranžman. S pjesmom *To je ljubav* Ivane Antolić, naravno u Botrićevu aranžmanu, Iskon se možda najviše odmiče u popularne vode, čime se prilagođavaju zahtjevima suvremenog tržišta. Godine 2013. upravo će za tu pjesmu biti nagrađeni za najbolju interpretaciju na *Dalmatinskoj šansoni*. Na albumu se našla i pjesma *Zna njene ljubavi* Vinka Didovića u aranžmanu Ivana Popeskića, još jednog uspješnog tandema u domeni klapskog pop-izričaja. Posebno mjesto zauzela je pjesma *Ti si se prominila* skladatelja, tekstopisca i aranžera Zorana Mišolongina. Uz odličan balans glasova i pratnje, pjesma osvaja bogatim instrumentalnim aranžmanom kojem u prilog ide akustična gitara. To pravo osvježanje novom klapskom valu prepoznali su i sami iskonovci, pa ćemo je na albumu *Dobra večer, prijatelji* čuti u čak dvije verzije.

Iako se repertoarom ova klapa ne uklapa u ishodište tradicijske klapske izvedbe, njezin naziv možda sugerira drugi početak — iskon novog klapskog pop-rock vala. Ovim je albumom potvrdila svoju namjeru da osvoji sam vrh toga suvremenog izričaja.

Klapa Cambi objavila je kolekcionarsko izdanje s 30 najvećih hitova

Najljepše pjesme kao podsjetnik na tradiciju koju treba njegovati

Ovo veliko, dvostruko izdanje (*a cappella* izvedbe i najpopularniji autorski hitovi) sadrži 30 hitova i uistinu ga je gušt imati

Piše: Marko Bratoš

Odmah za početak, nov sam u klapskom pjevanju i do preslušavanja ovog dvostrukog albuma klape Cambi iz Kaštel Kambelovca pozorno sam gledao i slušao samo jedanput — i to na Gibonnijevu koncertu. Sjećam se još uvijek kako su tad zagrmjeli »Judi, zviri i beštije«, tako da se cijela dvorana naježila od glave do pete i taj wow efekt klapskog pjevanja uistinu je teško zaboraviti. Upravo sam zato prilično entuzijastično uronio u preslušavanje njihovih najvećih i najljepših pjesama u 30 godina — i nisam ostao razočaran, što je za jednog neklapaša poprilično velika stvar.

Klapa Cambi iz Kaštel Kambelovca

Best of 30 godina

Scardona

Razlog tomu naravno nije u kvaliteti albuma, koja je neosporna, već u prirodnoj klapskoj pjevanju. U istraživanju kulture klape razvio sam duboko poštovanje prema postojanju i očuvanju tradicije, međutim iz perspektive prosječnog slušatelja, prirodno i razumljivo orijentiranog popularnijim i zastupljenijim oblicima glazbe, album klapskih pjesama vrlo vjerojatno nije nešto što ću odabrati za razbibržno popodnevno slušanje ili kao *soundtrack* za popodnevni »krkljanac« u centru.

Nakon pet ili šest *a cappella* pjesama, ove uši ipak žedaju za nekakvim instrumentalom. Upravo zato iz te perspektive album najljepših pjesama klape Cambi iz Kaštel Kambelovca izvrsno služi kao memorabilija, kao podsjetnik na bogatu i živu tradiciju koju treba njegovati i koja se ne smije zaboraviti.

Međutim, uživanje u klapskim pjesmama ipak ću ostaviti za žive izvedbe u kojima sva raskoš njihove energije dolazi do punog izražaja, eventualno na kakvoj ljetnoj terasi, uz ribu i čašu dobrog vina — kako je klapsko pjevanje uostalom i nastalo, i kako ga je još uvijek najbolje iskusiti.

Klapa Iskon

Dobra večer, prijatelji

Scardona

Oj, Betleme, Betleme

Laudato/SKUD IGK/Glas Koncila

Ponekad se iz mnoštva dopadljivih izdanja koja nas preplave u božićno vrijeme neko izdvoji. Ove godine je to svakako nosač zvuka *O, Betleme, Betleme* Folklornog ansambla

Studentskog kulturno-umjetničkog društva *Ivan Goran Kovačić*. Na njemu su okupljene pjesme koje su u hrvatskoj pučkoj pobožnosti prisutne već stoljećima i zabilježene u zbirkama, zajedno s manje poznatim lokalnim napjevima, kojima je teško odrediti nastanak, ali je njihova starina neupitna. Pribilježili su ih razni zapisivači na terenu, a ponajviše autori obrada na ovom nosaču zvuka — Joško Čaleta i Tomislav Habulin koji su zaslužni i za zvuk ansambla. U tim je pjesmama čujno ispreplitanje crkvene i svjetovne tradicije, pri čemu su pučki pjevači preuzeli crkvene melodije te ih svojom kreativnošću prilagodili stilskim osobitostima kraja ili su tradicijske napjeve prilagodili crkvenim temama. Uključili su i tradicijska glazbala karakteristična za sredinu. Sva ta raznolikost koja se ogleda u tradicijskoj kulturi uvjetovana je nejednakim kulturnim naslijeđem pojedinih regija i susretanja različitih kultura. Sve je to čujno u vrsnim obradama vrlo vjernim »originalnim« zvucima koje je još moguće čuti na terenu te u izuzetnoj sposobnosti ansambla da se i jezično i glasovno »preobrazu« i stilski vjerno dočara osobitosti glazbovanja pojedinih područja. Time je potvrđena »maštovitost i originalnost narodnih pjesnika i glazbenika isprepletenih s osobnim doživljajem i vjerskim zanosom pučkih interpretatora« (T. Habulin), koju danas rijetko nalazimo. Premda je predstavljen zvuk prošlosti, sigurno će biti inspiracija budućim izvedbama ili čak i stvaranjima. (dr. sc. Irena Miholić)

Vanna

Ispuni mi želju

Croatia Records

Ispuni mi želju, novi CD i DVD slavljeničkog koncerta u povodu 25 godina plodne karijere objedinjuje najveće Vannine pjesme i divna je uspomena svakome kome su njezine snažne

balade bile, ili još uvijek jesu, dio života. Dobre poznate pjesme predstavljene u nešto drugačijem izdanju, uz pomoć Zagrebačke filharmonije pod vodstvom Zdravka Šljivca te brojnih prijatelja i suradnika (poput Ante Gele, Olje Dešića, ali i mlađe Mie Negovetić), odlučan su pokazatelj kako se i nakon dva i pol desetljeća ionako dobrom materijalu može udahnuti svježina i kreativnost a da se ne zastrani i ne nazaduje. U nekim trenucima orkestralna pratnja doista Vanninim hitovima daje gotovo »diznjevski« osjećaj, što je (nimalo iznenađujuće) sasvim ugodna kombinacija. Samo poslušajte početak pjesme *Jedina* i recite da nemate kakvu nacrtanu princezu ili šarmantnog zgubidana na čarobnom tepihu pred očima. Očekivano, oduševljena nostalgija uistinu ubacuje u petu brzinu prije samog kraja koncerta u novom aranžmanu E.T.-jevih *Ne traži ljubav/Ja ti priznajem/Da ti nisam bila dovoljna*. I tu je zapravo jedina zamjerka koju imam na koncert — mislim da je nakon toga trebalo stati. Publika u transu koja pridodaje izvedbi jednako koliko i bilo koji glazbenik na pozornici, pjevajući s Vannom uglas, prema mojem mišljenju je savršena završnica. Zastor pada, kraj. Ipak, nakon tisuće grla koja su ispunila Koncertnu dvoranu Vatroslava Lisinskog zadnjim stihom, taj blještavi i emotivni finale zamijenjen je i razvučen nešto sporije gorućim obradama stranih hitova poput *Wrecking ball* i *Stay*. Razumijem potrebu, ali ako se mene pita — nepotrebno. Za kraj, poput mnogih slavljeničkih albuma, *Ispuni mi želju* vjerojatno neće Vanni privući brojne nove obožavatelje, ali sigurno će podsjetiti stare zašto su tolike godine tu. (Marko Bratoš)

Mejaši

Sexy ritam

Croatia Records

Glazba za zabavu

Slijedeći već poznatu i provjereno uspješnu recepturu, članovi banda Mejaši su, uz Denisa Dumančića te već prokušanu ekipu Branimira Mihaljevića i Faye, izdali prvi dugosvirajući album, kompilaciju poznatih pjesama izdanih prije tri godine te nekoliko novih. Pjesme vrve glazbenim i tekstualnim citatima i autocitatima, poigravajući se slušateljevom maštom, gotovo kao svojevrstan kviz sa stalnim pitanjem »gdje sam to već čuo?« Sigurno će taj trik biti koristan i u prijamu pjesama, kao i (uglavnom pomalo suzdržane) vokalne suradnje s Đakovčankama, Crvenom jabukom, Andreom Šušnjarem i Miroslavom Škorom. U mješavinu zvukovlja uključene su i tambure, često samo kao boja, ali na nekim se mjestima čuje i njihova posebnost te se naslućuje i vrlo dobra vještina sviranja. Takva mjesta onda opravdavaju klasificiranje sastava kao »tamburaškog«. Sam zvuk i tretman tambura kod novih ge-

neracija svirača vrlo je individualan i raznolik pa je ponekad teško utvrditi nišu u koju bi se smjestio ovaj bend ili slični bandovi. Ipak, takvim je glazbenim izričajem tambura stavljena u drugi kontekst, ali je cilj te svirke isti kao i nekad: zabaviti publiku! Možda album neće oduševiti poklonike tamburaške glazbe, ali svakako će zabaviti one koji vole šaljive i neobavezne tekstove, ritamske poskocike i pamtljive refrene. (dr. sc. Irena Miholić)

Mejaši

Sexy Ritam

Croatia Records

Uz pun tanjur i čašu

Tri godine nakon što su objavili EP *Bolji nego ikad*, tamburaški sastav Mejaši izdali su *Sexy Ritam* na kojem je 15 pjesama, od kojih su neke već poznate sa spomenutog EP-a, poput izuzetno uspješne *Zorice*. Odmah za početak — nisam ljubitelj žanra. Ne samo da iz moje perspektive svaka pjesma zvuči gotovo identično, uz isti ritam i sličnu progresiju akorda, već nisam nikad ni bio obožavatelj tekstova poput »...popit ćemo noćas 5–6 piva, bolje piva nego negativa...« ili »...kao jabuka si zrela, e da padneš na me kao na Grašu Danijela...«, ali razumijem kako ta vrsta glazbe ima svoju publiku — vjerojatno i brojniju nego onu kojom se mogu pohvaliti domaći izvođači koji su mi žanrovski pitkiji. U pokušaju objektivnosti, moram priznati da Mejaši pucaju određenom dobrom energijom, pozitivom i optimizmom, što je u konačnici katkad i najvažnije. Njihovu poletnost pojačavaju i Đakovčanke, Crvena jabuka, Andrea Šušnjara i drugi koji se pojavljuju na albumu. Preslušavanje albuma je, barem u mojem malom mikrokozmosu, dokaz kako će *Sexy Ritam* teško nekoga učiniti ljubiteljem tamburaške glazbe — ali ne vjerujem da to i pokušava. Iskreno, imam dojam da Mejaše nije ni briga za nove obožavatelje, već se samo žele dobro zabaviti u društvu postojećih — i to je plus koji se rijetko može dati. Za kraj, uz laptop ili u autu, to definitivno nije moj izbor glazbe, iako mogu zamisliti kako bi bio nešto otvoreniji na kakvoj zabavi uz pun tanjur mesa i čašu gemišta. Zato, ako ste već ljubitelj, nemojte zaobići ovaj album i naučite pjesme napamet kako treba, a onda ih veselo pjevajte u društvu Mejaša. Tamburaši su, uostalom i stvoreni da se slušaju — uživo. (Marko Bratoš)

Trostruka kompilacija Danijele Martinović

Najveći hitovi predstavljaju presjek bogate karijere

Splitska pjevačica nakon odlaska iz *Magazina* objavila je osam studijskih albuma

Piše: Ines Pavić

Nedavno je objavljena trostruka kompilacija 50 originalnih pjesama Danijele Martinović. Kompilacija sadrži najpoznatije i najpopularnije pjesme hrvatske pjevačice odabrane s njezinih osam studijskih albuma i dviju kompilacija. Autori s kojima je Danijela najvećim dijelom svoje dugogodišnje karijere surađivala su Vjekoslava i Tonči Huljić, Petar Grašo, Đorđe Novković i Antonija Šola, dok se na izdanju nalazi jedan duet — *Ovako ne mogu dalje* s Kemalom Montenom. Crtež na naslovnici djelo je Dubravka Matakovića, a autori ilustracije su Bachrach & Krištofić.

Pozitivne emocije

Prvi CD otvara ovogodišnji hit sa CMC Festivala *Volim barabu*. Ta simpatična brza pjesma jednostavno tjera na ples i pjevanje i teško ju je izbaciti iz glave. Danijelin svijetli, nježni i simpatični vokal pjesmi daje neku lepršavu simpatičnu energiju, a dobro je tu pjesmu čuti i na tulumima. Druga je *Brodolom*; i dok bi mi pjesma djelovala vulgarno da je netko drugi izvodi, Danijelina energija i glas su takvi da to jednostavno ne mogu pomisliti. «*Brodolom* je baš simpatičan ljetni hit da se čovjek raspleše. I dolazi *Cappuccino*! Opet plesna, podsjeti me uvijek na važne male stvari u životu koje čovjek katkad zaboravi; važnost prijateljstva i zajedništva. Pada mi na pamet dobra zabava s najdražima... «jedno srce, desetero nas...» Slijedi *Da je slade zaspati*. Veliki hit, vesele energije i ritma, ali pomalo tužnog teksta. Više do izražaja dolaze te pozitivne i sretno emocije kad je slušam, možda i zato što Danijela nosi vedrinu u sebi koju prenosi i na svoje pjesme. Danijelu mi je malo teže povezati s tugom i sjetom. *Što sam ja, što si ti, moj živote, da li sreća il' obični san...* Ta pjesma donosi sjetu za nečim prošlim, nekim davnim vremenima. Iako je nešto sporija, nije naporna ni predosadna, možda zbog česte prisutnosti u eteru tek pomalo izlazinga. *Duša mi je možda pretijesna* za ovu, nekako sam ravnodušna prema njoj, iako pjesma *Čekala sam kao žena* uopće nije loša. Godi uhu latino dio u uvodu. Sedma je *Pleši sa mnom*. Budi mi slike neke relativno opušteno zabave na kojoj u

zraku vlada »ljubavna kemija«. Takva mi je i pjesma, ne odveć zavodljive naravi, ali dovoljna da potakne maštu.

Za svakoga ponešto

Raspašoj mi je nekako previše tinejdžerska, mogu je slušati u nekom klubu na tulumu, simpatična je i vedra, sviđa mi se čak i melodija, no ne stvara mi nikakav poseban osjećaj, ali potrebu da se rasplešem da. *Marke nemam* odmah mi izmam osmijeh na lice i moram je pjevati, pred očima mi se pojavi neko neodređeno malo mjesto na našoj obali u suncan dan gdje je uvijek vrlo živo. Deseta je *Ti možeš lagat svakome*, podsjećajući na zimu, vibrira s neodređenom dozom nostalgije u svakom tonu. A i boja joj nalikuje na zimu, plavo-siva, kad se zimska zora polako budi. *Dugo se nisam ljubila* je jedanaesta. Malo bode u uho Danijelino pjevanje u strofama, kao i pomalo istočnjački melos koji, prema mojem mišljenju, njoj ne stoji. Pjesma nije loša, ali ni posebno pamtljiva. *Gdje mi je pamet bila* je s albuma *Oaza* iz 2005. To je bilo neko čudno vrijeme kad su, čini mi se, svi odstupili od svojega stila i počeli tražiti neki novi. Ta pjesma kao da svira u nekom »urbanom« kafiću, baš te 2005. zimi u popodnevnim satima kad i nije neka gužva. Jednostavno mi se ne izdvaja u pozitivnom smislu. Trinaesta, sretna, je *Ja, ja, ja* — jednostavno lijepa, vedra, vesela, energična. Isijava neku dragost. *To nije to* je sigurno svojevremeno bila hit. Dugo je nisam čula pa su mi doživljaji pomiješani, ali vrlo je strastvena, snažna i s negativnim osjećajima ljutnje i umora, ali vrlo moćna. Slatka i romantična *Lanci, uzde, okovi* — na nju bi čovjek jednostavno zaplesao s dragom osobom na livadi ili pokraj mora. *Rano je rano, prijatelji, mlado je vino i mjesec i mi*, sjeti na lipe i drage uspomene s prijateljima, na lude i nezaboravne dogodovštine. *Ajde odmori* je posljednja na prvom CD-u. Sviđa mi se malo latino stila u ovoj pjesmi, a refren je baš da se poglasni do kraja u autu i pjeval!

Drugi CD otvara *Zovem te ja*. Snažna i emotivna, jedna od najpoznatijih Danijelinih pjesama. Uz nju se često probudi pregršt različitih emocija, od tuge pa do pozitivnijih stanja. Slijedi *Izdali me*, također vrlo poznata pjesma koja, uz sve razočaranosti koje nosi, ipak budi nadu. Jedini duet na ovome izdanju je *Ovako ne mogu dalje* s Kemalom Montenom koja je i danas vrlo popularna, mogu

slobodno reći veliki hit koji se mora znati. Iako je zaista zaslužila da joj se posveti što više prostora, baš zbog njezine popularnosti neću previše pisati jer svatko uz nju veže neku drugu emociju i raspoloženje. Na proljeće, i to rano proljeće, kad je još relativno hladno, uvijek me podsjeća *Danima, godinama, satima*. Volim je čuti kad se vozim u automobilu. Jave se tad sjećanja, neka melankoličnost vlada u to doba, a možda ih taj svježiji vjetar tad donosi, zajedno sa žutom bojom i suncanom energijom te pjesme. *Dobro*

je! Tako kaže Danijela u ovoj pjesmi, dovoljno uvjerljivo da sve sitnice koje me u tom trenutku zamaraju, na tren nestanu. U ovoj pjesmi zaista se osjeti ta molba, patnja koju Danijela pjeva; *Jedno te molim* je prilično emotivna. *Jednom se živi* podsjeti na najvažnije stvari u životu i svaki put to tako doživim, nenametljiva, a ima, barem meni, snažan efekt, tjera na razmišljanje. *Život stati neće* je sljedeća. Takve pjesme koje su sivo obojene i na kraju šalju poruku da će sve biti dobro, u hladnim zimskim danima, a ponekad i u drugačijim, u meni uvijek izazovu tugu. Katkad je toj pozitivnoj poruci teže doprijeti do srca. *Nemam s kime dočekati zime* nalikuje mi na dalmatinsku buru, neumoljivu i oštru kojoj se ipak nazire kraj. Zašto? Zato što su melodija i aranžman veselo obojeni. *Ako nije kasno* mi je nekako jesenska, nije baš ni doprla do mene. Ništa se posebno ne ističe kod nje. *To malo ljubavi* je festivalska pjesma pa i vraća na neki način u to doba, doba festivalskih laganijih stvari. Najmilija mi je zabavna pjesma uz koju se možeš opustiti i uživati neobavezno. *Naivno malo pile* je estradizirana i pretrendovska pjesma

koja mi nikako ne ide uz Danijelu. Kao i prethodna, samo starija pjesma *Virus* odraz je tadašnjeg trenda, iako je simpatičnija od ove, nije me dotaknula. *Za ljubav nisam znala* je vrcasta i vesela, ali ne ističe se previše. *U životu mom mi je dobra*, ali više je doživljavam kao neobaveznu pozadinsku pjesmu. Ima dozu blage poletnosti.

Dobar odabir

Treći CD otvara uspješnica s Eurosonga *Neka mi ne svane* iz 1998. godine. Vrlo emotivna, tužna, s jakom odlučnošću i vrlo emotivno izvedena. Ima atmosferu oblačne noći. *Jednu za ljubav*, dobra za slušanje na laganijim tulumima. Ima pozitivnu vibraciju. Slijedi *Grube riječi*, pjesma sa snagom, teretom... tužna je i moćna. Zamišljam tad neki suncan stan, ali bez glazbe, samo tišina. Ljubav, romantika, nježnost — pravi je opis za *Sve što srce poželi*. *Zvijezde*, ples s dragom osobom i ništa više. Čeznutljiva *Za tebe rođena* je tipična za vrijeme kad je izašla — 2005. Čudan aranžman, ali solidna pjesma. Sljedeća je obrada *Još te volim* koju je Danijela vrlo lijepo otpjevala, s doziranom emocijama. Od nje često kapne i koja suza. *Dežuraj* je nova pjesma, lako i brzo ulazi u uho, aranžman je upadljiv. Vrlo je strastvena pjesma s mnogo tihe, narančaste vatre. *Odavno, zauvijek* je nepretencioznog aranžmana s puno tuge. *Oaza* mi je sjetna, sa sjetnom glazbom. Smirujući je i nježna. *Sreća* je, suprotno nazivu, hladna i mračna pjesma, laganica tamnih boja. *Pomiri se s tim* može izazvati buru emocija, od toga da te hvata ljutnja i nemir pa sve do smirenog stanja, nenametljiva je. *I po svjetlu i po mraku* vraća me na more, na opuštenu večer na terasi uz more uz nepretencioznu laganu glazbu. *Zima* je baš tužna, zimska i hladna. Povod je za razmišljanje, pitanja i tugu. *Na po' mi srce živi* vrlo je emotivna, uvijek prizove sjetu, donosi jake emocije. *Tiha noć* mi je uvijek lijepa, a Danijela ju je vrlo lijepo dočarala. *Božić svaki dan* je posljednja na ovom izdanju. Nije tipična božićna, ugodna je, lagana i puna ugođaja.

Sve u svemu, za ovo izdanje odabrane su zaista najpoznatije Danijeline pjesme koje dobro prikazuju njezinu dugogodišnju karijeru. Svatko tko je sluša i prati pronaći će nešto za sebe i steći dobar uvid od prvog albuma do posljednjeg singla.

Danijela Martinović

50 originalnih pjesama

Croatia Records

Tišina je jedan od najboljih albuma pop-scene

Ovaj je album, zapravo, dovršetak ideja započetih na Jeseni. Ono što je ondje bio eksperiment, ovdje je dovršena cjelina

Piše: Bojan Mušćet

Kad je Sara Renar posrijedi, jedina je konstanta ono neočekivano. Nakon prvog albuma *Djeca*, ženski naboj s pretežito akustičnim izričajem, vrsnim autorskim pismom i glasom koji osvaja, Sara Renar gumuo je na rastuće tržište ljutih izvođačica koji imaju previše toga reći. Drugi mini-album *Jesen* cijelu je priču oplemenio elektronikom, minimalističkim izrazima, eksperimentalnim zahvatima u strukturu pjesama i brušenjem ionako sjajnoga vokala. *Porin* koji je dobila tek je jedna dimenzija *feedbacka* za ono što je unijela na hrvatsku pop-scenu.

Treći album *Tišina* zapravo je dovršetak ideja započetih na *Jeseni*. Ono što je ondje bio eksperiment, ovdje je dovršena cjelina.

Sara Renar

Tišina

Aquarius Records

Sara Renar realizirala je *lo-fi* album koji slušatelja tjera na interakciju i budnost. Pjesme imaju različite strukture, u jednom trenutku se ubrzavaju ili usporavaju, Sara pjeva na engleskom jeziku, vraća se na hrvatski, uvodi instrumentalni *intermezzo*, uglazbljuje Ujevićev *Notturmo*, usred albuma ponavlja uvodnu i naslovnu pjesmu...

Rijetko je koji album na ovim prostorima tako uzbudljivo kreiran kao *Tišina* Sare Renar. U trenutku kad bi se očekivalo da sve

adute uloži u vokalnu razgranatost, ona se povlači i dopušta elektronicu da bez riječi povede glavnu riječ. Sve moje riječi su laž, na kraju ostaje samo *tišina*, lajtmotiv je ne samo te skladbe nego i cijelog albuma.

Sara Renar igra se riječima, u značenjskom smislu, ali i u propitivanju onoga što može donijeti glazba u odnosu na stihove. Priča koju na *Tišini* raspreda može biti posve iznenađujuća slušajući li se skladbe drukčijim redoslijedom. Poput nekoga postmodernističkog pastiša, *Tišina* vrvi značenjima i zapravo — vrišti.

Tercet singlova — *Notturmo*, *Dani bez sjena* i *Tišina* — možda tek naznačuju ono što uistinu skriva album *Tišina*. Intenzivno druženje s njim otkrit će, pak, da je posrijedi jedan od tri ponajbolja ovogodišnja albuma s domaće pop-scene.

Duhovne pjesme otpjevali su i pop-izvođači

Nije to *Greatest Hits* ili *Best Of* kolekcija — posrijedi je presjek glazbenoga repertoara hrvatskih izvođača od kraja šezdesetih do danas

Piše: Bojan Mušćet

Izvođači popularne duhovne glazbe u Hrvatskoj iznimno su aktivni: osim na misama, svoje autorske skladbe redovito predstavljaju na dvadesetak festivala takvoga izričaja. Iako je u raznim drugim društvenim domenama kršćanski svjetonazor osjetan, kad je posrijedi glazba, događanja se prate uglavnom preko dviju specijaliziranih radijskih i jedne televizijske postaje.

Vokalni izričaj

Popularna duhovna glazba dijeli iste vrline i mane s ostalim žanrovima, no ono u čemu uistinu prednjači je vokalni izričaj. Gotovo svi izvođači koji stasavaju u crkvenim zborovima dobivaju izvanserijsku naobrazbu, tako da svi mogu svoje vokalne sposobnosti primijeniti u bilo kojem žanru.

Kolekcija sto originalnih pjesama popularne duhovne glazbe to i potvrđuje. Nije to *Greatest Hits* ili *Best Of* kolekcija — posrijedi je presjek glazbenoga repertoara hrvatskih izvođača od kraja šezdesetih do danas. Može poslužiti kao upoznavanje s takvom vrstom glazbe, a poznavatelji će zacijelo biti ugodno iznenađeni izborom.

Uostalom, nisu zastupljene snimke izvođača koji djeluju samo u toj domeni. Na kolekciji se nalaze pjesme poznatih pop-izvođača; zastupljeni su, među ostalima, i Bruno Kračar, Gibonni, Nina Badrić, Ivana Husar Mlinac, Tedi Spalato, Oliver Dragojević, Tereza Kesovija, Miroslav Skoro, Tony Cetinski, Josipa Lisac, Sanja Doležal, Tomislav Ivčić, Đani Maršan, Marija Husar Rimac, Dražen Zečić, Maja Blagdan, Marko Perković Thompson i drugi. Premda se duhovne skladbe uglavnom ne nalaze na njihovim redovitim, »svjetovnim« izdanjima, to ne umanjuje predanost koju su unijeli u izvedbu duhovnih pjesama.

Diskografska povijest

I mnogi se inozemni izvođači rado koriste religijskim, odnosno biblijskim motivima u svojim djelima i nerijetko se takvi motivi nalaze u klasičnom pop i rock izričaju. Zanimljiv je podatak da je crkveni VIS Žeteoci snimio drugu dvanaestiničnu LP ploču na ovim prostorima. Album *To nije tajna* objelodanjen je samo nekoliko mjeseci nakon što je 1968. Grupa 220 objavila album *Naši dani*.

Od pjesama koje su nadišle duhovni kontekst i postale općeprihvaćene (*Krist na žal* u izvedbi Sanje Doležal), do pjesama koje znamo u drugom kontekstu, ali svakako ne spominju ime Božje uzalud (*Bože, čuvaj Hrvatsku* Đanija Maršana)

Diskografska povijest hrvatske popularne duhovne glazbe traje više od 45 godina. Ova kolekcija nastojala je obuhvatiti sve aspekte takve glazbe, od pjesama koje su nadišle duhovni kontekst

i postale općeprihvaćene, kao što je *Krist na žal* u izvedbi Sanje Doležal, do pjesama koje znamo u drugom kontekstu, ali svakako ne spominju ime Božje uzalud — na primjer *Bože, čuvaj Hrvatsku* Đanija Maršana.

Izvođači duhovne glazbe surađivali su i s velikim imenima svjetske scene. Izvrsni velikogorički VIS Emanuel snimio je album na kojem su sudjelovali poznati gitarist Tommy Emmanuel i pjevačica Maya Azucena. Hrvatski duhovni sastav RiM snimio je duet s mladom argentinskom pjevačicom Athenas, snimajući na tri kontinenta; zanimljivo je da je bas svirao Gary Lunn iz benda Dolly Parton, a bubnjeve Cristian Borneo iz cijenjenoga kršćanskog rock-benda Petra.

Premda u slučaju ove kompilacije možemo govoriti o svojevrsnoj antologiji, pjesme na njoj djeluju novo i svježije, bez obzira na instru-

mentalni, aranžerski i produkcijski kontekst. Očito su pomno birane, za što zasluže idu urednicima Ivi Vianelli i Slavku Nediću koji su na pet kompaktnih diskova spojili stilove i ujednačili ritmičke tenzije pojedinih pjesama. Upravo zato na svakom disku jednako uvjerljivo djeluju i početnici i veterani popularne duhovne glazbe, kao i navedeni izvođači koje poznajemo iz sasvim drugog miljea.

Ova je kompilacija mnogo više od gotovo polustoljetnog presjeka takve glazbe na našem području. Svojevrsni je putokaz prema manje poznatom glazbenom području gdje se skrivaju talenti u mnogo većem broju nego što ih mogu otkriti popularni televizijski šouovi.

Razni izvođači

**100
originalnih
pjesama:
Popularna
duhovna
glazba**

Croatia Records

Oni su iz Zagreba, pjevaju na engleskom, a dio albuma snimali su u Americi

Slow Motion Suicide objavio debitantski album

Bilo kome tko je slušao Incubus, Blink 182 ili Offspring, utjecaj će biti očit. Dodajte tome Maroon 5 i Train i dobit ćete Slow Motion Suicide

Piše: Marko Bratoš

Nakon što su početkom listopada 2016. izdali najavni singl *Castaway*, Slow Motion Suicide potkraj mjeseca objavili su i svoj istoimeni album. Ako vam se na spomen benda pojavio upitnik iznad glave, bez brige, radi se o još uvijek svježim i »nerazvikanim« domaćim debitantima. Bilo kome tko je ikad slušao bendove poput Incubusa, Blink 182 ili Offspringa, zvuk će biti i više nego poznat. Dodajte tome i malo modernijeg utjecaja ranog Maroon 5 i Traina, smiksajte sve i dobit ćete Slow Motion Suicide. Zatim to ostavite sa strane, obrišite prašinu sa starih CD-a s kraja devedesetih i prepustite se uspomenama — vaše vrijeme će, ako se mene pita, biti bolje iskorišteno.

Slow Motion Suicide

Slow Motion Suicide

vlastito izdanje

Uistinu, riječ je o bendu koji će vjerojatno zvučati kao s MTV-ja svakome tko je kraj devedesetih i prijelaz na dvijetisućite proveo prilijepljen za televiziju. Međutim, ne radi se o uspješnom uskrnuću minolog žanra, nego o relativno slaboj imitaciji u nešto novijem ruhu. U vremenu u kojem se populama glazba u sve većoj mjeri vraća prljavom minimalizmu, čemu svjedoče izvođači poput The Black Keysa, Arctic Monkeysa ili Cheta Fackera, oživljavanje rocka s početka ovoga i kraja prošlog stoljeća zvuči jednostavno prečisto, nemaštovito i zakašnjelo na davno završenu zabavu.

Što se tiče tehničke strane, mora se reći da je sve uistinu odrađeno korektno, ali naža-

lost ništa više od toga, unatoč ljubavi za koju sam siguran da je uložena u snimanje ovog albuma. Nakon nedavnog preslušavanja debitantskog albuma briljantnog Matta Corbyja (preporučujem!), pjevač Slow Motion Suicidea, Nicky Ingram, zvuči bljedo i predvidivo.

Teško je oduprijeti se dojamu da iznimno podsjeća na Patricka Monahana, pjevača već spomenutog benda Train, samo bez originalne i strastvene interpretacije, koju sam Monahan ionako demonstrira na kapaljku.

Ukratko, ako tražite nešto novo, uzbudljivo i kreativno — žao mi je, potraga se nastavlja. S druge strane, ako ste zagrijani za šut nostalgije, radije izvucite stari Playstation i pozovite prijatelje na rundu Tony Hawk's Pro Skatera ili preslušajte ponovno neki od spomenutih bendova — nećete propustiti ništa vrijedno žaljenja.

Diskografski fenomen: album duhovnog benda Emanuel najprodavaniji je u Hrvatskoj

Duhovna glazba koja probija žanrovske granice

Glazba izvođača popularne duhovne glazbe može se čuti gotovo isključivo u sakralnim objektima i na prigodnim festivalima

Piše: Bojan Mušćet

Kad jedno izdanje duhovne glazbe dođe na sam vrh ljestvice najprodavanijih albuma, onda to ukazuje na neke nove vjetrove koji pušu u tom žanru, ali sasvim sigurno, i na kvalitetu izvođača. Pošlo je to za glasom i instrumentima skupini Emanuel nakon 15 godina karijere, tijekom koje su snimili tri studijska i dva live albuma. Album *Svake slave dostojan* tako je postao svojevrsni diskografski fenomen s obzirom na to da se glazba izvođača popularne duhovne glazbe može čuti gotovo isključivo u sakralnim objektima i na prigodnim festivalima.

Emanuel uspostavlja drukčiju praksu pa s jednim entuzijazmom nastupaju u crkvama, koncertnim dvoranama ili klubovima. Album su predstavili u Gradskoj sportskoj dvorani Velika Gorica. Izvođači takve vrste glazbe u inozemstvu uobičajeno nastupaju na mjestima gdje se i inače održavaju koncerti, a glazbenici nastupaju i izvan konteksta, ali i obratno. Na neki način, i album *Svake slave dostojan* funkcionira na taj način. Naslovna pjesma nastala je u suradnji s Antom Gelom, dok su riječi djelo jednog od osnivača toga glazbenog sastava i Porinom nagrađivanog autora, Dražena Pavina. Album sadrži i pjesmu *Želim živjeti* koju je Emanuel snimio u suradnji s Ninom Badrić, sestrama Husar, Shortyjem i drugima.

Nastup za Papu

Prema biografiji benda, Emanuel čini devetero mladih talentiranih ljudi (Domagoj Pavin, Nikola Čubelić, Danijel Petrac, Petar Ivkić, Marko Stepanić, Franciska Perković, Ivana Krznarić, Barbara Stepanić i Marija Varga) koji su odlučili pjevati i živjeti duhovnu glazbu. Osnovani su 2001. godine u Velikoj Gorici. Za sebe kažu da su zaljubljenici u kršćansku glazbu pa samo nju i sviraju, a u svojem su se glazbenom izričaju najviše približili pop, rock i gospel glazbi. Gosti su mnogih festivala, susreta mladih, duhovnih obnova i često prisutni u programu radiopostaja.

Potkraj 2006. godine objavljuju prvi autor-ski album *On moj je Bog* na kojem surađuju s Tommyjem Emmanuelom, Mayom Azucenom, Massimom i svećenikom Ljubom Vukovićem.

Sljedeći album *Venimus Adorare Eum* sadrži božićne pjesme, a 2010. godine objavljuju live album *Najveći dar* na kojem su se našle obrade i prepjevi poznatih svjetskih duhovnih hitova.

Potkraj 2013. godine objavljuju četvrti album *Ljubavi u unplugged* izvedbi. Velik uspjeh ostvarili su pobjedom na Uskrsfestu 2009. godine s pjesmom *Najbolji prijatelj*, a velika čast bio im je nastup na zagrebačkom Hipodromu 2011. godine u povodu papina posjeta Hrvatskoj te koncert na madridskoj Plazi de la Remonta u sklopu *JMJ Madrid 2011*, organiziranome susretu pape i mladih iz cijeloga svijeta.

Nekoliko je razloga za uspjeh Emanuela. Ponajprije, to je potpisivanje ugovora s Croatia Recordsom. Potpora velike diskografske kuće podrazumijeva i širu rasprostranjenost pa su i osnovne kvalitete Emanuela — izvrsni vokali s izraženim međuigrama te kreiranje produkcijskoga zvučnog zida mogle biti dostupnije (producenti su Domagoj Pavin, uglavnom i vodeći vokal koji povremeno podsjeća na Gibonnija, te Branimir Jovanovac).

Brojni obožavatelji

Drugi bitan čimbenik je činjenica da se Emanuel odmaknuo od akustičnih pjesmama kojima elektrifikacija služi tek da oboji osnovnu zvučnu sliku, kakvima obiluje populama duhovna glazba. U takvim pjesmama prepoznaju se sjajni pjevači, no rijetko tko ističe višeglasje kao ravnopravni element glavnom vokalu. Emanuel kreira glazbeni izričaj temeljen na razmeđu šlageristike i

popa, zalazeći i u gospel, rock, pa i rap, kao što je to u uvodnoj pjesmi *Vladaj u meni* gdje repa Filip Horvat ili u pjesmi *Želim živjeti* gdje se banja prihvatio Shorty. Treći razlog je što zvučna slika djeluje prilično dorađeno, vrlo suvremeno producirano i ne razlikuje se od »svjetovne« glazbe. Slično je i sa stihovima koji slave ljubav prema Bogu, no suptilno su skrojeni, tako da jednakopravno mogu funkcionirati i na misi i na top-ljestvici.

Na top-listu najprodavanijih albuma *Svake slave dostojan* uvršten je u prvom tjednu objavljivanja i to očito nije slučajnost. U 15 godina Emanuel je stekao respektabilan broj obožavatelja, a nakon ovog albuma očito je da su dostojni svoje slave i zacijelo će prostor njihova djelovanja biti sve širi.

Emanuel

Svake slave dostojan

Croatia Records

Diskografski povratak kao pravi kolekcionarski dragulj

Splitski su Đavoli objavili dvostruke CD-ove sa svojim povijesnim koncertima

Piše: Bojan Mušćet

Iako se činilo da je na trostrukom CD setu Đavola, ovjenčanome i Porinom, iscrpljen sav diskografski potencijal jednoga od najboljih bendova na ovim prostorima, pojava dvaju koncertnih zapisa dobro zaokružuje njihovu razmjerno kratku, ali efektanu karijeru.

Primijenjena nostalgija

Premda je Neno Belan legitimni kustos njihova glazbenog naslijeđa, u sklopu njegova solističkoga repertoara pjesme Đavola tek su »rani radovi«. Stoga je nedavni koncert Nene Belana i Fiumensa (koji su, nota bene, bili dijelom posljednje, mješovite riječko-splitske postave Đavola) u zagrebačkom Vintage Industrial baru, kad su uz pomoć Jakše Jordesca svirali isključivo skladbe Đavola, bio istodobno komercijalno efektan potez zbog primijenjene nostalgije, ali i duboko emocionalan povratak na trasu benda čiji je nastupni album *Ljubav i moda* jedan od pet najboljih albuma na ovim prostorima.

Kako je to napisao Siniša Škarića na ovitku albuma: »Ako je i jedan bend u povijesti popularne glazbe kod nas svojim autorskim i izvedbenim dosezima imao pravo na atribuciju *rock and rolla* onkvo kakvog se sjećamo iz doba njegove nevinosti, onda su to bez ikakve sumnje Đavoli.«

Iz sretnog filma

Njihova uvjerljivost je, prije svega, bila očita na koncertnim nastupima, na kojima se tenzija nije spuštala ni na sekundu. Štoviše, od prvih taktova do spektakularnog kraja s prepjevom *Peggy Sue* i obradom *Twist and Shout*, Đavoli su zavodljivo jezdili krajolicima izvornog *rock and rolla*. Ta live tenzija ponajboje se osjeti uspoređi li se ispolirana studijska verzija skladbe *Dok tebe ljubim* s prvim izvedbama i emocijama nabijena live izvedba. Odnosno, rekompiliramo li stih iz jedne od njihovih ključnih pjesama *Dani ljubavi*: »Oh, kad bi ova pjesma mogla, ko u nekom sretnom filmu, da vrati je meni«, zaključit ćemo da njihove pjesme pripadaju upravo tome sretnom filmu koji odražava spomenuto doba nevinosti.

M produkcija Radio Novog Sada organizirala je seriju *Radio rock* koncerata pa su ondje u finalnoj fazi inicijalnog dijela karijere nastupili Đavoli. Bilo je to 11. svibnja 1989., a svirala je druga ključna postava

(bubnjeve je svirao Marko Petrić, a klavijature Dragan Lukić Luky). Udarni tercet činili su uz Belana i Dragiša Mandić Panda te Igor Kmetić Truba koji su s Fiumensima snimili četvrti album *Space Twist*. Snimka namijenjena radijskoj distribuciji nema nekih produkcijskih kvaliteta, no prilično zorno pokazuje kako su Đavoli bili strastveni, snažni i zarazni na vrhuncu svoje karijere. Repertoar se sastojao od skladbi sa svih triju albuma, uz još neke dodatke, uključujući obrade koje su se našle na četvrtom albumu *Space Twist*, npr. *Memphis, Tennessee*. Izvršna atmosfera na koncertu u radijskom studiju odražava, zapravo, onu radost koja je i inače vladala na njihovim nastupima.

Da je tako, očito je i na bonus CD-u *Kulušić Live*. Možda bi i to mogao biti noseći CD nastavlajući danas niz sjajnih live albuma snimljenih u kulturno zagrebačkom klubu, no riječ je o slabo snimljeno

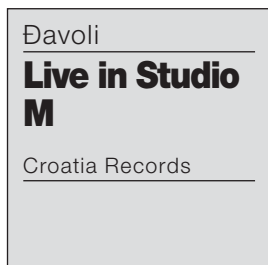
nome *bootlegu* koji je uistinu namijenjen obožavateljima. Sadrži i pjesmu koju su izvodili uživo, ali nema studijskoga traga. Riječ je o obradi hita Little Tonyja *Bella Pupa* koju je prepjevao Đorđe Marjanović nazivom *Lutkica*, a Đavoli uvrstili na repertoar.

Dokument vremena

Za razliku od punog koncerta iz Studija M, na CD-u iz Kulušića nalazi se 14 pjesama, a snimljen je 8. ožujka 1987. u najpoznatijoj postavi (na bubnjevima je bio Dean Radonković Grizzly, a klavijature je svirao Zlatko Volarević Dilajla koji je poslije prešao u Crvenu jabuku). Tek su dvije pjesme zastupljene na disku kojih nema na zapisu iz Studija M: prijenavedena *Lutkica* i *Volim te, draga*, odnosno prepjev hita Ronettesa *Baby I Love You*.

Repertoar, stilski i izvedbeno gotovo identični nastupi ipak odražavaju drukčiju unutarnju strukturu kao i pomalo drukčije zahvate u nekim pjesmama. Ono što je bitno je da oba koncerta ostaju dokumentom vremena u kojem su Đavoli unijeli reinventirani duh *rock and rolla* pedesetih i šezdesetih a da to nema *retro* šablonu. Štoviše, Neno Belan napravio je savršen amalgam stilova na kojima se napajao — tradicionalni *rock'n'roll*, Beatlesi, talijanska kancona i izvorni *punk* uz dalmatinske šlager-ske začine.

Stoga je ovaj diskografski povratak Đavola uistinu pravi kolekcionarski dragulj koji budi nadu da je negdje pospremljen neki produkcijski bolje odrađen koncert koji bi na odgovarajući način podsjećao na njihov neponovljivi *space twist and shout*.

Mladen Grdović objavio je svoj 15. album

Pjesme o Dalmaciji, propalim vezama i obiteljskom naslijeđu

Svaka od pjesama s ovog albuma može biti favorit bilo kojega od jadranskih festivala

Piše: Bojan Mušćet

Kad bi se tražilo najpostojanijeg predstavnika *melodija stina i maslina*, vjerujem da potraga ne bi bila duga. Ovogodišnji laureat Splitskog festivala Mladen Grdović na sceni je 40 godina (pobjednička skladba koju je izveo s klapom Munita *Ostavljam vas, moji najdraži* uvod je u njegov 15. album *Nek' se čuje pisma s Jadrana*). Diskografsku karijeru počeo je 1977. godine objavivši nekoliko singlova. Pri-mirio se do 1990. djelujući inkognito uz Tomislava Ivčića u Duu Pegla, realiziravši 1987. multinacionalni megahit *Mi imamo mnogob problemos*. Pravi uzlet počinje s uspostavom hrvatskoga diskografskog tržišta i otad Mladen

Grdović opjevava ljepote Dalmacije, tugu propalih veza i problematiku obiteljskog naslijeđa.

Tako je i na recentnom albumu — Dalmacija je u prvom planu (*Dalmatinka mala, Škoji mili, naslovna pjesma*..), tu su ljubavne katastrofe (*Da san ima mota, Boliš me, ljubavi, Uzorita*..) te famili-jarni odnosi (*Zemlja dide mog, Iz tuđine dolazim ti, brate*..). U hit-pjesmi *Ostavljam vas, moji najdraži* isprepliću se sva tri motiva pa nije čudno što je Grdović zaslužen trijumfirao na Splitskom festivalu.

Mladen Grdović
Nek' se čuje pisma s Jadrana
Croatia Records

Osim klape Munita, potporu su mu na albumu dali uvijek pouzdani Tomislav Bralić s klapom Intrade, kći Miše Kovača Ivana, Mladenova kći Sara i prilično snažno u duetu *Iz tuđine dolazim ti, brate* Duško Lokin.

Album sadrži i klasik Meri Cetinić *Zemlja dide mog*, čime se zaokružuje još jedan vješto složen album dalmatinskih napjeva za konobe i festivale. Grdovićev profilirani glas temeljen na manirizmu talijanskih kancona i ispoliran na ti-sućama pozornica udarni je adut skladbi vina i mandolina kojima obiluje njegov repertoar. Osim toga, svaka pjesma s ovog albuma može biti favorit bilo kojega od jadranskih festivala, što znači da mu je kvaliteta ujednačena — bez iznenađenja i bez odrađivanja minutaže da se popuni album. Kao što Mladen Grdović na pozornicama daje sve od sebe, tako je i u studijskim uvjetima na svojem maksimumu.

Jacques Houdek opjevao je najljepše starogradske pjesme

Definitivno najbolji Jacquesov album

Houdek je na snimkama u kojima dominiraju suptilne glasovne finese dao sve od sebe

Piše: Bojan Mušćet

Starogradske pjesme svojevrsni su žanrovski klasik s obzirom na jednostavnu činjenicu da bi nove starogradske pjesme bile čisti oksimoron (možda bi se to eventualno dogodilo kad bi se žanra prihvatio Mark Ronson). Stoga se periodično objavljuju kolekcije uvijek jednih te istih pjesama u približno istim tamburaškim aranžmanima. Uglavnom se na tržištu nađu kompilacije najpoznatijih izvođača s autentičnim arhaičnim izvedbama ili hotelsko-svadbarskih postava koje s tim pjesmama ne mogu promašiti.

No kompilacija *Ljepote takve nij* iz 2014. gdje su skupljene mnoge starogradske pjesme, ali i autorske kancone i romanse s tamburaškim štihom dao je novi vjetar u leđa toj žanrovskoj kompilaciji. Svaka pjesma sadrži osebujan vokalni pristup žanru, a Hanka Paldum s pjesmom *Jesi li čuo, dušo* šlag je na toj starogradskoj torti. Međutim, nominacije za Porin dobila je iznimno zanimljiva vezija *evergreena* Arsena Dedića *Dida moj* i snažna vokalna interpretacija Jacquesa Houdeka u pjesmi *Ne vrijedi plakati*. Sve je snimljeno u studiju Ivanetić Sound, Tihomira Ivanetića, a svojevrsna ekstenzija tog albuma je i solističko ostvarenje Jacquesa Houdeka *Tko je, srce, u te dim'o* koje je producirao upravo Tihomir Ivanetić.

Posrijedi je kolekcija starogradske bisera koja osim navedene pjesme *Ne vrijedi plakati* sadrži još i općepoznate uspješnice: *Miruj, miruj, srce moje*, *Ima dana*, *Kad bi ove ruže male*, *Jesen stiže*, *dunjo moja*... Houdek je na snimkama dao sve od sebe, odnosno posrijedi je njegov najbolji album u kojem dominiraju suptilne glasovne finese, osobito u pjesmi *Bolujem ja, boluješ ti*. Definitivno, riječ je o njegovu ponajboljem albumu.

Instrumentalne podloge kreirane za navedena dva albuma Tihomir Ivanetić je s Krunoslavom Dražićem i Rockoko Orchestrom ujednačio i priredio za kompilaciju *Zlatni hitovi 9*. Dražić je odsvirao sve tambure na albumu, a *cocktail mix* s pjesmama koje su posve zaživjele u narodu (rjetki su oni koji ih doživljavaju kao autorska djela) svakako može biti primjenjiv u raznim prigodama kao nenametljiva i ugodna zvučna kulisa.

Jacques Houdek

Tko je, srce, u te dim'o
Rockoko Orchestra:
Zlatni hitovi 9

Croatia Records

Kolekcija pjesama s prijašnjih albuma u čast 10. godišnjice benda

Stare pjesme u novom ruhu

Skladbe s prva dva albuma uz bolje produciranu nadgradnju pjeva nova pjevačica, Gina Victoria Damjanović

Piše: Bojan Mušćet

Taman kad je s albumom *A što ak' ja* Detour stigao do vrhunca karijere kreirajući album kojim je nadišao sve promašaje s prvih dvaju albuma, napustila ga je pjevačica Maja Posavec. Premda su i na tom albumu glavnu glasovnu ulogu imali i drugi glazbenici — Ines Tričković, Ivana Rushaidat, Nenad Borgudan i Dario Iričanin, Maja Posavec ipak je bila zaštitni znak benda. Brzo je pronađena nova pjevačica — Gina Victoria Damjanović i s njom je realiziran singl *Zaljubila sam* se koji je instantno postao jedan od najvećih hitova benda.

No na novom albumu *Detour10* ta je pjesma izostala, što je prilično čudna odluka benda koji želi naznačiti novi početak s novom pjevačicom. Album je, zapravo, kolekcija pjesama s prijašnjih albuma nanovo aranžiranih i ujednačenih izvedbom nove pjevačice. Tu je i hit *Tvoje lice se*

Detour

Detour10

Aquarius Records

promijenilo koji je izvodio Yammat, iz kojega je, *de facto*, i nastao Detour. S izvrsnog albuma *A što ak' ja* preuzet je tek hit *Plešem sama* koji i uvodi u album. Dojam je kako je bend ovim albumom pokušao nadoknaditi propušteno, odnosno inicijalne ideje s prvih dvaju albuma pretvoriti u bolje produciranu nadgradnju. To je praksa bendova koji se na scenu vraćaju nakon 30 godina, a ne onih koji su na njoj deset godina. Točno je da su skladbe bolje producirane i bogatije aranžirane, no Gina Victoria Damjanović ne zvuči pretjerano drukčije od Maje Posavec i ostalih pjevačica. Veliki stariji hitovi *Mjesec*, *Ljeto počinje* i *Tvoje lice se promijenilo* nemaju neki novi, poseban naboj, a slično je i s drugim pjesmama. Mnogo bolji posao Detour bi napravio da je izdao *live* album gdje bi se nova pjevačica pokazala u pravom svjetlu i gdje bi se uistinu čulo na koji način bend danas funkcionira. S obzirom na to da album nije kolekcija ni najvećih hitova ni najboljih pjesama, njegova svrsishodnost je iznimno upitna.

Debitantski album benda proizašlog iz kolektiva JeboTon

Elegantna drskost pop-glazbe

Prenapregnuti album pripreman šest godina donosi kartezijsko putovanje

Piše: Vid Jeraj

Generacija koja je o elegantnoj drskosti pop-glazbe učila od Becka, dok su im roditelji istu stvar učili od Beatlesa i Davida Bowieja, okupljena je u nas oko grupe Porto Morto iz Zagreba. Kolektiv JeboTona, iz kojega su iznikli, mlada je i poštena inteligencija koja svoj društveni angažman radije drži pri maloj sekundi negoli na velikoj terci.

Slabih sat vremena nastupnog albuma je kartezijsko putovanje koje prijanja uz skalu neke radijske emisije. Kreativni dvojac kvinteta, Hrvoje Klemenčić (klavijature) i Roko Crnić (kontrabas) pravi su pripadnici digitalne generacije koja i emocijama i žanrovima pristupa s pažnjom zlatnog reza. Ovaj prenapregnuti album, pripreman oko šest godina, počinje *funky-afro-popom* skladbe *Hrast* čiji je vizualni plan potaknut i videospotom koji je kadriranjem i fabulom hametice potukao većinu domaće produkcije. Kaleidoskop kojim gađa-

Porto Morto

s/t

samizdat

ju slušatelja s obzirom na stanje stvari u domaćoj radiofoniji može se doživjeti kao potpuna provokacija, jer *Isplazi krovove* otkriva prije sacherovsku negoli rundekovsku liniju. A treba li uz album s pjesmom na kojoj se koristi i čembalo olako primijeniti i priču o hitoidnosti albuma?

S poniranjem u nadrealizam kod nas su koketirali tek skladatelji ozbiljne glazbe, no pop-potpisom s pjesme *Ne tko, ni tko*, Porto Morto i taj sloj lakonski prevode u otkačenost engleskih Gong. Razoravajući skeptike ekonomičnom poezijom, u aranžerskim potezima otkrivaju da će puhačku sekciju najbolje »nauljiti« gudači. Za kraj ostaje samo pitanje — za kime najviše žale od velikana *rock-antologije* koji su nas napustili u sušnoj sezoni autorske ličnosti bendova... A čini se da bi odgovor mogao biti Greg Lake, nedavno utihnući bas-gitarist grupe Emerson, Lake & Palmer. Ništa čudno, ipak je materijal ostvaren u suradnji sa studijem Kramasonik.

To da jedan izvođač obrađuje drugoga zaista je jedinstven projekt

Sunnysidersi iza sebe imaju album nominiran za diskografsku nagradu *Porin* (*Licence to Blues*, Spona, 2011.), pobjednici su 2nd *Croatian Blues Challengea*, prvi su hrvatski bend koji je ušao u polufinale najvećeg svjetskog blues natjecanja *International Blues Challengea* u prijestolnici bluesa, Memphisu

Piše: Bojan Mušćet

Sunnysiders, bend Boriša Hrepića Hrepe, basista Daleke obale, dobro je zaorao brazdu hrvatskog bluesa, realiziravši album *Licence To Blues*, zapažen i izvan naših granica.

Uz ženski vokal

Svjesno se odmaknuvši od tmurnoga i tmastog bluesa, Hrepić je cijeloj priči dodao pop-notu, a realizaciju je vrsno zakružila pjevačica i gitaristica Antonija Vrgoč Rola. Ona ima i jednu od ključnih uloga na albumu obrada Hrepiće-va najpoznatijeg benda (zanimljiv je podatak da je on jedini član koji je odsvirao sve koncerte Daleke obale). Sam projekt je zanimljiv i zbog činjenice da hrvatski *tribute* albumi gotovo da i ne postoje. *Live album*e s obradama dobili su Azra i Dino Dvornik, a kolekciju studijskih snimki imaju Novi fosili. To da jedan izvođač obrađuje drugoga zaista je jedinstven projekt.

Premda je posljednji studijski album Daleke obale 1990–2000 imao različite glazbenike u ulozi glavnog vokala, ipak je glas Marijana Bana uz njegovo autorstvo glavni zaštitni znak benda. Stoga je očito ovakav zadatak bio vrlo zahtjevan za Hrepića koji se u pojedinim pjesmama okušao i kao glavni vokal. No osnovna linija je prijevod pjesama Daleke obale u okruženju u kojemu će dominirati ženski vokal.

Ona zbori, jedan od hitova benda, postao je hit i za Sunnysiderse. Antonija

Vrgoč je senzualno otpjevala skladbu tako da zvuči iznimno nježno, što bendu u kojem pjeva Marijan Ban nikad ne bi moglo biti izvedivo. Uz vokalnu međuigru Hrepića i Antonije Vrgoč, 14 *pal-mi* oplemenjeno je i usnom harmonikom Tomislava Golubana i to je, uz skladbu

Od mora do mora, bio najveći test: kako prearanžirati *evergreene* u kojima dominira Banov glas. Rezultat je takav da bi pjesme bile hitovi i da su ih inicijalno snimili Sunnysidersi.

Ipak, dojmljiviji dio albuma ipak ostaju pjesme koje se nisu doimale kao hitovi i koje su otpjevali ostali članovi Daleke obale, u kojima vodeći glas ima Antonija Vrgoč. Posrijedi je *Zadnja pjesma* koju je na albumu *Di si ti* otpjevao gitarist Jadran Vušković, odnosno *Nemoj reći ništa više*, koja se na albumu 1999–2000 zove *Pa me ljubi*, a glavni

vokal bio je klavijaturist Bogo Šoić–Mirilović. Uz uvodnu pjesmu *Ona zbori*, na strateškim mjestima albuma postavljene su konture između kojih se provlače druge, manje ili više poznate pjesme Daleke obale uz hrapavi (hm, može najpreciznije — *hrepavi*) vokal Borisa Hrepića Hrepe.

Možda je ovo uistinu sunčana strana Daleke obale, no za Sunnysiderse može biti tek usputni zahvat. Boris Hrepić Hrepa i drugi put je na ovaj način obožavateljima približio stvaralaštvo Daleke obale; prvi put je to bilo knjigom *Našao sam dobar band* uz koju je išao CD s demo–snimcima.

Nenametljiva produkcija Mikija Noplinga ističe zaron u prošlost, s prilično osvježavajućim rezultatom.

Sunnysiders

10 kartolina s daleke obale

Spona

Poigravanje kombinatorikom izvedbenih idioma

Izvrstan rezultat koji je trebao proizaći iz sjajne svirke glazbenika na albumu, kao i dobro impostiranih vokalistica, vođenih stručnom rukom, nažalost je izostao

Piše: Monika Dražinić

Upravo poplavi raznih *fusion* orijentacija na tržištu popularne glazbe svjedoci smo raznih ideja koje katkad uspješno, a katkad nažalost manje uspješno postižu sljublivanje izričajnih krajnosti, tvoreći tako manje ili više uspješnu glazbenu kombinatoriku. Posebno je u tom smislu popularna domena u kojoj se spajaju etno i jazz elementi, što već godinama u svjetskim okvirima plijeni pažnju najšire publike, osobito ljubitelja glazbe izbirljivijeg ukusa.

Ženski etnopjev

Istina, nije jednostavno u toj šumi ponuđene glazbe najrazličitijih koncepcija naći svoje mjesto pod suncem, a osobito umaknuti zamkama imitacija ili izmišljanja nečega što već postoji. U tom smislu, osnivač i voditelj Singrlica Tomislav Jozić vrlo je ambiciozno nakanio zaodjenuti znalački postavljen i minuciozno izrađen ženski etnopjev — doveden na vrlo visoku, možda i najvišu moguću profesionalnu razinu — u ruho američkog izvedbenog standarda negdje između *funke*, *easy listening jazz*a i *latin*-popa. Ovaj put odlučio je aranžmane i produkciju povjeriti Igoru Geržini, eminentnom saksofonistu, autoru i uopće sjajnom glazbeniku o kojem zapravo nije potrebno posebno govoriti. Međutim, izvrstan rezultat koji je trebao proizaći iz sjajne svirke glazbenika na albumu, kao i dobro impostiranih vokalistica, vođenih stručnom rukom, nažalost je izostao. Ukupni zvuk doima se plitkim, nedostaje produkcijske dubine poput one kakvu smo mogli naći u zajedničkim projektima riječkih Putokaza i Elvisa Stanića, o američkim primjerima da i ne govorimo. Razmještaj snimljenog materijala, na veliku žalost, unatoč standardno kvalitetnoj svirci, zbijen je poput neke bolje MIDI–file matrice i očito nisu iskorištene sve postproduksijske mogućnosti, čime bi ovakav stilski pristup bitno dobio na uvjerljivosti.

Spajanje izričaja

Na kraju se nameće pitanje opravdanosti distraktivnog učinka tako osmišljenih instrumentalnih aranžmana na sam vokalni slog koji pokazuje svu ljepotu težnje autentičnosti, što proizlazi iz Jozićeve estetske svijesti o etnomuzikološkoj vrijednosti, i izabranih napjeva iz riznice našeg narodnog blaga, ali i njegovanja izvedbene prakse, koje je, osobito u naše doba, ovdje za svaku pohvalu. Umjesto zaključka, ipak bi zanimljivo bilo odgovoriti na pitanje do koje se mjere ovim projektom zapravo htjelo artistski ozbiljno pristupiti spajanju dvaju izričaja, koji zasebno imaju potencijale za takvo što, imajući pritom namjeru dosegnuti neku umjetničku vrijednost novonastale kreacije ili je riječ tek o poigravanju kombinatorikom izvedbenih idioma, ne bi li se — uz malo dobre zabave — opipalo bilo tržišta i njegovih učinaka.

Singrlice

Ajde cure u...

Croatia Records

Zagrebački »Žestoki dečki« objavili četvrti album

Rock'n'roll svijet na novom albumu Hard Timea

Album je tehnički i svirački dobar, međutim nedostaje osjećajnosti u izvedbi, što vokalnoj, što instrumentalnoj

Piše: Ines Pavić

Hard rock/heavy metal grupa Hard Time nastala je u Zagrebu 1991. godine, a osnovao ju je autor i pjevač Gordan Penava Pišta.

Nedavno su objavili četvrti studijski album *Rock 'n' roll* na kojem su radili posljednjih pet godina i pritom surađivali s mnogobrojnim glazbenicima. Sastav se od 1991. do danas često mijenjao, a tijekom nastajanja novog studijskog materijala bend se pomladio pridruživanjem novih članova. Sad ga čine Davor Keranović na bubnjevima, Majkl Jagunić

na bas-gitari, Igor Lipovača na solo-gitari i Gordan Penava Pišta kao pjevač. Na albumu se nalazi čak 14 pjesama od kojih je pjesma *U ovoj sobi* autora Marija Vestića duet s pjevačicom Žanamari. *Rock 'n' roll* je vrlo žestok, s puno *hard rock* i *heavy metal* štihova pa će ljubitelji žestoke svirke napokon doći na svoje i moći beskraino uživati u njihovu *hard rocku*.

Album otvara žestoka pjesma *Rock 'n' roll* koja nekako podsjeća na tipične rokerske priče o životu, ne izdvaja se posebno od takvih, ali ne zvuči loše, iako ne stvara dobar imidž o ročku. Zvuči dobro kao uvodna

pjesma. Svirka i energija su dobre, malo vokal škripi. Druga je *Lady luck*, a to se sluša onako, kad se naljutiš na nekog ili nešto pa da se ispucáš s nekom rokerskom stvari. Dobro zvuče prateći vokali. Vokal je malo preagresivan. *Tvoja tajna* bila bi bolja i ljepša da je njezinije otpjevana, ali ima dobru melodiju i pamtljiv refren. Ovo će se svidjeti možda i publici koja voli malo manje žestoke stvari, jedino što nema tu pretjerane emocije, samo tehnički dobro zvuči. Pišti općenito kroz cijeli album nedostaje dara za dočaravanje emocije i atmosfera. Četvrta je *Šta je koga briga*. Dobra je da se istrese višak energije na koncertu, sva je puna bijesa i ljutnje. Pjesma *Ovo je moj grad* pripada

onima koje se neobavezno slušaju na tulumu za rokersku ekipu koja je povremeno prokomentira. Malo je nabrijana, ali joj fali nešto, solo je solidan. Šesta pjesma je *Laž po laž* gdje mi je odmah na početku zasmetalo »namještanje glasa« (ne znam kako to opisati). Malo je preagresivna, uvod je lagan i dobar, ali je preteška za svakodnevno obično slušanje. *Gdje smo to sada* ima nježan i lijep uvod. Pjesmu je napisao Mario Vestić. Ova je za mali odmak i razmišljanje. Baš joj pristaje polusjetna atmosfera uz žestoku svirku. *Pazi što radiš, pazi tko zna* tipična je *heavy rock* savjetodavna poskočica, sigurno će dobro zvučati na svirkama uživo. Čini mi se da je nekako premladenački nastrojena, a možda je njima i namijenjena. Već spomenuta *U ovoj sobi* je duet sa Žanamari, a za tu je pjesmu snimljen i videospot. Energična žestoka *rock* ljubavna balada. Previše je antiritmizirana pa se time kvari atmosfera razočaranja i pomalo žalosti, bijesa koji nosi. *Stari moj* je deseta, filozofsko-šankersko-rokerska, meni bez emocije, dobra za koncerte možda.

Padnu mi odmah na pamet dvojica »starih rokera« za šankom u kasne noćne sate kako »pričaju lovačke priče«. A kad prođe ova noć je moćna, ali nedečarana, previše nabrijana. Spašavaju je efektivni prateći vokali. Slijedi *Kad si sam*, koja opet previše govori o »padanju«, negativnim događajima u životu... Previše prijelaza i promjena ritmova čine je dodatno zamornom. Pretposljednja je *Kriva si za sve*. Voziti se noću magistralom i slušati — to je moj doživljaj i ono što postiže melodijom i tamnim bojama zvuka. Zadnja na albumu je *Put ima smisla samo kad mu ne znaš kraj*, zbilja teško pamtljiv naslov. Sigurno će svirati na motorijadama prije nego što bend krene, onako malo glasnije, pozadinski.

Album je tehnički i svirački dobar, međutim nedostaje osjećajnosti u izvedbi, što vokalnoj, što instrumentalnoj. Sigurno sam da će se obožavateljima žesćeg zvuka i Hard Timea svidjeti, no ne mogu reći da će do etera i šire publike lako doprijeti. Dio tekstova je djelomično nedorečen i promjene ritmova u nekim pjesmama smatram nepotrebnim. To mi nije pretjerano uhu drago, pogotovo kad se time samo želi iskazati sviračko umijeće, no to je pravo svakog glazbenika. Vjerujem da će na nastupima uživo iskazati malo više emotivnosti i strasti.

Objavljen album prvijenac benda The A! koji je skratio dosadašnji naziv The Answer

Nedostaje im energičnijih pjesama

Bend je jedan od rijetkih u Hrvatskoj koji gradi usporednu karijeru na inozemnoj i domaćoj glazbenoj sceni

Piše: Ines Pavić

The A! je mladi zagrebački bend koji u svojim pjesmama kombinira pop, soul, hip-hop, funk i blues. Donedavno su djelovali kao The Answer, no skratili su naziv. Bend je jedan od rijetkih u nas koji gradi usporednu karijeru na inozemnoj i domaćoj glazbenoj sceni. Prije nešto više od pola godine u digitalnom su izdanju objavili album na engleskom jeziku *Made of questions*. A nedavno su objavili hrvatsku inačicu albuma i englesko izdanje u fizičkoj varijanti — *Stereo*. Producent albuma je Marijan Gudelj, a bend čine: Mihael Kvorka (pjevač, klavijature, akustična gitara, trombon), Robert Domitrović (bubnjevi, perkusije), Tin Švegović (električna i akustična gitara), Dino Zanetti (klavijature, perkusije) i Goran Crnković (bas-gitara).

Prva pjesma na albumu je *Tko si ti*. Pozitivne je i vesele energije s bogatim aranžmanom. Vrlo je ritmična. Bilo bi je lijepo čuti u nekom klubu gdje vlada umjereno lagana atmosfera. *Nikad* je duet s pjevačicom Vandom Winter.

To je, čini mi se, dobar potencijal za radijsko emitiranje. No fali mi to da se više rasplamsa u refrenu. Možda bude dobra na koncertima, a Vanda je pokazala zavidne vokalne sposobnosti, samo što to na visokim tonovima zna malo »bosti uši«. Ne treba baš sav svoj potencijal iskazivati samo u jednoj pjesmi, treba ostaviti nešto i za druge. Umjerenost je ključ svega, pa i glazbe. Ovdje mi nedostaje još jačine i snage. Treća se pjesma zove *Da znam*. Odražaru, pomalo bih je ve. Slušala bih je čujuću pozadinu. na. Jedan dobar albuma. Glazba,

The Answer

Stereo

»ZagrebAtDawn

va pop-soul atmosferu ubrojila u dosadnjakamožda kao neoptere. Odveć je neobilježrazlog je najavni singl

tekst i aranžman su solidni. Djelovala bi smirujuće nakon nekih žešćih pjesama na koncertu. Nije posebno lijepa, ali ima nešto slatkasto romantično u sebi. Slijedi *Divan sunčan dan* koja priziva sunčane dane i vedrinu. Simpatična je i plesna, ima potencijala da bude slušana.

Nalikuje mi na »neobavezne ljetne pjesme« koje se slušaju u kafićima pokraj plaže u sunčano, fjakasto poslijepodne. *Ruke u zrak* je sljedeća, prilično je alternativno-filozofski raspoložena. Većinom takve pjesme poslušam jedanput, eventualno dvaput. Stvara mi uglavom negativne emocije, a tko to voli, posebno ujesen ili zimi. Dobru socijalno osviještenu pjesmu je vrlo teško napraviti. Puna funka je *Pusti me van*. No nije mi posebno dojmjljiva ni plesna. Dobra svirački i pjevački, ali mi nedostaje »duše«. *Budi svoj* je poticajna, opet mi tu nedostaje strasti i energičnosti u izvedbi. Pretposljednja je *Ako sam sâm*. Prilično je nedorečene atmosfere, ne mogu razlikovati refren od strofa ako se ne koncentriram. Premda, možda i nije tako loša. Sumnjam da će doći do moje play-liste. *Zašto* nema lošu »molsku« atmosferu, opet ima preblagu energiju, ali raste u drugoj strofi pa je bolja.

Album je vrlo dobar svirački, malo lošiji pjevački, no pomalo dosadan. Ne mogu reći da ću ga bez posebnog razloga slušati, što ne znači da netko drugi neće. Nedostaje energičnijih pjesama. Iako u njima ima ritmičnosti, nedostaje im šarma, hladne su i izražajno nedorečene. Bend uspješno gradi svoju glazbenu karijeru pa se nadam da će na drugom albumu taj manjak topline i energičnosti kvalitetno nadoknaditi u sljedećim uradcima.

Kad djeca narastu

Cover-rock bend D' Kidz potkraj
2010. godine odvažio se na rast i
osnivanje grupe Judette

Piše: Vid Jerač

Četiri godine od pojave Markiza pojavljuje se novi pretendent na poziciju regionalnog rock-kvinteta s markantnom pjevačicom koji bi pošto-poto i srednjoškolske trebao odvratiiti od glazbe s kompleksom unutarnjeg izgaranja, popularno rečeno — cajki. Prilikom je ovaj put dobio cover-rock bend D' Kidz koji se potkraj 2010. godine odvažio na rast i osnivanje grupe Judette.

Alternativno poigravanje srednjostrujaškim zvukom, jer je u indie pao grah, Judette su potvrdili i prigrliši pjesmu *Bez tebe*, najveće legende domaće punk-scene, Antuna Krajnovića Tune iz benda Mikrofonija; toliko o *paying dues*. No što se sakrilo ispod imidža jednog što urbanog, što studentskog

benda za populaciju koja život gradi poslovima za mlade osobe bez radnog iskustva? Naslanjanjem na generacijske nasljednike grupa No Doubt i Skunk Anansie, producerski je izbjegnuto kloniranje Urbana s odmakom prema porečkoj Kulturi. Album prvi puta otvara pjesma pojačana motivom crnih vatri, a prva polovica albuma podsjeća na dio materijala

koji smo već mogli čuti kod Sabine Herman, odnosno Queen Of Sabe, iako modificiran u rock-format. Tu su i dva dueta, od kojih jedan s producentom Markom Mrakovčićem koji se prometnuo u pravog Denyenova nasljednika.

No u regionalnom koketiranju s radiofonijom, producerska vesla zalutala će čak i prema Općoj opasnosti, iako su aranžmani postavljeni u korist društvanca koje sluša sve, a na koncertu voli i plesati i dišati. Bend je očito kalibriran kako bi svoj rock-imidž pokušao nadograditi i pop-pedigreeom, odnosno odraditi i top-listu Radija Antena, kao i socijalno širok spektar ljetnih festivala i motorističkih susreta. U tu svrhu angažiran je i redatelj spotova koji je vizualni potpis poentirao ziheraškim ostvarenjem *Žuti vlak* s tipičnim zagrebačkim urbanim pečatom, dok je soul-vokal Lee Radolfi kadar primiti se i većih zadaća od ove i bit će zanimljivo pratiti razvoj događaja.

Adastra

Katarza

Croatia Records

Skupina Adastra svojim je novim albumom slušateljima ponudila produkcijski vrlo uredan i ujednačen glazbeni materijal, možda malo i preuniforimiran, u kojem kao da nedostaje energičnijih iskora, baš onih koji

bi trebali krasiti svaki bend koji ima ambicije zvati se rokerskim.

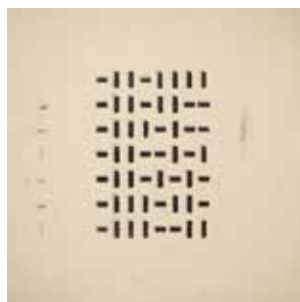
Adastra je novim materijalom ponudila niz karakterno različitih pjesama, vrlo pristojno osmišljenih tekstova, atmosferskih i prozračnih aranžmana, zamotanih u korektnu produkciju. U cjelini gledano, svatko bi na ovom albumu mogao pronaći nešto za sebe. I ljubitelji balada (*Gorim u sebi*), psihodeličnog muzičkog razvoja (*Pepeo*), žesćeg rokerskog izričaja srodnog metalu (*Kad smo zajedno*) ili darkerske scene (*Ja ne postojim*) naći će »svoju« pjesmu. Dopadljiva *Ako vidiš Anu* s razlogom je postala jedan od većih hitova s albuma. Iako glazba *Katarze* odražava recentne produkcijske standarde, zamjetni su odjeci osamdesetih, koji se u novije vrijeme vraćaju u modu pa će ljubitelji retro-vremena također uživati, npr. u pjesmi *Nepozvani gosti*.

Kad bi se moglo sadržaj ovog nosača zvuka lišiti ipak zamjetnih razlika u nadahnuću stvaralaštva i interpretaciji glavnog vokala, ujedno i autora Jeronima Jerka Marića, bio bi to gotovo sjajan album. Ovako ga možemo ocijeniti sasvim solidnim, ostavljajući prostora i prilike da idući materijal Adastre uspije nadvladati neke od navedenih slabosti i rezultira onim za što ovaj bend izvan svake sumnje ima potencijala. (Monika Dražinić)

Drš drš drš

Svjetlo

samizdat

Drš drš drš je trojac iz Siska i Zagreba koji već ima dojmivu diskografiju EP-ja: nakon prvoga »»»» (album se baš zove troje ljestvi, ovako kako piše, da ne mislite da je greška), uslijedili su *Mulj* i *Olovo*, dok je najnoviji, *Svjetlo*, snimljen

uživo na nastupu u Kinu *Zvezda* — jednom od novih centara beogradske i regionalne scene. Osim toga, u diskografiji imaju i *split-tape* s

grupom Punčke. Tu su raznoliki obrisi, pače otisci... Žanrovski im koloplet elemenata *noise-rocka*, *postpunka* i *hard-corea*, strogih identitetskih pretnaca, nosi snažnu samosvijest o vlastitom identitetu, ali s velikim otklonom, da njihova pregnuća nikad ne prijeđu u neki romantični ili romantičarski *art-rock* ili iole sličan izraz. Predstavljajući tri nove skladbe u produkciji Zarkoffa i njihovim remiksima koje potpisuje Ivica Antunović iz grupa Hemendex i Esc Life, tu su i poslovično poetski nazivi. Tako druga skladba nosi naslov *Rekli su da će boje nestati, ostale su samo boje*, dok se njezin remiks zove *Ostale su samo boje, a rekli su da će nestati*. Kako su za svoj potpis uspostavili rifove i zericu lijene harmonijske progresije, bend otvara materijal razbičajinom tipa Lightning Bolt, ali ga dovršava u maniri škotskog *postrock* sastava Mogwai na afteru kod američkog postmetal benda Isis. Remiksevi su prošarani ritam-mašinama koje sve te *postrock* atmosfere iz mizanscene melju do tabletomanske rastresenosti i raspojasanu emocionalnu centrifugu vraćaju u *dark-wave* praskozorja i *synth-pop* depresiju. Ukratko, bit će iznenađenje svima onima koji su očekivali mračnu pulsoidnost Hemendexa. Je li time bend iz svojih proširenih singlica koje je dosad objavljivao napokon dogurao do zaokruženog EP formata, ostaje doslušati. A kako je na jednom drugom mjestu već rečeno, grupa je zaslužila snimiti dugosvirajući album. (Vid Jerač)

After je bolji od Partyja

ABOP

PDV

Zagrebačka *organic-trance* atrakcija *After je bolji od Partyja* već je sedam godina zajedničko utočište članovima bendova Kries, Pips, Chips & Videoclips i Elementala, kao poriv profiliranih glazbenika koji u

dosadašnjem radu i nisu imali istančanje veze s DJ kulturom. Posebna je atrakcija prezentnost dvojice bubnjara koji su u prvom planu pozornice, a dijeleći jedan bas-bubanj, svaki ga sa svoje strane udara bas-pedalama. *Mastering* albuma koji jednostavno nosi naslov ABOP izveo je zagrebački *techno*-producent Petar Dundov, a publika ljetnih festivala već dobro poznaje njihove kalibrirane dizalice. *And now for something completely different...* ili ne, i oni su se odlučili da prve diskografske korake izbace na EP-ju s četiri skladbe, od kojih su tri singla već predstavljena na društvenim mrežama. (Vid Jerač)

Stih i nota, sto divota!

Pod geslom *Naše su želje — dječje veselje*, Festival je održan u znaku broja 23. Redom: 23. godišnjica, 23 nove dječje pjesme, 23 dječja poetska rada i 23 dječja likovna uratka

Piše: Tea Kulaš

Pod geslom *Naše su želje — dječje veselje*, 27. studenoga 2016. godine u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog održan je još jedan Hrvatski dječji festival, ovaj put u znaku broja 23. U 23. godini održavanja festivala predstavljene su 23 nove dječje pjesme, 23 dječja poetska rada i 23 dječja likovna uratka. Nakon

iznimno teškog zadatka prosudbenog povjerenstva da od brojnih pristiglih radova odaberu samo 23 u svakoj kategoriji, sa zadovoljstvom mogu potvrditi da su odabrali samo najbolje i pritom predstavili sve krajeve Hrvatske.

Susret s uzorima

Već u 15 sati, u predvorju Velike dvorane otvorena je izložba likovnih radova učenika osnovnih škola te je održan okrugli stol na kojem su se, uz oko dvjesto posjetitelja, mladi likovnja-

ci, pjesnici te njihovi mentori imali priliku susresti s nekim od svojih uzora — pjesnicima Enesom Kiševićem, Stipanom Crnjakom i Biserkom Gašparac te slikaricom i kiparicom Ivonom Biočić Mandić. Uz toplo i iskreno druženje, svi prisutni imali su priliku pratiti i popratni program HDF-a — dječje pjesme, crteže i slike koji bajkovitim i čudesnim doživljajima iskazuju iznimne talente te čistoću i slobodu dječje imaginacije. Upravo navedena bajkovitost vodila je Upravni odbor udruge Hrvatski dječji festival te ravnatelja i izvrš-

nog producenta Festivala Ivana Kuliša pri odabiru posvete ovogodišnjega Festivala. Naime, cijeli program posvećen je stotoj godišnjici objavljivanja *Priča iz davnina* velike hrvatske književnice Ivice Brlić-Mažuranić. Priče nadahnute slavenskom mitologijom i narodnom poezijom upamtile su brojne generacije, a zahvaljujući HDF-u nastavljaju nadahnjivati i obogaćivati najmlađe. Upravo nenadmašno umijeće pripovijedanja prepuno mašte i hvalevrijednih poruka u tom djelu poslužilo je kao poticaj za scensko oblikovanje, ilustriranje i na-

Svi izvođači zatvorili su ovogodišnji Festival izvedbom pjesme Pere Gotovca — *Stih i nota, sto divota*, na tekst Ivana Kuliša i u aranžmanu Tonija Eterovića

stanak 250 iznimno živopisnih i iznada-
đujuće nadahnutih radova od kojih su
samo neki predstavljeni na Festivalu.

Koncertni program

U nastavku programa, u duplom pu-
noj Koncertnoj dvorani Vatroslava Li-
sinskog, u 17 sati i 30 minuta predsta-
vilo se 25 dječjih zborova u 23 zanimljive
glazbene izvedbe koje, prema glaz-
benom producentu i uredniku Festivala
Toniju Eteroviću, predstavljaju »ovogo-
dišnju krunu hrvatske glazbene pro-
dukcije za djecu«. Uz trud djece i nji-
hovitih voditelja, posebno su pohvaljeni
producenti i aranžeri koji su pridonijeli
kvaliteti snimki te vjerno prenijeli dječ-
ju spontanost i neposrednost. Koncert
je otvorila Marija Ivanković, voditeljica
Uprave za odgoj i obrazovanje Mini-
starstva znanosti, obrazovanja i sporta,
a tijekom programa postumno je dodi-
jeljena nagrada za doprinos stvaralaš-
tvu za djecu Branku Mihaljeviću. Taj au-
tor, inače svima poznat po pjesmi *Zeko
i potočić*, dobitnik je brojnih nagrada,

među ostalima i etikete *Osječanina
stojeća*. Njegovu unuku Branimiru Mi-
haljeviću nagradu je uručio predsjednik
Hrvatskog društva skladatelja Ante Pe-
cotić, a uz pjesmu o zečiću i smrznuto-
m potočiću zaplesale su male talen-
tirane plesačice Baletnog studija Edite
Cebalo — koje su koreografijom Šuma
Striborova i otvorile festival. Osim ple-
sačica, svoj talent iskazali su i brojni
pjevači većeg i manjeg uzrasta koji su
s velikim entuzijazmom nastojali otpje-
vati naučene pjesme. Prepunu su dvo-
ranu zabavljali vrcavim temama zalju-
bljivanja, odrastanja, životnih radosti, ali
i životnih pouka. Jednu takvu otpjevao
je zbor *Genijalci* iz Zagreba pod vo-
dstvom autorice pjesme Maje Rogić. Na
dječje poletan način govori se o velikoj
koristi interneta, ali istodobno i opasno-
sti koja se krije iza velike dostupnosti.
Osim izrazito tematski te jezično razno-
vrnih i zanimljivih tekstovnih predloža-
ka, koncert je obilovao bogatim i razno-
likim glazbenim izrazima koje su djeca
prilično uvjerljivo i precizno predstavila.

Bogatstvo izvedbe

Uz pomno i detaljno izrađene kostime,
moglo se primijetiti i bogatstvo scen-
skog pokreta te široka paleta umjet-
ničkih vizija i njihovih realizacija — i
glazbenih i koreografskih. Dok su sve
izvedbe glazbeno bile gotovo bespri-
jekorne (zborske, ali i solističke uloge),
zahtjevnost scenskog nastupa je vari-
rala. Premda su brojni zborovi nastupi-
li u klasičnoj zbarskoj formaciji, neki su
voditelji veliku pozornost posvetili ple-
sačkom dijelu pa se u kreativnom i sin-
kroniziranom scenskom pokretu po-
sebno istaknuo riječki zbor *RI Dance* u
izvedbi pjesme *Mići tintilinići* pod vo-
dstvom Dolores Bugarin. U tom pogledu
uspješni su bili i zbor OŠ Frana Galovi-
ća iz Zagreba, zborovi *Allegrici*, OŠ Lju-
bjanica i OŠ Sesvetska Sopnica, zbor
Genijalci, dječji zbor glazbenog odjela
2. OŠ Vrbovec *Plavi mjesec*, zbor *Alle-
gro* iz Zagreba i drugi. Ipak, posebnu
naklonost publike osvojili su oni najma-
niji — zbor *Mali Sesvećani* iz Zagreba
pod vodstvom Ivane Čosić. Premda

Svi izvođači (25 zborova
u 23 broja) zaslužili su
velike pohvale za hrabrost,
talent i veliku energiju
uloženu u nastup

su izdvojeni samo neki, svi izvođači za-
služili su velike pohvale za hrabrost, ta-
lent i veliku energiju uloženu u nastup.
Udruženi u dječjoj ljupkosti i naivnosti,
dobroti i ljubavi koja kao u pričama po-
bjeđuje zlo, svi izvođači zatvorili su ovo-
godišnji Festival izvedbom pjesme Pere
Gotovca — *Stih i nota, sto divota*.

86.1 Branimir Mihaljević, unuk laure-
ata Branka Mihaljevića, za kojega po-
stumno Priznanje skladatelju zasluž-
nom za doprinos dječjoj glazbi, uručuje
predsjednik Hrvatskog društva sklada-
telja Ante Pecotić.

Okrugli stol učenika osnovnih škola čiji su slikarski i literarni radovi izabrani za ovogodišnji festival

Pričam ti priču

riječki rokeri kao Vuk i tri prašćića

Forma vrlo slična radiodrami zadržala je izvorne tekstove i oplemenila ih originalnom nanovo skladanom glazbenom podlogom koju prate moderni zvučni efekti, a narativni dio odradili su ni manje ni više nego velikani hrvatske rock-scene

Piše: Ivana Vašarević

»Moje dijete jako dobro zna riječi pjesme *Izgubljeni* benda Let 3, ali priča o tri prašćića potpuna mu je nepoznata«, rekao je kroz smijeh otac koji je sina vrtičke dobi poveo na zagrebačku promociju i preslušavanje CD-a na kojem se nalaze *Slavuj* Hansa Christiana Andersena i *Tri prašćića* braće Grimm.

Priče za odrastanje

Diskografska kuća Dancing Bear hrvatskom tržištu predstavila je najnoviju ediciju *Pričoteka* upravo zato da bi najmlađima približila stare kulturne priče i bajke, na kojima su svojedobno odrastali njihovi roditelji, bake i djedovi, prenosili ih s generacije na generaciju usmenim putem, čitali ih u slikovnicama ili preslušavali na kasetama. Za dramatizaciju, režiju, glazbu, produkciju, tonsko snimanje i montažu zaslužan je Igor Karlič. Forma vrlo slična radiodrami zadržala je izvorne tekstove i oplemenila ih originalnom nanovo skladanom glazbenom podlogom koju prate moderni zvučni efekti, a narativni dio odradili su ni manje ni više nego velikani hrvatske rock-scene — u bajci *Tri prašćića* braće Grimm Damir Urban postao je vuk, a prašćići su utjelovili Damir Martinović Mrle, Matej Zec i Zoran Prodanović Prlja, trojac iz riječkoga Leta 3.

Ostavština za djecu

»Tekstovima smo pristupili na suvremen način jer se oni u originalnome izdanju djeci često čine pomalo zastarjelim. Ovakvo smo im priče i bajke, iz kojih se može puno naučiti o životnim vrijednostima, htjeli učiniti zanimljivijima i privlačnijima, ispričali smo ih na jeziku bliskom djeci. Mališani, ali i oni stari-

ji, sad će se moći poistovjetiti s glavnim junacima i usporediti vlastita iskustva s doživljajima likova iz bajki. Nadamo se da će ova edicija u svima probuditi maštu i kreativnost, a mlađe približiti dramskoj i književnoj umjetnosti«, rekli su iz Dancing Beara. Dodaju kako će i u budućnosti uvažavati želje publike pa pozivaju sve da predlože koje bi bajke voljeli slušati u novom formatu, a kao prijedlozi su dobrodošli i autorske priče, od kojih će njihova ekipa najbolje rado dramatizirati, snimiti i uvrstiti u ediciju *Pričoteka*.

Riječki roker Damir Urban tonove za zločestoga vuka snimio je još prije osam–devet godina u stanu Igora Karliča. Tad u cijeloj priči, kaže, nije bilo ni glazbe ni prašćića, pa pjevač donedavno nije ni znao da su se dečki iz Leta 3 također uključili u projekt. »Ovaj CD je nov za mene, kao i za publiku. Tek sam ga sad prvi put preslušao. Kad su mi javili da izlazi priča za djecu u kojoj i ja imam ulogu, mislio sam da se zafrkavaju. Trebalo mi je vremena da se uopće sjetim da sam to zaista i odradio«, smije se Urban. Bajke je, kaže, obožavao. »Kod kuće imam bogatu biblioteku priča i bajki za sina Istoka Zolu. Bez obzira na to što mu je tek godina i pol, već prepoznaje neke rečenice iz njih, a *Ježeva kućica* mu je, naravno, najdraža, pa kome nije bila. U mojoj obitelji često se vrte dječje pjesme i slušaju priče. Tako je bilo i sa starijim sinom Malikom. Kad sam išao snimati vuka, bila mi je želja da baš on dobije taj CD, ali s obzirom na to da je sad ipak malo prevelik za to, čuvat ću ga za Istoka Zolu«, zaključio je Damir.

Najmlađi najiskreniji

Zoran Prodanović Prlja iz Leta 3 prije *Tri prašćića* radio je sinkronizaciju za crta-

ni film *Pčelica Maja*, ali na ovome projektu je, kaže, zaista uživao »kao prase u blatu«. »Dugogodišnji prijatelj Igor Karlič, koji je bio pokretač te *alfa i omega* ovoga projekta, nije zaboravio da je 1988. kao gitarist gostovao na prvom albumu Leta 3 u pjesmi *Armada* i morali smo se odazvati njegovu pozivu, jednostavno nismo imali prostora za uzmak. Dug je dug i treba ga vratiti. Inače, ovo je za mene bilo lijepo iskustvo i čista relaksacija«, rekao je Prlja.

Zoran Prodanović Prlja iz Leta 3 prije Tri prašćića radio je sinkronizaciju za crtani film Pčelica Maja, ali na ovome projektu je, kaže, uživao »kao prase u blatu«

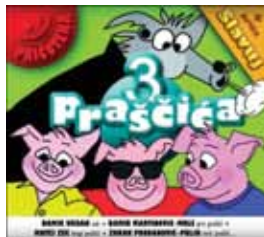
Dodaje kako je još kao dijete volio čitati, a to se nije promijenilo ni danas. Od novijih autora drag mu je Litavac Kestutis Kasparavičius, čije priče često čita s djecom.

»Najmlađi su najiskrenija publika. Refleksno reagiraju na ono što im je ponuđeno i lijepo je raditi za njih, ali za to treba imati i veliku dozu odgovornosti. Svojoj djeci znam čitati ili pričati već poznate bajke, a ponekad i izmislim priču ili pjesmicu o palenti ili leći, ili pak zloduhu kojega je dobra vila pretvorila u sladoled, koji su na kraju svi u slast polizali«, kaže Prodanović.

Let 3/Damir Urban

Slavuj i Tri prašćića

Edicija Pričoteka
(Dancing Bear)

Riječki roker Damir Urban utjelovio je lik vuka

CANTUS

IZDAVAČI
Hrvatsko društvo skladatelja,
Zagreb, Berislavićeva 9,

Cantus d.o.o., Zagreb, Baruna
Trenka 5

ZA IZDAVAČE
Antun Tomislav Šaban
Mirjana Matić

UREDNIŠTVO
Darko Bakić
Josip Radić
Milan Majerović–Stilinić
Eta Kočić
Jana Haluza
(glavna urednica)

LEKTURA
Rosanda Tometić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
Luka Gusić

TISAK
Studio Flyer,
Aleja Seljačke bune 7a
10090 Zagreb

e-mail: cantus@cantus.hr
cijena: 22 kune
(za članove HDS-a besplatno)
ISSN 1330–4747

CJENIK OGLASA
ZA CANTUS

1/1 CIJELA STRANICA
6.000 kn
1/2 STRANICE
3.000 kn
1/3 STRANICE
2.000 kn
1/4 STRANICE
1.500 kn

Cijene oglasa izražene su bez
PDV-a
i ne uključuju dizajn oglasa.

Oglasi na vanjskom ovitku novina
navedenih formata naplaćuju se
dodatnih 30% od izražene cijene.
Sva pitanja o smještaju oglasa,
uputiti na
cantus@cantus.hr

ZAGREB, 26. RUJNA - 1. LISTOPADA 2016.

HRVATSKO NATJECANJE MLADIH GLAZBENIH UMJETNIKA PAPANDOPULO

Peto hrvatsko natjecanje mladih
glazbenih umjetnika Papandopulo
održalo se u Zagrebu,
OD 26. RUJNA DO 1. LISTOPADA 2016.
KATEGORIJE ZA PETO
HRVATSKO NATJECANJE MLADIH GLAZBENIH
UMJETNIKA PAPANOPULO 2016 GODINE.

1. VIOLINA
2. VIOLA
3. FLAUTA
4. KLARINET
5. SAKSOFON

OCJENJIVAČKI SUD

Violina

Goran Končar
Anđelko Krpan
Tonko Ninić (predsjednik)
Leonid Sorokow
Zlatko Stahuljak

Viola

Milan Čunko
Wladimir Kossjanenko
Krešimir Pustički
Zlatko Stahuljak
Ante Živković (predsjednik)

Flauta

Tamara Coha-Mandić (predsjednica)
Marina Novak
Renata Penezić
Jan Ostry (Češka)
Matej Zupan (Slovenija)

Klarinet

Davorin Brozić
Radovan Cavallin
Davor Reba
Željko Milić
Milko Pravdić (predsjednik)

Saksofon

Dragan Sremec (predsjednik)
Saša Nestorović
Tomislav Žužak
Gordan Tudor
Miha Rogina (Slovenija)

NAGRAĐENI

Nagrađeni u kategoriji flauta su:

1. nagrada Ana Batinića
2. nagrada Dijana Bistrović
3. nagrada Ivana Mišić

Nagradu za najbolju izvedbu djela
hrvatskog skladatelja dobila je
DIJANA BISTROVIĆ za izvedbu djela
Brune Bjelinskog: *Dona Cupidis*

Nagrađeni u kategoriji saksofon su:

1. nagrada Goran Jurković
2. nagrada Lovro Merčep
3. nagrada Luka Prelas

Nagradu za najbolju izvedbu djela hrvatskog
skladatelja dobio je LOVRO MERČEP za
izvedbu djela Krešimira Seletkovića: *Portreti*,
za alt saksofon

Nagrađeni u kategoriji viola su:

2. nagrada Dagmar Korbar
2. nagrada Magda Scaramuca
3. nagrada Tajana Škorić

Nagradu za najbolju izvedbu djela
hrvatskog skladatelja dobila je
TAJANA ŠKORIĆ za izvedbu djela Borisa
Papandopula: *Sonata za violu i klavir*

Nagrađeni u kategoriji klarineta su:

1. nagrada Abdul-Aziz Hussein
3. nagrada Benjamin Jagec
3. nagrada Marko Zavišić

Nagradu za najbolju izvedbu djela
hrvatskog skladatelja dobio je
ABDUL-AZIZ HUSSEIN za izvedbu djela
Tene Ivane Borić: *A-D-H-D* za klarinet solo

Nagrađeni u kategoriji violine su:

1. nagrada Katarina Kutnar
2. nagrada Martin Krpan
3. nagrada Zvonimir Krpan
3. nagrada Anamarija Milić

Nagradu za najbolju izvedbu djela
hrvatskog
autora dobila je KATARINA KUTNAR za
izvedbu djela Borisa Papandopula:
Monolog za violinu solo

2017.

6. NATJECANJE MLADIH
GLAZBENIH UMJETNIKA
PAPANOPULO
ZAGREB, 25.9.-1.10.2017.

KATEGORIJE

solo pjevanje, klavir, rog, truba,
trombon, tuba

